

૩૧૪૪

~~૩૧૪૪~~

૩૧૬૧

ચિંત્ય પરિષાટીના વિચારણા

Yashovijay Jain Granthmala ચૈત્યપરિપાટીની વિચારણા.

સ્વભાવથી જ ભારતવર્ષના પ્રાચીન વિદ્વાનોએ ઇતિહાસ લખવા તરફ થોડું લક્ષ આપેલું છે. અને જે કંઈ લખાયું હતું તેનો પણ ઘણોખરો ભાગ રાજ્યવિષ્લેષોના દુઃસમયમાં નાશ પામી ગયો છે. માત્ર વ્યાખ્યાનિક સાહિત્યમાં ઉપયોગી થતો કેટલોક જૈન ઇતિહાસિક સાહિત્યનો અંશ વ્યાખ્યાનરસિક જૈન સાધુઓના પ્રતાપે બચવા પામ્યો છે; પણ તેમાં ઇતિહાસ કરતાં ઉપદેશતત્ત્વને મુખ્ય સ્થાન આપેલું હોવાથી તેવા ચરિત્ર પ્રબન્ધાદિ ગ્રન્થ પૈકીનો ઘણો ભાગ ઔપદેસિક સાહિત્યજ ગણી શકાય. માત્ર કેટલાક રાસાઓ અને પ્રબન્ધો ઉપરાંત શિલાલેખો, પ્રશસ્તિઓ, ચૈત્યપરિવાડીઓ તથા તીર્થ-માલાઓ જ આધુનિક દષ્ટિએ પ્રાચીન ઐતિહાસિક સાહિત્યમાં ગણવા યોગ્ય છે.

ઐતિહાસિક સાહિત્યમાં ચૈત્યપરિવાડીઓનું સ્થાન.

જો કે ચૈત્યપરિવાડી વા તીર્થમાલાઓ તરફ ઘણા થોડા વિદ્વાનોનું લક્ષ્ય ગયું છે અને ઐતિહાસિક દષ્ટિએ તેની ખરી કીમત આંકનારા સાક્ષરો તો તેથી બે થોડી સંખ્યામાં નીકળશે; એટલું છતાં પણ ઇતિહાસની દષ્ટિએ ચૈત્યપરિવાડી એ ઘણું કીમતી સાહિત્ય છે. એના ઉડાણમાં રહેલા તાત્કાલિક ધાર્મિક ઇતિહાસનો પ્રકાશ, ધર્મની રૂચિ તથા પ્રવૃત્તિનું દર્શન અને ગૃહસ્થોની સમૃદ્ધ દશાનું ચિત્ર ઇત્યાદિ અનેક ઇતિહાસના કીમતી અંશો ચૈત્યપરિપાટિઓના ગર્ભમાંથી જન્મે છે, કે જેની કીમત ઘાય તેમ નથી.

ચૈત્યપરિવાડીઓનો ઉત્પત્તિકાલ.

ચૈત્યપરિવાડીઓ ક્યારથી રચાયા માંડી તેનો નિશ્ચિત નિર્ણય આપી શકાય તેમ નથી. ચૈત્યપરિવાડીઓ, તીર્થમાલાઓ અથવા એવા જ અર્થને જણાવનારા રાસાઓ ધણા જુના વખતથી લખાતા આવ્યા છે એમાં શક નથી, પણ એવા લાપાસાહિત્યની ઉત્પત્તિના પ્રારંભકાલનો નિર્ણય હજી અંધારામાં છે, કારણ કે આ વિષયમાં આજ પર્યંત કોઈ પણ વિદ્વાને ઉઠાપોઠ તક કર્યો નથી, છતાં જૈન સાહિત્યના અવલોકનથી એટલું તો નિશ્ચિત કહી શકાય કે જૈનોમાં ચૈત્ય વા તીર્થયાત્રાઓ કરવાનો અને તેનાં વર્ણનો લખવાનો રીવાજ ઘણો જ પ્રાચીન છે. તીર્થયાત્રાઓ કરવાનો રિવાજ વિક્રમની પૂર્વે એથી સદીમાં પ્રચલિત હતો એમ ઇતિહાસ જણાવે છે, જ્યારે તેનાં વર્ણનો લખવાની શરૂઆત પણ વિક્રમની પહેલી વા બીજી સદી પછીની તો નજ હોઈ શકે; એ વિષયનો વિશેષ ખુલાસો નીચેના વિવેચનથી થઈ શકશે—

જૈન સાહિત્યમાં સર્વથી પ્રાચીન સૂત્ર આચારાંગની નિર્ધુક્તિમાં તાત્કાલિક કેટલાંક જૈન તીર્થોની નોંધ અને તેને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.^૧ નિશીથચૂર્ણિમાં ધર્મચક્ર, દેવનિર્મિત સ્તૂપ, જીવિતસ્વામિ પ્રતિમા, કલ્યાણભૂમિ આદિ તીર્થોની નોંધ કરવામાં આવી છે.^૨

૧. “અદ્વાવય ડજ્જિતે ગયગ્ગપણ્ણ ય ધમ્મચક્કે ય ।

પાસરહાવત્તનગં ચમરુણ્ણયં ચ વન્દામિ ॥”

—“ ગજાગ્રપદે-દશાર્ણકૂટવાર્તિમિ । તથા તક્ષશિલાયાં ધર્મચક્કે તથા અહિચ્છત્રાયાં પાર્શ્વનાશ્વસ્ય ધરણેન્દ્રમહિમાસ્થાને ।”

—આચારાંગનિર્ધુક્તિ પત્ર ૪૧૮ ।

૨. “ઉત્તરાવહે ધમ્મચક્કં, મધુરાણ દેવણિમ્મિઓ થુમ્મો, કોસલાણ જિયંતસામિપડિમા, તિથંકરાણ બા જમ્મભૂમિઓ ।

—નિશીથચૂર્ણ પત્ર ૨૪૩—૨ ।

છેદસૂત્રોના ભાષ્ય અને ટીકાકારો લખે છે કે અષ્ટમી ચતુર્દશી આદિ પર્વ દિવસોમાં સર્વ જૈન દેહરાસરોની વંદના કરવી જોઈયે, ભલે તે ચૈત્ય સંઘનું હોય કે અમુક ગચ્છની માલિકીનું હોય તો પણ તેની યાત્રા કરવી, વખત પહોંચતો હોય તો સર્વ ટેકાણે સંપૂર્ણ ચૈત્યવંદન-વિધિ કરવી જોઈયે અને વખત ન પહોંચતો હોય તો એક એક સ્તુતિ વા નમસ્કારજ કરવો પણ ગામના સર્વ ચૈત્યોની યાત્રા કરવી.

વ્યવહાર સૂત્રના ભાષ્ય અને ચૂર્ણિમાં લખ્યું છે કે આઠમ ચૌદશ આદિ પર્વ-તિથિદિનોમાં ગામનાં સર્વ દેહરાઓમાં રહેલી જિનપ્રતિમાઓ અને પોતાના તથા ખીજા ઉપાશ્રયોમાં રહેલા સર્વ સાધુઓને પર્યાયલઘુ સાધુઓએ વંદન કરવું જોઈયે. જો ન કરે તો તે સાધુ પ્રાયશ્ચિત્તનો ભાગી થાય.

મહાનિશીથ સૂત્રમાંથી પણ ચૈત્ય તીર્થ અને તીર્થોમાં ભરાતા મેલાઓની સૂચના મળે છે.^૫ આ સર્વ જોતાં એટલું તો નિશ્ચિત છે

૩. નિસ્સકકડમનિસ્સકકડે ચેદ્દય સવ્વહિં થુદ્દિ તિન્નિ ।
વેલં વ ચેદ્દયાણિ વ નાઉં શ્ચિક્કિઆ વા વિ ॥ —ભાષ્ય

૪. અટ્ટમી-ચઉહસીસું ચેદ્દય સવ્વાણિ સાહુણો સવ્વે ।

વન્દેયવ્વા નિયમા અવસેસ-તિહીસુ જહસત્તિ ॥

ષણ્ણસુ ચેવ અટ્ટમીમાદીસુ ચેદ્દયાઈ સાહુણો વા જે અણ્ણાણ વસહીણ ઠિઆ તે ન વંદંતિ માસલહુ ।

—વ્યવહારભાષ્ય અને ચૂર્ણિ.

૫. અહન્નાયા ગોયમા તે સાહુણો તં આયયિં મળંતિ
જહા ણં જહ મયવં તુમં આણાવેહિ તા ણં અમ્હેહિં તિત્થયત્તં
કરિ(ર)યા ચંદપ્પહસામિયં વંદિ(દ)યા ધમ્મચક્કં ગંતૂણમાગચ્છામો
—મહાનિશીથ ૫-૪૩૫ ।

કે જૈનોમાં તીર્થયાત્રા અને પ્રતિમાપૂજનો રિવાજ ધણે જ જૂનો પુરાણો છે, તીર્થ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલ સ્થાનોમાં ભાવિક જૈનો ધણા દૂર દૂરના દેશો થકી સંઘો લેઈ જતા અને તીર્થોટન કરી પોતાની ધાર્મિક શ્રદ્ધાને સફલ કરતા. પોતાના ગામ નગરોનાં ચૈત્યોને તે હુમેશાં ભેટતા, ચૈત્યો અધિક વા સમય આછો મલતાં નગરનાં સર્વ ચૈત્યોની યાત્રા નિત્ય ન થતી તો છેવટે આઠમ ચઉદશ જેવા ખાસ ધાર્મિક દિવસોમાં તેા પૂર્વોક્ત યાત્રા અવશ્ય કરતા જ. કાલાન્તરે આ પ્રવૃત્તિમાં પણ મંદતા ન પેસી જય એટલા માટે શ્રુતધર પૂજ્ય આચાર્યોએ નિયમ ઘડ્યો કે આઠમ ચઉદશે તેા ચૈત્યોની વંદના કરવીજ, અને જો સાધુ કે વ્રતી ગૃહસ્થ આ નિયમ પ્રમાણે ન વર્તશે તેા તે દંડનો ભાગી થશે. આ પ્રમાણે નગર વા ગામનાં સર્વ ચૈત્યોની યાત્રા તે ‘ચૈત્યપરિવાડોજતા’ (ચૈત્યપરિપાટિયાત્રા) કહેવાતી. અને એ પ્રવૃત્તિ વિશેષ પ્રચલિત થતાં ઉતાવળને લીધે ‘યાત્રા’ શબ્દ નિકલી જઈને ‘ચૈત્યપરિપાટિ’ શબ્દ જ પ્રાથમિક મૂલ અર્થને જણાવવામાં રૂઢ થઈ ગયો. વખત જતાં ચૈત્યપરિપાટી—ચૈત્યપરિવાડી—ચૈત્યપ્રવાડી—ચૈત્રપ્રવાડી ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારના ‘ચૈત્યપરિવાડોજતા’નાં સ્થાને મંડૂત, પ્રાકૃત અને અપભ્રંશ શબ્દો રૂઢ થયા, જે આજ પર્યન્ત તે અર્થને જણાવી રહ્યા છે.

ઉપરનાં વિવેચનથી એ વાત સ્પષ્ટ થઈ કે ‘ચૈત્યપરિવાડી’ એ નામ એક પ્રકારની યાત્રાનું છે, અને ઉપયાસથી તેવી યાત્રાનું વર્ણન કે વિવેચન કરનાર પ્રબન્ધ વા સ્તવનો પણ ‘ચૈત્યપરિવાડી’ ના નામથી એલખાવા લાગ્યાં કે જે ખનાવ સાહિત્યમાર્ગમાં એક સ્વાભાવિક ઘટના છે.

તીર્થમાલા અને ચૈત્યપરિવાડિયોના વાસ્તવિક ભેદ.

અદ્યપિ તીર્થમાલા વા તીર્થમાલાસ્તવનો અને ચૈત્યપરિવાડી વા ચૈત્યપરિવાડી સ્તવનોમાં સામાન્ય રીતે ભેદ નથી ગણવામાં આવતો, તથાપિ તેનાં નામ અને લક્ષણો તપાસતાં તે બન્ને પ્રકારની કૃતિનો વાસ્તવિક ભેદ ખુલ્લો જણાઈ આવે છે.

તીર્થમાલા સ્તવોનું લક્ષણ એ હોય છે કે પોતે ભેટેલાં વા સાંભળેલાં કે શાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલાં નામી નામી તીર્થોનાં ચૈત્ય વા પ્રતિમાઓનું વર્ણન, તેનો સાચો વા કલ્પિત ઇતિહાસ, તેનો મહિમા અને તે સંબંધી ખીજી બાબતોનું વર્ણન કરવા પૂર્વક તેની સ્તુતિ વા પ્રશંસા કરવી. આચરંગનિયુક્તિ અને નિશીથચૂર્ણિમાં થયેલી તીર્થોની ઘોંધ તે આજકાલની તીર્થમાલાઓ અને તીર્થકલ્પોનું મૂલ ખીજક સમજનું જોઈયે. સિદ્ધસેનસૂરિનું સકલતીર્થ સ્તોત્ર^૬, મહેન્દ્રસૂરિનું તીર્થમાલાસ્તવન,^૭ જિનપ્રભસૂરિની શાશ્વતાશાશ્વત-ચૈત્યમાલા,^૮

૬. આ સંસ્કૃત સ્તોત્ર પાટણમાં સંઘવીની શેરીના તાડપત્રોના પુસ્તક જાંઘારમાં છે. એના કર્તા સિદ્ધસેનસૂરિ કયારે થયા તેનો નિશ્ચય નથી, છતાં સંભવ પ્રમાણે તેરમી સદીના પૂર્વાર્ધમાં થઈ ગયેલા સિદ્ધસેન જ એના કર્તા હોવા જોઈયે.

૭. આ પ્રાકૃત સ્તવન પણ તેરમી સદીમાં જ બનેલું સંભવે છે. મહેન્દ્રસૂરિ નામના બે આચાર્ય થયા છે-૧ લા પૂર્ણતઃકગચ્છીય પ્રસિદ્ધ આચાર્ય હેમચંદ્રજીના શિષ્ય જે ૧૨૧૪ માં વિદ્યમાન હતા. ૨ જ નાયકીયગચ્છીય જે સં. ૧૨૨૨ માં વિદ્યમાન હતા. આ સ્તવનના કર્તા આ બેમાંથી કયા તેનો નિશ્ચય થતો નથી.

૮. આ ચૈત્યમાલા અપભ્રંશ ભાષામાં છે, એના કર્તા જિનપ્રભસૂરિ જે ૧૪ મી સદીમાં થઈ ગયા છે, જેમણે અનેક ચરિત્રો અને રાસો અપભ્રંશમાં લખેલા છે. જેટલી અપભ્રંશની કવિતા ધાણપુતા જાંઘારમાં એમની મળે છે, તેટલી ખીજ કોઈ પણ કવિની નથી મળતી.

વિવિધતીર્થકલ્પ^૯ વિગેરે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશ અને લેકલાપામાં લખાયેલા ઉપયુક્ત લક્ષણવાલા સ્તવનોની કોટિના અનેક પ્રબન્ધો આજે દષ્ટિગોચર થાય છે.

ચૈત્યપરિપાટી સ્તવનોનું લક્ષણ એ થયા કરે છે કે કોઈ પણ ગામ કે નગરનાં યાત્રાના સમયમાં ક્રમવાર આવતાં દેહરાસરોનાં નામ, તે તે વાસોનાં નામ, તેમાં રહેલી જિનપ્રતિમાઓની સંખ્યા વિગેરે જણાવવા પૂર્વક મહિમાનું વર્ણન કરવું અને તેની સ્તુતિ કરવી. વિજયસેનસૂરિનો રેવંતગિરિરાસો,^{૧૦} હેમહંસગણિની ગિરિનારચૈત્યપરિવાડી^{૧૧}, સિદ્ધપુરચૈત્યપરિવાટી^{૧૨}, નગાગણિની જલોરચૈત્યપરિવાડી^{૧૩}

૯. સંસ્કૃત અને પ્રાકૃતમાં બનેલા આ તીર્થકલ્પો પ્રસિદ્ધ છે. એના કર્તા જિનપ્રભસૂરિ ખરતરગચ્છની લઘુશાખામાં થઈ ગયા છે. તેમણે આ તીર્થકલ્પસંગ્રહ વિક્રમની ૧૪ મી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં બનાવ્યો છે.

૧૦. આ રાસો પ્રાચીન ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલો છે, એના કર્તા વિજયસેનસૂરિ નાગેન્દ્રગચ્છમાં પ્રસિદ્ધ મંત્રી વસ્તુપાલના સમયમાં અર્થાત્ વિક્રમની તેરમી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં થઈ ગયા છે. વસ્તુપાલના સંઘ સાથે ગીરનારની યાત્રાએ ગયા તે સમયે તેમણે આ રાસ બનાવ્યો હતો.

૧૧. હેમહંસગણિ પ્રસિદ્ધ આચાર્ય મુનિસુંદરસૂરિના શિષ્ય હતા, તેઓ સોળમી સદીના પ્રથમ ચરણમાં વિદ્યમાન હતા, આરંભસિદ્ધિવાર્તિક, ન્યાય-મંજુષા વિગેરે અનેક વિક્રતાપૂર્ણ ગ્રન્થો એમણે બનાવ્યા છે. આ ચૈત્યપરિવાડી તેમણે ક્યારે બનાવી તે જણાવ્યું નથી પણ સોળમી સદીની શરૂઆતમાં જ બનાવી હોવાનો સંભવ છે.

૧૨. આ ચૈત્યપરિવાડીના કર્તા કે સમયનો પતો લાગ્યો નથી, પરિવાડો જૂની હોવાનો સંભવ છે.

૧૩. આ ચૈત્યપરિવાડી સં. ૧૬૫૧ ના ભાદરવા વદિ ૩ ને દિને લાહોરમાં બની હતી, એના કર્તા નગા વા નગર્ષિગણિ આચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિના શિષ્ય કુશલવર્ધનગણિના શિષ્ય હતા.

વિગેરે સંખ્યાબંધ ચૈત્યપરિવાડિઓ ઉપર જણાવેલ લક્ષણવાલી આજે વિઘ્નમાનતા ધરાવે છે.^{૧૪} પ્રસ્તુત ‘પાટણચૈત્યપરિપાટી’ પણ એજબીજી ક્રાંતિનો નિબંધ છે.

આટલા વિવેચન ઉપરથી સમજાયું હશે કે તીર્થચૈત્યયાત્રાઓ અને નગર ચૈત્યયાત્રાઓ કરવાનો રિવાજ જૈનોમાં ધણેજ પ્રાચીન કાલથી ચાલ્યો આવે છે. આ રિવાજોની પ્રાચીનતા ઓછામાં ઓછી બે હજાર વર્ષની હોવી જોઈએ, એમ પૂર્વે સૂચવેલ શાસ્ત્રવાક્યોથી સિદ્ધ થાય છે, અને એ ઉપરથી તીર્થમાલાસ્તવના અને ચૈત્યપરિપાટી સ્તવનો લખવાની રુઠિ પણ ધણી પ્રાચીન હોવી જોઈએ એ વાત સહેજે સમજી શકાય તેવી છે; છતાં પણ એટલું તો સખેદ જણાવવું પડે છે કે-આ પ્રવૃત્તિની પ્રાચીનતાના પ્રમાણમાં તેના વર્ણનગ્રન્થો, તીર્થમાલાસ્તવનો અને ચૈત્યપરિપાટી સ્તવનો તેટલાં પ્રાચીન આજે મળતાં નથી.

૧૪. ૨૬૦ આચાર્ય શ્રીવિજયધર્મસૂરિજીએ સંપાદન કરીને ભાવનગરની શ્રીયશોવિજય જૈન ગ્રન્થમાલા દ્વારા ‘પ્રાચીન તીર્થમાલા સંગ્રહ’ નો પ્રથમ ભાગ બહાર પાડ્યો છે. જેમાં જુદા જુદા કવિઓની કરેલી ચૈત્યપરિવાડિઓ, તીર્થમાલાઓ અને તીર્થસ્તવનો મળીને ૨૫ પ્રબન્ધો છે. એ સિવાય પણ સંખ્યાબંધ તીર્થમાલાઓ અને ચૈત્યપરિવાડિઓ જૈન ભંડારોમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

॥ इति चैत्यपरिपाटीनी विस्तरणा ॥

સુરત ઐત્ય-પરિપાટી.

સરતનાં શ્રી જિન ચૈત્યો.

ગોપીપુરા.

૧. શ્રી અષ્ટાપદજીનું દેરાસર.

સ્થલ-ગોપીપુરા ખાડી ઉપર. મૂલનાયક-શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન.
બંધાવનાર-કલાભાઈ શ્રીપતજી. વહીવટદાર-પાનાચંદ દીપચંદ
સુખડીયા.

સંવત ૧૯૪૩માં દેરાસર બંધાયું. પ્રતિષ્ઠા વિ. સં. ૧૯૪૩ ના
વૈશાક શુદ્ધ ૬ના દીવસે શેઠ ગોરધનદાસ અનુપશાજીએ કરાવી, જેમનાં
સ્ત્રી (શિક્ષણી) નું નામ વીજળાઈ.

આ દેરાસર આપણા મૂળ તીર્થ શ્રી અષ્ટાપદજીનો ખ્યાલ
આપવાના આશયથી બંધાવ્યું હોય એમ જણાય છે. અષ્ટાપદ એટલે
આઠ પગલાં અને આ દેરાસરમાં પણ તેવી જ ગોઠવણ કરેલી જણાય
છે; ઉપર ચાર બિમ્બો તથા બીજાં વીસ બિમ્બો ત્યાં પધરાવવામાં
આવ્યાં છે. મંદિરના રંગમંડપમાં બે ગોખલા છે જેના શિલાલેખ
નીચે મુજબ—

શિલાલેખો.

- (૧) ગણુભાઈ રૂપચંદે સંવત ૧૯૭૯ વૈશાખ વદ ૨ વાર બુધે શ્રી
આદીશ્વર ભગવાન બેસાડ્યા છે.
- (૨) શા. બાલુભાઈ નાહાલચંદે સંવત ૧૯૭૯ વૈશાક વદ ૨ વાર
બુધે શ્રી અજિતનાથ ભગવાન બેસાડ્યા છે.

દેરાસરનો નીચે મુજબ શિલા લેખ છે.

શ્રી.

ૐ નમશ્ચતુર્વિંશતિ શ્રી જિનેન્દ્રભ્યઃ

શ્રી જન્મદ્વિપ, દક્ષિણ ભરતક્ષેત્રે ગુર્જરદેશે સુરતખંદરે ગોપીપુરા
મધ્યે શ્રી મહાવીરસ્વામિની પોળને મિષે વીશા પોરવાડ માટે લ્હામ્પ-
શાળી શાસનઉદ્ધોત શ્રાવક શેઠ કલાભાઈ શ્રીપતશ્રી તસ્યસૂત શેઠ
વધ્ધ આતસ્યસૂત વૃજલાલ તસ્યસૂત શેઠ અનુપશાળ તસ્યસૂત શેઠ
ગોરધનભાઈ મહાપ્રભાવિક નાથબુદ્ધિનિપુણ ધ્યાદાનાદિ ગુણેશ્વલિત
શેઠ અનુપશા તસ ભારની બાઈ બીજબાઈ તત કુક્ષે પ્રગટ શેઠ
ગોરધનભાઈ અનુપશાળ તરફથી નવો જીનપ્રાસાદ શ્રી અષ્ટાપદજીનો
બંધાવ્યો તેને વિષે ચોવીસે જિનેન્દ્ર સ્થાપિત કર્યા છે, તેની પ્રતિષ્ઠા
વિક્રમસંવત્સરે ૧૯૪૩ના વશાક સુદ ૬ શુક્રવાસરે પુનનક્ષત્રે મિથુન
રાશિસ્થિતે ચંદ્ર ધૃતિયોગે લગ્નને વિષે શુભ ગ્રહયોગે શુભ મૂહુર્તે
પૂર્વ દીપ્તીમત્ આદીનાથજીતનાથૌ સ્થાપિતૌ ત સર્વ ભગવાન જીનજી
લક્ષિત કરવાને અર્થે શ્રી વીરનિર્વાણથી ૨૪૧૩ વર્ષે અંગ્રેજ તારીખ
૨૫મી એપ્રિલ સને ૧૮૬૯ શુભભવતુ.

આ દેરાસરની સ્થિતિ સારી છે.

અષ્ટાપદજી એ જૈનોનાં પાંચ તીર્થોમાંનું એક છે. યતઃ

આબુ અષ્ટાપદ ગીરનાર, સ્ત્રમેતસ્ત્રીખર શત્રુંજય ગિરીસાર;

પંચેત્તિહાસ હિવમ્ હામ, સિદ્ધ ત્રયા લેને કર્ક પ્રાણમ.

આ તીર્થ હાલ આચમનસ્થાપ્તી દેખાતું નથી. આ તીર્થનો આ
દેરાસરજી ખ્યાલ આપે છે.

આ મંદિરમાં શ્રીમદ્ ભગવાન ઉમામાતૃ સ્ત્રી મોહવલાલજી

મહારાજનાં પગલાં પધરાવવામાં આવ્યાં છે, અને એમની મૂર્તિ પણ પધરાવવામાં આવી છે.

આરસપર પંચતીર્થોના ફોટાઓ ચિતરવામાં આવ્યા છે, જે ચિત્રકામ ધણું સુંદર અને પ્રેક્ષણીય છે.

૨. શ્રી મહાવીરસ્વામિજીનું દેરાસર.

દેરાસરનું નામ—શ્રી મહાવીર સ્વામિજીનું દેરાસર.

સ્થળ—ગોપીપુરા (ખાડીપર)

મૂલનાયક—શ્રી મહાવીરસ્વામિજી ભગવાન.

વહિવટદાર—શેઠ નવલચંદ ઘેલાભાઈ.

આનસુર ગચ્છવાળાનો વહીવટ છે.

દ્વારપરનો લેખ—

ૐ નમઃ સંવત ૧૯૮૧માં જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. ઝવેરી હીરાભાઈ રતનચંદ હેમચંદ સુખડીઆએ.

કવિ લાધાશાહ પોતાની ચૈત્યપરિપાટીમાં નીચે મુજબ લખે છે.

પાંચમે શ્રી મહાવીરજી ભૂવન બિંબ અતિ સોહરે,

પાંચ પ્રભુ પાષાણુ એ નિરખંતા ભવિ મન મોહરે;

એકલમલ પંચ તીરથી પાટલીએ પ્રભુ ધારો

એકતાલીસ સર્વે થઈ ધાતુમય સુવિચારો.

આ દેરાસર ધણા પ્રાચીન સમયનું હોય એમ જણાય છે. મૂર્તિ અતિ લવ્ય છે, આહ્લાદક છે. ભગવાન શ્રી મહાવીરસ્વામિજીના જન્મકલ્યાણકના મહોત્સવના દિવસે, પર્વપણામાં ખાસ કરીને લોકો દર્શને આવે છે. વિશુદ્ધ ભાવનાવાળાઓ માટે તો શ્રી જિનચૈત્યો સ્વર્ગની અને પ્રાંતે મોક્ષની સીડી તુલ્ય છે.

૩. શ્રી સંભવનાથજી. (વકીલનો ખાંચો)

દેરાસરજીનું નામ—શ્રી સંભવનાથજીનું દેરાસર.

સ્થળ—ગોપીપુરા (વકીલનો ખાંચો)

મૂળનાયકજી—શ્રી સંભવનાથ ભગવાન.

વહીવટદાર—ઝવેરી નગીનચંદ કપુરચંદ (આંચળીઆ ગચ્છનો વહીવટ છે) વરસગાંઠ—માહ શુદ પાંચમની છે.

આ દેરાસરજી અંચલગચ્છના દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે. કવિ લાધાશા આ દેરાસરને અંગે પોતાની ચૈત્ય પરિપાટિમાં નીચે મુજબ લખે છે.

ચોથે સંભવનાથને પ્રાસાદે પ્રભુ ભેટયારે,
એકવીસ બિંબ પાપાણુમે પૂજંતા પાતક ભેટયારે
ચોવીસવટા પંચ તીરથી એકલમલ પટ જાણારે
એકસોઠકાતેર ધાતુમે સર્વ સંખ્યાયે પ્રમાણારે

આ દેરાસરજીને અંગે શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાયજી નીચે મુજબ લખે છે.

સેના એ સેના નંદન જિનવરએ

સંભવ સંભવ સુખ દાતારકે

સાર કરઈ સેવકતણીએ

હયવર હયવર લંછણ પાયજો

સેના એ સેના નંદન જિનવરએ

સેના એ નંદન તણી સેના મોહના મદ અપહરઈ

પ્રભુ તણુઈ ચરણુઈ રધાસરણુઈ અમરઅણિ કળિરવ કરઈ

પ્રભુતણી વાણી સુધાદાયી રસસમાણી જાણીઈ

ભવતાપ ભાજી દૂરી જાઈ જિન દવાનલ પાણીઈ

૪. શ્રી ધર્મનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ધર્મનાથજીનું દેરાસર.

સ્થળ—ગોપીપુરા (વકીલનો ખાંચો)

મૂળનાયક—શ્રી ધર્મનાથજી ભગવાન

વહીવટદાર—ત્રણ રાતિના ત્રણ પ્રતિનિધી-વિસા ઓસવાળ, દસા ઓસવાળ, શ્રીમાલી-હા. બાલુભાઈ સ્વરૂપચંદ સંઘવી. દેવસુર ગચ્છનો વહીવટ છે.

આ દેરાસરમાં માળપર દેરાસર છે જેમાં મૂળનાયક શ્રી પાર્શ્વનાથજી ભગવાન છે, એમાં ભોંયર છે જેમાં આચાર્યોની મૂર્તિઓ અને પગલાંઓ છે.

આ દેરાસરમાં જૂના વખતની દેવસુર ગચ્છના શ્રી પૂજની ગાદી છે આ દેરાસરના ભોંયરામાં સૂરજમંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ભવ્ય મૂર્તિ છે જે અલૌકિક અને પ્રભાવિક છે. આ દેરાસરજીના પાછલા ભાગમાં એક મંદિર છે જે જૂના વખતનું હોય એમ લાગે છે. આ દેરાસરજી હાથીવાળા દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે. આ દેરાસરના અંગે કવિ લાધાશા પોતાની ચૈત્ય પરિપાટીમાં નીચે મુજબ લખે છે—

ત્રીજે શ્રી ધર્મનાથને દેહરામાંહે સૂણો સંતોરે
સૂરજ મંડળ પાસજી ભૂંયરામાંહે ભગવંતોરે,
ચોવીસ બિંબ પાપાણમે સાત રતનમે દિપેરે,
એકસો સિતેર ધાતુમે નિરખંતા નયન છીપેરે

આ દેરાસરજીને અંગે શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય નીચે મુજબ લખે છે—

ધર્મ એ ધર્મ જિજ્ઞેસર વંદીધએ

આપધએ આપધ ધર્મ ઉદારકે

પત્રરમો પરમેશ્વરએ

વિશ્વએ વિશ્વ તણો આધાર કે

ધર્મ જિજ્ઞેસર વંદધ.

વંદિધ ધર્મ જિજ્ઞેસર જગગુર નયર સૂરત મંડણો,

ભવ કષ્ટ વારણ સુગતિ કારણ પાપ તાપ વિહંડણો;

અનુભવી પદવી જોણધ અનુપમ ધર્મચક્રી સર તણી,

મુઝ પુણ્ય તરઅર કલ્યો પામી સ્વામી સેવા સારણી.

વામા એ વામા એ સુત સોહામણો એ

સિવપુર સિવપુર કરો સાથ કે

નાથ જયો ત્રીભુવન તણોએ,

સૂરતિ સૂરતિ મંડણ નામકે, વામા સુત સોહામણો એ.

વામા તણો સુત સદા સમરથ સેવકાં સાધાર એ,

જગ સૂધ મંદિર થંભ થોભણ નોધારાં આધાર છે;

સસિ સૂર નૂર સમાન કુંડલ મુકુટ મોટો મનહરધ,

વળી હાર હીરા તણો હિઅડધ તેજ તિહુ અણિ વિસ્તરધ

દીપવિજયજી મહારાજ આ દેરાસરજી અંગે નીચે મુજબ લખે છે.

સુરજમંડણા શ્રી પાસ થાપન કીયા ગોપીદાસ,

સંવત સોળ અગન્યાસી ફાગન માસ શુન રાસી;

સૂરિ સેન ગોપીદાસ થાપે સુરજમંડન પાસ.

સુરતના શાંતીદાસ મડનીઆએ ચિંતામણી યંત્રની સાધના

આજ મંદીરમાં કીધી હતી. સામાન્ય કથા પ્રમાણે રાજસાગર મુનિએ

એ યંત્રની સાધના કરાવી હતી.

૫. શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા. (વકીલનો ખાંચો.)

મૂલનાયક—શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

વહિવટદાર—શ્રી ધર્મનાથજીના દેરાસરજીના વહિવટદારો

હા. બાલુભાઈ ખોમચંદ સંઘવી.

૬. ડાહી ડોસીનું દેરાસર.

નામ—ડાહી ડોસીનું દેરાસર

સ્થલ—ગોપીપુરા. (વકીલનો ખાંચો.)

દેરાસર બંધાવનાર—ડાહીબાઈના પિતાશ્રી.

મૂલનાયક—શ્રી ધર્મનાથ ભગવાન, વહિવટદાર શેઠ મોતીચંદ

ગુલાબચંદ ઝવેરી. દેરાસરની સ્થિતિ સારી છે.

શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર

(લક્ષ્મીબાઈનું દેરાસર)

સ્થળ—ગોપીપુરા. (વકીલનો ખાંચો.)

મૂલનાયક—શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

પહેલે માળ તેમજ ભોંયરામાં પણ ભગવાન બિરાજમાન છે.

આ દેરાસરજીના જિર્ણોદ્ધારની ખાસ જરૂર છે.

સાંભળવા પ્રમાણે આ દેરાસરજીના નિભાવ તેમજ તેની તમામ

આવશ્યકતાનો આધાર મુંબઈના શ્રી આદીશ્વરજીના દેરાસર પર છે

પણ ત્યાંના વહીવટદારોના પ્રમાદવશાત્ કામ અધુરુંજ રહે છે.

વહીવટદાર—મોતીચંદ વસ્તાચંદ.

૮. શ્રી શીતલનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી શીતલનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા, પ્રેમચંદ રામચંદની ધર્મશાળા પ્રાચે.

મૂલનાયક—શ્રી શીતલનાથજી ભગવાન.

શંખુવતાર—ભાઈદાસ નેમી.

વહીવટદાર—શેઠ પાનાચંદ ભગુભાઈ.

ભોંયરામાં જિનદત્તસૂરિની પ્રતિમા છે. ભોંયરામાં શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ભવ્ય પ્રતિમા છે તથા એ કાઉસગીયા આકારની મૂર્તિઓ છે, દર્શનીય છે.

૯ શ્રી લાલીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી લાલીનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા, પ્રેમચંદ રામચંદની ધર્મશાળા પાસે.

મૂલનાયક—

વરસગાંઠ—શ્રાવણ વદ ૫.

આ દેરાસરની સ્થિતિ સારી છે.

વહીવટદાર—શેઠ નગીનચંદ કપુરચંદ ઝવેરી.

૧૦ શ્રી કુંથુનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી કુંથુનાથજીનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા, મોટા રસ્તે.

મૂલનાયક—શ્રી કુંથુનાથજી ભગવાન.

જીર્ણોદ્ધારની પ્રતિષ્ઠા સંવત. ૧૯૫૭ માં શ્રી મોહનલાલજી

મહારાજ તથા શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરિજીએ કરાવી.

ભગવાનને માદીનશીન કરનાર શેઠ રૂપચંદ લક્ષ્મભાઈ

સ્થિતિ—સારી.

વહીવટદાર—શેઠ ખીમચંદ કલ્યાણચંદ, જરીવાળા.

આ દેરાસરનો ઘાટ રમ્ય છે. દેરાસરનું અંદરનું રંગકામ જોવા લાયક છે. આ દેરાસર એક ગંગલા ઘાટનું છે. રસ્તા પરથી એનો દેખાવ ધણો આકર્ષક લાગે છે.

આ દેરાસરજીને અંગે શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાયજી નીચે મુજબ લખે છે કે--

સર જો સર તણો સુત સુંદર એ,
સત્તર સત્તરમો ભગવંત કે;
કુંથુ નમું આણુંદરયુએ,
સોહએ સોહએ સરતિ માંહિ કે;
સર તણો સુત સુંદર એ.

૧૧ શ્રી સંભવનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી સંભવનાથજીનું દેરાસર.

સ્થળ—ગોપીપુરા ઓસવાલ મહોદલાના નાકે

બંધાવનાર—શેઠ મંછુભાઈ તલકચંદના પુત્રો.

મૂળનાયક—શ્રી સંભવનાથ ભગવાન.

પ્રતિષ્ઠા—સંવત ૧૯૬૨ ના જેઠ શુદ્ધ ૨ ના દિવસે થઈ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર—શેઠ જગનભાઈ મંછુભાઈ.

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર—આચાર્ય શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરીજી મહારાજ.

સ્થિતિ—સારી.

વહીવટદાર—શેઠ ગંધુભાઈ તલકચંદના પુત્રો.

શ્રી મૂળનાયકજીની તથા ખીજી ત્રણ પ્રતિમાઓ રત્નની છે આ દેરાસર નાજુક છે પણ રળીયામણું છે. આરસના થાંભલાઓ અને પૂતલીઓ તેમજ ચિત્રોમાં તીર્થોની રચના જોવાલાયક છે.

૧૨. શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામિનું દેરાસર.

નામ—શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામીનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા—મોટી પોળ.

મૂળનાયક—શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ભગવાન.

વહીવટદાર—ટ્રસ્ટીઓનું મંડળ.

ખીજ માળના ભોંયરામાં દેરાસર છે તેમાં મૂળનાયક શ્રી શાંતિ-
નાથ છે. ઉપરના માળે ચૌમુખજી છે. વચમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ છે. ખીજ
ખાજી સમોસરજીની રચના છે.

પહેલા માળના ભોંયરામાંના લેખ ઉપરથી વંચાય છે કે તે
શાકરચંદ લાલભાઈ તરફથી કરાવવામાં આવ્યું છે તથા એ દેરાસરજી
શ્રી રત્નસાગરજીના ઉપદેશથી થયું છે. એની પ્રતિષ્ઠા શ્રી સિદ્ધિવિજયજી
એ કરાવી છે.

આ દેરાસરજીમાં મૂર્તિઓ ઘણા પ્રમાણમાં છે. મૂર્તિઓ માપમાં
પણ ઘણી મોટી છે. ભોંયરા એક નીચે એક એમ બે માળ નીચે
અને એક ઉપર મળી ચાર માળમાં દેરાસર છે. સુરતના સ્મૃદ્ધિમાન
દેરાસરોમાં આ દેરાસર પ્રથમ પંક્તિનું છે. મૂળનાયકજીનું બિંબ અદ્
ભુત અને ચમત્કારી છે જેથી એનાં ભકતો ઘણાં છે.

વાસુપૂજ્ય મહારાજનો, નિપજનું પ્રાસાદોરે,

મુઠ માગ્યા ધન ખરચીને, ભૂમિકા સુધ આહ્લાદરે. ૫. ધનધન.

રંગમંડપ રળીયામણો, કારણી મોટી ઉદારરે,

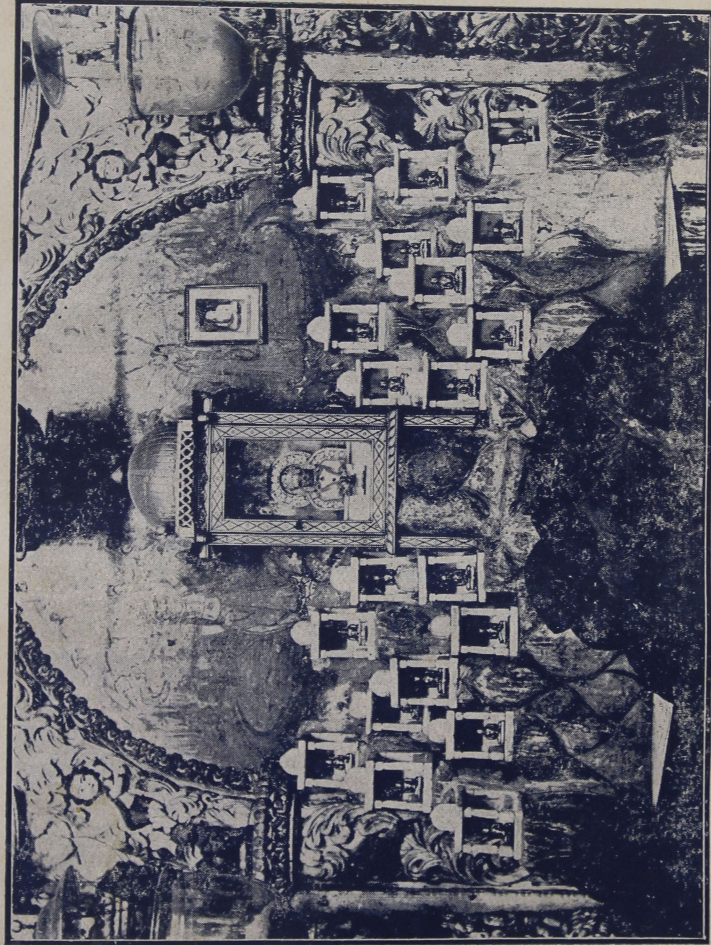
ગભારો તો જળહજે, ગર્ભવાસ નિવારે.

૬ ધનધન.

દ્રવ્ય ખરચ્યું મોટે મને, જિનમંદિર શુભ કાજરે,

દેવવિમાન સમો દેખી, હરખ્યા સંઘ સમાજરે.

૭ ધનધન.

ચંદ્રપરે ઉજવળ કાંતિ, પાખાણુદલ મંગોલોરે,
 પૂરવદેશથી આવિયા, શિલાવટ મન ભાવ્યારે. ૮ ધનધન.
 પંચસૂતક સિતેર ભાગની, પડિમા જીનની ભરાવીરે,
 કરણ ચરણની સિતરી, પામવા જેહ જણાવીરે. ૯ ધનધન.
 માન પ્રમાણે જિજ્ઞાસે, સવિજનને સુખદાધરે,
 સંપૂરણ મુરતિ તે થઇ, રતનશા હરષ વધાઈરે. ૧૦ ધનધન.
 કુંભાર ચક્ષુ ચંદાદેવી, વાસુપૂજ્ય પદરાગીરે,
 ટાળે વિધન માણીભદ્રજી, દીગ્ધે શાંતિપુષ્ટી સોભાગીરે ૧૧ ધનધન.
 વધુ રાશા માટે વાસુપૂજ્યસ્વામીના દેરાસરનું વર્ણન જોવું.)

૧૩. શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.
 સ્થળ—ગોપીપુરા-મોટી પોળ.
 મૂળનાયક—શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાન.
 બંધાવનાર—જગાભાઈ વીરચંદ.
 બંધાવ્યાની સાલ—સંવત ૧૯૬૨.
 વહીવટદાર—શેઠ કેસરીચંદ ૩૫ચંદ.

૧૪. શ્રી પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર.
 સ્થળ—ગોપીપુરા-મોટી પોળ.
 મૂળનાયક—શ્રી પાર્શ્વનાથજી ભગવાન.
 બંધાવનાર—હીરાચંદ મંગળદાસ રાજ.
 દેરાસરજીની સ્થિતિ સારી છે.
 વહીવટદાર—આણુભાઈ જીવણચંદ રાજ.

સુરત-માળીફળીઆનાં ત્રણ દહેરાસરો.

(૧) શ્રી શાંતિનાથજીનું દહેરાસર, (૨) શ્રી આદીશ્વરજીનું દહેરાસર, (૩) શ્રી આદીશ્વરજી (કાંકરીયા)નું દહેરાસર.

દાદશ બિંબ પાપાણમે પંચ તીરથી ત્રીસોરે;
 એકલમ્બ પટ પાટલી એકતાલીસ વિરાળેરે,
 ત્રાસી બિંબ સર્વે થઈ જિનમંદિર માંડી જાળેરે.

આ દેરાસરજના અંગે શ્રી વિનયવિનયજી નીચે મુજબ વર્ણવે
 છે કે—

સોલમા એ સોલમા એ શ્રી શાંતિ નિજિસરએ,
 સૂરતિ સૂરતિપુર સિણગારકે,
 અચિરાકુંવર ગુણનિલોએ,
 વિશ્વસેન, વિશ્વસેન રાય મહારજે,
 સોલમા શાંતિ નિજિસરએ.
 સોલમા શાંતિનિજુંદ પામી કુમતિ વામી મર્ધ સંહી,
 હવિ લજ્જું સ્વામી સીસે નામી અંતરજામી રહું ગ્રહી;
 મલપરિ કમલાં સખળ જાંડી પ્રીતિ માંડી મુળતિસ્યું,
 જિનરાજ કમલા વરી વિમલા પુણ્ય પ્રભુનું ઉલ્હસ્યું.

૧૬. શ્રી આદીશ્વરજી લગવાન.

નામ—શ્રી આદીશ્વરજી લગવાન.

સ્થળ—ગેપીપુરા-મણિક્ષીયા.

મૂળનાયક—શ્રી આદીશ્વરજી લગવાન.

વહીવટદાર—શેઠ નવલચંદ વેલ્લાભાઈ.

જીર્ણોદ્ધાર પછામી પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૬૪ વૈશાખ સુદ ૬ ને
 શુક્રવારે પ્રભુજીને શેઠ દીપચંદ સુરચંદે માંદીમશીન કર્કા
 સ્થિતિ સારી છે.

આ દેરાસર આનસુરગચ્છના દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે. તેનો
 ધ્રુમટ સુરતના દેરાસરોમાં સૌથી મોટો છે, જણાવ્યું મોટા છે. એમાં

પ્રાચીન ધાતુની પ્રતિમાઓ પણ છે. બાંધણી અને પત્થરકામ બહુ સુંદર છે. આ દેરાસરના અંગે કવિ લાધાશા નીચે મુજબ લખે છે—

પ્રથમ નમું આદિનાથને દેહરે ચૈત્ય ઉદારોરે,
બિંબ ચૌદ આરસમે ધાતુમય ચિત ધારોરે,
એકમલ પંચતીરથી પાટલાને પટ જાણુરે,
સર્વ થઈ શતદોયને બહોતેર અધિક વખાણુરે—

આ દેરાસરજીને અંગે શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય નીચે મુજબ લખે છે—

પૂજાએ પૂજાએ પ્રથમ તીર્થકર એ,
ત્રિભુવન ત્રિભુવન દીવક દેવ તો,
સેવક મન રંગસ્યું એ,
સરતિ સરતિ પુર સિલુગારકે
પૂજાએ પ્રથમ તીર્થકર એ

તુ.

પૂજાએ પહિલું પ્રથમ જીનવર ભુવન દિનકર જગિજ્યો,
જિનરૂપ સુંદર સુગુણ મંદિર ગાયવા ઉલટ થયો
સવિ નીતિ દાષી મુગતિ લાષી આપ જગસાલી થયો,
રસરંગચાષી દુરતિ નાષી અપયસુપ સંગમ લયો.

૧૭ શ્રી આદીશ્વરજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી આદીશ્વરજીનું દેરાસર (કાંકરીયાનું.)

સ્થળ—ગોપીપુરા માળીરૂળીયા.

મૂળનાયક—શ્રી આદીશ્વરજી.

વહીવટદાર—શેઠ મૂળચંદ તલકચંદ.

પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૫૪-૫૫ માં થઈ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર—કંકુમેન તે શેઠ ઘેલાભાઈલાલભાઈનાં ધણીયાણી.

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર—શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજ

દેરાસર બંધાવનાર—કાંકરીયા ગામથી આ દેરાસર લાવવામાં આવ્યું અને ત્યાંના પૈસાથી બંધાવાયું. સ્થિતિ સારી.

આવશ્યકતા—નિભાવકંડની તથા દેસરની જરૂર છે.

૧૮ શ્રી ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

સ્થળ—ગોપીપુરા ઓસવાળ મહોલ્લો.

મૂળનાયક—શ્રી ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

વહીવટદાર—શેઠ નવલચંદ ઘેલાભાઈ

જીર્ણોદ્ધાર—સંવત ૧૯૭૨ માં કરાવાયો. સ્થિતિ સારી. આનો વહીવટ આનસુર ગચ્છના વહીવટ સાથે ચાલે છે. બહારના ભાગમાં શ્રી પદમ પ્રભુ ભગવાનનું દેરાસર છે, એ દેરાસરની શા. દીપચંદ્ર ઊત્તમચંદ તરફથી સંવત ૧૯૭૪ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ને શનીવારે પ્રતિષ્ઠા થઈ છે. આ દેરાસરજીન અંગે શ્રીમદ્ વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય નીચે મુજબ લખે છે—

પાસએ પાસ જિણેસર રાજીએ,

જસએ જસ વિમલ જસ રાસિકે,

ત્રીભુવનમાં હઈ ગાજીએ,

ઉંખર ઉંખર વાડામાં હઈકે,

પાસ જિણેસર રાજીએ

તુ.

રાજી ઉં પાસ જિણુંદ જયકર અપધ સુખ અવાસએ

દરિસણું જોહનિ નાગ પામ્યો નાગસજ વિલાસમે
ધરણીદ પદમોવતી જોહનાં ચરણ સેવઈ ભાવસું
તસ પાય સુરતરે તલઈ રંગઈ વિનય મનસુખ ભરી વસું.

૧૮ શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર

સ્થળ—ગોપીપુરા ઓસવાળ મહોલ્લો.

મૂળનાયક—શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

જીર્ણોદ્ધારની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૮૫૫ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ના

રોજ થઈ.

ભગવાનને ગાદીનશીન કરનાર—રૂપચંદ લલ્લુભાઈ.

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર—શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજ.

આ દેરાસરજીનો ફરી જીર્ણોદ્ધારની થયો છે.

વહીવટદાર—શેઠ નગીનચંદ કપુરચંદ ઝવેરી.

૨૦ શ્રી શાંતિનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી શાંતિનાથજીનું દેરાસર

સ્થળ—ગોપીપુરા ઓસવાળ મહોલ્લો.

મૂળનાયક—શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાન.

બંધાવનાર—પ્રહલાભાઈ ઊત્તમચંદ.

વહીવટદાર—શેઠ નગીનચંદ પ્રહચંદ વીજેઈ. સ્થિતિ સારી.

આ દેરાસરજીના બે આરસના ગોખલાની ફારણી જેવા.

લાયક છે.

૨૧ શ્રી ચંદ્ર પ્રભુજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ચંદ્રપ્રભુજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—ગોપીપુરા ઓસવાળ મહોલ્લો.

મૂળનાયક—શ્રી ચંદ્રપ્રભુજી ભગવાન.

વહીવટદાર—કેશરીચંદ કલ્યાણચંદ.

સ્થિતિ—સારી.

આ દેરાસર ખરતર ગચ્છના દેસસર તરીકે ઓળખાય છે.

તેમાં દાદા સાહેબનાં પગલાં છે.

મૂળનાયકનો લેખ નીચે મુજબ.

અંચલગચ્છે ભદ્રારક ઉદયસાગરસુરિ પ્રતિષ્ઠિત—

૨૩. શ્રી અનંતનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી અનંતનાથજીનું દેરાસર.

સ્થલ—ગોપીપુરા. નેમુભાઈની ડા.

મૂળનાયક—શ્રી અનંતનાથજી ભગવાન.

અંધાવનાર—શેઠ નેમચંદભાઈ મેળાપચંદ.

પ્રતિષ્ઠા—સંવત. ૧૯૪૭ના જેઠ શુદી ૬ને વકર શુક્રવારે થઈ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર—શેઠ નેમચંદ મેળાપચંદ.

સ્થિતિ સારી છે.

આ દેરાસરજી ભવ્ય અને રળીયામણું છે. પુતળાં તથા કાટની કારીગીરી નમુનારૂપ છે. વાંસુપુજ્ય સ્વામીનાં દેરાસરથી દ્વિતીય સ્થાને આ દેરાસર ગણાય છે.

દ્વારપરનો લેખ.

શ્રી સંવત. ૧૯૧૭ વર્ષે જેઠ માસે શુક્રવારે તિથિ ૭ક શુક્રવારે શ્રી સૂર્યપૂર નિવાસી શ્રી ઓસવાલ જાતિય શેઠ ધર્મચંદ સૂત મેલાપચંદ તસસૂત શેઠ નેમચંદ નવીન જિનચૈત્ય કારિત્તા જિન-બિખ્ય સ્થાપિત.

વડાચૌટા.

૨૩. શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથજી ભગવાન,
સ્થળ—વડાચૌટા કણુતરખાના પાસે.

દેરાસર બંધાવનાર—જમનાદાસ લાલભાઈ.

મૂળનાયક—શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથ ભગવાન.

આ દેરાસરની સ્થિતિ સારી છે.

વહીવટદાર—શેઠ જમનાદાસ લાલભાઈ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીઓ.

વકીલ ડાહ્યાભાઈ મોતીચંદ વગેરે.

પ્રતિષ્ઠા—સંવત ૧૯૪૧માં જમનાદાસ લાલભાઈએ કરી.

જીર્ણોદ્ધાર—૧૯૭૫માં થયો.

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર—શ્રી રતનવિજયજી મહારાજ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર—અમીચંદ ખૂખચંદ.

કાંકરીયાનું દેરાસર અહીં લાવવામાં આવેલ છે—ત્યાંના મૂળ
નાયકજી તે અહીંના મૂળ નાયકજી છે.

ગોખલા પર લેખ નીચે મુજબ છે—

બોધલશાવાળા બોધલદાસ વીરદાસના વારસ મગનભાઈ

કસ્તુરચંદનું આ ધર દેરાસર છે. સંવત ૧૯૭૫ના વૈશાક શુદ્ધ

દને સોમવારે પધરાવ્યું છે.

૨૪. શ્રી સીમંધર સ્વામીજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી સીમંધર સ્વામી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થલ—વડાચૌટા. તાળાવાળી પોળ.

મૂળનાયક—શ્રી સીમંધર સ્વામીજી ભગવાન.

જીર્ણોદ્ધાર પછીની પ્રતિષ્ઠા સંવત. ૧૯૩૭માં થઈ.

ભગવાનને ગાદીનશીન કરનાર—શેઠ ધરમચંદ ઉદ્યચંદ.

વહીવટદાર-શેઠ કુલચંદ સીવચંદ તથા શેઠ ચીમનલાલ રતનચંદ.
સ્થિતિ સારી.

ભોંયરામાં શ્રી જગવલ્લભ પાર્શ્વનાથજી છે. આ પ્રતિમા દેરાસર
બંધાયું હશે ત્યારની જુની છે. સંવત ૧૯૭૦માં તેના પર લેપ કર-
વામાં આવ્યો છે. ત્રીજે માળે ઉપર ચૌમુખજી છે તેમાં પાર્શ્વનાથજી
ની પ્રતિમાઓ છે.

આ દેરાસરજીને અંગેની દંતકથા.

આ દેરાસરમાં નાની નાની પુતળીઓ વાજાં સાથે છે. અગાઉ
કોઈ કોઈ વખત તે વાગતી એમ કહેવાય છે. એક વખત કોઈ
સાંભળ્યા પછી ખાત્રી કરવા રાત્રે દેરાસર ઊઘડાવી અંદર ગયેલ
ત્યારથી તે બંધ થયું છે.

આ દેરાસરજીમાં પ્રાચીન ગ્રંથલંડાર છે. દેરાસર ધણું પ્રા-
ચીન હોવું જોઈએ. ભોંયરામાં પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું બિંબ દર્શન કરવા
લાયક છે.

૨૫. શ્રી અજિતનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ-શ્રી અજિતનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ-વડાચૌટા. તાળાવાળી પોળ.

મૂળનાયક-શ્રી અજિતનાથજી ભગવાન.

વહીવટદાર-મગનલાલ તુલસીદાસ.

આ દેરાસરના અંગે કવિલાધારા નીચે મુજબ લખે છે.

તિહાંથી વડાચૌટા ભણી જઈ જિનબિંબને વદોરે

વાધજી ચીલંદાની પોલમે ભેટયા અજિત જિણુંદોરે-

એકાદસ પાપાણ્ખે ધાતુમે તેર ધારો રે,

દેહરે શ્રી જિનપ્રભુમતાં, પામી જે ભવપારે-
આ દેરાસરને અંગે શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય ત્રીચે મુજબ
લખે છે.

ખીજાએ ખીજાએ વિન્યાકું અરએ
ગજગતિ મજપતિ કાંછણુ સ્વામી તો
નામિ સયલ સુષ સંપનધએ
જિતસત્ર જિતસત્ર રૂપ મેહારતો
ખીજાએ વિન્યાકું અરએ.

તુ

ખીજા તે વિન્યાકું અર-જિનવર નમર સૂરતિ સોહ એ
પ્રભુતણી મૂરતિ કષ્ટ ચૂરતિ ભવિકનાં મન મોહ એ
જિનવંદન સુંદર સુરપુરંદર દેતીમતિ આણુંદએ
જિમ કમળ વિકસઈ દ્રેષિ દિનકર કુમુદ જિમ નવચંદએ
આ દેરાસરમાં રંગમંડપ મોટો અને સારો છે.

૨૬. શ્રી નેમીનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી નેમીનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—વડાચૌટા, પંડોલની પોળ.

મૂળનાયક—શ્રી નેમીનાથજી ભગવાન.

વહીવટદાર—શેઠ સુરચંદ પરસોતમદાસ બદામી.

શેઠ ફકીરચંદ નાનાભાઈ,

સ્થિતિ સારી.

ઉપરના ભાગમાં મ્રાળ ઉપર જનાયક શ્રી જ્ઞાતિનાથજી
ભગવાન છે. કાકડાનું પચાસણું સુંદર છે. તેનું ચીત્રકામ સુંદર છે.

મૂળનાયકજી શ્રી નેમીનાથજીની મૂર્તિ ચમત્કારી છે એમ લોક માન્યતા છે.

આ દેરાસરને અંગે કવિ લાધ્યાશા નીચે મુજબ લખે છે.

નેમીસર શિવદેહરે, પારેખ પ્રેમજીને પાસેર
ઉપરે શાંતિ સેહામણા, પ્રણમુ અધિક ઉલ્લાસેર,
અધ ઉરધ સર્વે થઈ આરસમે સીખ પચોર
ચુમેતર પ્રણુ ધાતુમે, તેહમાં નહિ સલસંચોર.

૨૬ શ્રી ગાદીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ગાદીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થાન—વડોદરા, માગશરોદની ગોળ.

મૂળનાયક—શ્રી ગાદીજી પાર્શ્વનાથ.

વહીવટકાર—શેઠ. માણેકચંદ મેળાપચંદ દીવાન.

મૂળ પ્રતિષ્ઠા કર્યારે થઈ તે વ્યયમ યાદ નથી છતાં મૂર્તિના લખ પરથી માલુમ પડે છે કે સંવત. ૧૮૮૨ માં થઈ હોય. ત્યારપછી કરી ભગવાનને ગાદીનશીને સંવત. ૧૯૦૨ ના માગશર શુદ્ધ ત્રીજના દિવસે શેઠ માણેકચંદ મેળાપચંદ તથા તેમના લાઘઓએ તેમના પિતાશ્રીની ઇચ્છાનુસાર કર્યા.

ખીજ વખત પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર શ્રીમદ્ વિજયમોહનસંરિજી.

બંધાવનાર—ડાહ્યાભાઈ લાલભાઈ નવલખા.

સ્થિતિ સારી.

આ દેરાસરજીમાં પિત્તળનું ઘણું સુંદર સમવસરણ છે. તે શેઠ મેળાપચંદ આણંદચંદ જેઓ સીરોહી (આરવાડ)ના દીવાન હતા તેઓ સીરોહી તાબે હજારી ગામના મહાવીર સ્વામીજીના દેરાસરમાંથી વકરો

આપી લાવેલા તેની પ્રતિષ્ઠા શ્રીમાન મોહનલાલજી મહારાજ હસ્તક સંવત ૧૯૪૭ ના માગશર સુદ ત્રીજના રોજ કરી છે.

આ દેરાસરમાં પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી વિજયનાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની મૂર્તિ સ્થાપિત કરવામાં આવી છે. તેમની નીચે પ્રવર્તક મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજ તથા શાંતમૂર્તિ શ્રી હંસવિજયજી મહારાજની મૂર્તિઓ છે. બાજુ પર શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરિજીની મૂર્તિ છે, તે પર લેખ છે. આ સ્થાપના પણ શેઠ મેલાપચંદ મેલાપચંદે તેમના ભાઈઓ સાથે કરાવી છે.

મૂર્તિપરનો લેખ—

અહં શ્રેષ્ઠી આનંદચંદ્ર નંદનેન દીવાન શ્રી મેલાપચંદ્રેણ પન્યાસ શ્રીમદ્ સંપતવિજય મુનિ ચતુરવિજયોપદેશાન્ શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરિ, પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી, મુનિપ્રવર શ્રીમદ્ હંસવિજય આત્મના વાપિત સેવ્યમાના શ્રી તપગચ્છાચાર્ય ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરીશ્વરાણાં (આત્મારામ) મૂર્તિરિયં કારિતા ચે સુરત ગોડી પાર્શ્વનાથ મંદિરે શ્રી પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજય, મુનિશ્રી હંસવિજયાબ્યામ પ્રતિષ્ઠાપિતા વીર સંવત. ૨૪૩૭ વિક્રમ સંવત. ૧૯૧૮ પોષ કૃષ્ણ ત્રીજ શુક્રવાર. આત્મસંવત ૨૧ (ફાટો અર્પણ પત્ર સામે મુકવામાં આવે છે.)

આ દેરાસર પોતાનું જ હોઈ અસલથી ખાનગી વહીવટ ચાલ્યો આવે છે. દેરાસરનું સમારકામ પણ શેઠ મેલાપચંદ આનંદચંદ દીવાને પોતાનાજ પૈસાથી કરાવેલ છે.

આને અંગેની દંતકથા—

આ દેરાસર બંધાવનાર ડાહ્યાભાઈ શેઠ સંવત ૧૮૬૨ માં મારવાડના ગોડીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનો સંઘ કાઢેલો, તેમણે પોતાના

ખંભાવનાર—શ્રી સંઘ,

વહીવટદાર—શા. જ્યેષ્ઠ કચેરા, શા. હીરાદોલ વમળચંદ તથા
શા. ખીમચંદ નગીનદાસ.

જરૂરીઆત—કેટલાક સુત પુરૂષોને બતાવતાં એમ કહે છે કે
શ્રી મૂળનાયકજીની દષ્ટિમાં ફેર છે તેથી ફેરી પ્રતિષ્ઠા કરવાની જરૂર છે.

શાહપુર

૩૧. શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ લગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ લગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—શાહપુર.

મૂળનાયક—શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ લગવાન.

વહીવટદાર—શેઠ અમરચંદ કરમચંદ.

જીર્ણોદ્ધાર—સંવત ૧૯૫૮ માં થયો. પ્રતિષ્ઠા કાયમ રહી છે.

જરૂરીઆત—કેસર સુખડની જરૂર છે તેમ જ નકસી કામમાં
જીર્ણોદ્ધારની જરૂર છે.

આ દેરાસર વડી પોશાળગચ્છનું છે. હજી સુધી તે ગચ્છવાળા-
ઓએજ તેનો વહીવટ કર્યો છે. આ દેરાસર ધણું પ્રાચીન છે. તેમાં
લાકડામાં નકશી કામ ધણું ઉત્તમ છે. તેના નમુના સુખડમાં કેતરાવી
ઘંજિલાંડ દેશના મ્યૂઝીયમમાં મૂકવામાં આવ્યા છે. પેઇન્ટીંગ કામ પણ
તેટલુંજ સુંદર છે. જીર્ણોદ્ધાર સમયે બહુ કાળજીથી કામ કરાવવામાં
આવ્યું હશે જેથી આજે આવી ઉત્તમ વસ્તુ અસ્તિત્વમાં રહી શકી
છે. શ્રી કુમારપાળ અને કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યનો ઓર્ધ્વલ
પેઇન્ટીંગ ફ્રેઝો પણ અતિ સુંદર છે. મૂળ આ દેરાસરમાં બાવન
જિનાલય હતાં. જીર્ણોદ્ધાર થયો ત્યારે તે કઢાવી, મૂળનાયકજીના

ગભારાની આસપાસ ચોવીસી ગોઠવવામાં આવી છે. આવી પ્રાચીન-
કલાના નમુનાઓ જૈનસમાજ માટે ગૌરવપદ છે. આ દેરાસરજના
અંગે ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રામદ્ વિનયવિજયજી નીચે મુજબ
લખે છે—

વંદુએ વંદુએ પાસ ચિંતામણિએ,
દિનમણી દિનમણી તેજ નિધાન કે;
ધ્યાન ધરે સ્વામી તાણુંએ, સુખ ધણું પ્રભુ'નધનાંમી કે,
વંદુએ પાસ ચિંતામણીએ.

તુ.

ચિંતામણિ શ્રી પાસ વંદુ આણુંદું સાહેલડી,
પ્રભુવદન ચંદ અમંદ તેજઘ ફલી મુઝ સુષવેલડી;
અતિ ફૂટરું પ્રભુ ફણામંડલ દેખી મુઝ મન ઉલ્હસઈ,
ધનધટાડંબર દેખી દહ દિસિ મોર જિમ હમ્પઈ હરીઈ.
આ ઉપરાંત સુરતની જૈન ડીરેક્ટરીમાં આ દેરાસરના અંગે
૧૭૦ મા પાને નીચે મુજબ વર્ણન છે.

“ સુરતમાં શાહપુરમાં શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર છે.
એ પ્રભુની ચમત્કારીક મૂર્તિ વિષે સુરતના વૃદ્ધ જૈનો કહે છે કે
અત્યારે જે મેરઝા સામેની મસ્જદ છે તે પહેલાં જૈનમંદિર હતું, ત્યાં
આ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની મૂર્તિ હતી. એ મૂર્તિ ઢેવી રીતે લખ્ધ
થઈ અને કેવી રીતે શાહપુરનું દેરાસર અસ્તિત્વમાં આવ્યું તે વિષે
કહેવાય છે કે—

ન્યારે મુસલમાનો દેરાસર તોડવા આવ્યા ત્યારે દેરાસરના
દરવાજા બંધ થઈ ગયા. રાત્રે એક ગરીબ શ્રાવકને સ્વપ્ન આવ્યું કે

ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની મૂર્તિ કુવામાં છે સાથી મૂર્તિને બહાર કાઢી એક દેરાસર બંધાવી તેમાં પધરાવેા. આ શ્રાવકે પોતાનાં સ્વપ્નની વાત તે વખતે સુરતમાં જે યતિજી હતા તેમને કરી, અને સાથે જણાવ્યું કે મારી પાસે કાંઈ મૂડી નથી. માત્ર એક રૂપિયા અને એક કોડી છે. યતિજીએ ગમે તે બળે પણ શ્રાવકને કહ્યું કે આ કાચળીમાંથી તને જેઈયે તેટલા રૂપિયા મળશે, તું દેરાસર બંધાવ પણ એક શરત કે આ કાચળી કદી ઠાલવીસ નહિં. પછી કુવામાં તપાસ કરતાં મૂર્તિ મળી આવી અને આ દેરાસર બંધાવ્યું. આજે એ કુવા આજ દેરાસરમાં મૌજુદ છે. પેલી કાચળી અને કોડી પણ મૌજુદ છે. એ પ્રાચીન દેરાસર સંબંધી પણ ઉલ્લેખ મળી આવે છે.”

—ગુજરાત સર્વ સંગ્રહના કર્તા પાને પૃ૩૧ મે જણાવે છે કે ‘મેરઝા સામેની કબર ૧૫૪૦ માં ખુદાવીદખાને બંધાવી છે. કબર પાસેની લાકડાની મસજીદ છે તે શાહપુર મહેલામાં જૈનનું દેવલ હતું તે તોડીને તેમાંના સામાને બંધાવી.’

આ ઉપરથી સમજાય છે કે આ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું દેરાસર પન્નરમાં સૈકામાં હોવું જેઈયે, તે સાથે જૈનોની કેટકેટલી સ્મૃદ્ધિ, ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ કાળનો ભોગ થઈ પડી છે તે સ્પષ્ટ સમજશે.

૩૨. શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર.

નામ—શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર.

સ્થળ—સૈયદપુરા.

મૂળનાયક—શ્રી ચંદ્રપ્રભુજી.

વહીવટદાર—શેઠ ચુનીલાલ સુરચંદ.

આ દેરાસરમાં નંદીશ્વરદ્વીપની રચના છે.

બંધાવનાર—અહીંસો વર્ષ પૂર્વે ૧૬૬૦ માં કોષ સકળચંદ નામના શ્રાવકે આ દેરાસર બંધાવ્યું છે એમ કહેવાય છે. છેલ્લા બીજો-ઠ્ઠાર પછીની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૬૦ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૦.

પ્રભુજીને માદીનશીન કરનાર શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદના પુત્રો. સ્થિતિ સારી.

દેરાસરજીના ભોંયરામાં શ્રી અરનાથ લગવાન છે. આ મૂર્તિ સંપ્રતિ રાગ્મના વખતની છે. મૂળનાયકજીની પ્રતિમા પણ સંપ્રતિ રાગ્મના વખતની છે. નંદીશ્વરદ્વીપની અત્ર રચના હોઈ આ દેરાસરજી નંદીશ્વરદ્વીપના દેરાસરના નામે પણ ઓળખાય છે. નંદીશ્વરદ્વીપની રચના સંવત્સરીના દીવસે કરવામાં આવે છે, જે ઘણી મનોહર હોય છે. લાકડાનું સુંદર કોતરકામ બહુ મૂલ્યવાન અને નમુનેદાર છે. તેનું પેઈન્ટીંગ કામ પણ બહુ સુંદર છે. એકંદર રચના લખ્ય છે, ઉપરાંત લાકડાના પાટીઆ ઉપર ખીજા સુંદર ચિત્રકામના નમુના છે તે જોવા લાયક છે; તેની જાળવણી અને વ્યવસ્થા ઉચ્ચ પ્રકારની છે. દેરાસરજીમાં જે જીનો ઘંટ છે તે પર નીચે મુજબ લેખ છે.

સંવત ૧૯૬૦ વર્ષે કારાવિત્તવાદીરહ વેલમદરે દેહરે ધર્મનાથ નીહ વોહોરા બંગાલાલજી ઘંટ ભરાજિસે શ્રીવૈયહસેન સુરિભિ.

૩૩. શ્રી વિમળનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

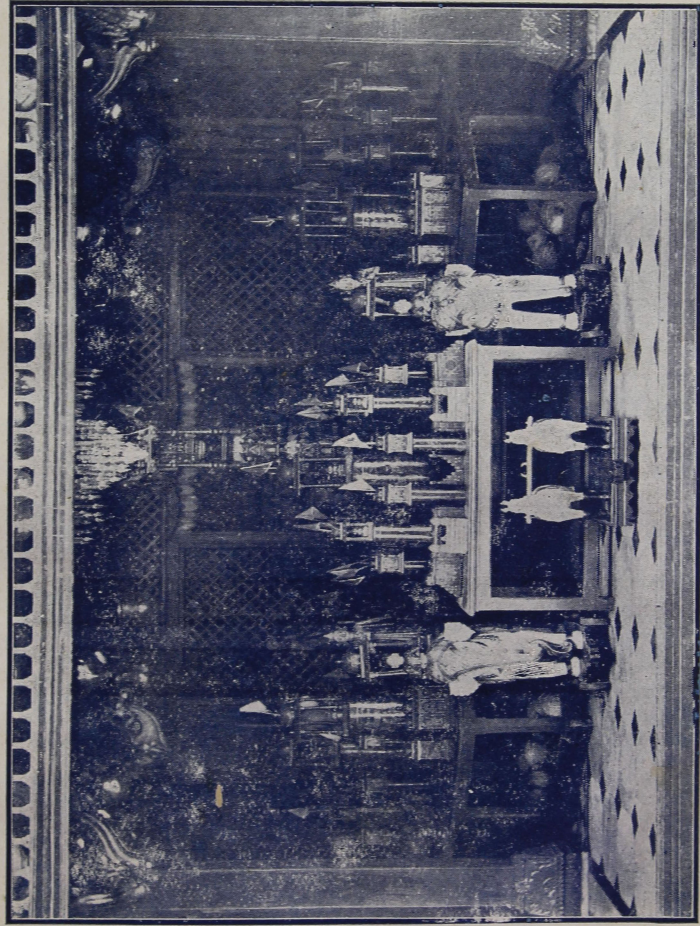
નામ—શ્રી વિમલનાથજીનું દેરાસર.

સ્થાન—સોનીકળીયા

મૂળનાયક—શ્રી વિમલનાથજી ભગવાન.

વહીવટદાર—શા. મણીભાઈ પ્રજાભાઈ

શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીના દહેરાસરમાં નંદીચરદ્રીપની સાકડાની કોરણીનું કામ.

મેયધેરા—સરત.

જીર્ણોદ્ધાર પાળીની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૬૩ માં થઈ છે.

બહારના દરવાજા પરનો લેખ—

ભીન્નમલપ્રાગડ આશ્રણ શ્રીમતિ બાઈ મંગાકુંવર દેવી કલકત્તા
વાળા શ્રી હિંમતરામ આદિતરામની પત્નિ—યુનીલાલ અતે યુનીલાલનાં
માતૃશ્રી તરફથી આ જગા શ્રી વિમલનાથજી મહારાજને અર્પણ કરી
છે. સંવત ૧૯૭૩.

૩૪. શ્રી સુવિધિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી સુવિધિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—મોટી દેશાઈ પોળ.

મૂળનાયક—શ્રી સુવિધિનાથજી ભગવાન.

વહીવટદાર—શ્રેષ્ઠ જીવજીવંદ ધરમચંદ

શેઠ બાલુભાઈ ખીમચંદ

બંધાવનાર—ધનલાલ રૂપાલાલ.

સ્થિતિ—સાધારણ.

જરૂરીયાત—કેસરબાસની

પ્રતિષ્ઠા—સંવત ૧૮૫૦ ની આસપાસ. જીર્ણોદ્ધાર ત્યાર બાદ
ત્યાર વખત થયા. એક સંવત ૧૯૧૯ માં, બીજો સંવત ૧૯૪૦ માં,
ત્રીજો સંવત ૧૯૫૬ માં તથા ચોથો સંવત ૧૯૮૫ માં. સંવત ૧૯૫૬
માં આચાર્યશ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરિજીએ પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

આ દેરાસરજીમાં એક પ્રતિમા સપ્રતિરાજાના વખતની છે.
મૂળનાયકની પ્રતિમા ધણા જુના વખતની હોઈ હોય ધરમચંદ્રે છે.

વિશ્વભગવંતના આચાર્યના હાથે ભગવાનશ્રીના સાતિની
એક બાઈએ શ્રી સુમતિનાથ ભગવાનની એક મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરાવી

છે જે ધણા જુના વખતની છે. આરસ અને ધાતુની મળીને એકંદરે ૬૬ પ્રતિમાઓ છે.

આ દેરાસરજીમાં જુદા જુદા ત્રણ દેરાસરો પધરાવવામાં આવ્યા છે.

૧. શા. જેયંદ સુખમલનું શ્રી સુવિધિનાથ ભગવાનનું મોટું દેરાસર.
૨. વખારવાળા ઉદ્દેયંદ ઇચ્છાચંદનું શ્રી શાંતિનાથનું દેરાસર (મોટી આગ વખતે આવેલું માલુમ પડે છે.)
૩. નાનપરાના શા. પ્રેમચંદ પરશોતમના કુટુંબનું ઘર દેરાસર.

પખાસનની છત્રી ઉપરના લેખ પરથી માલુમ પડે છે કે તે શ્રીમાલી ન્યાતના ચુનીલાલ જગનચંદ તરફથી કરાવવામાં આવ્યો છે.

દેશાઈ પોળ

૩૫. શ્રી અજિતનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

મૂળનાયક—શ્રી અજિતનાથ ભગવાન.

સ્થળ—દેશાઈ પોળ.

વહીવટદાર—તાસવાળા મોતીચંદ હીરાચંદ

સંવત ૧૯૬૪ માં સંધ તરફથી આ દેરાસર બંધાયું.

પ્રભુજીને ગાદીનશીન કરનાર શા. લલુભાઈ શીવચંદ.

સ્થિતિ—સારી.

આ દેરાસરજીમાં આરસની ખાવીસ પ્રતિમાઓ છે.

ગોખલા પરના લેખો.

૧. સંવત ૧૯૫૬ ના વૈશાક શુદ્ધ ૬ ને શુક્ર તાસવાળા શીવચંદ સોમચંદના પુત્ર મોતીચંદની વતી લલુભાઈએ પાશ્વનાથની પ્રતિમા પધરાવી છે.
૨. સંવત ૧૯૫૧ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ભોમવાર તાસવાળા હીરાચંદ કુલચંદના પુત્ર મંછુભાઈએ આદીશ્વરજી ભગવાન પધરાવ્યા છે.

૩. સંવત. ૧૯૬૪ ના શ્રાવણ શુદ્ધ ૧૦ ગુરૂ. બાપ મણીકાર તે શા. ઉત્તમચંદ ધનલાલની વિધવાએ ચંદ્રપ્રભુ પધરાવ્યા છે.

૩૬. શ્રી તલકચંદ માસ્તરનું દેરાસર.

નામ-શ્રી તલકચંદ માસ્તરનું દેરાસર

સ્થળ-દેશાઈ પોળ.

મૂળનાયક-શ્રી પાર્શ્વનાથજી ભગવાન

બંધાવનાર-તલકચંદ માણિકચંદ માસ્તર

વહીવટદાર-માસ્તરના કુટુંબના

ખાનગી દેરાસર ચંદન બાગ નામની પોતાની વાડીમાં છે.

૩૭. શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર. (નાનપુરા)

નામ-ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર

સ્થળ-નાનપુરા

મૂળ નાયક-શ્રી ચંદ્રપ્રભુજી ભગવાન

વહીવટદાર-ટ્રસ્ટીમંડળ.

આ દેરાસર ધણું જીનું છે, જીર્ણુ છે, જિર્ણોદ્ધારની ખાસ જરૂર છે.

ગોખલા ઉપરનો લેખ,

શ્રી શા. રાજભાઈ રતનચંદની ધણીયાણી બાપ ઇચ્છાએ સંવત. ૧૯૫૬ ના માગશર શુદ્ધ ૬ વાર શુક્રે વિધિપૂર્વક પ્રતિષ્ઠા મુનિ મહારાજ શ્રી મોહનલાલજી મહારાજ પાસે આ રજીના બિંબની કરાવી છે.

૩૮. શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીજીનું દેરાસર

નામ-શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીજીનું દેરાસર

સ્થળ—સમરામપુર

મૂળનાથક—શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીજી

વહીવટદાર—શેઠ ડાહ્યાભાઈ ધનજીભાઈ તથા હીરાચંદ મુળચંદ
સ્થિતિ—સારી.

પ્રતિષ્ઠાનો લેખ.

સંવત ૧૯૬૯ ના વૈશાખ સુદ ત્રીજ શુક વીર સંવત ૨૪૩૯
વર્ષે વૈશાખ માસે શુકલ પક્ષે તૃતીયા તિથે શુક્રવાસરે શુભમુહુર્તે
પૂજ્યપાદ શ્રી સૂરિઆનંદવિજયજી (આત્મારામજી) પ્રશિષ્યે શ્રી વલ્લ-
ભવિજ્યા લિધાને ઇદં શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ખિંબં સ્થાપિતં
સંવત ૧૯૬૯

જમણી બાબુનો લેખ.

શીતલનાથજી ભગવાન પધરાવનાર શા- અમરચંદ વી. પરમાર.
તરફથી બાઈ રતન. સંવત. ૧૯૬૯ના વૈશાખ સુદ ૩ વાર શુક.

ડાંખી બાબુનો લેખ.

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન પધરાવનાર શા. ખીમચંદ ડાહ્યાભાઈ
તથા હરજીભાઈ ડાહ્યાભાઈ તરફથી ઉમેદચંદ ખીમચંદ તથા પુનમ-
ચંદ રવજી સંવત ૧૯૬૯.

ગોખલાપરનો લેખ.

શ્રી સંભવનાથજી ભગવાન પધરાવનાર શા. તેજજી નેમાજી
સંવત. ૧૯૬૯ ના વૈશાખ સુદ ૩ વાર શુક.

શ્રી મલ્લીનાથજી ભગવાન પધરાવનાર બાઈ અંબા તે શા.
મલચંદ ધનજીની વિધવા સંવત. ૧૯૬૯ના વૈશાખ સુદ ૩ વાર શુક-
૩૯. શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ—શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—નવાપુરા.

મૂળનાયક—શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાન.

વહીવટદારો—શેઠ દલીયંદ વીરચંદ તથા શેઠ હીરાલાલ મગન-
લાલ પારેખ.

સ્થિતિ—સારી.

આ દેરાસર શ્રીસંઘે બંધાવેલ છે, અતિ પ્રાચીન છે. નીચે ભોં-
યરામાં મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથજી ભગવાન છે. ભોંયરાનો જીર્ણોદ્ધાર
શેઠ લખમાજી જીવણજીના નામથી શેઠ દલીયંદ વીરચંદે ૧૯૬૩ માં
કરાવ્યો.

દેરાસરની સાથે ઉપાશ્રય પણ છે.

નીચે ભોંયરાનો ભેખ—

સંવત ૧૯૬૩ ના પોષ માસમાં શા લખમાજી જીવણજી તરફથી
શ્રી શાંતિનાથ મહારાજના ભોંયરાનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં આવ્યો છે.

આ દેરાસરજીના અંગે કવિ લાધાશા નીચે મુજબ વર્ણન કરે છે.

નવાપુરા માહે દેહરે ભવિ વંદેરે
સોલસેમા શાંતિનાથ ભવિ વંદેરે
બૂયરામાંહે દેહરે પ્રભુ ભેટીઆં ભવિ વંદેરે
મૂલનાયક જગનાથ ભવિ વંદેરે
ત્રણ ખિંચ ખાણણે ભવિ વંદેરે
મંત્રુમે નવસાર ભવિ વંદેરે
દાદસ ખિંચ જોહારતાં ભવિ વંદેરે
ઉપનો હરખ અપાર ભવિ વંદેરે

૪૦. શ્રી શીતલનાથ ભગવાનનું દેરાસર

નામ—શ્રી શીતલનાથ ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ—શ્રી હરીપુરા.

ભૂગનાયક—શ્રી શીતલનાથજી ભગવાન.

વહીવટદાર—ચંદુલાલ નગીનદાસ તથા નગીનદાસ કીકાભાઈ.

પહેલી પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૬૪ માં થઈ છે.

૧૯૪૫ માં મોટી આગમાં દેરાસર બળી ગયેલું તે ફરી ૧૯૪૮ માં બંધાયું.

બંધાવનાર—શ્રી સંઘ.

આ દેરાસરજીની પ્રતિષ્ઠા શ્રી રતનસાગરજી મહારાજે કરાવી છે, આ દેરાસરની સ્થિતિ સારી છે, ઘણું રમણીય છે અને લાડવા શ્રીમાળીના દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે. લાડવા શ્રીમાળી ભાઈઓએ ચૈત્યપૂજામાં આપેલા ફાળાનું આ સ્મરણ ચિન્હ છે.

૪૧. શ્રી દાદા સાહેબનું દેરાસર. (શ્રી જિનદત્તસૂરિની પાદુકા)

નામ—શ્રી દાદા સાહેબનું દેરાસર

સ્થળ—શ્રી હરિપુરા

વહીવટદાર—શેઠ પાનાચંદ ભગુભાઈ તથા કૃષ્ણજી જોધાજી

આ દેરાસર ખરતર ગચ્છના દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે. એના જીર્ણોદ્ધારનો લેખ નીચે મુજબ છે.

“ શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી જૈન શ્વેતાંબર મુનિ મહારાજજી શ્રી શ્રી શ્રી મોહનલાલજી મહારાજના ઉપદેશથી આ દાદા સાહેબનું દેરાસર ખરતર ગચ્છના સંઘનું તે સર્વેએ મળીને જીર્ણોદ્ધાર કર્યો છે. સંવત ૧૯૬૩ ની સાલમાં ”

ખવળ દંડ પરનો લેખ.

સંવત ૧૯૬૫ ના બાદરવા વદ બીજ વાર શુક્રે સ્વર્ગવાસી શેઠ ભગવાનદાસ ભૂખણદાસ નાણાવટીના સ્મરણાર્થે આ ખવળ દંડ તેઓના પુત્રો શા. લાલભાઈ તથા ચુનીલાલે દાદા સાહેબને બંધાવી અર્પણ કર્યો છે. સુરત-વાડી ફલીયા.

૪૨. શ્રી સુપાર્શ્વનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ-શ્રી સુપાર્શ્વનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ-છાપરીયા શેરી.

મૂળનાયક-શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાન.

વહીવટદાર-દયાચંદ ચુનીલાલ.

૪૩. શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ-શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ-છાપરીયા શેરી.

મૂળનાયક-શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન.

પ્રભુજીની ખેઠક નીચેનો લેખ.

શ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રી રીખવદેવ સ્વામીજીના દેરાસર સંવત ૧૯૨૧ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૧૩ વાર સોમ પ્રતિષ્ઠિત શાહ ઘેલાભાઈ રાયચંદ ન્યાતે દશાશ્રીમાળી ગભરામાં આરસના પીઠ પગાસણ કરાવી બીજે પાટડે શ્રી મંદીરસ્વામી સ્થાપિત સંવત ૧૯૫૫ ચૈત્ર વદ ૩ શુક્રવાર.

૪૪. શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

નામ-શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથજી ભગવાનનું દેરાસર.

સ્થળ-ગોળ શેરી.

મૂળનાયક-શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથજી.

વહીવટદાર-શેઠ યુનીલાલ બાલુભાઈ.

પહેલી પ્રતિષ્ઠા. સંવત ૧૯૪૮ માં થઈ હતી. જીર્ણોદ્ધાર થયો ત્યારે બીજી પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૮૩ ના મહા શુદી ૬

પ્રભુજીને ગાદીનશીન કરનાર-શેઠ યુનીલાલ બાલુભાઈ તથા શેઠ મગનલાલ રણછોડદાસ.

બંધાવનાર-શ્રી સંઘ

સ્થિતિ-સારી

જરૂરીયાતમાં કેસરની જરૂર છે.

૪૫. શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર.

નામ-શ્રી ચંદ્રપ્રભુજીનું દેરાસર.

સ્થળ-ગોળ શેરી

મૂળનાયક-શ્રી ચંદ્રપ્રભુજી

બંધાવનાર-બાઈ નેમીકુંવર

સ્થિતિ-સારી

આ દેરાસરજીમાં કેસરની જરૂર છે.

વહીવટદાર-શેઠ યુનીલાલ બાલુભાઈ

દેરાસરજી પરનો લેખ.

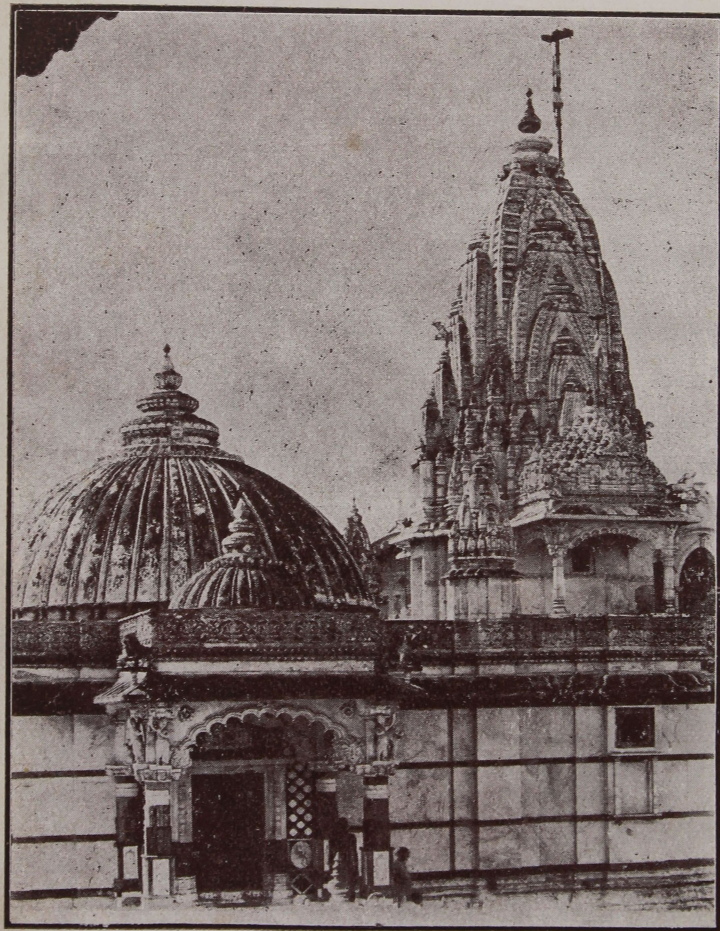
સંવત ૧૯૪૬ ના વર્ષે આવણ શુદી છઠ ને વાર બુધ

આ દેરાસર શા. રૂપચંદ્ર રામચંદની છોકરી બાઈ નેમીકુંવરે બંધાવ્યું છે. આ દેરાસર ગોળશેરીના સંઘને સ્વાધીન કર્યું છે અને મારા મુવા પછી જે કાંઈ મીલકત છે તે દેરાસરજીની છે.

૪૬. શ્રી આદીશ્વરજીનું દેરાસર. (લાઈન્સ)

નામ-શ્રી આદીશ્વરજીનું દેરાસર

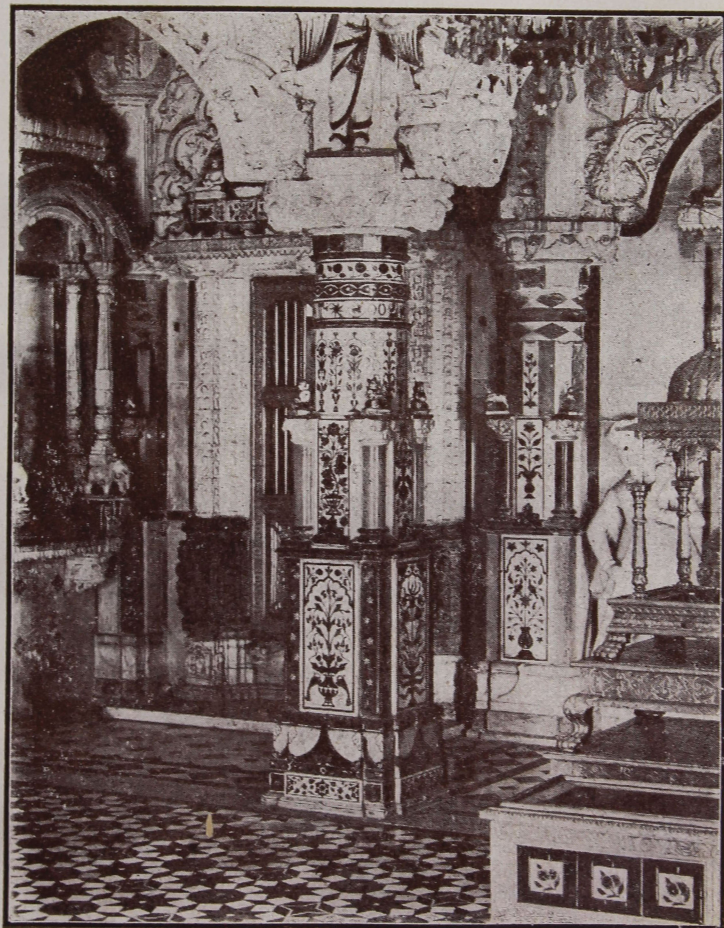
શ્રી આદીશ્વરજીના હહેરાસરનો શીખરનો દેખાવ.

સાઈન્સ-સુરત.

varbhandar

શ્રી આદીધરજીના દહેરાસરજીના થાંભલાનો દેખાવ.

લાખ-સ—સુરત.

સ્થળ—અડવા લાઈન્સ.

મૂળ નાયક—શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન.

વહીવટદાર—ટ્રસ્ટી મંડળ

બંધાવનાર—શેઠ પુલચંદ કલ્યાણચંદ

આ દેરાસર ધણુજ સુંદર છે. આરીસા ભુવનનો દેખાવ મનોહર છે. થાંભલાઓ તેમજ ગલીઓમાં અડીકનું કામ ધણુજ અદ્ભુત છે. આ દેરાસરજી વીસમી સદીની કળાનો નમુનો છે. ગુજરાતમાં દ્વિતીય પંકિતએ તેનું સ્થાન છે. અવશ્ય દર્શન કરવા લાયક છે. દેરાસરજી પરનો લેખ.

નમોઽર્હત સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

The Jain Shwetamber Temple.

Fulchand Kalyanchand A. D. 1904

વિક્રમ સંવત ૧૯૬૦ના વૈશાક સુદ ૧૦ સોમવાર.

જૈનશ્વેતાંબર મંદિર શા. પુલ્લચંદ કલ્યાણચંદ,

વીર સંવત ૨૪૩૦

બંદરમાં અડવાગામમાં લાઈન મધે ૭ માં એડવર્ડના શૈળ્યમાં શ્રી યુગાદિવની પ્રતિમા ઓસવાલ વંશમાં શા. લાલભાઈ પુત્ર કલ્યાણચંદ પુત્ર પુલચંદના કહેવાથી તેમની મોતીકુંવર ભાર્યાએ અને કંપનીવાળા શા. નગીનચંદ ઝવેરચંદ પોતાના કંપનીવાળા સાથે પં. ચતુરવિજયજી તથા પં. સિદ્ધિવિજયજીના હાથે પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

૪૭. શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનનું દેરાસર. (કતાર ગામ.)

નામ—શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનનું દેરાસર (લાડવા શ્રામણીનું)

સ્થળ—કતારગામ.

મૂળનાયક—શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન.

વહીવટદાર—શેઠ નાનચંદ કીકાલાખ

બંધાવનાર—શ્રી સંઘ

મંદીર બંધાયાની સાલ—સંવત ૧૯૬૦

ભગવાનને ગાદીનશીન કરનાર—મગનભાઈ રાયચંદ
સ્થિતિ સારી.

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર મુનિમહારાજ શ્રી સિદ્ધિવિજયજી મહારાજ
આ દેરાસર લાડવા શ્રીમાળીના દેરાસર તરીકે ઓળખાય છે.

૪૮. શ્રી આદીશ્વર ભગવાનનું મોટું દેરાસર. (કતાર ગામ.)

નામ—શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનનું મોટું દેરાસર

સ્થળ—કતારગામ.

મૂળનાયક—શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન

આ દેરાસરજીનો વહીવટ કરનાર શેઠ દલીચંદ વીરચંદ છે. આ દેરાસરજી અતિ પ્રાચીન છે. એનો જીર્ણોદ્ધાર સંવત ૧૯૫૫માં શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજના સદુપદેશથી થયો. આ દેરાસરમાં પ્રભુજીને ગાદીનશીન શેઠ નગીનચંદ કપુરચંદે કર્યા છે. આ દેરાસરજીની પ્રતિષ્ઠા શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજે કરાવી છે.

જીર્ણોદ્ધારની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૯૫૫ના વૈશાખ સુદ ૧૩ના રોજ થઈ છે. આ દેરાસરજીને બંધાવનાર શ્રી સંઘ છે. આ જીર્ણોદ્ધાર શ્રી સંઘના ખરચે તે વખતના વહીવટદાર શેઠ લખમાજી જીવણજીએ કરાવ્યો હતો. આ દેરાસરજીની સામે બીજી દેરાસર છે જેમાં મૂળનાયક શ્રી પુંડરીક સ્વામી છે. દેરાસરજીના પાજીના ભાગમાં શ્રી આદીશ્વર ભગવાનનાં પગલાં અને રાયજીજી છે. દેરાસરજીની સ્થિતિ સારી છે.

આ દેરાસરજી અતિ પ્રાચીન-પુરાણું હતું. એનો જીર્ણોદ્ધાર હમણાંજ થયેલો છે. બાંધણી ઘણીજ સારી છે અને એ દેરાસર અવશ્ય દર્શન કરવા લાયક છે અને સુરતના જૈનો માટે એ નજીકનું તીર્થ સ્થાન છે. પાલીતાણાની માફક પુંડરીક સ્વામીનું મંદીર તથા રાયણ નીચે આદીશ્વર પ્રભુનાં પગલાં છે.

આ સ્થળ જાત્રાના ધામ સમાન હોવાથી દર વર્ષે એ વખત ત્યાં યાત્રા ભરાય છે. એક કારતકી પૂર્ણિમાએ અને બીજી ચૈત્રી પૂર્ણિમાએ યાત્રા ભરાય છે. કારતકી પૂર્ણિમાએ શેઠ નગીનચંદ કપુરચંદ તરફથી લાડુ તથા ગાંડીઆનું લાડુ વહેંચાય છે તથા દામોદ્રવાળા શા. ગાંડાભાઈ મોતીજી તરફથી સાકરનું પાણી અપાય છે. ચૈત્રી પૂર્ણિમાએ શેઠ દલીચંદ વીરચંદ તરફથી લાડુ ગાંડીઆનું લાડુ વહેંચાય છે તથા શેઠ નવલાજી તરફથી સાકરનું પાણી અપાય છે. દર વર્ષે વૈશાખ શુદ્ધ તેરસની સાલગીરીના રોજ શેઠ રૂપચંદ લલ્લુભાઈ તરફથી સંઘ જમણ થાય છે. આ દેરાસરજીની સાથે ધર્મશાળા પણ છે, જ્યાંથી ગાદલાં ગોદડાં વાસણુ વિગેરે મળે છે. આનો વહીવટ પણ શેઠ દલીચંદ વીરચંદ કરે છે.

મૂળ લેખ.

શ્રી પાર્શ્વનાથાય નમઃ;

જીર્ણોદ્ધાર પ્રશસ્તિ.

સુરત વતન વાસી શ્રેષ્ઠીવરો ભુષણુ ભિધઃપૂર્વ
કાતાર ગામેડસ્મિન્ નિર્માય પદાદ્ય જિન ચૈત્યં
તારાચંદ્ર શ્રેષ્ઠી થૈ વત્સં ખં રચીર કાન્તિ
શ્રી પુંડરીક ચૈત્યં વ્યસરચસ્વાત્મ સુદ્ધર્થં

૧

૨

ચૈત્ય યુગંતત્સમ ભુદંતેનકાલેન ભૂયસાજીર્ણમ.

શ્રીમદ્ મોહન મુનિયો વિહરંત સ્તયયાગ્મુ ૩

તત્વા જીણેદ્રિયિંબ નિરિક્ષં ચૈત્યંચ જીર્ણમિતિ શીસ્મેન
સ્મૃત્યોદ્ધારકલં તે મનસીજંભાવયા માસુજ્યો જનત્વં ૪

નિર્માપયેની વં સ્તોત્ર માનવો ધન્યઃ

જીર્ણોદ્ધાર વિધાતા ધન્ય તમશ્ચે ત્યાગમે સ્પષ્ટમ્ ૫
ધ્યાત્વેતિ સુરતે તે બ્યા જગ્મુઃ સત્કૃતાકવસંથેન

જીર્ણોદ્ધારથં તં સંધ પ્રબોધમન્ બહુધા ૬

તદ્બોધી તશ્ચસંધઃ સદાસ્ત કાર્ય માદતશ્ચેક
સુગુરુણં ભવ્ય નામ યોગે ધર્મ વિડંબક ૭

ભુતેષુનંદ ભૂમિત ૧૯૫૫ વર્ષે શ્રી વિક્રમાર્ક સમયેગતે
વૈશાકે શીત પક્ષે ત્રયોદશી ભોમ વાસતા. ૮

તસ્યા સંકુ વકેસ્મિન્ પ્રતિમા શ્રી નાલિનંદાનાદિનાં શ્રી શ્રી
શ્રી મન્મોહન મુનિભિજ્યન્તું સંસ્થા પિતા સતતમ્ ૯

રમ્યમિદંચૈત્યંયુગં પાર્શ્વશાખાચ મજ્જુણ હે શાજ્યા
શ્ચિરંચ ભાવ્યાઃ શર્મવી ભજનમનેનાશુ. ૧૦

જમણી બાજુનો ગોખલો

ઝવેરી તલકચંદ મેલાપચંદ

સંવત ૧૯૫૫ મીતિ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૩

ડાખી બાજુનો ગોખલો.

ઝવેરી મુળચંદ માણેકચંદ

સંવત ૧૯૫૫ મિતિ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૩

ગભારાના દ્વાર ઉપર.

આ છપ્પી મોહનલાલજી મહરાજની છે જેમના સદુપદેશથી જનપ્રસાદ તૈયાર થયું છે.

આ રીતે શ્રી સુરતમાં મોટાં, લઘ્ય, સુંદર, સ્મૃદ્ધિમાન ૪૮ દેરાસરજી છે. તે સિવાય ઘર દેરાસરો છે જેની તોંધ નીચે મુજબ.

ગાંધીપુરા.

૧. મોટો રસ્તો શા. ખીમચંદ સરપચંદને ત્યાં
૨. કાચ મહોલ્લો-લણશાલીજીને ત્યાં
૩. „ શા. માણેકચંદ ઝવેચંદને ત્યાં
૪. „ શા. સરપચંદ સાકરચંદને ત્યાં
૫. ઓસવાલ મહોલ્લો-શા રૂપચંદ દેવચંદને ત્યાં
૬. „ „ શા. નથુશા હીરચંદને ત્યાં
૭. „ „ શા. તલકચંદ મેલાપચંદને ત્યાં
૮. „ „ શા. રૂપભાઈ હીરાચંદને ત્યાં
૯. „ „ શા. દીપાભાઈ ભેટને ત્યાં
૧૦. અદાલત-શા ખીમચંદ મેલાપચંદને ત્યાં
૧૧. ઝાંપા ખજાર } શેઠ ચુનીલાલ કલ્યાણચંદને ત્યાં
ખરાદી શેરી.
૧૨. વડાચૌટા પંડોળની પોળ-શેઠ હેમચંદ પાનાચંદને ત્યાં
જેના મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે. આ ઘર
મૂળ ખીમા રોઢાનું છે. મૂળ નાયકજીની પ્રતિમા ૧૫૧૬
માં ભરાયેલી છે.
૧૩. વડા ચૌટા પંડોળની પોળ-શેઠ સુરચંદ પુરષોત્તમદાસ બદા-
મીને ત્યાં. જેના મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે.

૧૪. કણ્ણતરખાના-શેઠ કસ્તુરચંદ્ર કાશીદાસને ત્યાં. જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી પાર્શ્વનાથજી ભગવાન છે.
૧૫. „ શેઠ કસ્તુરભાઈ મગનલાલ ટોપીવાળાને ત્યાં. જેના મૂળ નાયક શ્રી ગોડીજી પાર્શ્વનાથ છે.
૧૬. „ શેઠ સાકરચંદ્ર મવાઈચંદ્રને ત્યાં. જેના મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે.
૧૭. ઓવારા કાંઠે-શેઠ અમરચંદ્ર કરમચંદ્રને ત્યાં. જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે.
૧૮. તાળાવાળી પોળ-શેઠ નવલચંદ્ર ઘેલાભાઈને ત્યાં, જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે.
૧૯. „ શેઠ મોતીચંદ્ર કલ્યાણચંદ્રને ત્યાં, જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી ધર્મનાથ ભગવાન છે.
૨૦. „ શેઠ મરઘુભાઈ ભાણુભાઈને ત્યાં. જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી સુમતિનાથ ભગવાન છે.
૨૧. નવલશાના કાંઠે-શેઠ નાનચંદ્ર રાયચંદ્ર સરસવાળાને ત્યાં, જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી ગોડીપાર્શ્વનાથ ભગવાન છે.
૨૨. નાણાવટ-શેઠ જેચંદ્ર કચરાને ત્યાં, જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાન છે.
૨૩. „ શેઠ નાનચંદ્ર પાનાચંદ્રને ત્યાં, જ્યાં મૂળ નાયક શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ ભગવાન છે.
૨૪. કાણા કાચરાની પોળ-શેઠ આણંદચંદ્ર મેલાપચંદ્રને ત્યાં. આ ચૈત્યો મંચંધી શ્રી દિપવિજયજી પોતાની ગઝલમાં લલકારે

- ૨૦૦૦) „ ગોપીપુરાના શ્રી શીતલનાથજીના દેરાસરજીમાં.
 ૩૦૦૦) „ સગરામપુરાના શ્રી વાસુપુબ્ધસ્વામિના દેરાસરજીમાં.
 ૪૦૦) „ કાંકરીયાના શ્રી આદીશ્વરજી ભગવાનના દેરાસરજીમાં.
 ૨૦૦) રાદિર દેરાસરમાં.
 ૧૦૦૦) ઓરપાડના દેરાસરજીમાં.
 ૧૦૦૦) ગામ વરીયાવના દેરાસરજીમાં.
 ૩૦૦૦) કતાર ગામના દેરાસરજીમાં.
 ૨૦૦૦) કાવી ગાંધાર ગામના દેરાસરજીમાં.
 ૧૦૦૦) કડોર ગામના દેરાસરજીમાં,

કુલ રૂ. ૪૦૯૦૦`

શેઠ ઘેલાભાઈ લાલભાઈ કેસરબરાસ ફંડ

શેઠ ઘેલાભાઈ લાલભાઈ કેસરબરાસ ફંડ તરફથી સુરતમાં નીચેના દેરાસરોને કેસરબરાસ અપાય છે.

‘દેરાસરનું’ નામ.

શ્રી શાંતિનાથજી	સાગરગચ્છના	માલીકળીયા
શ્રી આદિનાથજી	આનસૂરના	”
”	કાંકરીયાના	”
શ્રી ઉમરવાડી પાર્શ્વનાથ	આનસૂરગચ્છના	ઓસવાળ મહોદ્વા
શ્રી મહાવીરસ્વામિજી	”	ગોપીપુરા
શ્રી શાંતિનાથજી	ડાહી દોશીના	”
”	જગાવીર	હજીરા મહોદ્વા
શ્રી સુવિધિનાથજી		દેશાધિપોળ
શ્રી ધર્મનાથજી	દેવસૂર	ગોપીપુરા
શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજી	”	”
શ્રી મહાવીરસ્વામિજી	સમોવસરણ	નાણાવટ
શ્રી નેમીસરજી		પડોળની પોળ

આ ફંડમાંથી સમગ્ર હિંદુસ્થાનના દેરાસરોને કેસરબરાસ આપવામાં આવે છે. લગભગ અઢીસો દેરાસરોમાં દર વર્ષે કેસરબરાસ પૂરું પાડવામાં આવે છે.

આ ફંડની જાહેર ખર્ચ નીચે મુજબ—

જાહેર ખર્ચ.

—:૦:—

આ થકી હિન્દુસ્થાનના તમામ શ્વેતાખ્ચર સંઘને જણાવવામાં આવે છે કે જે જે ગામનાં શ્વેતાખ્ચર મન્દિરોમાં કેસર-અરાસની અગવડ હોય, તે મન્દિરોને માટે હમારી પાસેથી નીચે જણાવેલ શીરનામાથી કેસર-અરાસ ભેટ મંગાવી લેવાં. મહેરબાની કરી કોઈએ ટપાલ અગર ખીજે રસ્તે મંગાવવા તરદી લેવી નહિ, પરંતુ નીચલે ઠેકાણેથી આવી લઈ જવું.

સર્વે સાધુ-મુનિરાજોને વિનંતિ સહિત વિદિત કરવાનું કે, આપશ્રીઓના વિહારમાં જે જે ગામના મન્દિરોમાં કેસર-અરાસની અગવડ હોય તે તે જગ્યાએ નીચલે ઠેકાણેથી કેસર-અરાસ ભેટ મંગાવવાનો ઉપદેશ કરવા તરદી લેવી.

ઠેકાણું :—

શા. નગીનલાલ ઘેલાલાલ ઝવેરી.
૯૮, ત્રીજો ભોયવાડો, ભુલેશ્વર-મુંબઈ. ૨.

પ્રિય વાંચકવૃંદ! સુરતવાસીઓએ માત્ર સુરતમાંજ ધનનો સદ્-
વ્યય કર્યો છે એમ નથી પણ સુરત બહાર પણ એમનાં સ્મરણો
ઝળહળી રહ્યાં છે. સુરત બહાર જૈન જૈનેતર માટે એમનો દાનપ્રવાહ
ધણો છે પણ અત્રે તો માત્ર શ્રી જિનાલયપૂરતી વાત છે તેથી તેને
અંગેજ વાત છે.

શ્રી શત્રુંજયતીર્થ પર સુરતવાળા શેઠ સોમચંદ કલ્યાણચંદે
સમવસરણની રચનાવાળું શ્રી વીરપ્રભુનું દેવું બંધાવ્યું. વીર સંવત
૨૨૫૮ વિક્રમ સંવત ૧૭૮૮ (જુઓ જૈન ધર્મનો પ્રાચીન ઇતિહાસ
ભાગ ૧ પાનું ૩૬૭.)

શ્રી શત્રુંજય પર સુરતવાળાએ શ્રી આદિનાથજી ભગવાનની પાદુ-
કાજી સ્થાપન કરી. વીર સંવત ૨૨૬૨ વિક્રમ સંવત ૧૭૯૨ (જુઓ
જૈન ધર્મનો પ્રાચીન ઇતિહાસ, ભાગ ૨ જો, પાનું ૧૫૬.)

(એજ ઇતિહાસના પાને ૧૫૭માં જુઓકે—)

શ્રી સુરતવાળા શેઠ ઇચ્છાભાઈએ શત્રુંજય પર ઇચ્છાકુંડ બંધા-
વ્યો. વીર સંવત ૨૨૩૧. વિક્રમ સંવત ૧૮૬૧.

શ્રી મોતીશાહ શેઠે શ્રી શત્રુંજય પર કુંતાસરનો ખાડો પુરી તે
પર વિશાળ ટુંક બાંધી તથા અંજનશલાકા કરાવી. વીર સંવત ૨૩૬૩
વિક્રમ સંવત ૧૮૮૩ (જુઓ પાનું ૫૭.)

સુરતની પ્રાચીન ચૈત્ય પરિપાટી

પ્રકરણ ૧ લું.

હિંદ અને યુરોપઆદી દેશોમાં જૈન સાહિત્યના મહાન્ પ્રચારક તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલાં સ્વ. સુપ્રસિદ્ધ આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયધર્મસૂરિજી મહારાજ સંશોધીત ‘પ્રાચિન તિર્થ-માલા સંગ્રહ ભાગ ૧લામાં’ સુરતની પ્રાચીન ચૈત્ય પરિપાટીઓ આપવામાં આવી છે તે અક્ષરશઃ અત્રે આપીએ છીએ:—

સુરત:—

શહેરનાં મંદિરોનું વર્ણન કરનારી ઉપરની તીર્થમાળાઓમાં એ તીર્થમાળાઓ છે. એક કટૂકમતીય ૧લાધા શાહ વિરચિત ‘સુરતચૈત્યપરિપાટી,’ અને બીજી ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી વિરચિત ‘સુર્યપુરચૈત્યપરિપાટી.’ લાધાશાહે આ ‘સૂરતચૈત્યપરિપાટી’ સં. ૧૭૬૩ના માગશર વદિ ૧૦ ના દિવસે સૂરતમાં ચોમાસુ રહીને બનાવી છે. કવિ લાધાએ સૂરતના દેરાસરોનાં નામોજ માત્ર નથી

૧ આજ લાધાશાહે વિ. સં. ૧૭૯૫માં શિવચંદ્રજીનો રાસ બનાવ્યો છે. આ રાસમાં કવિ પોતાને ગચ્છના ગચ્છપતિ તરીકે પોતે ઓળખાવે છે:—

“કુકુયામતિ ગચ્છપતિ સાહજ લાધો કવિરાય:

તિશે રાસ રચ્યો એ સુજુત ભજુત સુખ થાય”

(મારી પાસેના પ્રશસ્તિ સંગ્રહમાંથી)

આખ્યાં, પરન્તુ પ્રત્યેક દેરાસર ક્યા ક્યા પુરામાં આવ્યું તે, પુરામાં કેટલાં મહોટાં દેરાસરો અને કેટલાં ઘર દેરાસરો છે તે, અને પ્રત્યેક દેરાસરની પાષાણુ અને ધાતુની મૂર્તિયોની, પંચતીર્થી, પટ, પાટલી અને સિદ્ધચક્ર વિગેરેની પણ સંખ્યા જતાવેલી છે. કવિએ પ્રત્યેક ઢાળની અંતે બન્ને દૂહા આપી એક એક ઢાળમાં વર્ણવેલ મંદિરો, ઘર દેરાસરો અને જિનજિંઓની સંખ્યા આપી છે. એવી રીતે ત્રણ ઢાળોમાં કવિએ સૂરતમાં—સૂરત અને પરાંનાં મંદિરોનું વર્ણન કર્યું છે. છેવટે ત્રીજી ઢાળની અંતમાં કવિ મંદિરો, અને જિંઓની કુલ સંખ્યા આ પ્રમાણે આપે છે:—

“સુરતમાંહે ત્રણ ભૂયરાં દેહરાં દશ શ્રીકાર;
દોયસય પલુતીસ છે દેહરાસર મનોહાર. ૧
સરવાલે સરવે થઈ જિંજ સંખ્યા કહું તેહ;
તીનહજાર નવસે અધિક બોહોતેર પ્રણમું તેહ. ૨

(૫ ૬૭)

એટલે કે—૧૦ મહોટાં દેરાં, ૨૩૫ ઘરદેરાસરો અને ૩૬૭૨ જિન જિંઓ સુરતમાં હતાં.

ચોથી ઢાળની પાંચમી કડીથી કવિએ જિનજિંઓ વિગેરેની સંખ્યા જેમ બહુ સ્પષ્ટ રીતે આપી છે, તેવી રીતે તીર્થમાળાની અંતમાં ગદ્યમાં પણ સંખ્યા જતાવી છે. તે આ પ્રમાણે:—

“શ્રીસૂરત મધે હેકરા ૧૦ છે, દેરાસર (ધરદેરાસર) ૨૩૫, ભૂચરાં ૩, પ્રતિમાં એકેદ્રી ગણુતા ૩૬૭૮, પંચતીરથીની ૫, ચોવીસતટાની ૨૪, એકત્રમસ, ૫૮, પાટત્રી, સિદ્ધચક્ર, ગૈ મુખ સવે થઇને ૧૦૦૪૧ છઇ.” (જ્ઞાઓ પૃ. ૧૫)

ઉપાધ્યાય વિનયવિજયજીએ ‘સૂર્યપુર ચૈત્ય પરિપાટી’ સં. ૧૬૮૬માં બનાવી છે. ઉપાધ્યાયજીએ આ પરિપાટી એકંદર ૧૪ કડિયોમાં પૂરી કરી છે. જેમાંની પ્રથમની અગીયાર કડીઓમાં સૂરતનાં અગિયાર દેરાસરોનાં નામો આપ્યાં છે. પ્રત્યેક કડીમાં દેરાસરમાં બિરાજમાન મુખ્ય ભગવાનનું નામ—જેના નામથી દેરાસર પ્રસિદ્ધ હોય તે ભગવાનનું નામ—આપી સ્તુતિ કરી છે. તે ઉપરાન્ત મૂર્તિયોની સંખ્યા કે એવી બીજી બાબત કંઈ બતાવી નથી. બારમી અને તેરમી કડીમાં રાનેર, વલસાડ, ગણુદેવી, નવસારી અને હાંસોટમાં બિરાજમાન પ્રભુની સ્તુતિ કરી ૧૪મી કડીમાં પોતાનો પરિચય આપ્યો છે. જેમાં વિજયસિંહસૂરીના શિષ્ય કીર્તિવિજય અને તેમના શિષ્ય વિનયવિજયે આ કૃતિ કર્યાનું જણાવ્યું છે. આ ઉપાધ્યાયજીએ સૂરતનાં જે ૧૧ દેરાસરોનાં નામો ગણાવ્યાં છે તે અનુક્રમે આ છે:—૧ ઋષભદેવનું, ૨ શાન્તિનાથનું, ૩ ધર્મનાથનું, ૪ પાર્શ્વનાથનું ૫ સંભવનાથનું, ૬ ધર્મનાથનું, ૭ અભિનંદનનું, ૮ પાર્ધનાથનું, ૯ કુંથુનાથનું, ૧૦ અજિતનાથનું અને ૧૧ ચિંતામણિપાર્શ્વનાથનું.

કડુકમતીયલાધાસાહવિરચિત્.

સૂરત ચૈત્યપરિપાટી.

પ્રણુમી પાસ જિણુંદના ચરણકમલ ચિત દાય;
રચના ચૈત્યપ્રવાડની રચસુ સુચુર પસાય. ૧
સુરતળંદીરમેં અછેં જિહાં જિહાં જિનવિહાર;
નામ કામ કહી દાવણું તે સુચુજ્યો નરનાર. ૨

ઢાલ પ્રથમ.

ચતુર સનેહી મોહના, એ દેશી.

સુરતનગર સોડામણું સોડમણા જિનપ્રાસાદો રે;
ગોપીપુરામાહે નિરખંતા ઉપનો અધિક આલ્હાદો રે. ૧
શ્રીજિનખંખ જોહારીયેં ધારીયે જિનમુખ ચંદો રે;
તારીયે આતમ આપણો વારીયે લવડખદંદો રે. શ્રીજિન ૨
પ્રથમ નમું આદિનાથને દેહરે ચૈત્ય ઉદારો રે;
ખિખ ચૌક આરસમેં ધાતુમય ચિતધારો રે. શ્રીજિન ૩
એકલમલ પંચતીરથી પાટલી નેં પટ જાણું રે;
સર્વથઈશતદોય નેં જોહોત્તર અધિક વખાણું રે, શ્રીજિન ૪
ખીજે શ્રીશાંતિનાથને દેહરે શ્રીજગદીસોરે;
દ્વાદસખિખ પાપાણમેં પંચતીરથી ત્રીસોરે. શ્રીજિન ૫

એકલમલ પટ પાટલી એકતાલીસ બિરાજેરે;
 ત્રાસીર્બિંબ સર્વે થઈ જિનમંદીરમાંહે છાજેરે. શ્રીજિન૦ ૬
 ત્રીજે શ્રીધર્મનાથને દેહરામાંહે સુણેા સંતોરે;
 સુરજમંડળ પાસજી ભૂચરામાંહે લગવંતોરે. શ્રીજિન૦ ૭
 ચોવીસર્બિંબ પાષાણુમેં સાત રતનમેં હીપેરે;
 એકસો સીતેર ધાતુમેં નિરજંતા નયન ન છીપેરે. શ્રીજિન૦ ૮
 ચોથે સંલવનાથનેં પ્રાસાદે પ્રભુ ભેટયા રે;
 એકવીસર્બિંબ પાષાણુમેં પૂજંતાં પાતક મેટયારે. શ્રીજિન૦ ૯
 ચોવીસવટા પંચતીરથી એકલમલ પટ જાણોરે;
 એકસો ઇકોતેર ધાતુમેં સર્વ સંખ્યાયેં પ્રમાણોરે. શ્રીજિન૦ ૧૦
 પાંચમે શ્રીમહાવીરજી ભૂવનર્બિંબ અતિ સોહોરે;
 પાંચ પ્રભૂ પાષાણુમેં નિરજંતા ભવિમન મોહોરે. શ્રીજિન૦ ૧૧
 એકલમલ પંચતીરથી પાટલીયેં પ્રભુ ધારો રે;
 એકતાલીસ સર્વે થઈ ધાતુમય સુવિચારો રે. શ્રીજિન૦ ૧૨
 શ્રીધરધર દેરાસરતણી હવે કહું સંખ્યા તેહોરે,
 સુરા રતનના ઘરથડી પંચોતેર તે જોહો રે. શ્રીજિન૦ ૧૩
 તિહાં જિનર્બિંબ સોહામણા ધાતુમે પાષાણોરે;
 સર્વ થઈ સત્રાપાંચસેં વાંદો ચતુર સુજાણોરે; શ્રીજિન૦ ૧૪
 હાલ પ્રથમ પૂરી થઈ પુરા કહ્યા પાંચ પ્રસાદોરે;
 સાહજીલાધો કહે નિત્યપ્રતે રણજીઘંટાનાદોરે. શ્રીજિન૦ ૧૫

દુહા.

- પાંચોતેર દેરાસરે દેહરા પાંચ વિસાલ;
સવાતેરસે બિંબને વંદન કરૂ ત્રિકાલ. ૧
- ખપાટીયાચકલાતણા દેહરાસર છે જેહ;
અલિનંદન જિન દેહરે હવે હુ પ્રણુમુ તેહ. ૨

ઢાલ બીજી.

મુની માનસરોવર હંસલો, એ દેશી.

- ગોપીપુરાથકી પાધરા ચાલો ચતુર મન લાયો રે;
ખપાટીયે ચકલે જઈ વંદો શ્રીજિનરાયો રે. ૧
- શ્રીજિનબિંબ જોહારીયે વારીયે કુમતિકુસંગો રે;
મોહમિથ્યાત નીવારીયે ધારીયે જિનગુણ રંગો રે. શ્રી૦ ૨
- પ્રથમ નર્મુ જિન દેહરે અલિનંદન જિનચંદો રે;
છયાત્રી બિંબ પાખાણુમે લાવસુ ભવિ વંદો રે. શ્રી૦ ૩
- ધાતુમે સંખ્યા કહું દોયસત ને અડસઠો રે;
પાંચ રતનમે સર્વે થઈતીનસયા ગુણસઠો રે. શ્રી૦ ૪
- ધર ધર દેરાસરતણી સંખ્યાયે ચોવીસો રે;
એકસો બ્યાત્રી બિંબને પ્રણુમીજે નિમ્નદિસો રે. શ્રી૦ ૫
- તિહાથી કેલાપીઠે જાઇયે સરાસુધી સુખણો રે;
ઉગણીસ દેરાસરતણી બિંબસંખ્યા હવે જાણો રે. શ્રી૦ ૬

દોયસયા પાંચ ઉપરે પ્રણમી કર્મનિકદો રે; ૭
 કૃષ્ણ વર્ષમાનને ઘરે પાસ ચિંતામણી વદો રેશ્રી૦
 નિહાંચી વડાચૌટા લણી જઇ જિનજિંબને વદો રે;
 વાવજી વીલંદાની પોલમે લેટયા અજિત જિણુદોરે. શ્રી૦ ૮
 એકાદસ પાપાણમે ધાતુમે તેર ધારોરે;
 દેહરે શ્રીજિન પ્રણમતાં પામીજે ભવપારોરે. શ્રી૦ ૯
 સાહા કેસરીસંઘને ઘરે દેહરે એક વિસાલો રે,
 મૂલનાયક પ્રભુ વાંદીયે અજિતજિણુદ ત્રિકાલો રે. શ્રી૦ ૧૦
 એસી જિંબ પાસાણમે ધાતુમય હવિ સુશીયેરે;
 ત્રણસે ત્રાસી જિંબને પ્રણમી પાતક હણીયે રે. શ્રી૦ ૧૧
 વાવજી વીલંદાની પોલથી વડે ચૌટે આવી રે;
 નાણાવટ સાપુરતણાં દેરાસર નમો ભાવી રે. શ્રી૦ ૧૨
 સંધ્યાઈ સર્વે થઈ દહેરાસર ગુણ સહો રે;
 જિંબ સંધ્યા સર્વે મલી છસયને અડસહો રે. શ્રી૦ ૧૩
 નેમીસર જિન દેહરે પારેબ પ્રેમજીને પાસે રે,
 ઉપરે શાંતિ સોડામણા પ્રણમુ અધીક ઉલાસે રે. શ્રી૦ ૧૪
 અથ ઉરથ સર્વે થઈ આરસમે જિંબ પંચારે;
 ચુમોતેર પ્રભુ ધાતુમે તેહમાં નહી પલખંચો રે. શ્રી૦ ૧૫
 ઢાલ બીજીમાંહે એ કહ્યાં દેહરા ચ્યાર પ્રમાણો રે;
 દેરાસર સર્વે થઈ એકસો ને દોય બણો રે. શ્રી૦ ૧૬

કુહા.

સરાથકી સાહાપુર લગેં ત્રિણ જિનભૂવન ઉદાર;
એકસો દોય દેરાસરે વાંદો જગ આધાર. ૧
ધાતુમેં આરસમેં ખિંબ અછે તિહાં જેહ;
સાહાજ લાધો કહેં દોયસહસ લાવસું પ્રણમુ તેહ. ૨

ઢાસ ત્રીજી

નવમી નિરજરા લાવના ચીત ચેતોરે, એ દેશી.

નાણાવટ સાપુરથકી લાવિ વાંદો રે ચાલો ચતુર નરનારી; ભવિજ
સોનીફલીયામાંહે જઈ ભ૦ શ્રીજિનખિંબ જેહાર. ભ૦ ૧
લાલભાઈના ડેલા તાંઈ ભ૦ દેરાસર છે ઇગ્યાર; ભ૦
એકસો સતાવન ખિંબને ભ૦ પ્રણમંતાં જયજયકાર. ભ૦ ૨
તિહાંથી વિલંદાવાડમાં ભ૦ દેહરાસરમાંહે દેવ; ભ૦
સંખ્યાઈ ચૌદ સોહામણા ભ૦ કીજેં નિત્યપ્રતેં સેવ. ભ૦ ૩
ખિંબ આરસના ધાતુમેં ભ૦ એકસોને અડવીસ; ભ૦
સરવાલે સરવે થઈ ભ૦ લેત્યા શ્રીજગદીસ. ભ૦ ૪
તિહાંથી અમલીરાણુમેં ભ૦ ગંધરવ ફલીયા મુઝાર; ભ૦
આઠ દેરાસર અતિલલા ભ૦ યાત્રા કરો નરનારિ. ભ૦ ૫
ખિંબ ઇકોતેર જિનતણા ભ૦ નિરખંતા આણુંદ થાય; ભ૦
જિનપ્રતિમા જિન સારીખી ભ૦ પૂજંતા પાપ પુલાય. ભ૦ ૬

સૂરત શહેરના ચૈત્રની લ૦ થઈ પુરણ જિનયાત્ર; લ૦
 તિહાંથી પુરામાંહે જઈ લ૦ યાત્રા કરો ગુણપાત્ર, લ૦ ૭
 નવાપુરામાંહે દેહરે લ૦ સોલસમાં શાંતિનાથ; લ૦
 ભૂયરામાંહે દેહરે પ્રભૂ ભેટીયા લ૦ મૂલનાયક જગનાથ. લ૦ ૮
 ત્રણ્ય જિંબ પાપાણામેં લ૦ ધાતુમેં નવ સાર; લ૦
 દ્વાદસ જિંબ જોહારતાં લ૦ ઉપનો હરથ અપાર. લ૦ ૯
 સૈયદપુરાને દેહરે લ૦ હિંદરપુરામાંહે જોહ; લ૦
 એકાદસ દેરાસરે લ૦ જિનપ્રતિમા ગુણ ગેહ. લ૦ ૧૦
 સંખ્યાઈ સર્વે થઈ લ૦ જિંબ એકસો વોસ; લ૦
 નગરથી બાહિર પુરાતણા લ૦ ભેટીયા ત્રીભોવન ઈસ. લ૦ ૧૧
 સુરતથી મનમોહસુ લ૦ જઈ રાનેર મુઝાર; લ૦
 શ્રીજિનગંબ જોહારીયે લ૦ તે સુશુભે નરનારિ, લ૦ ૧૨
 ભૂયડ એક અછે તિહાં લ૦ ચૌદ દેરાસર સાર; લ૦
 એકસો ત્રહતાલીસ જિંબનઈ લ૦ પ્રણમીજે બહુ વાર. લ૦ ૧૩
 સોનીના ક્ષગીયાથડી લ૦ જિનમંદિર છે એક; લ૦
 અઠાવન દેરાસરે લ૦ રાનેર તાંઈ છેક. લ૦ ૧૪
 ઠાલ ત્રીજીમાંહે એ કહી લ૦ જિંબ છસેય એકત્રીસ; લ૦
 સાહાજી લાધો કહે સમરીયેં લ૦ લાવસુ નિસદિસ. લ૦ ૧૫

હુંહા.

- સૂરતમાંહે ત્રણ ભૂયરા દેહરા દશ શ્રીકાર;
 દોયસય પશુતીસ છે દેહરાસર મનોહાર. ૧
- સરવાલે સરવે થઈ ળિળ સંખ્યા કુંડું તેહ;
 લીન હજાર નવસે અધિકૃતોહતેર પ્રશુભું તેહ. ૨

ઢાલ ચોથી.

કનકમલ પગલા હવે, એ દેશી.

- યાત્રા સુરત સહેરની એ કીધી અધિક ઉહલ્લાસ,
 ;ભવિજન સાંભલો એ;
- રાનેરતાંઈ ભાવસું એ પહોતી મનતાણી આસ. ભ૦ ૧
- દેહરે દેરાસરતણી એ જિનપ્રતિમા છે જેહ, ભ૦
- રચના ચૈત્યપ્રવાહની એ સંખ્યાયે કહી તેહ. ભ૦ ૨
- એકીકી ગુણતાં થકાં એ પ્રતિમા ચ્યાર હજાર; ભ૦
- સરવાલે સરવે થઈ એ સૂરત નગર મુજાર. ભ૦ ૩
- જિળ પાષાણુ ને ધાતુમેં એ રતનમય છે જેહ; ભ૦
- વિગતેસું હવે વર્ણવું એ નરનારી સુણો તેહ. ભ૦ ૪
- પાંચસે જિળ પાષાણુમેં એ માંહે રતનમય સાર; ભ૦
- એકસો એક ચોવીસવટા એ ચૌમુષ ષટ ચિતધાર. ભ૦ ૫

નવસેં દસ પંચ તીરથી એ ૫૪ અઠ્યોતેર જાણુ; લ૦
 નવસેં ખ્યાસી પાટલી એ નવ તિહાં કમલમંડાણુ. લ૦ ૬
 એકલમલ છે ઇચ્છારસે એ અધિકી સડતાલીસ; લ૦
 સિંધચક્ર કહ્યા દોયસે એ ઉપરે ગુણચાલીસ. લ૦ ૭
 ચોવીસ ાટાની ચોવીસગુણી એ પંચતીરથીની પંચ; લ૦
 અઠાણુગણી કમલની એ ચામુષે ચોવીસ સંચ. લ૦ ૮
 એકલમલ સર્વે થઈ એ સહસ દસ એકતાલ; લ૦
 સૂરતમાંહે જિનખિંખને એ વંદન કરું ત્રિણકાલ. લ૦ ૯
 જિનપ્રતિમા જિન સારીથી એ સૂત્ર ઉવાઈ મુઝાર; લ૦
 રાયપસેની ઉવાંગમાં એ સૂરીઆમને અધિકાર. લ૦ ૧૦
 નિશ્ચેપા ચૌ જિનતણા એ શ્રીઅનુયોગદુયાર; લ૦
 ઠવણુસય જિનવર કહેં એ ઠાણુંગે સુવિચાર. લ૦ ૧૧
 શ્રીજિનપૂજા ચાલતી એ ભાપી ભગવઈઅંગ; લ૦
 જ્ઞાતાસૂત્રે દુપદી એ જિન પૂજે મનરંગ. લ૦ ૧૨
 ઈયાદિક સૂત્રે ઘણા એ જિનપ્રતિમા અધિકાર; લ૦
 સમકિત નિરમલ કારણી એ સિવસુખની દાતાર. લ૦ ૧૩
 ઉથાપક જિનખિંખના એ તેહનો સંગ નિવાર; લ૦
 સંકા કંખ્યા પરિહરી એ જિન પૂજે નરનારિ. લ૦ ૧૪
 ચોથી ચૌ પ્રવાડની એ ઢાલ થઈ સુખમણુ; લ૦
 સહાજ લાધો કહે જેહ લણે તે તસ ધરે કોઈ કદમણુ. લ૦ ૧૫

દુહા.

જેણી રીતે જિમ સાંલણું સંખ્યા કીધી તેહ;
 અધિકુ ઉંછુ જે હોય મિચ્છાદુકડ તેહ. ૧
 સતરસેં ત્રાણુલગેં યાત્રા કરી મનકોડ;
 વર્તમાન જિનર્જિખની યુગતે કીધી જોડ. ૨

ઢાલ.

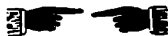
રાગ ધન્યાસી.

ઈમ ધન્નો ધણનેં સમજવે, એ દેશી.

યાત્રા સૂરતખિંદીર કેરી કીધી સેરી સેરી જી,
 ટાલી લવોલવ ભ્રમની ફેરી સિવરમણી થઈને રીજી જી.
 ઇશીપરે શ્રીજિનર્જિખ જોહાર્યા દુરીગતના દુઃખ વાર્યાજી;
 આતપગુણ અનુલવસુ વિચાર્યા એ પ્રભૂ તારણુહારાજી ઇં ૨
 સમકિત સુદ્ધ દસા આરોપી કુમતિલતા જડ કાપીજી;
 કીરત તેહની જગમાં વ્યાપી જેણે જિનપ્રતિમા થાપીજી. ઇં ૩
 આગમ અધ્યાતમના અંગી સ્યાદવાદ સતસંગીજી;
 નય પ્રમાણુ જાણે સમલંગી તે જિનપ્રતિમા રંગીજી. ઇં ૪
 જિનપ્રતિમા જિન સરીષી જાણી ભાવસુ પૂજે પ્રાણીજી;
 સીવસુખની સાચી સહિનાણી ભાષી ગુણુધર વાણીજી. ઇં ૫

જિનગુણ સમ નિજગુણ અવધારી જિનપ્રતિમા સુખકારીજી;
 ઉપાદાનમાહેં: સુવિચારી નિમત્ય સખલ ઉપગારીજી. ઇં ૬
 કટુકગછેં કદ્યાણ વિરાજે સાહા લહુજી ગુણચંદાજી:
 થોભણસી તસ પાટ પ્રભાવિક પંડિતમાંહે દિણંદાજી; ઇં ૭
 સંવત સતર ત્રાણ્યા વરસેં રહી સૂરત ચોમાસેજી;
 માગસિર વદિ દશમી ગુરૂવારે રચીઉ સ્તવન ઉદ્ધાસેજી. ઇં ૮
 તપગછનાયક સુજન સુલાયક વિજયદયાસૂરિરાજેજી;
 સાહા લાલચંદતણા આગ્રહથી રચના અધિક વિરાજેજી, ઇં ૯
 અધિકું ઉછજે હોય એહમાં શુદ્ધ કરજ્યો કવિરાયાજી; ઇં
 સાહાજી લાધો કરે સૂરતમાં રે હરજસુ જિનગુણ ગાયાજી ઇં ૧૦

ઇતિ શ્રીસૂરતનગરની ચૈત્યપ્રવાડની સંખ્યાનું સ્તવન
 સંપૂર્ણ સર્વગાથા ૮૧ શ્રીસૂરતમધે દેહરા ૧૦ છે દેરાસર
 ર૩૫ ભૂયરા ૩ પ્રતિમા એકેકી ગણતા ૩૬૭૮ પંચતીરથીની
 ૫ ચોવીસવટાની ૨૪ એકલમલ ૫૮ પાટલી સિદ્ધચક્ર કમલ
 ઔમુષ સર્વે થઇને ૧-૦૪૧ છઇ.

॥ અર્હમ્ ॥

વિનયવિજયોપાધ્યાયવિરચિત.
સૂર્યપુરચૈત્યપરિપાટી.

પૂજ્યે પૂજ્યે પ્રથમ તિથંકર એ,
ત્રિભુવન ત્રિભુવન દીવક દેવ તો;
સેવ કરં મન રંગસ્થું એ,
સૂરતિ સૂરતિપુર સિણગાર કેં;
પૂજ્યે પ્રથમ તીથંકર એ.

૩.

પૂજ્યે પહિલું પ્રથમ જિનવર ભુવનદિનકર જગિ જયો,
જિન રૂપ સુંદર સુગુણ મંદિર ગાયવા ઉલટ થયો;
સવિ નીતિ દાષી મુગતિ ભાષી આપ જગ સાધી થયો,
રસરંગ આષી દુરતિ નાષી અષ્ટયસુષ સંગમ લયો. ૧
સોલમા એ સોલમા એ સાંતિજિણેસર એ,
સૂરતિ સૂરતિપુર સિણગાર કેં;
અગ્નિરાકુંઠર ગુણનિલો એ,
વિશ્વસેન વિશ્વસેન સમ મહહાર તો;
સોલમા સાંતિ જિણેસર એ.

ત્રુ૦

સોલમા શાંતીજિણુંદ પામી કુમતિ વામી મર્ધ સહી,
હવિં લખું સ્વામી સીસ નાંમી અંતરજામી રહું ગ્રહી;
મલપરિં કમલા સખલ છાંડી પ્રીતિ માંડી મુગતિસ્યું,
જિનરાજ કમલા વરી વિમલા પુણ્ય પ્રભુનું ઉદ્દસ્યું. ૨
ધર્મ એ ધર્મ એ જિણેસર વંદિઈ એ,

આપઈ એ આપઈ ધર્મ ઉદાર કે,
પત્તરમે પરમેશ્વર એ,
વિશ્વ એ વિશ્વતણો આધાર કે,
ધર્મ જિણેસર વંદિઈ એ.

ત્રુ૦

વંદિઈ ધર્મજિણુંદ જગણુર નયર સૂરતિમંડણો,
લવ કષ્ટવારણુ મુગતિ કારણુ પાપ તાપ વિહંડણો;
અનુભવી પદવી જેણુંદ અનુપમ ધર્મ ચક્કીસરતણી,
મુઝ પુણ્ય તરૂઅર કલ્યો પામી સ્વામી સેવાસારણી. ૩
વામા એ વામા એ સુત સોહામણો એ,

સિવમુર સિવપુર કરો સાથ કે;
નાથ જયો ત્રીમુવનતણો એ,
સૂરતિ સૂરતિમંડણુ નામ કે;
વામાસુત સોહામણો એ.

ત્રુ૦

વામાતણેા સુત સદા સમરથ સિવકાં સાધાર એ,
 જગસૂઘ મંદિર થંભ થોભણુ નોધારાં આધાર એ;
 સસિ સૂર નૂર સમાન કુંડલ મુકુટ મોટો મનહરઈ,
 વલિ હાર હીરાતણેા હિઅડઈ તેજ તિહુઅણિ વિસ્તરઈ. ૪
 સેના એ સેના એ નંદન જિનવડ એ,
 સંભવ સંભવ સુખદાતાર કે;
 સાર કરઈ સેવકતાણી એ,
 હયવર હયવર લંછણુ પાય તો,
 સેના એ નંદન જિનવડ એ.

ત્રુ૦

સેના એ નંદનતાણી સેના મોહના મદ અપહરઈ,
 પ્રમુતણઈ ચરણઈ રહ્યા સરણઈ અમર અલિ કલિરવ કરઈ;
 પ્રમુતણી વાણી સુધાદાણી રસ સમાણી જાણીઈ.
 ભવ તાપ ભાજ દૂરિ જાઈ જિન દવાનલ પાણીઈ. ૫
 સેવું એ સેવું એ ધર્મ જિણેસડ એ,
 પન્નર પન્નરમો જિનરાજ કે;
 આજ સક્લ મુઝ ભવ થયો એ,
 લાધો એ લાધો એ કરૂણાવંત કે;
 સેવો એ ધર્મ જિણેસડ એ.

ત્રુ૦

સેવીએ ધર્મજિણુંદ જેહનઈ નમઈ સુરપતિ સુંદરી,
 ગુણ ગીત ગાતી કરઈ નાટક ચરણિ નેઉર ધૂધરી;
 કંસાલ તાલ મૃદંગ ભંભા તિવિલ વેણુ બળવતી.
 કરિ શસ્ત હસ્તકે નમી મસ્તક પુણ્યપૂર ગળવતી. ૬
 સૂરતિ એ સૂરતીબંદિરમાહઈ કે,
 સોહઈ એ સંધ સુહંકર એ;
 ચોથા એ ચોથા એ જગદાધાર કે,
 અલિનંદન મોરઈ મનિ વસ્ત્રા એ;
 સંવર એ સંવર એ કુલ સિણુગાર કે,
 સોહઈ એ સૂરતીબંદિરઈ એ.

ત્રુ૦

સૂરતીબંદિરમાહિં સોહઈ સુગુણ ચોથો જિનવર;
 સિદ્ધારધાનઈ ઉચર સરવરિ પ્રભુ મરાલ મનોહર;
 કટપાણુ કમલા કેલિમંદિર મેરૂ ભૂધર ધીર એ,
 મુઝ ધ્યાન સંગિ રમો સામી તરૂચરિં જિમ કીર એ. ૭
 પાસ એ પાસ જિણેસર રાણી એ,
 બસ એ બસ વિમલ જસ રાસિ કે;
 ત્રીકુવનમાંહઈ ગાણી એ,
 ઉંબર ઉંબરવાડામાંહઈ કે;
 પાસ જિણેસર રાણી એ.

૨૦

તુ૦

રાજીઉ પાસ જિણુંદ જયકર અપ્રયસુષ અવાસ એ,
દરિસણુધ જેહનિં નાગ પામ્યો નાગરાજ વિલાસ એ;
ધરણિંદ પદમાવતી જેહનાં ચરણ સેવઈ ભાવસ્યું,
તસ પાય સુરતરૂ તલઈ રંગઈ વિનય મન સુખભરિ વસ્યું. ૮
સૂર જો સૂરતણો સુત સુંદર એ,
સત્તર સત્તરમો ભગવંત કે;
કુંથુ નમું આણુંદસ્યુ એ,
સોહ એ સોહએ સૂરતિમાંહિ કે;
સૂરતણો સુત સુંદર એ.

તુ૦

સુત સૂર કેરો સોહઈ સૂરતિમાંહિં સૂરતિ સાર એ,
પ્રભુતણી સૂરતિ દેવી મૂરત હોઈ હર્ષ અપાર એ;
મૃગમાનમોચન સ્વામિલોચન દેષિ મુજ હઈડું ઠરઈ,
મકરંદભર અરવિંદ દેવી ભમર જિમ ઊલટ ધરઈ. ૯
ખીજ એ ખીજ એ વિજયાકુંચરૂ એ,
ગજપતિ ગજપતિ લાંછણુ સ્થાનિ તો;
નામિસયલસુષ સંપન્નઈ એ,
જિતસત્રુ જિતસત્રુરાય મદ્દાર તો;
ખીજ એ વિજયાકુંચરૂ એ.

બીજા તે વિજયાકુંઝર જિનવર નયર સૂરતિ સોહ એ,
 પ્રમુતણી મૂરતિ કષ્ટ ચૂરતિ લવિકનાં મન મોહ એ;
 જિનવદન સુંદર સુર પુરંદર દેષિ મનિ આણુંદ એ,
 જિમ કમલ વિકસર્ષ દેષિ દિનકર કુમુદ જિમ નવચંદએ. ૧૦
 વંદુ એ વંદુ એ પાસ ચિંતામણી એ,
 દિનમણી દિનમણી તેજનિધાન કે;
 ધ્યાન ધરું સ્વામીનાણું એ,
 સુખ ઘણું સુખ ઘણું પ્રમુનર્ષ નાંમિ કે;
 વંદુ એ પાસ ચિંતામણી એ.

ચિંતામણિ શ્રીપાસ વંદુ આણુંદું સાહેલડી,
 પ્રભુવદન ચંદ અમંદતેજર્ષ ક્ષત્રી મુઝ સુાવેલડી;
 અતિ કૂટરું પ્રભુ ક્ષણામંડલ દેષિ મુઝ મન ઉદહસર્ષ.
 ઘન ઘટાડંબર દેષિ દહદિસિ મોર જિમ હધડધ હસર્ષ. ૧૧
 તીરથ તીરથ સૂરતિ ખંદિરધ એ,
 જુહારિયાં જુહારિયાં એહ ઇચ્છાર કે;
 દુરગતિનાં દુષ વારીઆં એ,
 જાપનો જાપનો અતિ આણુંદ કે;
 સૂરતિ તીરથ જુહારીયાં એ.

જુહારિયાં તીરથ સદા સમરથ હરઈ સંકટ ભવિતાણાં,
 એ તવન ભણુતાં જાત્ર કેરાં દીધં ફલ રક્ષીઆમણાં;
 ઘનસાર ચંદન સાર કેસર કુસુમચંગેરી ભરી,
 પ્રમુચરણ અંચી પુણ્ય સંચી ભાવપૂર્વક મેં કરી. ૧૨
 આવો એ આવો એ રાનેર જાઈએ,
 પૂજાઈ પૂજાઈ રાજાકંઠ કે;
 સમરથ સામી સામલોએ,
 લેગીએ લેગીએ ઋષણ જિજ્ઞાસ કે;
 આવો એ રાનેર જાઈએ.

રાનેર ધણિપરિ જિન જુહારી વક્ષી મુઝ મન અલજયુ,
 વડસાલિ જીરાઉલોસ્વામી વીરજિન લેટણિ ગયો;
 ઘણદીવિ ચિંતામણિ જુહારી નવસારી શ્રીપાસ એ,
 હાંસોટ લગવઈ દેવ પૂજા ફલી મનની આસ એ. ૧૩
 તપગચ્છ તપગચ્છ હીર પટોધર એ,
 જેસિંગ જેસિંગ ગુરૂ ગચ્છ સ્તાંભ કે;
 રૂપાઈ સુત તસ પટઈ એ,
 વિજય એ વિજયદેવસુરિંદ કે;
 તપગચ્છ હીર પટોધર એ.

તપગચ્છિ હીર સમાન ગણધર વિજયસિંહસૂરિંદર્યે,
 તસ ગચ્છભૂષણતિલક વાચક કીર્તિવિજય સુખકંદર્યે,
 તસ ચરણ સેવક વિનય ભગતઈ થુણ્યાશ્રીનિનરાજ યે,
 સસિકલા સંવત વર્ષ વસુનિધિ કૃદ્યા વંછિતકાજ યે. ૧૪

સુસ્તના પ્રતિમા લેખોનો સંગ્રહ.

પ્રકરણ ૨ જી.

સુત સોની ફલીયાના દહેરાશરણમાં
(પીત્તળની પ્રતિમાઓ પરના લેખો.)

૧. સંવત ૧૫૦૭ વર્ષે માઘ સુદિ ૧૩ શુક્રે શ્રી
પ્રજ્ઞાશુગર છે શ્રી શ્રીમાત્રી જ્ઞાતીય શ્રેષ્ઠિ ખેતા ભાર્યા જઈતુ
સુત હામા ભાર્યા હીમાદે મુત વાછાકેન માતૃપિતૃ શ્રેયાર્થે શ્રી
વિમલનાથ ઝિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિ શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિપાદે
શ્રી વિમલસૂરિ આજસયા આમે વસતિ ॥

સુરત. (મગનભાઈ પ્રતાપચંદના ખાનગી
દહેરાશરણમાં)

૨. સંવત ૧૭૮૨ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૫ સોમે શ્રી
ખંભાયતિ વાસ્તવ્ય ઉદ્દેશ જ્ઞાતીય વૃદ્ધ શાખીય સા. ઉદ્દય-
સિંઘ શ્રીપતિ સુત વીરસિંઘ ભાઈ જેસિંઘકેન સ્વદ્રવ્યેશુ શ્રી
ધર્મનાથ પંચ તીર્થે સરામય ઝિખં કારાયિતં પ્રતિષ્ઠિતં
ચ તપાગચ્છે ભ. શ્રી વિજય પ્રભસૂરિ પદે સત્ત્વિજ પક્ષે
ભટ્ટારક શ્રી જ્ઞાન વિમલસૂરિ પદે ભટ્ટારક શ્રી શ્રી સૌભાગ્ય
સાગરસૂરિભિ:

૩. સંવત ૧૪૮૬ વર્ષે જેષ્ઠ સુદિ ૩ ગુરૌ ઉદ્દેશ
જ્ઞાતીય સોની નરસિંહુ ભાર્યા નાગવદે સુત સોની પરખત

સોની શિખર શ્રી તિલિ: આત્મ શ્રેયસે શ્રી આદીનાથ
ખિખંકારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી જિનાજ્ઞા પાદકૈ શ્રીસૂરિભિ: ॥

૪. સંવત ૧૭૦૬ વર્ષે લેખ વાદ ૧૦ સ્થંભનીર્થ
વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીયવૃદ્ધશાખા । સો । મનજી । ભા ।
। ખા । વછાઈ । સુગ સો । પાસવીર કેન શ્રીયાસખિખં । પ્રતિ-
ષ્ઠિતં । શ્રી વિજયાણુંદ સૂરિ । વિજયસંજયે આચાર્ય
વિજયરાજસૂરિભિ: ।

દુરત પંડોલની પોળ નેમીનાથના

દેરાશરજીમાંના પ્રતિમા લેખો.

૫. સંવત ૧૫૭૩ વર્ષે માહુ વદિ ૨ સ્વૈ. ઉસવાલ
જ્ઞાતીય લઘુ શાખીય પં. સહજ ભાર્યા પૂતલિપૂત્ર પાહિજ
કેન ભા. માલૃણદેવી યુતેન સ્વ શ્રેયસે શ્રી સુમતિનાથ ખિખ
કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી કોરંટ ગરુડે શ્રી સાવદેવ સૂરિ ખટ્ટે
શ્રી નન્નસૂરિ તજદ ઉલીગ્રમ.

૬. સંવત ૧૬૬૪ વર્ષે માઘ શુદ્ધ ૧૦ દિને શનૌ વૃદ્ધ
શાખાયાં શ્રી શ્રીમાત્રી જ્ઞાતીય અહિમલગર વાસ્તવ્ય ૬.
જયચંદ ભા. વપજલદે નામ્ન્યાશ્રી સુવિધિનાથ ખિખં કા. પ્ર.
શ્રીવિજયસેન સૂરિભિ: તપાગરુદે.

૭. દ. ૦૧૧ સંવત ૧૪૭૬ વર્ષે માઘ શુદ્ધ ૪ દિને
શ્રી ઉકેશ વંશે વ. કડૂઆ પુત્ર હાદા પુત્ર રણમલ શ્રાવકેણ
ભાતૃ કૃગણુ યુતેન પુત્ર મહિરાજ સહિતેન સ્વ પુણ્યાર્થે
શ્રીઆદિનાથ ળિંગાં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીખરતરગચ્છે શ્રી-
જિતસજ સૂરિપદે શ્રીજિનભદ્ર સૂરિભિઃ

૮. સં. ૧૫૨૧ વર્ષે આષો વદ ૬ દિને પ્રાગ્વાટ શ્રે.
સાજણ ભા. પાંચી પુત્ર મણો રસીકેન ભા. ગોમતિ સૂત-
માણિક પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રીવાસુપૂજ્ય ળિંગાં કારિતં પ્ર.
તપાગચ્છે શ્રી શ્રી શ્રી લક્ષ્મીનાગર સૂરિભિઃ

૯. સં. ૧૬૬૬ વર્ષે માઘ સુદ. ૧ શનૌ વૃદ્ધ શાખાર્યા
શ્રી શ્રીમાત્રી સાતીય ગંધાર વાસ્તવ્ય ગાં. વર્દ્ધમાન ભા.
ચીરાદે સુ. ગાં. વજિઆકેન શ્રી શીતલનાથ ળિં. કા. પ્ર.
તથા શ્રી વિજયસેન સૂરિભિઃ

૧૦. સં. ૧૫૨૫ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૩ ભૂમે ઉપકેશ
દાત્રીયા આમંડા ગોત્રે સોની પૂનસી ભા. વાકસુ. પદમસી
ભાર્યા સૂ. ધર્મ સહિતેન આત્મશ્રેયાર્થે શ્રી સંલક્ષનાથ ળિંગાં
શ્રી ભાણુવાકગચ્છે પ્ર. શ્રી ધનેશ્વર સૂરિભિઃ કડી વાસ્તવ્યઃ

૧૧. સં. ૧૫૧૨ વર્ષે પ્રા. વ્ય. દેવ્રા. ભા. કમી
પુત્ર વ્ય. રામાકેન ભા. કપૂરી વ્ય. પોપટભા. વાદટી વ્ય.

નીસલનીણા ખીદાદિ કુટુંબ યુતેન શ્રીકુચુનાથ ણિળં કારિતં
પ્ર૦ તપાગચ્છે રત્નસેખરસૂરિભિઃ વડગામ ઘાણધારે વાસિતા.

૧૨. સ્વસ્તિ શ્રી સં. ૧૫૦૮ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૧૧
રવૌ ડંબડ જ્ઞાતિ ઠ૦ વાંપા સુત ડ૦ સાઈઆલાઈ સ્વર મોમેન
બ્રાતૃ ઠ૦ રાયર નામ્ના ભા૦ બાઈ રહી સહિતેન સ્વકુટુંબ
શ્રેયાર્થે શ્રી ચંદ્રપ્રભૂસ્વામિ ણિળં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી
વૃદ્ધ તપાગચ્છે શ્રી વિજયનિલસૂરિપટ્ટે શ્રી વિજયધર્મ સૂરિભિઃ

૧૩. સં. ૧૭૭૩ વર્ષે શ્રીમાલી વૃદ્ધ શાખાયાં ૮૫
કિશનજી વર્દમાનગૃહિ ભાર્યા સહજ બાઈ પંચતીર્થી ણિળં
ભરાપીત પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી જ્ઞાન વિમલ સૂરિભિઃ

૧૪. સંવત ૧૪૮૬ વર્ષે જ્યે. વદ ૩ દિને પ્રાગ્વાટ
જ્ઞાતીય શ્રે. ઇલાભાર્યા આલહણદે સુત શ્રે. ધર્મસિંહને ભા.
કરણ ભાતૃમઘા સુત ગજાદિ કુટુંબ યુતેન શ્રીનિજ્જનક
શ્રેયાર્થે શ્રી શીતલનાથ ણિળં કા. પ્ર. તપાગચ્છ નાયક શ્રી
સોમ સુંદર સૂરિભિઃ

૧૫. સંવત ૧૫૮૦ વર્ષે વૈશાખ શુદિ ૫ શુકે શ્રી
શ્રીમાલ જ્ઞાતીય પં. સૂરા ભાર્યા કરમીસુત પં. મેહાજલ
ભાર્યા ધાકી સુતરાજ ઉકાજ વધજી મેઘઉ સ્વકુટુંબ શ્રેયસે
શ્રી સુમતિનાથ ણિળં કારાયિત પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી ચારિત્રપ્રભ
સૂરિભિઃ મલ્હકર આમરણિ વાસ્તવ્ય.

હનુમાનની પોળના અજીતનાથના દહેરાશરમાંના લેખો.

૧૬. સં. ૧૫૨૨ વર્ષે માઘ શુ. ૧૩ સીંઘત્રીઆવાસિ
પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય સા. મુહુર્ણસીલા. માલ્ટણુદે સુત સા. રાઉ-
લેન લાંનાંઉં લાતૃ પેથા સુત સાં પક્ષા રાણા ત્રીટા
પૌત્ર શિવા ધરણા કરણાદિ કુટુમ્બ યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી સુ-
મતિનાથ ળિંખં કારિતં પ્રતિ. બૃહત્તયા શ્રી રત્નશેખરસૂરિ
પટ્ટે શ્રી લક્ષ્મી સાગર સૂરિભિઃ ॥ શ્રી ॥

૧૭. સં. ૧૫૨૫ વં જેષ્ઠ માસે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાં
શ્રેઞ માલા લાં માનૂ સું પોપટેન લાં પૂરી યુતેન લાતૃ
પોપા શ્રેયસે શ્રી પક્ષા પ્રભુ સ્વામ્યાદિ પ કારાં પ્રતિ શ્રી
અમર રત્નાસૂરિ ગુરુણા મુપદેશેન આદ્રિઆણા વાસ્તવ્યઃ શ્રી.

૧૮. સંવત ૧૬૬૬ વર્ષે માઘ વદિ ૨ સોમવારે શ્રી
મંડપ દૂર્ગે શ્રી નાગપુસય તપાગચ્છે શ્રી પાસચંદ્રસૂરિ સદ્-
ગુરુભ્યાનમઃ શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતૌ । સા । ખેતા । લા ।
ખોખી સુત । સં । દેપા । લા । દેવલદે । સં શિવા ।
સા । લખાપતિઃ ચેત્યં કારિતં । સં । પુંજ । તા । તેમ ।
સ । પીથા નાર્ય વરદાં । એહિ ળિંખ પ્રતિષ્ઠાપિતા । તપા-
ગચ્છે શ્રી વિજય દેવ આ વિજયસિંહ સૂરિતિપતિ સુતાં ।

૧૬. સં. ૧૫૨૨ વર્ષે માગશીર્ષ સુ. ૨ ચંદ્રે ગગુ
દીવી વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલા જ્ઞાતિય. સો. નાઈય લા. સંપૂ-
રીતયોઃ સુતૈઃ સોઽ ગહિલા વસ્તા વીકા એતૈ. સોઽ ગહિકા
ભાર્યા રટી યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી મૂનિસુવ્રત સ્વામિ મુખ્ય
ચતુર્વિંશતિ જિન પદ્મઃ કારિતઃ। પ્રતિષ્ઠિતઃ શ્રી વદ્ધાન્
પાપદો શ્રી ઉદયવદ્ધલસૂરિભિઃ ॥

૨૦ સં. ૧૫૧૧ વર્ષે આષાઠ સુદિ ૧ સોમે ઉદેશ
વંશે સા. લાલા ભાર્યા લાણૂ સુત ઘાઘા ભાર્યા ડીદ્દુ સહિ-
તેન નિજ શ્રેયસે શ્રી નાણુકીલ ગચ્છે શ્રી સિદ્ધસેન સૂરિણા
મુપદેશેન શ્રી ચંદ્ર પ્રભસ્વામિ કારિતં। પ્રતિષ્ઠિતં ચ ॥

૨૧ સંવત ૧૪૭૫ વર્ષે જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૩ રત્નૈ શ્રી
શ્રીપાલ જ્ઞાતીય વ્યપ શાશ્વા ભાર્યા સીંગારદે શ્રેયસે સુત
કર્મગિહેન શ્રી નમિનાથ સુરુપ પંચતીર્થ કાઁ। પ્ર। ભાંલડી
શ્રી શ્રી ગણચંદ્રસૂરિ પદ્મે શ્રી જયચંદ્રસૂરિણામુપદેશેન.

૨૨. સં. ૧૪૬૪ વર્ષે આષાઠ સુદ શુક્રે શ્રી શ્રીપાલ
જ્ઞાતીય ૮૫૦ કર્મસીટ ભાઁ સુગ્રાગદે સુત સિંધાકેન પિત્રૌ
શ્રેયસે આદિનાથ ગિળાં કા. પ્ર. વિશ્વદ.ગચ્છે શ્રી ધર્મ-
પ્રાગસૂરિભિઃ

૨૩. સંવત ૧૫૩૦ વર્ષે પોરઃ વદ ૬ રવૌ શ્રી શ્રીપાલ
જ્ઞાતીય શ્રેઽ ધના ભાઁ લીડી સુત પાંચાકેન ભાતૃયાપા

નિમિત્તં આત્મ શ્રેયસે શ્રી શીતલનાથ જિંમં કારાપિતં પ્રતિ-
ષ્ઠિતં શ્રી ચેત્રગચ્છે શ્રી જ્ઞાન દેવસૂરિભિઃ વખુંપખઆમે.”

૨૪. સં ૧૬૮૩ વર્ષે ફાગણ વદી ૪ શનૌ શિલ્પાર
વાસ્તવ્ય દો. વાઘજી ત. દા ચહાવજીના, શ્રી આદિનાથ જિં.
કાં પ્રં તપા ગં ભં શ્રી વિજ્યાણુંદસૂરિભિઃ ।

સુરત તલકચંદ માસ્તરની વાડીમાં લીડભંજન
પાર્શ્વનાથના દહેરાશરણમાં.

૨૫. સંવત ૧૫૬૦ વર્ષે ફાગણ શુદ્ધિ ૩ સોમે શ્રી
શ્રીમાત્મી જ્ઞાતીય ૫૦ ઇસર. ભાં ચમકુ પુત્ર વિદ્યાધરે સા
ભાં વનાઈ પુત્ર વિજયકિરણાદિ સમસ્ત કુટુંબ યુતેન સ્વ-
શ્રેયાર્થં શ્રી કુંથુનાથ મુખ્ય પંચ તીર્થીય જિંમં કારિતં શ્રી
પૂર્ણિમા પક્ષે ભીમપદ્મીય શ્રી ચારિત્રચંદ્રસૂરિ ઉપદેશેન પ્રં
પત્તન વાસ્તવ્ય.

શ્રી ચીન્તામણી પાર્શ્વનાથના દહેરાશરણમાંના
પીત્તળના પ્રતિમાઓના લેખો.

૨૬. સંવત ૧૫૨૦ વર્ષે વૈશાક શુદ્ધિ ૯ સોમે ભંડા-
રીયા ગોત્રે ગુર્જર જ્ઞાતીય મંં હીરા ભાં હર્ષુ સું મંં

કઠયા લાર્યાબાઈ પુ૦ મ૦ લોબ લા૦ ગોમેન પુ૦ કૃષ્ણદાસ
સારંગ શ્રીચંદ શ્રીદત્ત સુતૈઃ સ્વશ્રેયસે શ્રી શીતલનાથસ્ય
ચતુર્વિંશતિ પદ્ કારિતઃ પ્રતિષ્ઠિતઃ આગમગચ્છે શ્રી શ્રી શ્રી
સિંહપત્ર સૂરિલિઃ

૨૭. સંવત ૧૫૧૫ વર્ષે માઘ શુદ્ધિ ૭ ગુરૌ શ્રી
હુંબડ જ્ઞાતિય વડેશ ગોત્રે મં. હરદાસ લાર્યા બાઈ નાકૂ
તયોઃ સુતાબાઈ ધની આત્મ શ્રેયસે શ્રી સુવિધિનાથ બિંબં
કારિત પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીતપાગચ્છે શ્રી વિજયરત્નસૂરિલિઃ ॥ શ્રી ॥

૨૮. સંવત ૧૫૭૬ વર્ષે વૈ સુ. ૬ સોમે શ્રીપત્તન વાસ્તવ્ય
શ્રે. માંડણુ લાર્યા ઈદ્દ સુત શ્રે આસાકેન લા૦ પાઠા પ્ર૦
સુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી અનંતનાથ બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી
દ્વિવંદનકગચ્છે શ્રી દેવગુપ્તિસૂરિલિઃ

૨૯. સં. ૧૫૬૫ વે. શુ. ૫ શ્રી શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતિય-
વહુરા જગસીભાર્યા ઉમાદે સુત પરબત લાર્યા સાંઈ સુત
સુરા મામાકેન શ્રી સુમતિનાથ બિંબં કારાપિતં પૂર્ણિમા
પક્ષીય પૂજ્ય શ્રીલગ્નુધિસુંદર સુભામુપદેશન પ્રતિષ્ઠિતં ॥

૩૦. સં. ૧૬૬૪ વર્ષે માઘ. શુ. ૧૦ શનૌ વૃદ્ધ શાખાયાં
શ્રીમાલી જ્ઞાતીય સ્તંભ તિર્થ વાસ્તવ્ય સા૦ ગોવાલ લા૦
વહાદે સુત સોમાકેન શ્રી અજિતનાથ બિંબં કા૦ પ્ર૦
શ્રી વિજય સેનસૂરિલિઃ તપાગચ્છે.

૩૧. સં. ૧૪૯૬ વર્ષે વૈશાખ સુ. ૯ સોમે વણુવટ ગોત્રે
સા સુપા લા. સુપાદે પુ. ગોમાખજ શ્રેયસે રહ્યાલ્યાંતિ
શ્રી કુંથુનાથખિંબં કા. પ્ર. શ્રી ધર્મધોષગચ્છે લ. શ્રી
પદ્મશેખરસૂરિ પં. લ. શ્રી વિજયચંદ્ર સૂરિલિ:

૩૨. સં. ૧૫૧૦ શ્રી શ્રીપાલ પિપલગચ્છે લ. શ્રી
ઉદયદેવસૂરિલિ.

૩૩. સં ૧૫૪૯ વર્ષે વૈશાક સુદિ ૩:શુકે નાગલપુર
વાસ્તવ્ય: પ્રા. ત્પ. ૧ના.....તપાશ્રી હેમવિમલસૂરિ સચ્ચે

૩૪. સં ૧૫૧૩ વર્ષે પોષ વદિ ૩ ગુરૌ શ્રી પ્રહ્મજી
ગચ્છે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય હીરા ભાર્યા હીરાદે સુત લા.
કાલીયાણા વાસ્તવ્ય મા ભાર્યા ભરમાદે સુત માંડણ રાજ-
લ્યાં માનવિત શ્રી શ્રીસુપાર્ધનાથ ખિં. પ્ર. શ્રી વિમલસૂરિલિ:

૩૫. સં ૧૪૦૫ વર્ષે વૈશાખ શુદિ ૨ સોમે શ્રીમાલ
જ્ઞાતીય પિતૃરતનસી માનૃ રતનાદે તથો: શ્રેયસે સુત....અનંત-
નાથ ખિંબ પ્રતિષ્ઠિત શ્રી નાગેંદ્રગચ્છે શ્રી રત્નાકર સૂરિલિ:

**સુરત ભાગમાંના નાનપુરાના દહેરાશરજીમાંની
પીત્તળની પ્રતિમાઓપરના લેખો,**

૩૬. સંવત ૧૫૩૪ વર્ષે કાશુણ્ય સુદિ ૩ ગુર નાગર જ્ઞા.

શ્રે. સાદા ભાર્યા સરસિ સુ. હસયાકેન ભા. ઝાલી સુ સહિની
સારિંગ સહિતેન આત્મ શ્રેયાર્થ શ્રા ચંદ્ર પ્રભુસ્વામિખિંખં
કા. પ્ર. વૃદ્ધ તથા પ. શ્રી જિનરત્નસૂરિલિ. જાણુરા વાસ્તવ્ય ॥

૩૭. સંવત ૧૫૪૩ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧ ગુરૌ ગુજર
જ્ઞાતીય સા દેવા ભા. દેવલદે પુ. દો. પાસા ભા. તરેધુ સુત
સોમદ-તે લાહુધા પુત્ર વયેનસ્વ પિતુઃ શ્રેયસે શ્રી શાંતીનાથ-
ખિંખં કારાપિતં પ્રથમ તપાપદ્મે શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરિલિઃ
પ્રતિષ્ઠિતં ગંધાર વાસ્તવ્ય કે કટ્યાણુ ભૂયાત્ ॥

૩૮. સંવત ૧૫૩૧ વૈ. સુ. ૫ સોમ શ્રી....વિમલગચ્છે
ગુણદેવસૂરિપદેશ્રી ચંદ્રપ્રજાસૂરિલિઃ ધંધુકા વાસ્તવ્ય.

૩૯. નેમાની ૧૮૦૦ પછીની.

૪૦ નેમાનીાસં ૧૮૮૧નાવૈશાક સુદી ૬ વારવૌ નેમા
જ્ઞાતીય મૃધમાખ્યયં પાંધી. વી.....આણુંદસોમસૂરી લધુ
શાદાગચ્છે શ્રી સુર્તવિદરે (સુરતખંદરે).

૪૧ સંવત ૧૮૮૨ નેમા.....

૪૨ ૧૮૮૧ વૈ.સુ. ૬ વાર રવૌ નેમા જ્ઞાતીય વૃધ સાખા
દોસી મોજલાલ કૃષ્ણાદાસ તસ્ય ભાર્યા ખાઈ રક્ષીયાત
ધર્મનાથ ખિંખં કરાપિતં વિજય આણુંદસૂરી ગચ્છેઃ ત્રિવિટીના
રાશ્રી આણુંદ સોમ સૂરી વૃદ્ધ તપાગચ્છે.

૪૩ સં ૧૮૮૨ ના વર્ષે વૈશાખ સુદી ૬ વાર રવો નેમા જ્ઞાતીય વૃષ્ઠ શાખાયાં દોસ્રી મોતા કસનદા લા. સાંમ કુંવર આદિનાથ બિંબ કારાપીતં વિજય આણુંદસૂરીગચ્છે પ્રતિષ્ઠિતં લ.શ્રી આણુંદસોમસૂરી લ.વૃદ્ધ તપાગરચ્છે.

નેમાની ૧૮૮૨ની ઘણી પ્રતીમાઓ આ દેરાશરમાં છે.

૪૪ સંવત ૧૮૭૭ માહુ વદિ ૨ દિને શ્રી વિસા નેમા જ્ઞાતીય સા. અંબાઈદાસ સુત દેવચંદ શ્રી ધર્મનાથ બિંબ કરાપિતં લ. શ્રી વિજય આણુંદસૂરીગચ્છે. શ્રી વિજય સૂરેન્દ્રસૂરિ રાજયે લ. શ્રી આણુંદસોમસૂરી પ્રતિષ્ઠિતં

૪૫ સંવત ૧૭૪૭ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૨ રવો શ્રીમાલ જ્ઞાતીય સોની નાના ભાર્યા બા. માઝાદે કેન પાર્શ્વનાથ બિંબ કારાપીતં

૪૬ સંવત ૧૮૭૭ માહા વદિ ૨ દીને શ્રી વિસા નેમા જ્ઞાતીય સા. અંબાઈદાસ સુત. સા. માણિકચંદ શ્રી અશ્વિત્ત-જનયો વિમળનાથ બિંબ હોજરાણિ શ્રી વિજય આણુંદસૂરી ગચ્છે શ્રી શ્રી વિજય સૂરેન્દ્ર. (સુરતના છે)

૪૭ સંવત ૧૫૪૩ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૧૦ શુક્રે શ્રી હુંબડ જ્ઞાતીય ધર્મભા ભાર્યા માણિકીદે તત્પુત્ર ગા. બંબડ ભાર્યા તાકુ પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રેયાર્થ શ્રી શાંતિનાથ બિંબ

કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં વૃદ્ધ તપા પક્ષે ભ. શ્રી ધર્મ રત્ન સૂરિભિઃ
ગંધાર નગર વાસ્તવ્ય. શુભં ભવતું

તાલાવાલા પોળમાં મંધર સ્વામિના દેરાશરજીમાંના
પ્રતિમા લેખો.

૪૮ સં. ૧૮૪૫ ના માહુ સુ. ૭ સોમે ઉસવંશે વૃદ્ધ
સા. સા. ઝવેર ખિમરાજ કેન શ્રી શાંતીનાથ ખિંબ કરાપિતં
શ્રી વિજય જેનેદ્રસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં.

૪૯ સં. ૧૯૫૪ ના જેઠ સુદિ ૫ સોમે વૃદ્ધ શાખાયાં
ઉકેશ જ્ઞાતીય સૂરતિ ખંદિર વાસ્તવ્ય સા. નાના ભાં વર્ધજ
ખાઈ સુત સા. વસ્તુપાલ નામના ભા. હીરભાઈ સુત સા.
અલવેસર કુંઅરજી હેમજી ભા. હરખાદે કમલાદે પ્રમુખ
કુટુંબ યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી સુપાર્શ્વ ખિંબ ડા. પ્રતિષ્ઠિતં ચ
શ્રી તપાગચ્છે પાતશાહી શ્રી અકબરદત્ત ખડુમાન ભટ્ટારક
શ્રી હીરવિજય સૂરિસ્વર પટ્ટાલંકાર પાતશાહી અકબર સભા
લખ્ધ વાદિવાદ જયકાર ભટ્ટારક પુરંદર પ્રમુશ્રી વિજયસેન
સૂરિભિઃ : આચંદ્રા નંદનાત્ ॥

૫૦ સંવત ૧૯૫૬ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧૩ બુધે લઘુ-
ઉસવાલ જ્ઞાતીય સૂરતિ ખંદિર વાસ્તવ્ય સા. દેવરાજભાયાં

ધનાદે સુત જેષ્ઠિ સા. ભાણુજી લઘુ સુત સોમજી તદ્ ભાર્યા
શ્રી લાલબાઈ કારિતં ચતૂર્વિંશતિ જિનપરિકરિતં શ્રી શાંતીનાથ
જિંબં પ્રતિષ્ઠિતં વ તપાગચ્છે ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજય સૂરિ
શિષ્ય વિજયસેન સૂરિભિઃ ॥

૫૧ સં. ૧૨૧૫ માઘ વદિ ૪ શુક્રે સાગર તનુજય શોભદ્ર
નામા શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન જિંબં પુત્ર યશઃ પાલચિત્તર
દેવી ભાર્યા સપ્તચક્રે શ્રી હેમચંદ્ર સૂરિ પ્રતિષ્ઠિતં ॥

૫૨. સં. ૧૨૧૫ અષાઠ સુદિ ૯ સોમે શ્રી હુઃ ઉર-
ગચ્છે શ્રી. માણિક સુત વરણાગ ગંધ્રેયાર્થ શુભ બલીલેન
પાર્શ્વનાથ જિંબં પ્રતિષ્ઠિતં કારિતં.

૫૩. સં. ૧૫૩૩ માઘ વદિ ૧૦ ઉકેશ આ. જલા.
ભા. સા જિણિપુત્ર સા. હેમા ભા. વાસૂપૂત્ર જીવા જીગાદિ
કુટુંબ યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી અજિતનાથ જિંબં કારિતં પ્રતિ-
ષ્ઠિતા તપાશ્રી રત્નશેખર સૂરિપદે શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરિભિઃ
છંડર નગરે.

૫૪. સં. ૧૬૧૨ વર્ષે શાકે ૧૪૭૮ પ્રવર્તમાને વૈશાખ
માસે શુકલ પક્ષે ૬ ષષ્ઠી બુધવાસરે શ્રી વૃદ્ધ શાખાયાં શ્રી
ઉસવાલ જ્ઞાતીય શ્રી સ્થંભ તિર્થ વાસ્તવ્ય ભં. ધણા સુત
ભં. ગોગા સુત ભં. ભોજા ॥ સુત ભં. આસા ભા. અહિવદે ।
સુત ભં. સહિદે । ભા. કુંસ સુત । ભં. લખમસી ભા.

લાઈલાદે સુત ભં. સોમચંદ ભાર્યા સિહિજલદે । લઘુખંધવ
ભં. વિણાય ગા. ભં. સોમચંદ સુત ભ. રૂપચંદ । ભા.
ધનાઈ । લઘુખંધવા ભં. હીરા ભા. હીરા દે । અહ્યાં સ્વ
સુખાય શ્રી આદિનાથ જિંખ કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં । શ્રી તપા-
ગચ્છ નાયક શ્રી વિજયદાન સૂરિભિં. ।

૫૫ સં. ૧૬૭૮ વ. કા. વ. પ. સુરત્તિ ખંદિર વાસ્તવ્ય
સા. રામજી, રાજદાઈ સુ. વર્ધમાન વીરજી કેન સુમતિ
નાથ જિંખં કા. પ્ર. ત. ભારિજયદેવ સૂરીસાજ પૃ. ર.
ભશ્વંદ્રનાભિ વિનય ગચ્છેતે.

૫૬ સંવત ૧૫૦૭ વર્ષે કાગણુ વદિ ૩ દિનં શ્રી
વલ્લભાલ ગચ્છે ઉપકેશ ધાકડ ગોત્રેસા નાળટા પુ. સાહ કરણ
ભાં બાઈનકડૂ પુત્ર શિવરાજ સહિતેન પિત્રો શ્રેયસે શ્રી
નમિનાથ જિંખિં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી યશોદેવ સૂરિભિં :

૫૭ સં. ૧૫૨૬ વર્ષે માઘ સુદિ ૫ રવૌ શ્રી શ્રીમાલ
જા. શ્રે વરાદ ભાં વીજે સુત સરવણુ ભા. ધન કેન શ્રી
શીતલનાથજીવિત સ્વામિ જિંખિંશુ પ્ર-શ્રી બ્રહ્માણુ ગચ્છશ્રી
વીરસૂરિભિ અરણાશ્રી લા વાસતવ્ય ॥

૫૮ સં. ૧૫૧૧ વર્ષે માઘ વદિ ૫ શુકે શ્રીમાલ વંશે
લઘુશંતાને વ. મહુણા ભા. માણિકદે પુ. જગા ભાર્યા ગંગી
સુશ્રાવિકય શ્રી અંબલગચ્છનાયક શ્રી જયકેસર સૂરિણામુ-

પદ્દેશેન સ્વશ્રેયસે શ્રી કુંથુનાથ બિંબિં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં
શ્રી સંઘેન.

૫૬ સંવત ૧૨૨૩ વૈશાખ સુદિ ૧૦ રવૌ શ્રી ચંદ્રગચ્છે
શ્રી જયકુર્મચાર્ય સંતાને શ્રી વીરાચાર્ય પ્રતિપત્રૌ
આર્જિકા જિણાદેય ઠાણિણિ-એદ્દી મરદેવ્યા આત્મા શ્રેયસે
શ્રી સરસ્વતી પ્રતિમાકારિતૌ ॥ પ્રતિષ્ઠાપિતા પંડિતા
પં૦ અજીતેન. ।

તાપી ઓવાસીકાંડા દરિયામહેત્ર આદિશ્વરજીના
દહેરાશરજી માંની પીત્તજની પ્રતિમાના લેખે.

૬૦ સંવત ૧૩૩૩ વૈશાખ વદિ ૧૩ જ્યાણાગ્રામે વાસ્તવ્ય
ખખુડ પુત્ર શ્રે. ખખુડ ભાર્યા વિજયમત પૂનવં દેવશ્રી
પાર્શ્વનાથ બિંબિં કારાપિતં ભદ્રં ભવતું હ ધિં સુદેજ
વિજયમત ભંયાન.

૬૧ સં. ૧૪૭૭ વર્ષે માઘ સુદિ ૧૦ પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિય
સુરડા । સુત રણસી ભાર્યા રણાદે સુત ધરણાકેન પિતૃ માતૃ
શ્રેયસે શ્રી સંભવનાથ બિંબિં કા. પ્ર. નાગેન્દ્ર ગચ્છે । શ્રી
દેવ પ્રભસૂરિ શિષ્ય પદ્માકરસૂરિભિઃ ॥

૬૨ સંવત ૧૫૭૭ વર્ષે જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૩ સોમે મીઠડીવા

શાખાયાં શ્રી ઉએસવંશે । સા. માલા. લા. વાહલા પુત્ર સો
અદા ભાર્યા આદ્યણુદે સુતાવિકયા પુત્ર સો કુંભા વસ્તા
સહિતેન સ્વ શ્રેયાર્થે શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી ભાવસાગર સૂરિણા
ઉપદેશેન શ્રી વાસૂપૂજ્ય બિંબં કા. પ્રસસેન.

શ્રી કન્યાણુ પાશ્વનાથના દહેરાશરણમાંના પ્રતિમા લેખો.

૬૩ સં. ૧૫૬૪ વર્ષે ચૈત્ર શુદ્ધિ ૫ શુક્રે શ્રી શ્રીમાતૃ
જ્ઞાતીય મં. ડાહીઆ સુ. સારંગ । લા. અજસુ. ડામરરંગાલ્યાં
પિતૃ માતૃ શ્રેયાર્થે શ્રી પદ્મપ્રભસ્ત્રામિ બિંબં કારાપિતં પૂ.
ભ. શ્રી વિદ્યશેખર સૂરિભિ પ્રતિષ્ઠિતં નાદીડા વાસ્તવ્યઃ ॥

૬૪ સ્તુતિ શ્રી સંવત ૧૫૧૩ વર્ષે વૈશાખ સુદ્ધિ ૨
સોમે શ્રી પ્રાગવાટ જ્ઞાતીય પં. વરસિંગ ભાર્યા બાઈ
પરિ પુત્ર દો. દેવા ભા. બા. હાજર તથો પુત્રેણુ દો. ડાઈઆ
નામ્ના ભાર્યા ટીરુ સુત દો. અદા સદા માણિક શ્રી પપતિ
પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રી આદિનાથ બિંબં કારિતં શ્રા પ્રદ્ધ
તપાગચ્છે ભ. શ્રી વિજય ધર્મસૂરિ પટે શ્રી વિજય રત્ન
સૂરિભિ પ્રતિષ્ઠિતં ॥

સુરત નગર શેઠની પોલ શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથના દહેરાશરણમાંના પ્રતિમા લેખો.

૬૫ સં. ૧૫૩૭ વર્ષે વૈ. સુ. ૧૦ સોમ શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞા. શ્રી લોજા....—શ્રી શીતલનાથ જિં. કા. પ્ર. મફૂકર શ્રી મૂનિ પ્રભ સૂરિલિ ગંધાર વાસ્તવ્ય:

૬૬ સં. ૧૪૬૭ વર્ષે પોસ વદિ ૫ ગુરૌ શ્રીમાલ જ્ઞાતીય પિતૃ જેસા શ્રી તપાગચ્છે શ્રી ગુણ સમુદ્ર સૂરિલિ:

૬૭ સં. ૧૫૪૨ વે. સુ. ૧૩ શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય વ્ય. નાથા ભા. ધીરૂ સંલવનાથ વૃદ્ધ તપાપકો ભ. જ્ઞાનસાગર સૂરિ પદ્મે શ્રી ઉદય સાગર સૂરિ: શ્રી સ્તંભતીર્થ નગરે ભાતૃ લખીપાલ યુતેન.

૬૮ સં. ૧૫૨૫ વ. પોષ વદિ ૫ દિને સોમે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય લખમણ પૂર્ણિમાજીસે શ્રી સાધુ ચુંદવર સૂરિ ઉપ-દેશેન. ગંધાર વાસ્તવ્ય !

૬૯ સં. ૧૫૫૫ માઘ સુ. ૧૦ શ્રી શ્રીમલણ શ્રી વેલા... શ્રી નાગેંદ્રગચ્છે શ્રી ગુણ સમુદ્ર સૂરિલિ:

૭૦. સં. ૧૫૩૬ વૈ. સુદિ ૩ ગુરૂ શ્રી ઉપકેશ જ્ઞા. સુચિની ગોત્રે સ. ગેગન ભ. ગંગાદે ઉપકેશગચ્છે કકકુદાચાર્ય સંતાને શ્રી દેવગપ્રસૂરિલિ:

૭૧ સં. ૧૫૬૮ વર્ષે વૈ. સુદિ ૧૫ શનૌ શ્રી શ્રીવંશ
સં. ભોજા ભાર્યા ભાવલદે પુત્ર મં. લાડણ ભાર્યા દુઅસુ પુત્ર
મં. સહિના સુ શ્રાવકેશુ ભાર્યા ટુંબી પુત્ર મં. શ્રીચંદભાર્યા
સિશયા દેલસુ ભ્રાતા મં. જયચંદ મં. ગત્રા યુતેન સ્વશ્રેયસે
શ્રી અંચલ ગચ્છે શ્રી ભાવસાગર સૂરિણાં મુપદેશેન શ્રી વાસુ
પૂજ્ય બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી સંઘેન જાંબુગ્રામે.

૭૨ સં. ૧૫૭૬ વ. વૈ. સુદ ૬ સોમે વીસલનગર
વાસ્તવ્ય પ્રા. જ્ઞાતીય શ્રે. રામા ભા. રમાદે સુ. ઠાકર વછ
રંગાદિ કુટુંબ યુતેન શ્રે. વના ભા. અખી. સુત જાગા સખુ
પુત્ર નરસિંગ શ્રેયાર્થં મૂનિ સુવ્રત સ્વામિ બિંબં કારિતં
પ્ર. તપાગચ્છે શ્રી હેમવિમલ સૂરિભિઃ

૭૩ સંવત ૧૬૧૫ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુક્રે શ્રી વ્રજુકચ્છ
વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય વૃદ્ધ સાખાયાં સા. જીવા ભાર્યા
અમરી સુત દોસી માધવ કેન શ્રી સુમતિનાથ બિંબં કરાપિતં
શ્રી વૃદ્ધ તપાપદ્યે શ્રીવિજયદાન સૂરિભિઃ

૭૪ સં. ૧૫૧૬ વર્ષે જ. સુ. ૨ સોમે શ્રી શ્રી લુણા
અંચલગચ્છે ભ. શ્રી જયકેસરિ સૂરિ થોઘા.

૭૫ સં. ૧૪૬૭ પોષ વદિ ૫ ગુરૌ શ્રીમાલ જ્ઞાતીય
પિતૃ જેસા ભાર્યા જસલદે સુત શ્રી નાગેંદ્રગચ્છે શ્રા ગુણસમુદ્ર
સૂરિભિઃ ॥

૭૬. ૧૫૦૭ વર્ષે માઘ સુ. ૧૩ શુક્રે શ્રી શ્રીમાલવંશે મહુરામ પુ. મંગલાં....શ્રી સંપલ ગઈશ શ્રી જય કેસરી સૂરિણા મુ. શ્રી સંઘેન.

૭૭. સં. ૧૫૬૭ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૯ દિને યુકેશવંશે દેવડા ગોત્રે સા. હરિચંદ પુત્ર સામલ પુત્ર સંગા પુત્ર સા. શ્રીપાલ ભા. શ્રા. ઇંદ્રાણી પુત્ર સા. લાખા ભાર્ય્યા લખણદે સુશ્રાવિકયા સભ ભર્તૃ પૂણ્યાર્થે શ્રી પાર્શ્વનાથ ઝિંખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતંચ શ્રી ખરતરગચ્છે શ્રી જિન સમુદ્ર સૂરિપદે શ્રી જિનહંસ સૂરિભિઃ

૭૮. સં. ૧૩૬૨ વર્ષે કાશુણ્ય વદિ ૧૦ શુરૌ દિને સા. વપરા ભા. જામણી પુ. છીગિ । રણ માતૃ પિતૃ શ્રેયાર્થે શ્રી પાર્શ્વનાથ ઝિંખં કારિતં પ્ર. શ્રી ઉદય પ્રભ સૂરિભિઃ

૭૯. સં. ૧૫૩૭ વૈ. સુ. ૧૦ સોમે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય પ્ર. મક્ક કર શ્રી મૂનિપ્રભ સૂરિભિઃ ગંધાર વાસ્તવ્ય.

૮૦. સં. ૧૫૩૬ વર્ષે માઘ વદિ ૪ સોમે સૂર્યપુર વાસ્તવ્ય શ્રીમાલ જ્ઞાતીય વ । સાહુ । જપતસી ભાર્યા પ્રભૂ સુત વ. વુલા ભાર્યા કલદ સુત વ. સાધા ભાર્યા રામતિ શ્રેયાર્થે શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી જયકેસરિ સૂરિણામુપદેશેન શ્રી વિમલનાથ ઝિંખં. કારિતં.

૮૧ સં. ૧૫૨૮ ચૈત્ર વદિ ૧૦ ગુરૌ શ્રી ઉચ્ચેસવંશે
મીડડી શાખીય સો. હેમા લા. હમીરદે પુ. સો જવડ
સુત્રાવકેશુ લા. જસસખદે પુસ પુ૦ ગુણરાજ, હરખા શ્રીરાજ
સિંહરાજ સોજપાલ પૌત્રપૂના મહિપાલ દૂરપાલ સહિતેન
જ્યેષ્ઠ પત્ની પુણ્યાર્થ શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી જયકેશરી સૂરિઉ.
શ્રી સંલવનાથ ણિખં કા. પ્રતિ૦ શ્રી સંધેન.

૮૨. સં. ૧૫૭૭ વર્ષેના ઝરિયામ પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય
સાવેણા લા. સા કાહ્લા હાસા સા કરિ. પ્ર. સૂરિલિ:

૮૩. સં. ૧૬૧૫ વર્ષે પોત્ર વદિ ૬ શુક્રે શ્રી ગંધાર
વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય સા. પાસવીર ભાર્યા પૂતલી
સુત સા વર્ધમાન ભાર્યા વિમલાદે સુતાખામિમાઈ નામ્ના
સ્વ શ્રેયાર્થ શ્રી આદિનાથ ણિખં કારાપિત શ્રી તપાગચ્છે
શ્રી વિજયરાજ સૂરિલિ: પૃતિ.

૮૪ સં ૧૫૩૧ વર્ષે આષો સુ. ૨ સોમે પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય
વા. સાલિગ લા. સટાસિણિ સુતવ્ય૦ મોખ કેન ભાર્યા ચાંપૂ
સુત વીથા બ્રા. પૂવર પ્રમુખ યુતેન લા. માણિક શ્રેયાર્થ શ્રી
શ્રી પાર્શ્વનાથ ણિખં કા. પ્ર. શ્રી શ્રી શ્રી સૂરિલિ: સિરખજ
આમ વાસ્તવ્યેન.

૮૫ સંવત ૧૪૭૮ વર્ષે માઘ વદિ ૫ ગુરૌ શ્રી શ્રીમાલ
જ્ઞાતીય મં. ગટિલા લા. વાસૂ સૂત દેવસી ધર્મસી. સૂચર

ધના વના વિલાગેહા સ્વકુટુંબ શ્રેયાર્થ' શ્રી સુવિધિનાથ બિંબ' કારાપિત' પ્રતિ. આગમગચ્છે શ્રી સુની સંધ સૂરિ પદે શ્રી ગુણ રત્ન સૂરિભિઃ ડેમાદ્રા વાસ્તવ્યા.

૮૬ સંવત ૧૫૦૪ વ. વૈ. સુ. ૭. બુધે પ્રાગ્વાટ જ્ઞા. વ્ય. ધના ભા. જીબક્ શ્રી આગમ ગચ્છેશ શ્રી દેવરત્ન સૂસણામુપદેશેત કારિન પ્રતિ ઘોઘા વાસ્તવ્ય.

**શ્રી દેસાઈ પોળમાં સુવિધિનાથના દહેરાસરજીમાં
પીતળના પ્રતીમાઓપરના પ્રતીમા લેખો.**

૮૭ સંવત ૧૫૫૬ વર્ષે વૈશાખ શુદ્ધ તૃતીયા દીને આમલેશ્વર વાસ્તવ્ય લાડુઆ શ્રીમાલી જ્ઞાતીય સર સાક્ષીતા ભા. ફાઉ સુત સુઆવાક સા. હરવતિકેન ભા. રામતિદ્રિ ભા. શ્રા. ધાત્ સુ૦ વસ્તુપાલ પ્રમુખ પરિવાર પરિવૃત્તેન સ્વ શ્રેયાર્થ' શ્રી સુમતીનાથ અતુર્વિંશતિ પદ્મ બિંબ' કારિતં । પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીતપાગચ્છ નાયક શ્રીસુમતીસાધુ સાધુસૂરિપદ્મલંકાર પરમ ગુરુ શ્રી શ્રી શ્રી શ્રીદેવવિમલસૂરિભિઃ શ્રી શ્રી

૮૮ સંવત ૧૫૩૭ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ર સોમે શ્રી વીર વંશે મે. હાપાભાર્યા હરખુ પુત્ર મં.ઠાકુર સુઆવકેણ ભા. કામલા પિતૃવ્ય છાં છાં ભાર્યા વડલુ સહિતેન પત્ની પુણ્યાર્થ

શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી જ્યકેશરી સૂરિ ઉપદેશેન શ્રી
અજીતનાથ બિંબં કા. પ્ર. શ્રી સંઘેન સ્તંભતિર્થ

૮૬ સંવત ૧૫૫૬ વર્ષે વૈશાખ સુદી ૫ ભોમે શ્રી
શ્રીમાલ જ્ઞાતીય સં. વર્ધ્ધમાન ભાર્યા માતૃમૃત ચોટા જુઠા રાણા
મહિયા પાંચા તયો માતૃ પિતૃ શ્રેયાર્થં શ્રી શ્રી મુનિ સુવૃત
સ્વામિ બિંબં કારાપિતં શ્રી પુર્ણિમા પક્ષેય શ્રી દેવસુંદર
પ્રતિષ્ઠિતં વિધિના બોસૂઆંલાલાલ.

૯૦ સં. ૧૫૫૧ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧૩ ગુરૌ ઉપકેશ
વૃદ્ધ સજ્જને શ્રે ક્રેષ્ટાલા. કીષ્ટણુદે પુ. મના સવા નિહીયા
ભા. ગૂજરિ પુ. ૨ દેવા માંકા સહિતેન ભા. દેવલદે સ્વ
કુટુમ્બ શ્રેયાર્થં શ્રી સંભવનાથ બિંબં કારા. પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી
બિંબ વણીક ગચ્છે શ્રી શલાચાર્ય સંતાને શ્રી ક ક ક સૂરિભિઃ

૯૧ સંવત ૧૫૧૬ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૧૧ શૂક્રે શ્રી શ્રીમાલ
જ્ઞાતીય પિતૃ તોલા માતૃ તેજલદે શ્રેયાર્થં સુત ઉધરણેન
શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ બિંબં કારિતં ॥ શ્રી પૂર્ણિમા પક્ષીય
શ્રી શ્રી સાધુ રત્નસૂરિ પદે શ્રી સાધુ સુંદરસૂરીના ઉપદેશેન
પ્રતિષ્ઠિતં વિધીના શ્રી સંઘેન અરડાત ચાલીવાસ્તવ્ય.

(૬૬) સંવત ૧૫૩૬ વર્ષે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતિય ઉદવાડા ગ્રામે.

ઘેલાભાઈ અમીચંદના ઘર દહેરાશરણભાંના પ્રતિમા લેખો.

૯૩. સંવત ૧૬૬૪ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૫ સોમે નરસિંહ પુરા જ્ઞાતીય શ્રે શ્રીમાલ ભા. તેજબાઈ સુત સા. દેવજી તદ્ ભંગીની સખાઈ નામના સ્વશ્રેયસે શ્રી કુંથુનાથ બિંબ કા. પ્રતિષ્ઠિત ચ શ્રી તપાગચ્છે પાતશાહી શ્રી અકબરદત્ત બહુમાન ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજય સૂરિશ્વર પદ્માલંકાર પાતશાહી શ્રી અકબર સલા લખ્ધ વાદિવાદ જયકાર શ્રી વિજયસેન સૂરિભિઃ આચંદ્રાર્ક નંદતાત ॥

૯૪. (૨) સં. ૧૪૭૩ પ્રાગ્વાટ શ્રી લક્ષ્મીચંદ્રસૂરિ.

૯૫. શં. ૧૫૧૦ વર્ષે ક્રા. વ. ૧૦ શુક્રે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞા. શ્રે પોતા ભા. લોલી સુ. લખા કેન ભાતૃ સહિસા શ્રેયાર્થ ભા. માફ શ્રી વિમલનાથ બિંબ કારિત પ્રતિષ્ઠિત શ્રી નાગેદ્રગચ્છે શ્રી ગણસમુદ્ર સૂરિભિઃ તલાડા ગ્રામે વીરવલા અડક.

દેશાઈપોલમાં ઠાકોરભાઈ મુલચંદના ઘરમાંના પ્રતિમા લેખો.

૯૬. સં. ૧૫૨૩ વૈશાખ સુદિ ૪ બુધે શ્રી કેરંટ

ગચ્છે શ્રી મન્મથાર્ય સંતાને ઉસવશે મહાજન ગો. શ્રે.
મના લા. મીણુલદે પુ. શ્રે. નરહદેન લા. વાઘુ પુ. જિણુદાસ
યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિં. કા. પ્ર. શ્રી કકક સૂરિ-
પદે શ્રી સાવદેવ સૂરિલિ :

૯૭. સં. ૧૫૩૭ વ. વૈ. સુ. ૧૦ સોમ શ્રીમાલ સા.
સંલવનાથ જિં. બં. પિપલગચ્છે શ્રી સાલિલદ્ર સૂરિલિ:
પ્રતિષ્ઠિતં ભાખરી વાસ્તવ્ય ॥

કતારગામના મોટા દહેરાશરણમાં પીત્તળની પ્રતિમાઓપરના લેખો.

૯૮. સં. ૧૫૧૮ વર્ષે જેષ્ઠ શુદ્ધિર શતૌ શ્રી શ્રીમાલ
સા. મદન લા. મુંજી સુ. ૨ ગણા વણાય લા. ધની સુ
આણુંદજી રાવણાયંગ ભા. અરપૂ સૂ. કીકા મુંજી કેન કુટુંબ-
સ્થ શ્રેયાર્ય શ્રી શીતલનમથ જિં. બં. કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં પૂર્ણિમા
પક્ષે શ્રી સાગર તિલક સૂરિલિ: બોરસિદ્ધિ વાસ્તવ્ય ॥

૯૯. સં. ૧૫૫૬ વ. વૈ. શુ. ૩. લાડુઆ શ્રીમાલ શ્રે.
સાલિંગ લા. કાકિ સ્ત. શ્રે. હરસતિ કેન લા. સમતિ દ્રિ.
લા. પાતૂં સુ. વસ્ત્રા હોંસાંવિ યુતેન સ્વ શ્રે પસે શ્રી શા-
તિનાથ જિં. બં. કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં તપાગચ્છે નાયક શ્રી હેમ-
વિમલ સૂરિલિ: શ્રી આમલેશ્વરે ॥ શ્રી.

૧૦૦ સં. ૧૫૪૭ માઘ સુ. ૧૩ રવૌ શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞા
છે. હાળ સુ. દો. મોકા. લા. કપૂરી. સુ. માંડણ કેન ભાત
કૃષ્ણરાય પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રેયાર્થ શ્રી શીતલનાથ જિંમ
કા. પ્ર. શ્રીઆગમગચ્છે ભ. શ્રી અમર રત્ન સૂરિણાં પટે
શ્રી સૂરિભિઃ ॥

૧૦૧. સં. ૧૫૧૬ વર્ષે કાર્તિક વદિ. ૧ સોમે શ્રીમાલ
જ્ઞાતીય શ્રે. ધણુવાલ. ભા. ચોપૂ પુ. ખેતા પાતા નગાસે.
હિતેન પિતા નિમિત્ર અરનાથ જિંમ કારિત શ્રી નાગેન્દ્ર
ગચ્છે પ્રતિષ્ઠિત શ્રી ગુણ સમુદ્રસૂરિભિઃ ॥ શ્રી પુણસુરા
વાસ્તવ્ય !

૧૦૨ સં. ૧૫૦૬ માઘ. વ.૫ ઉ. સો. શિવા પુત્ર સો
નાંધથા ભા, સૂડબ સુત. સા માણિકેન સુત સહ રાનાદિ
કુટુંબ યુતેન નિજ ભા. સો. વીરા. શ્રેયાર્થ શ્રી કુંજુનાથ
જિંમ કા. પું તપા રત્નશેખરસૂરિભિઃ ॥

૧૦૩. સંવત ૧૫૬૦ વર્ષે પોષ વદિ ૧૨ રવૌ સ્તંભતીર્થ
વાસ્તવ્ય ઉપસ જ્ઞાતીય સા. પોમસી સુત. સા. લખમસી
ભાઈ ધમાઈ નામના નિજ શ્રેયસે શ્રી શિતલનાથ જિંમ
કારિત પ્રતિષ્ઠિત

૧૦૪. ૧૪૬૬ વર્ષે વ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૧૨ સ્વૌ શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞા
વ્યવસીલ ભા. ચાંપલદે સુત ચેસિંગ પિતૃ માતૃ શ્રેયાર્થ શ્રી

ધર્મનાથ ણિખં. કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી નાગેદ્રગચ્છે શ્રી ઉદયદેવસૂરિ પદ્મે શ્રી ગુણસાગરસૂરિભિઃ ॥

૧૦૫. સંવત ૧૫૨૪ વર્ષે ચૈત્ર વદિ ૫ ભૂમે શ્રી શ્રી-
માલી જ્ઞા. સા. સોઠરિના ભા. વાલુકેન પુ. પૂજા ભીમા
યુતેન આત્મશ્રેયાર્થે શ્રી સંભવનાથ ણિખં કારાપિતં પ્ર. શ્રી
પૂ. પ્ર. શ્રી ગુણસુંદરસૂરિ મુપદેશેન.

૧૦૬. સંવત ૧૫૨૫ વર્ષે આસાઢ શુદ્ધિ ૩ સોમે શ્રી-
માલ જ્ઞા. મં. લખમણ સુત. મં. ચઉથા. ભા. રાભલદે સુત
હરીઆ કેન ભા. રહી. બ્રાતૃ માદ્રાવના કુટુંબ યુતેન સ્વ
માતૃ શ્રેયાર્થે શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી જયકેસરિ સૂરીણા મુપ-
દેશેન શ્રી આદિનાથ ણિખં. કા. પ્ર. શ્રી સંઘેન. ॥

૧૦૭. સંવત ૧૫૩૧ વર્ષે માઘ વદિ ૮ સોમે શ્રી ઉચ્ચેશ
વંશે સ્વા. મેઘા ભાર્યા મેલાદે પુત્ર સા જુઠા સુશ્રાવકેણ ભાર્યા
રૂપાઈ પૂતલી પુત્ર વિદ્યાધર ભાતૃ શ્રી દત્તવર્ધમાન સહિતેન
માતૃ: પુણ્યાર્થે શ્રી અંચલગચ્છેશ્વર શ્રી જયકેસરી સૂરિણા
મુપદેશેન મૂનિસુવ્રતસ્વામિણિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં સંઘેન.

૧૦૮. સંવત ૧૫૭૮ વર્ષે માઘ વદિ ૫ ગુરૌ ચૂડા
વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલીજ્ઞાતીય સં. દેવા. ભા. રમક સૂત.
રાણાકેન ભા. રત્નાદે. સુત હકા હીરા. પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન
શ્રી કુંથુનાથ ણિખં શ્રી આગમગચ્છેશ શ્રી વિવેક રત્નસૂરિ
વરણામુપદેશેન કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં ચેતિ શુભં શ્રી ॥

૧૦૬. સં. ૧૬૧૨ વરસે વૈશાખ સુદિ ૬ બુધે શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય વજ્ર ધરસન બલાજ ભાર્યા બહુસન સા મંગલજી નેમનાથ જિંમં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી વિજયદાનસૂરિ.

૧૧૦. સં. ૧૩૦૦ શુદિ ૨. સોમે શ્રી પદ્મીવાલ જ્ઞાતીય મા. હીસારિ શ્રેયાર્થ પ્રવાલ કા. કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીરત્ન પ્રભસૂરિભિઃ ॥

૧૧૧. સં. ૧૪૫૦ વર્ષે માહુ વદિ ૯ સોમે શ્રી ઉકેશ જ્ઞાતૌ ભાડ શાલિક સાટ્ટા. ભાર્યા સહજલદે પ્ર. ધર્મ સ. ગં. રત્નાદે પુ. ઇચ્છર ભા. પૂના વા પુ. કરા બે ભાઈરાન નિમિત્તે શ્રી પદ્મપ્રભજિંમંકારિત પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીવેવસૂરિભિઃ

૧૧૨. ૧૫૩૭ વર્ષે સાગરગચ્છે શ્રી શીલરત્નસૂરિ.

કતારગામ નાના લાહુઆ શ્રીમાલી જ્ઞાતિના દહેરાશરજીના

પિત્તળના પ્રતિમાઓના લેખો.

૧૧૩. સં. ૧૨૬૨ જ્યેષ્ઠ સુ. ૧૫ ગુરૌ ભાવયજ્ઞ પુત્ર વીજ્ઞભ્યાં પાર્ધનાથ જિંમં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીનાગેચ્છગચ્છે ગુચ્છ સેચ્છ સૂરિભિઃ ॥

૧૧૪. અલાઇ ૪૫ સં. ૧૬૫૬ વર્ષે વૈશાખ સુદિ બુધવારે લઘુશાખાયાં ઓસવાળ જ્ઞાતીય સ્તંભતિર્થ વાસ્તવ્ય

સા અમીઆ ભાર્યા અમરાદે પુત્ર સા. કાહનકેન ભાર્યા મરધાઈ
પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન સ્વશ્રેયાર્થ શ્રી ધર્મનાથ બિંબ કારિત
પ્રતિષ્ઠિતં ચ તપાગચ્છે શ્રી હીરવિજયસૂરિ પદ્માલંકાર શ્રી
વિજયસેન સૂરિભિઃ શુભંભવતુ. કલ્યાણં ॥

૧૧૫. સંવત ૧૪૬૦ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૩ સૂરાણા
ગોત્રે સા. ગાહલણ ભાર્યા માહલણદે પુત્ર સા. મૂસૂકેન પિત્રો
શ્રે ૦ શ્રી પાર્શ્વનાથ બિંબ કારિતં પ્ર. શ્રી ધર્મચોપગચ્છે
શ્રી કલ્યાણચંદ્રસૂરિભિઃ ॥

૧૧૬. સંવત ૧૫૦૬ માધ્ય સુદિ ૫ રવિ શ્રી ઉકેશ
વંશે સા વાછા ભાર્યા ચઉલદે સુ. સા નગા ભા. નામલદે
સુ. સિંધરાજ સહિત યા સ્વભર્તુ શ્રે. શ્રી પ્ર. વૃદ્ધતપા શ્રી
રત્નસિંહ સૂરિભિઃ

૧૧૭. સં. ૧૪૩૬ વૈશાખ વદિ ૧૧ ભો. શ્રી પ્રાહ્મણ
ગચ્છે શ્રી માલ જ્ઞા. પિતૃ સંણદ....જસવન શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામિ
બિંબ કારિતં પ્રતિ, શ્રી છુદિવસાગરસૂરિભિઃ

૧૧૮. સં. ૧૬૬૭ વ. વૈશાખ વ. ૭ બુધે સંતંભતિર્થ
વાસ્તવ્ય ઉકેશ જ્ઞાતીય વૃદ્ધ શાખાયાં સા. કમસી ભા. સખમાદે
સુત સા. ઉદર વંતેન ભા. ગમનાદે યુતેન સ્વકુટુંબ શ્રેયસે
શ્રી આદિનાથ બિંબ કારિતં ॥ શ્રી તપાગચ્છે શ્રી હેમ
સોમસૂરિભિઃ. આચાર્ય શ્રી વિમલસોમસૂરિ યુતેન પ્રતિષ્ઠિતં.

૧૧૬. સં. ૧૪૬૮ વર્ષે ફાગણ વ. ૧૦ સોમે ઉશવંશે
લોઢા ગોત્રે સા. ખીમસી પુત્ર વડુઆ ભા. સા. સાફ પતિ
પૂણ્યાદોં શ્રી સુવિધિનાથ ણિખં કા. પ્ર. કૃષ્ણુર્ષિ ગચ્છે શ્રી
નથચંદ્ર સૂરિભિ:

૧૨૦. સંવત ૧૬૪૩ વર્ષે ફાગણ સુદિ ૫ શુરો શ્રી
સ્તંભતિર્થ વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય લઘુશાખાયાં સા.
હાસા ભાર્યા દળમાદે સુત સા. લાલા સ. કેસવ દેવ કરણ
કાણુન શ્રી આગમગચ્છે શ્રી વવેકરત્નસૂરિ તત્પટ્ટે શ્રી
સંયમ રત્નસૂરિ તત્પટ્ટે શ્રીવર્દનસૂરિણામુપદેશેન શ્રી
શાંતીનાથ ણિખં કા. પ્ર. ॥

૧૨૧. સં. ૧૬૭૬ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૩ શુકે સ્તંભતિર્થ
વાસ્તવ્ય સા. જગસી ભાર્યા તેજલદે સુત થાસ સોમા ભગી
તથા બાઇ ધર્માધ નામ્ન્યા પરિકર પુત્ર શ્રી સુમતિનાથ ણિખં
કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં પશ્રીમત્તપાગચ્છાલંકાર ભટ્ટારક શ્રી
વિજયસેનસૂરિ પટ્ટાલંકાર હારાયમાણુ ભટ્ટારક શ્રી વિજય
દેવસૂરિભિ રાયંદ્ર ઐયસેસ્તાન્ ॥

૧૨૨ સં. ૧૫૦૪ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૦ સોમે શ્રીમાલ
જ્ઞાતીય મં. જપતા ભા. જપતલદે સુત મં. ગંડાહેન ભા.
શાણી સુત મં મેવારાજ ભા. બહિન રમદિ પ્રમુખ કુટુંબ
યુતેન સ્વઐયસે શ્રી ચંદ્રપ્રભસમાગ્નિ અસુર્વિજિતિ મદ્દ કારિત

બૃહત તપા પક્ષે શ્રી રત્ન સિંહ સૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી પ્રભાદિત્ય પુર.

૧૨૩ સં. ૧૩૫૭ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ શુક્રે શ્રી પ્રાદ્યાણુ-
ગચ્છે શ્રીમાલ જ્ઞાતીભય શ્રે. દેવાલેન પિતૃ ભાતૃશ્ચ શ્રેયસે
શ્રી મહાવીર ળિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી વિમલ સૂરિભિઃ

૧૨૪. સંવત ૧૪૩૮ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૩ પ્રા....આ
ભાર્યા મપણુલીપુત્ર કમચીંહ લખ્માદે પિતૃ માતૃ શ્રેયાર્થ
શ્રી મહાવીર ળિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી દેવેન્દ્ર સૂરિભિઃ

સુરત. નવાપુરા. દહેરાશરજીના પિત્તળની

પ્રતિમાઓપરના લેખો.

૧૨૫. શં. ૧૫૩૦ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧૦ સોમ શ્રી
ગંધાર વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીયં.સાં. પર્વત ભાર્યા કાળાઇ
સુત હાળકેન ભા. સૂર્સવદે યુતેન શ્રી શ્રી પાર્શ્વનાથ ળિખં
કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી વૃદ્ધતપાપક્ષે ભટ્ટારક શ્રી ઉરપ સાગર
સૂરિભિઃ શ્રી શીલ સાગરસૂરિ ઉપા, ઉદય મંડન ગણિ ઉપદે-
શાત્ શ્રી રત્નૈઃ શુભં ભવતુ.

૧૨૬. સં. ૧૫૨૫ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૧ શુ. શ્રી શ્રીમાલ
જ્ઞા. ળ. ફેકટ બા. ગોઈસુ. શ્રી પતિકેન ભા. દે મતિ લથ

ભા. ભૂપતિ પ્રમુખ કુંડુંબ યુતેન શ્રી અજિતનાથ જિંબં
કારિતં પ્રતિ. શ્રી સૂરિભિઃ શ્રી ગંધાર વાસ્તવ્યઃ

ખ. સં. ૧૫૨૩ વર્ષે માહ સુદિ ૬ રવૌ શ્રી શ્રીમાત્ર જ્ઞાતીય
સા. ભઘઅન્ન ભા. મેધું સુ. સાધ્યાકેન ભાર્યા અચૂ ચાંગા
માંગા યુતેન આત્મા શ્રેયસે શ્રી સુમતિનાથ જિંબં કારા-
પિતં પ્રતિ. શ્રી પૂ. શ્રી ગુણસુંદર સૂરાણામુપદેશેન વિધિના
શ્રે. ધે. પ્રશુજ્ઞાન કલસ.

૧૨૭. સં. ૧૫૮૫ વર્ષે ચૈ. વદિ ૨ રવૌ શ્રી શ્રીમાત્ર
જ્ઞા. સા. કુંગર ભા. કુતૂ સુત સા. હીરાકેન ભા. રાજૂ સુ.
સા હાંસા સા. પાસ વીર સા. ભોજ્ય સુ. મેઘાસિંધ રાજાદિ
પુત્ર પૌત્રાદિ પરિવાર યુતેન નિજશ્રેયસે શ્રી અજિતનાથ જિંબં
કા. પ્ર તપાગચ્છનાયક શ્રીકેમ વિમલ સૂરિભિઃ

૧૨૮. સં. ૧૪૭૦ વર્ષે વાયડ જ્ઞાતીય પિતૃમહં ખીમ-
જીહ સુનમહં ગોલાકેન શ્રી અંબિકા કારાપિતા.

ખ. સં. ૧૫૩૫ વર્ષે પોષ વદિ ૬ વૃ સહાદે ભા. વન્ પુત્ર
વ્ય ધમાકેન ભા. કુટૂં સુત નરમદ નરસિંહ ઉરપાલાદિ
કુટુંબ યુતેન અંબિકા યુતેન જિંબં કા. પ્ર. તપા.....રાજ-
પુર વાસ્તવ્ય.

૧૨૯. સં. ૧૫૬૫ વર્ષે માઘ વદિ ૧૧ લાડઉપેલ નગર
વાસ્તવ્યં ઉસવાલ જ્ઞાતિય સા. જેસા ભાર્યા જસમાદે પુત્ર

સા. નરસિંહેન ભાર્યા નામકદે પુત્ર સા. જયવંત શ્રીવંત
દેવચંદ સૂરચંદ હરિચંદ પ્રમુખ કુટુંબ સુતેન શ્રી મુનિ સુવ્રત
સ્વામિ બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં કોરંદે ગચ્છે શ્રી કેક સૂરિભિઃ

૧૩૦. સં. ૧૫૧૧ વર્ષે માઘ શુદ્ધિ ૫ શ્રી ઉકેશ લોઢા
ગોમે સા. છાજી પૂત્ર સા. જસરાજ ભા. જસમાદે પુત્ર
સા. કીતપાલ સા. સાલિંગ સા. સદયવા છે, નિજમા પુ.
સ્વશ્રેયસે શ્રી નમિનાથ બિંબં કા. પ્ર. રૂદ્રપદ્મીયગચ્છે શ્રી દેવ
સુંદર સૂરિપદ્મે શ્રી સોમસુંદરસૂરિભિઃ

૧૩૧. સં. ૧૫૧૬ અષાઢે શુ. ૭ ઉસલ ધમકણ (માસા
રૂપ હીરા ભા. ગોસ પુરારવણ ભા. પાત્રી શ્રી કુંથુનાથ બિંબં
શ્રી મલયચંદ્ર સૂરિભિઃ

૧૩૨. ૧૮૮૧ શ. ૧૭૪૭ પ્ર. વૈ. પ્ર. સુ. ૬ રવૌ સંઘવી
પ્રેમણ ભાઈ ટેકચંદ શ્રી અજિતનાથ બિંબં ગામ રોહીડાના
વાસી પુત્ર શ્રી વૃદ્ધાતપાગચ્છે સોમ સૂરિભિઃ । કમત કમત
ગચ્છે ।

૧૩૩. સં. ૧૮૨૭ શાકે ૧૬૬૩ વૈશાખ સુદિ ૧૨ શુક્ર
આંચત્રગચ્છે શ્રીમાલ જાતીય લઘુ શાખાયાં સા હરખચંદ
ભાર્ય માણકબાઈ શ્રી.

૧૩૪. સં. ૧૮૩૭ શાકે ૧૬૬૩ વૈશાખ સુદિ ૩૨

શુકે આંચલગચ્છે શ્રીમાલ જ્ઞાતીય સા. અમરસી સુમ હર
ખચંદે ન અજીતનાથ ળિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં:

૧૩૫. સં. ૧૩૬૬ વૈશાખ સુદિ ૯ મોસયા વાસ્તવ્ય
શ્રે. જપસા ભાર્યા લાલૂ પુત્ર દેવડ હરિપાલા લી. શ્રી શાંતી-
નાથ ળિખં કારિતં શ્રી દેવેદ્રસૂરિણા મુપદેશેન.

૧૩૬. સં. ૧૫૦૫ વર્ષે વૈશાખ નાગર જ્ઞાતીય દો.
હીરા ભ. પેત્રુ પુત્ર દો. રાજકેન ભા. રમાદે સુત વિના
યુતેન નિજ માતૃ પિતૃ સ્વશ્રેયસે શ્રી શાંતીનાથ ળિખં કા-
રિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી તપાગચ્છે પદ્મે શ્રી રત્નસિંહ સૂરિભિ
વૃધ્ધ શાખા.

૧૩૭. સા. ૧૫૦૬ વર્ષે માઘ શુ. ૫ ઉસવાલજ્ઞાન દો.
સામંત ભા. સીતા દેવ્યા: સુતેન દો. સમરાદેન ભાર્યા જી-
વિણિ સુત સહજપાલ નરપાલ દાણુપાલ પ્રમુખ કુટુંબ
યુતેન સમાતૃપિતૃશ્રેય સે શ્રી આદિનાથ ચતુર્વિંશતિ પદ્મ-
કારિતા તપાગચ્છે શ્રીમા. શ્રીરત્ન શેખરસૂરિભિ: શ્રીઉદય
નંદિસૂરિ શ્રી લક્ષ્મીસાગર સૂરિભિ યુતેન.

૧૩૮ સંવત ૧૫૪૭ વર્ષે વૈશાખ શુદિ ૩ સોમે કપોલ
જ્ઞા. શ્રે. સરવણ ભા. આસૂ સુંત સં. નાના ભા. સં. કડિ-
તિગદે નામ્ના નિજ શ્રેયસે શ્રી સંભવનાથ ળિખં કા પ્રતિ.
તપા શ્રી લક્ષ્મી સાગર સૂરિ પદ્મે શ્રી સુમતિ સાધુ સૂરિભિ

૧૩૬ સંવત ૧૯૧૫ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુકે શ્રી
ગંધાર વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય સા. પાસવીર ભાર્યા
પુતલી સુત સા વધ્ધર્માન ભાર્યા બાઈ અમરદે નામ્ના સુ
શ્રેયાર્થ શ્રી શાંતી નાથ જિંજં કારાપિતં શ્રીતપાગચ્છે
શ્રી વિજ્ય દાન સુરિભી પ્રતિષ્ઠિતં । શુભં ભવતુ ॥

પ્રકરણ ૩ જી.

સુરતના પ્રતિમા લેખો અન્ય પુસ્તકોમાંથી.

આચાર્ય શ્રીમદ્ બૂદ્ધિ સાગરજીના લેખ સંગ્રહ-
માંથી (શ્રી અનંત નાથજી ગોપીપુરા.)

૧૪૦ ૧૫૦૫ વર્ષે વૈશાક નાગર જ્ઞાતીય દો. હીરા
ભાયાં મેત્ર પુત્રો દો. રજ્જકેન ભા. રમાદે સુત વિજ્ઞ યુતેન
નિજ પિતૃ માતૃ સ્વશ્રેયસે શ્રી શાંતીનાથ બિંબ કારિત
પ્રતિષ્ઠિત શ્રીતપાપદ્મે શ્રીરત્નસિંહ સૂરિભિઃ વૃદ્ધશાખા.

[શ્રી સુવિધિનાથજીમાં મોટી દેશાઈ પોળ]

૧૪૧. સં ૧૫૪૩ વર્ષે જ્યેષ્ઠ શુ ૧૧ શનૌ વીસલ
નગર વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય શ્રે સમસ્ત ભાર્યા સુત શ્રે
આસાકેન ભા. કસ્તૂરી સુત તેજપાલ બ્રાતૃ આઈઆ કુંરા
અમીપાલ યુતેન શ્રી સંભવનાથ બિંબ કા. પ્ર. બૃહત્તપા
પદ્મે શ્રીજ્ઞાન સાગર સુરિ પ્રતિ શ્રી ઉદય સાગર સૂરિભિઃ

૧૪૨ સં. ૧૬૧૫ પોષ વદિ ૬ શુક્રે શ્રી વીસલ નગર
વા. શ્રી હુંગડ જ્ઞાતીય ગાંધી રત્ના ભા. રત્નાદે સુ ગાં શીલા
ભા સાંગા કાંગા ક્રીકા સોનૂ નામ્ની શ્રી સુમતીનાથ બિંબ
કારાપિતં શ્રી તપાગચ્છે ભા. શ્રી ૫ વિજયદાનસૂરિ પ્ર૦ શ્રી
ગંધાર બંદિરે ॥

૧૪૩ સં. ૧૫૬૫ વર્ષે માઘ વદિ ૧૨ લાડઉલિ નગર
વાસ્તવ્ય ઉંસવાલ જ્ઞાતીય સા જેસા ભાર્યા જસમાદે પુત્ર સા
નરસિંગેન ભાર્યા નાયકદે પુત્ર જયવાંત, શ્રીવાંત દેવચંદ,
સુરચંદ, હરિચંદ, પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામિ
બિંબ કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં કોરંટે ગચ્છે શ્રી વક્રક સૂરિભિઃ ॥

૧૪૪. સં. ૧૬૭૮ વર્ષે કા. વદિ રાનેર વાસ્તવ્ય સા.
રાધવ ભા. લાલા સુત સા. પુંબકેન વિમલનાથ બિંબ
કારિતં પ્રતિવિજયદેવ સુરિણામુપદેશેન રત્નચંદ્ર શ્રી તપા-
ગચ્છે ॥

૧૪૫. સં. ૧૬૮૩ વર્ષે શ્રા. વદિ ૪ શનૈઃ સાહિ શ્રી
સયેમ રાજ્યે કચરવાડા વાસ્તવ્ય લાડુઆ શ્રીમાલી જ્ઞાતીય
સં. મેઘ ભા. સ્વ. ઇંદ્રાણી સુત સં. ઠાકર નામ્ના સ્વપિત કારિતં
પ્રતિષ્ઠાયાં શ્રી ધર્મનાથ બિંબ સ્વશ્રેયસે કારિતં પ્રતિષ્ઠતં
ચ શ્રી તપાગચ્છે ભા. શ્રી વિજયજ્ઞેનસુરિ પદ્માલંકાર ભા. શ્રી
વિજય દેવસૂરિ તથા શ્રી વિજય તિલકસૂરિ પદ્માલંકાર ભા.
શ્રી વિજય આણંદસુરિભિઃ ॥

(શ્રી વાસુ પૂજ્ય સ્વામિભાં સગરામપૂરા)

૧૪૬. સં. ૧૫૭૪ વર્ષે માઘ સુ. ૧૩ રવૌ શ્રી ગુજર્જર
જ્ઞાતીય મ. આસા ટળકુ સુત મં. વયથી લા. મલી સુ.
મ. લ. લા. કર્માઈ મ. ભૂપતિ લા. અકુ સુત મં. સિવ-
દાશ લા. કાલાઈ પ્ર. કુટુમ્બ યુતેન શ્રી અંચલગચ્છે શ્રી
સિધ્ધાન્ત સાગરસૂરિણા મુપદેશેન શ્રી પાર્શ્વનાથ ણિખંકારિ
પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી સંઘેન ॥

(શ્રી શાંતીનાથભાં નવાપુરા)

૧૪૭. સં. ૧૪૭૭ વર્ષે વાયડ જ્ઞાતીય પિતૃમહં ખીમજી
સુતમહં ગોલાહેન શ્રી અંખીકા કારાપિતા ॥

૧૪૮. સં. ૧૬૭૫ વર્ષે માઘ શુક્રી ૪ શને શ્રી ઉપકેશ
વંશીય વૃંધ શાખીય સા. માહિયા ભાર્યા તેજલદે સુ.
ગોરદે સુત સાના નિયાહેન ભાર્યા નામલદેવ સુત. સોમજી
યુતેન શ્રી મહાવીર ણિખં કારિતં ચ શ્રી તપાગચ્છે
ભટ્ટારકશ્રી હીરવિજય સૂરિધર પટ્ટાલંકાર લ. શ્રી વિજયસેન
સૂરિ પટ્ટાલંકાર શ્રી વિજય દેવસુરિભિઃ શ્રી આરાસણ નગરે
રાજપલો દામેન ॥

૧૪૯. સંવત ૧૬૬૫ વર્ષે માઘ અત્વેતર શને શ્રી
વંશીય વૃંધ સજ્જનીય સા. જગાડુ ભાર્યા જમાનાદે ॥

૧૫૦. સંવત ૧૬૭૫ વર્ષે માઘ વદિ ૪ શ્રી શ્રીમાતી
જ્ઞાતીય વૃદ્ધ શાખીય શા. રંગાભાયા કિલા.....આદિનાથ
ખિંખં કારિતં તપાગચ્છે શ્રી વિજયદેવ સુરિભિઃ પંડીત શ્રી
કુશલ સાગર ગણી પરિવાર યુતૈઃ પ્રતિષ્ઠિતં ॥

૧૫૧. સં. ૧૫૬૧ વર્ષે પોષ વદિ ૧૧ ગુરૌ શ્રી પત્તને
ઉસવાલ લલુ શાખાયાં દો. લાઉઆ ભા. લિંગી પુત્ર લકા
ભા. ગુરાઈ નામ્ના સ્વશ્રેયસે પુત્ર વીરપાલ અમીપાલ પુઠ
અંચલગચ્છે શ્રી ગુણુ નિધાન સુરિણામુપદેશેન કુંથુનાથ
ખિંખં કા. પ્ર. ॥

(શ્રી ચંદ્ર પ્રભુજી. સૈયદપરા)

૧૫૨ સંવત ૧૫૪૭ વર્ષે વૈશાક સુદિ ૩સોમે કપોલ
જ્ઞા. શ્રે. સરખભાયા આસૂ સુત સં નાના ભાયા. સં. કડતિ
મડે નામ્ના નિજ શ્રેયસે શ્રી સંભવનાથ ખિંખં કા. પ્ર. સંપા
શ્રીલક્ષ્મીસાગરસિરિપટ્ટે શ્રી સુખતી સાધુ સૂરિભિઃ

શ્રીમદ્ પ્રવર્તક મહારાજશ્રી કાંતીવિજયજી મહારાજના દેખ સંગ્રહમાંથી.

નિચેના બન્ને લેખો લાઇન્સવા દહેરાશરમાં જન
પ્રતિમાઓપર છે.

નોંધ:—

સંવત ૧૬૮૨ માં આ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં
આવી હતી. અમદાવાદના સુપ્રસિદ્ધ શેઠ શાંતીદાસે કરાવેલી
પ્રતિષ્ઠામાં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી હતી. આ બન્ને પ્રતિ-
માઓ શેઠ શાંતીદાસની માતા અને પત્નીએ કમથી તૈયાર
કરાવી હતી. તેમની પ્રતિષ્ઠા આચાર્યશ્રી વિજયદેવસૂરિના
સમયે મહોપાધ્યાય વિવેકહર્ષગણીના શિષ્ય મુક્તિસાગર
ગણીના હાથે થઇ હતી.

૧૫૩. સંવત ૧૬૮૨ વષે જેષ્ઠ વદિ ૯ ગુરવાસરે
શ્રી અહિમદાવાદ નગર વાસ્તવ્ય શ્રી ઓશવાલ જ્ઞાતીય સા.
સહસકરણુ ભાર્યા રાખાઇ કુંચરી નામન્યાસ્વશ્રેયાર્થે શ્રી મુનિ
સુવ્રત સ્વામિ બિંબંકારિત સા. શાંતીદાસ કારિત પ્રતિષ્ઠિયાં
પ્રતિષ્ઠાવિત પ્રતિષ્ઠિત શ્રી તપાગચ્છે ભટ્ટારક શ્રી વિજયસેન
સૂરિશ્વર પટ્ટાકાર ભટ્ટારક શ્રી વિજયદેવસૂરિ વારકે મહોપાધ્યાય
શ્રી મુક્તિ સાગર ગણિભિ: (૨) સંવત ૧૮૬૨ વર્ષે જેષ્ઠ
વદિ ૯ ગુરે અહિમદાવાદ નગરે ઓશવાલ જ્ઞાતીય સા.

શાંતીદાસ ભાર્યા શ્રી આદીનાથ ગિંબં પ્રતિષ્ઠાપિતં ચ
તપાગચ્છે મહોપાધ્યાય શ્રી મુક્તિ સાગર.

બહાર ગામોમાં સુરતના જૈનોએ ભરાવેલી
પ્રતિમાઓના પ્રતિમા લેખો

સ્વ. આચાર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર સૂરિના પ્રતિમા
લેખ સંગ્રહ ભા. ૧. માંથી

(ઉલોધમાં શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથના મંદીરમાં)

૧૫૪. સંવત. ૧૫૫૬ વર્ષે વૈશાક શુદ્ધ ૩ દીને શ્રી
આમલેશ્વર વાસ્તવ્ય ઘાડુઆ શ્રામાત્રી જ્ઞાતીય શ્રેયાર્થે નાકર
ભા. જીની સુત શ્રે. પ્રકાશિત ભા. કડુ યુનેન સ્ત્ર શ્રેયાર્થે શ્રી
સુમતીનાથ ગિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં તપાગચ્છે શ્રી હેમ
વિમળ સૂરિભિઃ ॥

૧૫૫. સંવત ૧૬૭૩ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુક્ર તપાગચ્છ
ધિરાજ શ્રી ૫ શ્રી હીર વિજયસૂરિ પાદુકે સુરતી બંદર
વાસ્તવ્ય ઓશનાથ જ્ઞાતીય શા વાસ્તા ભા. શ્રી લાઈ સુત
દેવકરણુ ભગિની સા સહપ્રકરણુ ભાર્યા ॥

(ગામ આણાસ્માનાં જીવ મંદીરમાં)

૧૫૬. સંવત ૧૬૮૭ વર્ષે શાકે ૧૫૬૪ પ્રવર્તમાને
શ્રાદ્ધન માસે શુકલ પક્ષે સપ્તમી તિથિ સુરેશ્વરે શ્રી

શ્રીમાલી જ્ઞાતીય વીસા શ્રી ખાત્રાહે ભાર્યા કપુરા સુત વિસરે
શ્રી સોમાકેન શ્રેયાર્થે શ્રી આદીનાથ જિખં કા. ॥

(અમદાવાદ ઝવેરીવાડે શ્રી સંભવનાથના દહેરામાં)

૧૫૭. સંવત ૧૬૧૩ વર્ષે પોષ વદિ ૧૦ બુધે સૂર્યપુર
વાસ્ત શ્રીમાલી જ્ઞા. મં. પેથા ભાર્યા સેગૃ પુત્ર મં. હરરા-
જેન ભા. જઇતી સુત માત્રાદિ કુટુંબ યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી
શીતલનાથ જિખં કા. પ્ર. તપા....શ્રી રત્ન સેન સૂરિભિ: ॥

(અમદાવાદ. રીચીરોડ પર શ્રી મહાવીર સ્વામિના
દહેરાશરમાં)

૧૫૮. સંવત ૧૬૧૬ માઘ શુદ્ધિ ૧૩ બુધે સૂર્યપુરે શ્રી
શ્રીમાલી ગાં. વરસિંગ ભા. ટબકુ પુત્ર ગાં. દેવાકેન ભી.
દેવલદે બ્રાતૃ હેમાશ્વયા સહરાજ મકન સુતેન પુ. શ્રી પતિ
શ્રેયાર્થે શ્રી નિમલનાથ જિખં કા. પ્ર. વૃદ્ધ તપા પક્ષે શ્રી
ઉદયવલ્લભ સૂરિભિ:

‘શ્રીમાળી વાણીઆઓના જ્ઞાતિભેદ’માં
આપેલા પ્રતિમા લેખોમાંથી.

(મુરત સુવિધિનાથ (દિસાઈપોળ)ના દહેરાશરમાં.)

૧૫૯. સંવત ૧૫૫૧ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧૩ ગુરો કિ-
કેય જ્ઞા. વૃદ્ધ સજ્જને શ્રે કેલ્ડા ભા. કોલ્ડુલ્લે પુ. મના,

શવા, નિહાયા ભાં ગુજરિ પુર દેવા, માંકા સહિતેન ભાં
દેવલદે સ્વ કુટુમ્બ શ્રેયાર્થ શ્રી સંભવનાથ બિંબં કારાં
પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી બિવંદણીકગચ્છે શ્રી શવાચાર્ય સંતાને કક્ક
સૂરિભિઃ ॥

(સુરત તાલાવાળી પોદ્ધમાં મંદીર સ્વામિમાં)

૧૬૦. ૧૫૧૧ વર્ષે માઘ વદિ ૫ શુક્રે શ્રી શ્રીમાલ
વંશે લઘુ સંતાને વં મહુણા ભાં માણિકદે પું જગા
ભાર્યા ગંગી સુ શ્રાવીકયા શ્રી અંચલગછનાયક શ્રી જ્યકે-
સરી સૂરિણા મુપદેશેન સ્વ શ્રેયાર્થ કુંથુનાથ બિંબં કારિતં
પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી સંઘેન ॥

(સુરત હરિપરા શ્રી શીતલનાથના દહેરાશરણમાં)

૧૬૧. સં. ૧૫૬૧ વં પોસં વં ૧૧ ગુરૌ શ્રી પતને
ઉસવાલ લઘુ શાખાયાં દોં ટાકિયા ભાં લિંગી પું લકા
ભાં ગુરાઈ નામ્ના સ્વ શ્રેયાર્થ પું વીરપાલ અમીપાલ મું
અંચલગચ્છે શ્રી ગુણ નિધાન સૂરિણા મું કુંથુનાથ બિંબં
કાં પ્રં ॥

(કતારગામ લાડુઆ શ્રીમાત્રી જ્ઞાતિના
દહેરાશરણમાં)

૧૬૨. અન્નાઈમ્પ સં. ૧૬૫૬ વર્ષે વૈશાક શુદ્ધ ૭ બુધ-
વારે લઘુ શાખાયાં ઓસવાલ જ્ઞાતિય સ્તંભતીર્થ વાસ્તવ્ય

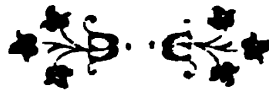
સાં અમીઆ ભાર્યા અમરાદે પુત્રં સં કાઠ્યજીકેન ભાર્યા
 મરઘાઈ પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન સ્વ શ્રેયાર્થં શ્રી ધર્મનાથ
 ઝિંમં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં ચ તપાગચ્છે શ્રી હીર વિજયસૂરિ
 પટ્ટાલંકર ભટ્ટારક વિજયસેન સૂરિભિઃ શુભંભવતુ કલ્યાણં ॥
 (સુરત તાલવાળાની પોદ્ધમાં શ્રી મંદીર સ્વામિમાં)

૧૬૩. સંવત ૧૬૫૬ વર્ષે વૈશાક શુદ્ધિ ૧૩ બુધે લઘુ
 ઉસવાલ જ્ઞાતીય સૂરતિ બંદિર વાસ્તવ્ય સાં દેવરાજ ભાર્યા
 ધનાદે સુત જેષ્ઠ સાં ભાણુ જીં સુત સોમજી તદ્
 ભાર્યા શ્રી લાલબાઈ કારિતં ચતુર્વિંશતિજિનપરિકરિતં શ્રી
 શાંતિનાથ ઝિંમં પ્રતિષ્ઠિતં ચ તપાગચ્છે ભટ્ટારક શ્રી હીર
 વિજય સૂરિ શિષ્ય શ્રી વિજયસેન સૂરિભિઃ ॥

૧૬૪ સંવત ૧૬૬૪ વર્ષે જેષ્ઠ સુદિ ૫ સોમે વૃદ્ધ
 શાખાયાં ઉકેશ જ્ઞાતિય સૂરતિ બંદિર વાસ્તવ્ય સા. નાના-
 ભા. વઘજ બાઈ સુત સા. વસ્તુપાલ નામના ભા. હીરબાઈ
 સુત સા. અલવેશર કુંઅરજી હેમજી ભા. હરબાદે. કમલાદે,
 પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી સુપાર્શ્વઝિંમં કા.
 પ્રતિષ્ઠિતં ચ શ્રી તપાગચ્છે પાતસાહિ શ્રી અકબર દત્ત
 બહુમાન ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજય સૂરિશ્વર પટ્ટાલંકાર પાત-
 શાહિ શ્રી અકબર સભા લખ્ધ વાદિવાદ ન્યકાર ભટ્ટારક
 પુરંદર પ્રભુ શ્રી વિજય સેનસૂરિભિઃ આ કંદાર્ક નંદનાત્

(સુરત નગર શેઠની પોલમાં ગોડી પાર્શ્વનાથમાં)

૧૬૫ સંવત ૧૬૧૫ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુક્રે શ્રી બ્રહ્મ
કચ્છ વાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય વૃદ્ધ શાખાય સા. જીવા
ભાર્યા બાઈ અમારા સુત દોસી માધવકેન શ્રી સુમતિનાથ
જિગ્ઞાં કારાપિતં શ્રીલઘુ તપાપદ્મે ભ. શ્રી વિજયદાન સૂરિભિઃ

પ્રકરણ ૪ થું.

પ્રતિમા લેખો.

સંગ્રહ કર્તા—ડાહ્યાભાઈ મોતીચંદ વીગેરે.

સુરત સૈયદપુરામાં આવેલું ચંદ્રપ્રભુનું દેરાસર—તેના ધાતુપ્રતિમા લેખ.

[ટુંક ઇતિહાસ—આ દેરાસરમાં નંદીશ્વરદ્વીપની લાકડાના કોતર
કામની રચના છે તથા અષ્ટપદ—મેરૂ પર્વત વિગેરેની પણ રચના છે
તે બહુ જોવા લાયક છે. પ્રાચીન છે. ચિત્ર કામ ઘણું સુંદર છે. એનો
હાલમાં પુનરુદ્ધાર કરવામાં આવ્યો છે.

એ દેરાસરમાં ભોંયડું છે. તેમાં અઘૌકિક મૂર્તિઓ છે. આ દેરા-
સર ઘણું પુરાણા વખતનું છે. એ દેરાસરની આસપાસના મહોલ્લામાં
અમાઉ શ્રાવકોની વસ્તી ઘણા મોટા પ્રમાણમાં હતી. પરંતુ હાલમાં
ફક્ત બે ચાર શ્રાવકોનાં ઘરો છે. પ્રથમ વસ્તી સારી હોવાને લીધે

ધણી લોકો પૂજા કરતા હતા. પરંતુ હાલમાં વસ્તી ઓછી હોવાને લીધે એકાદ ઘર સિવાય કાંઈ પૂજા કરતું નથી. આ દેરાસરનો વહીવટ વડાચૌટા, ખમ્બતરખાનાના રહીશ શેઠ ચુનીલાલ શુરચંદ કાપડીઆ કરે છે. તેઓ પોતે અસલ સૈયદપુરામાં રહેતા હતા એ દેરાસરને અંગે સાધારણ ખાતાનાં બે ચાર મકાનો પણ છે ને તેની ભાડાની આવક આવે છે. પરંતુ તેમાંથી ખર્ચ પૂરો પડતો નથી. માટે દેરાસરના વિભાગને માટે તેમજ ઉપર જણાવેલી રચનાઓના પુનરોદ્ધારને માટે તેમજ દેરાસરના પુનરોદ્ધારને માટે હજી ઘણી રકમની જરૂર છે. આશા છે કે સખી દિલના ઉદાર ગૃહસ્થો એ બાબત ઉપર તાકીદે લક્ષ આપશે. આ દેરાસરમાં જ્ઞાનવિમલ સૂરિની પાદુકા છે. તે પણ ઘણી પ્રાભાવિક અને પ્રાચીન છે. તે પાદુકાની દેરીનો પણ જીર્ણોદ્ધાર કરવાની ખાસ આવશ્યકતા છે, જ્ઞાનવિમલસૂરિ ૧૭૭૫ ની આસપાસ થઈ ગયા. એમના વખતના લેખો આ લેખોમાં ઉતારેલા છે. આ દેરાસરમાં સુરતના જૈનો દરવર્ષે પર્વપણમાં ભાદરવા સુદ ૪ ને દિવસે બારસાસુત્ર સાંભળ્યાં પછી ચૈત્ય પરિપાટી યાને જીહાર કરવા સાડા ધામધુમથી જાય છે. સુરતના પ્રાચીન દેરાસરોમાંનું આ એક પ્રાચીન દેરાસર છે. એનું અસલનું રંગીન કામ, ચિત્ર કામ, પટો વિગેરે ખાસ જોવા જોવાં છે. જૈન ધર્મના જીદા જીદા સિદ્ધાંતો તથા જીદી જીદી કથાઓ ઉપરના ચિત્રો તેમાં મળી આવે છે.]

૧૯૬. સંવત ૧૫૪૨ વર્ષે વૈ. સુદિ ૧૦ મચેઉ શ્રી શ્રીમાલ શાલીય સં. ગંધરાજ ભા. ગુફીસુ થાંલદા કેનલા

સાર સુ. નગરાજ યુતેન શ્રી સંભવનાથ જિંમ કારાપિતં
તપાપક્ષ શ્રી ઉદયસાગરસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં ગંધાર
વાસ્તવ્ય કલ્યાણું ભૂયાતુ.

૧૬૭. સંવત ૧૫૫૫ વર્ષે વૈશાખ સુ. ૩ શનૈ શ્રી
ગંધારવાસ્તવ્ય શ્રી હુંબડજ્ઞાતીય સં. નાકર, ભા. સં.
ડાહી સુત સં. સી. પાકેન ભગીની પ્ર. રત્ન શ્રી ગણિ
શ્રેયાર્થ શ્રી શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિંમ કારિતં શ્રી વૃક્ષ તપા
પક્ષે ભ. શ્રી ધર્મરત્નસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં.

૧૬૮. સંવત ૧૬૧૫ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુકરે શ્રી
ગંધારવાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય શા પાસ વીર ભાર્યા
પૂતલિ સુત સા વર્ધમાન ભાર્યા બાઈ અમરાદે નામ્ના
સુશ્રેયાર્થ શ્રી શાંતીનાથ જિંમ કારાપિતં શ્રી તપાગચ્છે,
શ્રી વિજયદાનસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં શુભં ભવતુ:

૧૬૯. સં. ૧૫૩૮ ચૈ. શુ. ૩ સો. પ્રા. વૃ. વ્ય.
સાલિગ ભા. સુકાસિનિ પુ. વ્ય. મોસાદિ ભા. દુબી પુ.
થાવર. ભા. નાગિણી ધાવરણ માતૃપિતૃ શ્રેયાર્થ શ્રી અન્જિત-
નાથ જિંમ કારિતં પ્ર. સૂરિભિ શ્રી અહમ્મદાવાદે.

૧૭૦. સંવત ૧૫૬૫ વર્ષ વૈશાખ વદિ ૩ રવૌ
હુંબડજ્ઞાતીય વૃક્ષ શાખાયા ગાંધી સુસ ભા. રંગાઈ
સુ ગાં. કાઠિયા શ્રીવસ્ય ભા લસમાદે ભા રત્નાદે પ્રમુખ

સમસ્ત કુટુંબ શ્રેયાર્થે શ્રી શ્રેયાંસનાથ ઝિંઝાં કારિતં પ્ર. શ્રી
 વૃદ્ધ તપાપક્ષે પૂજ્ય શ્રી ધર્મરત્નસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં
 શ્રી શ્રી.

૧૭૧. સંવત ૧૫૩૧ વર્ષે વૈ. સુદિ ૫ સોમે શ્રી
 શ્રીમાલ જ્ઞા. મં. ભા. માતા પહુ સુત નાસાકેન ભા કળી
 સુ. સૂરાદિ કુટુંબયુતેન શ્રી શ્રેયાંસાદિ પંચતીથી આગમ-
 ગચ્છે શ્રી અમરરત્નસૂરિ ગુરુ ઉપદેશેન કારિતા પ્રતિ-
 ષ્ઠિતા ચ. વિધિન સોલગામ વાસ્તવ્યઃ

૧૭૨. સંવત ૧૫૧૬ વર્ષે પોષ વદિ ૬ શુક્રે શ્રી
 અંધારવાસ્તવ્ય શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય સા દ્રિપા ભાર્યા રૂદિ
 સુત. શા. પાસવીર ભાર્યા પ્રેતભિ સુત શા વર્તમાન બા
 મા સ્વ પરિવારેન યુતેન સ્વ શ્રેયાર્થે શ્રી આદિનાથ ચતુર્વિં-
 શતિ પદ્મ કારિતઃ શ્રી તપાગચ્છે શ્રી વિજયદાનસૂરિભિઃ
 પ્ર. તિષ્ઠતઃ શુભ-ભવતુ.

૧૭૩. સંવત ૧૫૪૭ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૩ સોમે
 કપોલ. જ્ઞા. શ્રે. સરવણુ ભા. આમુ સુત સં. બાબા ભા.
 સં. કડતિગદે નામના નિજ શ્રેયસે શ્રી સંભવનાથ ઝિંઝાં
 કા. પ્રતિ. શ્રી લક્ષ્મીસાગરસૂરિ પદ્મે શ્રી સુભતિસાધુ
 સૂરિભિઃ શ્રી:

૧૭૪. સંવત ૧૫૧૩ વર્ષ ફાગણ સુદિ ૧ શુક્રે
શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય. દો ધનપાલ. શેઠ નાઇ પુત્ર—સા.—
વાધાય નાવાધા ભા. ધિ ધૃ સુતા દ્રા વાગા શ્રુદા બદા સદા
દો વાંછા ભા. લક્ષ્મી તયા આત્મ ક્રેયસે શ્રી શાંતિનાથ
જિંબં કારાપિતં શ્રી આગમગચ્છે શ્રી હેમરત્નસૂરિભિઃ
પ્રતિષ્ઠિતં.

૧૭૫. સંવત ૧૫૮૭ વૈ. વ. ૭ સોમ. ભા. સા
પુત્ર સો. પુ. સવરાજ વીરપાલ. વિદ્યાધર ભા. રંગૂ નામ્નયા
શ્રી પાર્શ્વનાથ જિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં તપાગચ્છે શ્રી
સૌભાગ્યહર્ષ સૂરિભિઃ

૧૭૬. સંવત ૧૭૭૩ વર્ષ પ. વૈ. સુ. ૧૧ બુધે
સુરતિકા શ્રીમા જ્ઞા. વૃદ્ધ સા સામાનિક છ ભા. કલ્યાણુનો
કેત મુનિસુવ્રત પ્રતિમા ભા. શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિભિઃ

૧૭૭. સંવત ૧૬૮૭ ફા. સુ. ૫ પાર્શ્વનાથ જિંબં
કા. પ્ર. ભ. શ્રી વિજયદેવસૂરિભિઃ તપાગચ્છે.

૧૭૮. સંવત ૧૪૭૬ વર્ષ ચૈત્ર વદિ ૧ શનેક શ્રી
શ્રીમાલ જ્ઞાતીય મહે પત્રામલ ભા. (પ્રતિમા ખંડીત છે તેથી
ઉકલતું નથી.) પૂત્ર સહેમાતરા કેન શ્રી સુમતિનાથ જિંબં
કારિતં શ્રી વૃદ્ધ થરાદ્રાગચ્છે શ્રી પૂર્ણચંદ્રસૂરિભિઃ
પ્રતિષ્ઠિતં સર્વ સૂરિભિઃ શુભં ભવતુ કલ્યાણ સંવત્.

આ દેરાસરમાં જુનામાં જુની પ્રતિમા છે.)

૧૭૬. સં. ૧૮૩૩ માઘ સુદિ ૫ બુધે વૃદ્ધ શાખાયાં શ્રીમાલ જ્ઞાતા બાઈ નંદકુમાર કયા પૂણ્યાર્થ.

૧૮૦. સંવત્ ૧૭૪૧ વર્ષ વૈશાખ સુદિ ૩ રવૌ શ્રી વાસુપુજ્ય ઝિંબં કૃતં શ્રી સંઘેન પ્રતિષ્ઠિતં આજીવંદબાઈ.

૧૮૧. સં. ૧૭૬૧ વ. વૈશાખ સુદિ ૭ ગુરૌ સૂત્રતિ વા- શ્રી શ્રીમાળી જ્ઞા. વૃદ્ધ શાખાયાં રૂપજીક સુ. ભા. બાઈ રાધા-કયા રવ. પુત્ર નાનચંદ શ્રેયાર્થ શ્રી સંલવ ઝિંબં કારિતં પ્રં શ્રી જિન વિજયગણિભિઃ

૧૮૨. સ. ૧૮૩૩ વર્ષ માઘ સુદિ ૫ બુધે શ્રી વિજય-ધર્મસૂરિણાં ઉપદેશાત્ સા ગણેશ ભાર્યા.....નામ્ના શ્રી સુખાશ્વનાથ ઝિંબં કારાપિતં.

૧૮૩. સંવત્ ૧૭૪૪ વર્ષ અષાઢ સુદિ ૪ ગુ. દિન સુમતિનાથ ઝિંબં કારાપિતં સુ(વેદ્ય) સાધુ પ્રતિષ્ઠિતં () બરાબર ઉકલતું નથી.

૧૮૪. શ્રી શાંતિનાથ ઝિંબં (બાપીની કારા)બરાબર ઉકલતું નથી.

૧૮૫. સંવત્ ૧૮૧૭ વર્ષ માઘ સુદિ ૨ શુક્રે શ્રાવિકા

પાપડીબાઈ શ્રી ચંદ્રપ્રભ; જિંમં કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રીઉદય-
સાગરસૂરિભિઃ

૧૮૬. સંવત્ ૧૭૭૬ માઘ સુદિ ૧૧ બુધે સુરતિ-
બંદરવાળા કલાણુ શ્રી શાંતિનાથ જિંમં શ્રી જ્ઞાનવિભક્ત
સૂરિભિઃ

૧૮૭. સંવત્ ૧૭૮૦ સુદ ૬ સોમ-આદિનાથ જિંમં
કા. પ્રતિષ્ઠિતં. શ્રી જ્ઞાનવિભક્ત સૂરિભિઃ (આ પ્રતિમામાં
બે પ્રતિમા છે. મોટી પ્રતિમાનાં બેલા પલાડીમાં એક નાની
પ્રતિમા છે.)

૧૮૮. સંવત્ ૧૮૧૫ વર્ષ. ફા. સુ. ૭ સોમ વૃદ્ધ
શ્રીમાલી જ્ઞાતૌ-પુન ઇંદુરકેન અભિનંદન જિંમં કારિતં.

૧૮૬. સંવત્ ૧૮૧૫ વ. ફા. સુ. ૭ સોમે વૃદ્ધ
શ્રીમાળ જ્ઞાતિય સા લખમીચંદ ભા. વિજયકુંવર તથા
સુવિધિનાથ જિંમ કા. પ્રતિષ્ઠિતં.

૧૮૦ સંવત્ ૧૮૧૫ વ. ફા. સુ. ૭ સોમે વૃદ્ધ શ્રી-
માલી વંશે શા. દેવચંદ ભા. જીવિ તથા શાંતિજિંમં કારા-
પિતં પ્ર અચલગચ્છે.

૧૮૧. સંવત્ ૧૮૧૫ વર્ષ ફા. સુ. ૭ સોમે શ્રીમાળી
જ્ઞાતીય શાંતિદાસેન આદિથર જિંમ સ. લા. શ્રી ઉદયસા-
ગરસૂરિભિઃ

૧૬૨. સંવત ૧૮૧૫ વર્ષ. ફા. સુ. ૭ સોમે શ્રી
શ્રીમાલી વંશીય ચંપુલ તથા ચંદ્રપ્રભુભિખં પ્ર. લ. શ્રી
ઉદયસાગરસૂરિભિ:

૧૬૩. જા. જીવાજી ગુ. પ્રતી.....શ્રી રતિવિમ-
લસૂરિભિ:

૧૬૪. જા. હાંસલદે પ્ર. શાંતિનાથ ભિખં શ્રી વિજ-
યદાનસૂરિ:

૧૬૫. સં. ૧૮૩૦ મહા સુદી ૫ સોમે શ્રી ત્રાણુદ.
પાર્શ્વનાથ ભિખં.

૧૬૬. સં. ૧૮૧૫ રા. ફા. સુ. ૭ સોમે શ્રીમાત્રી
જ્ઞાતી વદાઈ મોતા નામના શ્રી વાસુપુજ્ય ભિખં ભરાવ્યા
શ્રી ગુણુમ—.

૧૬૭. શ્રી સંલવનાથ ત્રીજા.

૧૬૮. ગજપાદ. શ્રી સંલવનાથ ભિખં વિજયદાનસૂર.

૧૬૯. શ્રી મહાવીર ગા. નમઃ મનાઝા (બરાબર
વંચાતું નથી).

૨૦૦. સં. ૧૮૧૫ વર્ષ ફા. સુ. ૭ સોમે શ્રી શ્રીમાલી
વંશે સા. ઇદ્રત સા....ભાર્યાજી શ્રી ચંદ્રપ્રભુભિખં

૨૦૧. સં. ૧૮૧૫ વ. કા. સુ. ૭ સોમે-માતાચંદન-
જિખં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં, વિધિપક્ષે.

૨૦૨. શ્રી અભિનંદન સ્વામીજ.

૨૦૩. શ્રી પદ્મપ્રભઃ સ્વામી.

૨૦૪. સં. ૧૮૩૦ મહા સુદી ૫ સોમે ખાઈ દેવત શ્રી
આદિશ્વર જિખં કારાપિતં તપાગચ્છે.

૨૦૫. સં. ૧૬૬૪ મા. સુદી. ૧૦ શ્રી-કાદિ નામના
શ્રી વાસુપુજ્ય જિખં કા. પ્ર. તપાગચ્છે શ્રી વિજયસેનસૂરિ.

૨૦૬. સં. ૧૭૭૩ વૈ. સુ. ૧૧ શ્રી સુરતી વેજખાઈ
કયા શીતલનાથ જિખં કા. પ્રતિ. શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિ:

૨૦૭. સં. ૧૭૧૫ કા. સ. ૫ શુરૌ મહા કડ્યાશુકારી
(વંચાતું નથી) શ્રી ચંદ્રપ્રભઃ બ. નાથખાઈ.

૨૦૮. શ્રી સુમતિનાથ જિખં પ.

૨૦૯. સં. ૧૭૭૬ વૈ. સુ. ૧૧ ખુધે સુરતિખંદર
વાઝી શ્રી શાંતિનાથજિખં પ્રતિષ્ઠિતં. શ્રી જ્ઞાનવિમલ
સૂરિભિ:

૨૧૦. સં. ૧૮૧૫ વ. કા. સુદ ૧ સોમ શ્રીમાલી
વંશે શી કબિર (વંચાતું નથી).

૨૧૧. સં. ૧૮૧૫ વ. કા. સુ. ૭ સોમે શ્રીમાલી

(જ્ઞાનવિમલ સૂરિની પાદુકા તથા દેરી-સ્થુલ-સ્તુપ. દેરાસરના ખડારનાં ભાગમાં ચોરડીમાં છે.)

આ દેરાનો તાકીદે જીર્ણોદ્ધાર કરવાની જરૂર છે.

આ પાદુકા ઉપરથી એમ લાગે છે કે જ્ઞાનવિમલસૂરિ ૧૭૮૨ માં કાલ કરી ગયા હોવા જોઈએ. તેમના ગુરૂ વિજયભક્તસૂરિ થઈ ગયા. અને તેમના શિષ્યમાં અથવા અનુયાયીમાં સૌભાગ્યસાગર સૂરિ થઈ ગયા.

આ દેરાસરમાં સં. ૧૮૧૫ ની ઘણી પ્રતિમાઓ જોવામાં આવે છે તેમજ જ્ઞાનવિમલસૂરિના વખતની તથા વિજયદાન સૂરિના વખતની તથા ઉદયસાગરના વખતની પ્રતિમાઓ પણ ઘણી છે.

એ ઉપરાંત આ દેરાસરમાં નંદીશ્વરદ્રોપની રચના છે તેને સાડ ચોમુખો-ચાર પ્રતિમાઓ એકી સાથે જોડેલી લગભગ બે રૂઝન છે તથા મેદૂ પર્વત અથવા બીજી પર્વત ઉપર પ્રતિમાઓ ચોમુખો છે-એવી ચાર પ્રતિમાઓ છે તથા હોડી આકારની ધાતુની ચીપો જેના વચલા ભાગમાં પ્રતિમાઓ છે એવી પણ પ્રતિમાઓ છે.

૨૩૧. (સુરત જીલ્લાના ગામ ચોરપાડનું શાંતિનાથ જીનું દેરાસર) સંવત્ ૧૫૭૧ વર્ષે ચોસવંસ શ્રી દૌરાડિ-આ ગોત્ર સં. સૂરા પુત્ર શાહ સારંગ ભાર્યા સારંગદે પુત્ર

સા. સહજપાલ ભાતુ સા. પારસ શાહ સહજપાલ ભાર્યા
ધનાઈ સકુટુંબ યુતેન શ્રી આદીનાથ ણિળં કારિતં ઉકે-
શગચ્છે શ્રી સિદ્ધસૂરિ પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી રસ્તુ.

પ્રતિભાલેખો.

[સુરત-કલ્યાણ પાર્શ્વનાથનું દેરાસર, વડાચૌડા.]

૨૩૨. સં. ૧૫૦૯ વર્ષે અષાઠ સુ. ૧ શુક્રે શ્રી
શ્રીમાલ જ્ઞાતીય મં. વીરમ ભાર્યા મેધી તયોઃ સુતેન મં.
ચંદ્ર નામ્ના ભા. સહવદે સુતમં પ્રથમા મં. સ્નારાણાદિ
કુટુંબયુતેન નિજ શ્રેયસે શ્રી શાન્તિનાથ બિમ્બંકારીતં
નાગેન્દ્ર ગચ્છે શ્રી ગુણસમુદ્ર સૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં શુભં ભવતું.

૨૩૩. સંવત્ ૧૫૬૫ વર્ષે માલ સુદિ ૫ ગુરૌ ઉકેરાવંશે
સો. પના ભાર્યા જીળાઈ પુત્ર પુણ્યપાલ ભાર્યા કુહ નામ્ના
સુતા પાર્વતી પૌત્રયુતયા શ્રી શીતલનાથ બિમ્બં કારા-
પિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી તપઃગચ્છે શ્રી હિન્દ્રનદિસૂરિભિઃ

શ્રી રસ્તુ. શ્રી: શ્રી અહમ્મદાવાદ દૌહિત્ર ચાંપસી

શા. હાલુભા. ઘેડી સુતયા કુહ નામ્ના કારિતં.

૨૩૪. સંવત્ ૧૫૩૪ માઘ ૫ શુક્રે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતીય શ્રે. જેસા ભા. ગદ્ધ સુત પિત બડૂયા મારૂ નાઈ સુત હાળા જૂડાણ્યાં પિતુ શ્રેયસે શ્રી અરનાથ બિમ્બ કારિતં. શ્રી પૂર્ણિમા પક્ષીય શ્રી સાધુસુંદરસૂરિનાં ઉપદેશેન પ્ર. વિધિના:

૨૩૫. સંવત્ ૧૬૫૪ વર્ષે વૈશાક સુદિ પંચમી સોમે ઓશવલ જ્ઞાતિય આઈદિણા ગોત્રે સાંકું સાયં સાં શ્રીપાલ ભાર્યા સીતાદે પુત્ર શા. ચાંપસી ભાર્યા ચાંપલદે સુત સાં ગાવા ભાર્યા મુહણુદે સુત સા. શીવ-ત્ત ભાર્યા સંમદેશ યુતેન શ્રી આદિનાથ બિમ્બ કારિતં શ્રી ખરતરગચ્છે શ્રી જિનસિંહસૂરી પદ્મે શ્રી જિનચંદ્રસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં

‘સિદ્ધિ’ અઘાઈ ૪૨ પાતિશાહ શ્રી અકખર જલાલ દિ(ન) રાજ્યે

૨૩૬. સંવત્ ૧૫૩૧ વર્ષે માઘ વદિ આઠમ સોમે શ્રી શ્રીમાલ જ્ઞાતિય મં. વાચા સુત મં. પૂંજ ભાર્યા લીલુ સુત મં. હીરા ભાર્યા હકૂતયા સુશ્રેયસે શ્રી અજીત-નાથાદિ પંચતિર્થી આગમ ગચ્છેશ શ્રી દેવરત્નસૂરિ ગુરુપદેશેન કારિતા પ્રતિષ્ઠાપિતા.

૨૩૭. સંવત્ ૧૫૮૬ શ્રી શાન્તિનાથ સેવિક ભા. લીલુ સુત છાંછા કંસારી.

૨૩૮. સંવત્ ૧૫૫૬ વર્ષે વૈશાક સુદિ ૩ શ્રી પ્રાગ
વાટ જ્ઞા. વાં વિદ્યા ભાર્યા મનીસુત વા. (બ્ય) હેમા સંઘા
હેમા ભાર્યા હેમાદે પુત્ર દેવદાસ યુતેન સ્વ શ્રેયસે શ્રી આ-
દિનાથ બિમ્બાં કા. પ્ર. તપાગચ્છે નાયક ભ. શ્રી હેમ-
વિમલ સૂરિભિઃ શ્રી.

૨૩૯. સંવત્ ૧૬૬૪ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૫ સોમ વૃદ્ધ
શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતિય સા. રામજી સુત માર્તા ચંડ સુત સા
મલજી નામ્ના સ્વ શ્રેયસે શ્રી પાર્થનાથ બિમ્બાં કા. પ્ર.
તપાગચ્છે ભટ્ટારક શ્રી વિજયસેન સૂરિભિઃ

૨૪૦. સંવત્ ૧૮૮૧ શાકે ૧૭૪૭ (પ્રવર્તમાને) શ્રી
અંચલ ગચ્છે શ્રીમાતા જ્ઞાતિય લીલ જુમીબાર્ધ શાન્તિનાથ
બિમ્બાં કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં ભ. આણુંદસોમ સૂરિભિઃ

૨૪૧. સંવત્ ૧૫૧૬ વર્ષે કા. શુ. ૩ શુક્રે શ્રી શ્રી-
માલ જ્ઞા. મં. કુંભ. ભાર્યા ગોમતી પુત્ર ચાંપાકેન - કુટુંબ
યુતેન સ્વ શ્રેયસે શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામિ બિમ્બાં કા. શ્રી
સાધુ૦ પૂર્ણિમા પક્ષે શ્રી પુણ્યચંદ્ર સૂરિણા મુ. પ્રતિ૦
શ્રી વિજયચંદ્રસૂરિણાં વિધિના માતર વાસ્તવ્ય.

૨૪૨. સંવત્ ૧૪૭૦ (અક્ષરો ઘણા ઝાંખા છે. ઉક-
લતા નથી માટે લખ્યા નથી.) શ્રી આદિનાથ બિમ્બાં શ્રી
ગુણસાગર સૂરિણાં પ્ર.

૨૪૩. સંવત્ ૧૫૬૪ ચૈત્ર સુદિ ૫ શુકરે શ્રી શ્રીમા-
લ જ્ઞા. મં. ડાહિયા સુઠ સારંગ લાઠ અન્ન સુઠ ડામર રં-
ગાભ્યાં પિતૃમાતૃ શ્રેયાર્થમ્ શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામિ જિમ્ખ
કારાપિતં પ્રઠ શ્રી લ શ્રી વિદ્યાશેખર સૂરિલિ પ્રતિ-
ષ્ઠિતં નાદિડા વાસ્તવ્ય.

૨૪૪. સંવત્ ૧૫૨૭ માઘ વદિ ૫ પ્રાગવાટ સં.
મેઘા લાઠ સામ્યુ સુત સઠ શિવા લાઠ શિસયાદે સુત
જીણદત્ત લાઠ રંગાઈ સુત પુન્નકેન પિતામહી શ્રેયસી શ્રી
સંલવ જિમ્ખ કા. પ્ર. તપા શ્રી લક્ષ્મિસાગર સૂરિલિઃ
ચંપકનગર વાસ્તવ્ય:

૨૪૫. સ્વસ્તિ શ્રી સંવત્ ૧૫૧૩ વર્ષે વૈશાક સુદિ
૨ સોમ શ્રી પ્રાગવાટ જ્ઞાતિય મં. વરસીંગ ભાર્યા બાઈ મનુ
પુત્રાદાઠ પુત્રેણ દો. ઠાચીયા નામ્ના ભાર્યા શ્રી હરસુત દો.
અદાસદા માણીક શ્રીપતિ પ્રમુખ સ્વ કુટુમ્બ યુતેન શ્રી
આદિનાથ જિમ્ખ શ્રી વૃહત તપાગચ્છે. લ. શ્રી વિજ-
યધર્મ સૂરિપદે શ્રી વિજયસેનસૂરિલિઃ પ્રતિષ્ઠિતં.

૨૪૬. શ્રી સુરત સંવત ૧૬૫૪ ના શ્રાવણ વદિ ૪
વાર શુકરે જ્ઞા. કસ્તુરચંદ હરખચંદની વતી ભાર્યા બાઈ
જડાવે આદિનાથ જિમ્ખ ભરાવી.

૨૪૭. સંવત્ ૧૬૬૭ વર્ષે જ્ઞા. સુ. ૫ સાનમા.... જી

નામ્ના શ્રી આદિનાથ બિમ્બાં કાં પ્રતિષ્ઠિતં. વિજયસેન
સૂરિભિ....શ્રીમાલ.

૨૪૮. થાવર શ્રી શાન્તિનાથ શ્રી વિજયદાન-
સૂરિભિ:

૨૪૯. સંવત્ ૧૮૫૬ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૦ રવૌ શ્રી. શા....
શ્રી રામકુંવરના શ્રેયસે સુવિધિ બિમ્બાં કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં
શ્રી વિજયલક્ષ્મિ સૂરિભિ:

૨૫૦. શાહ શિવચંદ મન્જુલાઈની વહુ બેનકોરના
નામની સંવત્ ૧૯૫૧ પોષ સુદિ ૧૩ વાર બુધે.

૨૫૧. સંવત ૧૮૬૬ વર્ષે વૈશાક સુદિ છઠ પોરવાડ
જ્ઞાતિ વાદિદેવ.

૨૫૨. સંવત્ ૧૯૬૭ વર્ષે ફાગણ સુદિ ૫ સા.
ધનજી ભા. ફલાં નામ્ના શ્રી પાર્શ્વનાથ બિમ્બાં કા. પ્ર. શ્રી
વિજયસેન સૂરિભિ: શ્રીમાલ.

૨૫૩. સંવત્ ૧૮૮૧ ચૈત્ર સુદિ ૨ દેવસૂર ગચ્છે
કેવલબાઇ કરાપતં ભ. આણંદસોમ સૂરિભિ: પ્રતિષ્ઠિતં.

૨૫૪. સંવત્ ૧૮૨૨ વર્ષે સા ક....સા. હતેન....
પદ્મપ્રભ બિમ્બાં પ્ર. શ્રી પોશાલગચ્છે.

૨૫૫. સંવત ૧૮૮૧ શાહ તિલકચંદ....કપુર કરાપિત
આશુદસોમ.

૨૫૬. શા. સીવચંદ મચ્છુભાઈ સં. ૧૬૫૧ ના
માગશર શુદ્ધિ ૩.

૨૫૭. સંવત ૧૮૮૫ શુદ્ધિ.

૨૫૮. શ્રી શ્રીમાલી વિશા જ્ઞાતિય સુરત પોતાની
ભાર્યા બાઈ કશનાએ ભરાવી અનંતનાથ ૧૬૫૦ વૈશાક
સુદ્ધિ સાતમ શુકરે શુભમ.

૨૫૯. ભરૂચ બાઈ ખીમકોર શા. કલ્યાણચંદના
ધણીયાણી.

૨૬૦. બાઈ ડાહી સંવત ૧૮૫૫ ના ફાગણ સુદ્ધિ બીજ
રવેઉ. શાહ કીકાભાઈ

૨૬૧. સંવત ૧૮૫૧ ના શ્રાવણ સુદ્ધિ ૧૦ બુધે ચંદન-
પ્રભુજીની પ્રતિષ્ઠા કરાવી શાહ નવલચંદ લખમીચંદ
શ્રીમાલી જ્ઞાતિય.

૨૬૨ દી.ચંદ ગુલાબચંદ (પાર્શ્વનાથ)

૨૬૩ વખતચ દ્રેણુ આજીતનાથ

૨૬૪ વખતચ દ્રેણુ સંલવનાથ.

૨૬૫ સંવત ૧૮૫૭ જેઠ સુદિ ૧૦ રવૌ શ્રામાલી જ્ઞાતીય....
પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી વિજયલક્ષ્મિ સૂરિભિઃ ચંદ્રપ્રભ બિમ્બં
કારાપિતં.

૨૬૬. સંવત ૧૮૮૧ વૈ. શુ. ૬ દેવસુર ગચ્છે
શાહ પ્રેમચંદ કપુરચંદ કરાઁ આણંદ સોમ સૂરિભિઃ
પ્રતિષ્ઠિતં (શ્રી વિમલ લાખ્ય.)

૨૬૭. સંવત ૧૭૪૬ વૈશાક વદિ બીજ દિ વૃદ્ધો
કેઁ જ્ઞાઁ સ. ડાયકરણુ ભાર્યા બાઈ હસુ નામ્ના શ્રી કુંથુ-
નાથ બિમ્બં કા. પ્ર. તપાગચ્છે શ્રી વિજયસેનસૂરિભઃ

૨૬૮. સંવત ૧૬૬૪ વર્ષે જેઠ સુદિ ૫ વૃદ્ધ ઉકેશ
જ્ઞાતિય બાઈ માનબાઈ નામ્ના શ્રી પાર્શ્વનાથ બિમ્બં
કા. પ્ર. તપાગચ્છે વિજયસેનસૂરિભઃ

૨૬૯ સંવત ૧૬૬૧ વર્ષે વસીતય સોમ બલાશર વાસ્તવ્ય
પ્રાગવાટ જ્ઞાતિય વૃઁ નાનજીકેન શ્રી પાર્શ્વનાથ બિમ્બં કા
પ્ર. તપાગચ્છે ભ. વિજયસેન સૂરિભિઃ

૨૭૦. સંવત ૧૮૫૭ જેઠ સુદિ દશમ-બેન કુવરના
પ્રતિષ્ઠિતં ભ. શ્રી વિજયલક્ષ્મિ સૂરિભિઃ સુમતિ જિન
બિમ્બં કારાપિતં

૨૭૧. વિનયવિજય લા. માકજનામ બાગ ૧૭૨૦

કારિતં શાન્ત ગિમ્મં પ્રતિષ્ઠિતં ચ તપગચ્છે.

૨૭૨. સંવત્ ૧૮૨૨ માહ વદિ ૫ શ્રી વિજય
ઉદયસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતં શા. અશાશ્વિરાડા ભરાપિતં
પાર્શ્વનાથમ્

૨૭૩. સંભવનાથ ગિમ્મં કા પ્રતિષ્ઠિતં તપગચ્છે
વિનયવિજય.

૨૭૪. બાઈ જતુ સિદ્ધચક્ર કારાપિતં. ભ. શ્રી વિજય
લક્ષ્મીસૂરિભિ પ્રતિષ્ઠિતમ્.

૨૭૫. સંવત ૧૭૩૭ વર્ષે પોષ સુદિ ૧ દિને પુષ્પાર્કે
શ્રી નાયબાઈ પુત્રિયા શ્રી કૂલબાઈ નામ્ના શ્રી સિદ્ધચક્ર
મંત્ર કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી મહોપાધ્યાય શ્રી યશે. વિજય
ગણિભિઃ શ્રી વિજયદેવસૂરિગચ્છે.

૨૭૬. ૧૮૨૫ વર્ષે આશાઠ સુદિ ૧૫ માકશન સુત
બોધલશાહ ભાર્યા ગુલાબ વહુક્યા શ્રી સિદ્ધચક્ર કારાપિતં.

૨૭૭. બાઈશ્રી માણુક શ્રી સિદ્ધચક્ર ભરાપિતં.

૨૭૮. સંવત ૧૮૩૧ના વર્ષે વૈશાક સુદિ ૧૩ ભોમે
ગુલાબબાઈના કહ્યા થકી પાનાચદે કરાપિતં.

૨૭૯. સંવત ૧૮૩૧ના વર્ષે વૈશાક સુદિ ૫ ચંદ્ર

મોટીમા બાઈ નાથી ચંચલના કહ્યા થકી પાનાચંદ
કુશલચંદ કરાવા છે.

૨૮૦. બાઈ નાથબાઈ પુત્રી કુલબાઈ. (ભગવાનના
નાના ચાંદીના પતરાં નં. ૨ છે.)

૨૮૧. „ „ „

શ્રી પડોળી પેળ.

નેમિનાથનું દેરાસરજી.

૨૮૨. સંવત ૧૫૨૧ વર્ષે અપ્રાક વહી ૬ દિને
પ્રાગ્વાટ શ્રેષ્ઠી સારજણુ-ભાર્યા-પાંચી-પુત્ર મણોર-સીકેન
ભાર્યા ગોમતી સુત માણીક પ્રમુખ કુટુંબ યુતેન શ્રી વાસુ-
પૂજ્ય બિમ્બાં કારિતં-પ્રતિષ્ઠિતં-તપાગરજી શ્રી-શ્રી-શ્રી.
લક્ષ્મિ સાગર સૂરિભિઃ

૨૮૩. સવત ૧૪૭૬ વર્ષે માઘ શુદ્ધિ ૪ દિને શ્રી
ઉકેશ વંશેવ કડુયા પુત્ર દાદા પુત્ર રણમદ્દલ શ્રાવકેણ ભાતૃક
ગણુ યુતેન પુત્ર દાદા પુત્ર મહીરાજ સદ્વિતેન સ્વ પુન્યાર્થે
શ્રી આદિનાથ બિમ્બાં કારિતમ્ પ્રતિષ્ઠિતમ્ શ્રી અરતર
ગરજી શ્રી જિનરાજ સૂરી મદ્દે શ્રી જિનભદ્રસૂરિભિઃ

૨૮૪. સુરજવહુ નામના શ્રી (આસુદીના ?) બિમ્બાં
કારિતં ૧૭૭૬ વર્ષે પોષ સુદ્ધિ ૬ રવૌ ભક્તિસાગર સૂરિભિઃ

સંગથી રહિત છે, અને જે માટે શસ્ત્રોના સંબંધથી રહિત
એવા તમારા બે હાથે તે માટે તમેજ એક વીતરાગ દેવ છો.

“એવા ત્યાગી વીતરાગ દેવ શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીની મેં
અમલક્ષિત પૂર્વક પૂજા કરી. ”

અને એવા વીતરાગદેવની મૂર્તિજ માનવા પૂજવા
ચોગ્ય છે.

: : પ્રકરણ ૪ થું : :

ચૈત્યના અર્થનું સમર્થન.

હવે ચૈત્ય એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવની પ્રતિમા-શ્રી જિનાલય-એ અર્થના સમર્થનમાં થોડુંક વિચારવું આવશ્યક છે. જેઓ ચૈત્ય શબ્દને ક્ષાવતા અર્થમાં ફેરવે છે તેમને માટે જરૂર કાંઈક પ્રયાસ હિતાવહ છે. આજ્ઞામાં ધર્મ છે, બાકી કુતર્કો વડે ઉન્માર્ગ ગમનમાં ધર્મ નથીજ.

‘સાંરું તે માંરું’ એ સૂત્ર ઉપાદેય હોવું જોઈએ.

‘માંરું એજ સાંરું’ એ તો કદાચહ.

કદાચહમાં ધર્મ ન હોઈ શકે.

શ્રી સમવાયાંગ નામના ચોથા અંગસૂત્રમાં સમવસરણનું વર્ણન કરતાં લખે છે કે—

“કપ્પસ્સ સમોસરણં નેયવં.”

ટીકા—“કલ્પભાષ્ય ક્રમેણ સમવસરણવક્તવ્યતાજ્ઞેયા.”

સમવસરણની વક્તવ્યતા (સ્વરૂપ) શ્રી બૃહત્ કલ્પભાષ્યમાં કહેલ ક્રમથી જાણવી. જ્યારે શ્રી સૂત્રકાર પોતેજ શ્રી બૃહત્ કલ્પભાષ્યની ભલામણ કરે એટલે શ્રી બૃહત્ કલ્પભાષ્યને માન્યા વિના ઇટકોજ નથી અને તેમાં નીચે મુજબ જણાવે છે—

“ તિદિસિં પઢિરૂવ ગયાય દેવકયા ”

ટીકા—“ યાસુ ચ દિક્ષુ ભગવતો મુખં ન ભવતિ તાસુ તિસ-
પિ તીર્થકરાકાર ધારકાણિ સિંહાસન-છત્ર-ચામર-
અર્પચક્રાલંકૃતાનિ પ્રતિરૂપકાણિ દેવકૃતાનિ ભવન્તિ.

અર્થ—જે દિશાઓમાં ભગવાનનું મુખ ન હોય તે
ત્રણે દિશાઓમાં સિંહાસન, છત્ર, ચામર અને ધર્મચક્રથી
અલંકૃત શ્રી તીર્થંકરના આકારને ધરનાર પ્રતિમાઓ દેવોએ
કરેલાં હોય છે.

તેમજ શ્રી આવશ્યકસૂત્ર^૧માં કહે છે કે:—

“ તિદિસિં પઢિરૂવગયાઓ દેવકયા ”

ટીકા—“ શેષાસુ તિસુષુ દિક્ષુ પ્રતિરૂપકાણિ તુ તીર્થકરાકૃ-
ત્ત્વીનિ સિંહાસનાદિ યુક્તાનિ દેવકૃતાનિ ભવન્તિ.

અર્થ—બાકીની ત્રણ દિશાઓમાં તીર્થંકર સમાન
આકૃતિવાલાં અને સિંહાસનાદિકે કરીને સમન્વિત પ્રતિમાઓ
(પ્રતિમાઓ) દેવોએ કરેલાં હોય છે.

૧. જુઓ પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વર વિર-
ચિત “ વિવિધ જૈનપ્રશ્નોત્તર ” ગ્રંથ ભાગ ૧ લો.

લગવાનના સમવસરણુમાંજ પ્રતિમા (મૂર્તિ) ની સ્થાપના દર્શાવનારા આ સૂત્રપાઠોજ શ્રદ્ધાન્વિત મુમુક્ષુ માર્ગે પૂરતા કલ્યાણુ* પ્રદ છે.

પ્રશ્ન—ચૈત્ય શબ્દનો અર્થ જિનપ્રતિમા કહો છે. એ વાતનું પ્રમાણ ક્યાં ? આ બધું તમે કહ્યું તેમજે તો પહિરુવ શબ્દ છે.

ઉત્તર—ઠીકજ છે. પ્રતિમા યાને મૂર્તિ નથીજ માનવી એમ કહોને એટલે બસ છે, છતાંએ સાંભળો, ચૈત્યની વાત પણ આવે છે. ધીરજ રાખો. જો કે અમારે તો ચૈત્યવંદન કરવાનું એટલે વારંવાર ચૈત્ય શબ્દ આવે અને પ્રતિમાને વંદન કરીએ પણ જેને માનવી ન હોય તે જ્યાં પ્રતિમા અર્થ હોય ત્યાં પણ ભલે જમે તે અર્થ કરે. અમે તો “જાવંતિ ચેઘઆઈ” માં, ‘અરિહંત ચેઘયાણુ’, માં આવતા પાઠથી સમજીજ રહ્યા છીએ.

જગચિંતામણિના ચૈત્યવંદનમાં પણ છેલ્લે “તિઅ લોએ

* વિશેષ જ્ઞાસુએ “વિવિધ જૈન પ્રશ્નોત્તર” ગ્રંથ ભા. ૧ લે. જોવો.

ચેઇએ વંદે”માં પણ એજ અર્થ અમે તો કરીએ છીએ—વિગેરે અમારે તો ડગલે ડગલે ચૈત્ય સાથેજ વાત છે. ચૈત્ય એટલે તો અમારા આત્મજીવનનો પરમ આધાર. પણ અલબત્ત તમારા માટે પણ કંઈક બીજું અતાવાય તો ઠીક—

*ઔપમાતિક સૂત્રમાં કેટલેક રાજાની ચંપાનગરીનાં વણીનમાં સૂત્રકાર મહર્ષિ લખે છે કે—

“ **बहुला अरिहंत चेइयाइं** ”

અનેકાર્થસંગ્રહમાં પણ કહ્યું છે કે—

चैत्यं जिनौकसाद्विबं चैत्यो जिनसभा तरु इत्य नेकार्थ संग्रहे.

હા, જો તમોને અર્થની જરૂર હોય તો અનેકાર્થ-સંગ્રહમાં પણ ઉપર સુજળ છે.

श्री आवश्यक सत्रमां पणु कहुं छे के—

“ **सव्वलोइ सिद्ध इं अरिहंत चेइयाइंतेसि चेव पडिमा-ओचिति संज्ञाने संज्ञान समुत्तादते काष्ठ कर्मादिषुपतं दृष्टा**”इति

જો ચૈત્યનો અર્થજ્ઞાન મનાય તો એક વચન છે જ્યારે **चेइयाइं** એ તો દ્વિતીયાનું બહુવચન છે. હા, પણ વ્યાકરણનો

* જુઓ વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથ ભા. ૧ લેક.

આશ્રય તો લેવોજ પડે. વ્યાકરણનેજ વ્યાધિકરણ મનાય તો તો હૃદયને લાગેલી વ્યાધિ ખસી શકે નહિ.

શ્રી રાયપસેણી સૂત્રમાં સૂર્યલિદેવના અધિદારમાં લખ્યું છે કે—

“ ધૂવં દાઝણ જિયાંવરાણે ”

“ જિનેશ્વરોને ધુપ કરીને ”

જિનમૂર્તિઓને જિણવરાણું શબ્દ સંધાયા છે એજ સિદ્ધ કરે છે કે જિન પડિમા જિનસારિખી,

અસ્તુ. ચૈત્ય એટલે શ્રી જિનાદય-શ્રી જિનપ્રતિમા એ સિદ્ધજ છે. પાને પાને ચૈત્યજ અને ચૈત્ય એટલે શ્રી જિન ખિંબજ-સર્વથા સિદ્ધ છે.

:: પ્રકરણ ૫ મું. ::

મૂર્તિપૂજનની સિદ્ધિ અને તેના લાભ.

પ્રશ્ન—ઠીક, પણ પ્રતિમાને પૂજવાથી લાભ શું? તેના ઇતિહાસિક પ્રમાણો શ્યાં છે.

ઉત્તર—પ્રથમ કહેવાઈ ગયું છે કે પરમાત્માની પૂજમાં પ્રતિમાશ્રીની (મૂર્તિની) પૂજા એ અસાધારણ સાધન છે. લાભલાભનો સંબંધ તો આત્માધ્યાનની એકાગ્રતા ઉપર છે અને સાથે સાથેજ એ એકાગ્રતાનું પરમ સાધન એ મંગલ મૂર્તિજ છે. એના દૃષ્ટાંતો તો જાણે જાણે મળે છે. પણ હા, જો ખપ હોય તો—

મુગલ સમ્રાટ દીલ્લીપતિ અકબર બાદશાહના વખતમાં મેલતા નગરીનો રાજા વીર જયમલ તથા કેલવાર પતિ કુતે-સિંહ—એ ઉભય શૂરવીર ક્ષત્રીય રાજાઓ મિત્ર હતા. ન્યાયી સ્વધર્મનીષ્ઠ અને ટેકીલા તેઓ સદૈવ પ્રજાવત્સલ હતા છતાં ગૃહકલહના પરિણામે જેમ બધા ક્ષત્રિયોના સંબંધમાં બન્યું તેમ તેઓના સંબંધમાં પણ બન્યું. યુદ્ધમાં તે બન્ને વીરો દગાથી મરાયા અને તે પણ બાદશાહ અકબરના હાથે. બાદશાહે જ્યારે જાણ્યું કે આ બન્ને વીરનરોને દગાથીજ મરાવાયા છે. તેઓ જરૂર વીરતર હતા અને સૌજન્ય મૃત્યુમાં

હું નિમિત્ત થયો છું તથા આવા ન્યાયી વીર ક્ષત્રિયો-એ મારા શૂરા દાના દુશ્મનો આ ક્ષાની જહાનમાંથી અલગ થયા છે, ત્યારે તે ભારતવર્ષનો સમ્રાટ ઘણોજ પસ્તાયો એટલુંજ નહિ પણ લાયકને લાયક આપવા તેમજ જગતને બોધપાઠ આપવા શાહોના અદ્, એ દાના અકબર પાદશાહે એ ઉભય વીરક્ષત્રિયોની પ્રતિમા-મૂર્તિઓ કરી સપ્રજ્ઞ સનક્ષ પોતે તેનું પૂજન કરી જગતને “વીર-પૂજન”નો પાઠ વીરની પ્રતિમા પૂજનથી શીખવ્યો.

જે લૌકિક વીર પુરૂષોની પ્રતિમાનું આ રીતે પૂજન થાય તો પછી લોકોત્તર વીર પુરૂષોની પ્રતિમા પૂજનમાં શંકાને સ્થાનજ ક્યાં છે? આ તો માત્ર સાંસારિક દષ્ટિએ વીર, પણ પ્રભુ કે જે મહાવીર-વીરોના વીર-કર્મનો સર્વથા ક્ષય કરનાર, જેમના ચરણમાં ત્રણે જગત નમે, ચક્રીઓ અને ઈંદ્રો આજોટે તેની પ્રતિમાના પૂજનમાં વાંધોજ કેમ હોય?

એક વખત પ્રસન્ન થયે સતે ગુરુ દ્રોણાચાર્યે પરમ-વિનીત વીર અર્જુનને વચન આપ્યું હતું કે ધનુર્વિદ્યા સંપૂર્ણતયા તારા શિવાય કોઈને પણ હું શીખવીશ નહિ- કેટલાક સમય બાદ એ બાણાવળી વીર અર્જુન કોઈ એક વનમાં જાય છે. ત્યાં કેટલાક ઝાડો ખૂબ નજર કરતાં પાંદડે પાંદડું કોઈની અપૂર્વ ધનુર્વિદ્યાની સાક્ષી પૂરે છે. એ ધનુ-

દિંદાધરની તપાસ કરતાં તે એક ભીલ નીકળે છે. અર્જુન
 ખેદ પામે છે. વિનીત એવો અર્જુન પણ ગુરના વચનમાં
 શંકા ધરવાની ઉતાવલ કરી ખેદ પામે છે. ખેદનું કારણ
 આગ્રહથી ગુર દ્રોણાચાર્ય પૂછે છે. વિનીત વીર અર્જુન
 સ્વનિય ઉપરની વાત રજુ કરે છે. ગુર પણ આશ્ચર્ય પામે
 છે. ગુર અર્જુનને ખાત્રી આપે છે કે મહેં કોઈને વિદ્યા
 શીખવીજ નથી તેમજ એ ભીલને હું જાણતો પણ નથી
 અરે મેં તેને જોયો પણ નથી. ફરી દ્રોણાચાર્ય ગુર તથા
 વિનીત શિષ્ય વીર અર્જુન ઉભય ત્યાં જાય છે. વિશેષતઃ
 તપાસ કરતાં જણાય છે કે તે ભીલે ગુર દ્રોણાચાર્યની
 માટીની મૂર્તિ બનાવી હતી અને તેની ગુરભાવે અપ્રતિમપણે
 તે પૂજા કરતો હતો અને એજ કારણે તે ભીલ વિના શિક્ષકે
 તે વિદ્યા સાંગોપાંગ મેળવી શક્યો હતો. અરે અર્જુન પણ
 વિસ્મય પામે તેવી રીતે એ વિદ્યાને તે કેળવી શક્યો હતો.
 રીતસરની તાલીમ આપનાર કોઈ હતું નહિ. માત્ર વિદ્યાનોજ
 પ્રધાન હેતુ છતાં ગુર મૂર્તિ પ્રતિ તેનો ભક્તિભાવ અન-
 ન્યજ હતો. મૂર્તિજ સાધન બને છે, તો પછી વીતરાગત્વ
 મેળવવા પૂજ્ય વીતરાગદેવની પ્રતિમાનું પૂજન એજ પ્રબળ
 સાધન હોય એમાં આશ્ચર્ય શું ?

શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રમાં જણાવે છે કે સ્ત્રીના ચિત્રા-
 મણુ સામે જોવાથી પણ કામ વિકાર ઉપજે છે અને માટે

તો ત્યાં દોષ બતાવ્યો છે. આ વાત સામાન્ય છે. વિશ્વાનુ-
ભવવાળી છે. જો સ્ત્રીનું ચિત્ર દોષ પ્રેરી શકે તો વીતરાગ-
દેવની પ્રશમરસભરી અદ્ભૂત-અપૂર્વ પ્રશમરસ-અમર વીત-
રાગત્વ જરૂર પ્રેરી શકેજ-અર્પી શકેજ-એમ માનવામાં
વાંધો શ્યો. બેશક-તેના આરાધકને-ગ્રાહકને યત:

ગ્રાહક ગ્રાહક હોય તો, વાહન વાહક થાય.

સૂત્રમાં જંઘાચારણુ વિદ્યાચારણુ મુનિઓની તીર્થયાત્રાની
તથા ચૈત્ય વંદનાની વાતો વારંવાર આવે છે.

સૂર્યાભ દેવતા ઉત્પન્ન થતી વખતે પોતાના સમાન
દેવોને તે પૂછે છે કે આ વિમાનમાં મને પૂર્વ અને પશ્ચાત
હિતકારી કોણ છે ? દેવતાઓ જણાવે છે કે શ્રી જિનપ્રતિમા
તથા જિનઅસ્તિઓ. આ વાત શ્રી રાયપસેણી સૂત્રમાં છે.

દેવલોક પણ શ્રી જિનપ્રતિમાઓથી ભરેલ છે અને
અહર્નિશ વિવેકી દેવતાઓ પૂજન કર્યા કરે છે એમ શાસ્ત્ર
કહે છે. તીર્થવંદન છંદમાં તેના રચનાર એનું વર્ણન નીચે
મુજબ જણાવે છે—

મકળ તીર્થ વંદ કરજોડ, જિનવર નામે મંગલ કોડ;

પહેલે સ્વર્ગે લાખ બત્રીશ, જિનવર ચૈત્ય નમું નિશદિશ. ૧

ખીજે લાખ અઠ્ઠાવીસ કલાં, ત્રીજે બાર લાખ સદલાં;

ચોથે સ્વર્ગે અડલખ ધાર, પાંચમે વંદુ લાખજ ચાર. ૨

છઠ્ઠે સ્વર્ગે સહસ પચાસ, સાતમે ચાલીસ સહસ પ્રાસાદ;
 આઠમે સ્વર્ગે છ હજાર, નવ દશમે વંદુ શત ચાર. ૩
 અગીયાર બારમે ત્રણસે સાર, નવ ત્રૈવેય કે ત્રણસે અઢાર;
 પાંચ અનુત્તર સર્વે મળી, લાખ ચોરાશી અધિકાં વળી. ૪
 સહસ સત્તાણુ ત્રેવીસ સાર, જિનવર ભુવન તણા અધિકાર;
 લાંબા સો જોજન વિસ્તાર, પચાસ ઊંચા બોહોતેર ધાર. ૫
 એકસો એંસી બિંબ પ્રમાણ, સભા સહિત એક ચૈત્યે જળુ;
 સો કોડ બાવન કોડ સંભાળ, લાખ ચોરાણું સહસ ચૈંઆળ. ૬
 સાતસે ઉપર આઠ વિશાળ, સ્ત્રવી બિંબ પ્રણમું ત્રણ કાળ;
 સાત કોડને બોતેર લાખ, ભુવન પતિમાં દેવલ લાખ. ૭
 એકસો એંશી બિંબ પ્રમાણ, એક એક ચૈત્યે સંખ્યા જળુ;
 તેરસે કોડ નબ્યાશી કોડ, સાઠ લાખ વંદુ કર જોડ. ૮
 બત્રીશે ને આગણસાઠ, તિર્છા લોકમાં ચૈત્યનો પાઠ;
 ત્રણ લાખ એકાણું હજાર, ત્રણસેવીસ તે બિંબ જુહાર. ૯
 વ્યંતર જ્યોતિષિમાં વળી જોહ, શાશ્વતાગ્નિન વંદુ તેહ;
 રિષભ ચંદ્રાન નવારિખેણ, વર્દ્ધમાન નામે ગુણુશેણ. ૧૦
 સુમેતશિખર વંદુ જિન વીસ, અષ્ટાપદ વંદુ ચોવીસ;
 વિમલાચક્ષને ગઢ ગિરનાર, આથુ ઉપર જિનવર જુહાર. ૧૧
 સંખેશ્વર કેસરિયો સાર, તારંગે શ્રી અજિત જુહાર;

અંતરિક વરદાણો પાસ, જરાવલોને થંભણ પાસ. ૧૨
 ગામ નગર પુર પાટણ જેહ, જિનવર ચૈત્ય નમું ગુણગેહ;
 વિહરમાન વંદું જિન વીસ, સિદ્ધ અનંત નમું નિશદીસ. ૧૩
 અઢીદ્વીપમાં જે અણુગાર, અદાર સહસ્ર સિલાંગના ધાર;
 પંચ મહાવ્રત સમિતિ સાર, પાળે પગાવે પંચાચાર. ૧૪
 બાહ્ય અભ્યંતર તપ ઉજમાળ, તે મુનિ વંદુ ગુણ મણિમાળ;
 નિસનિત્ય ઉડી કીર્તિ કરે, જીવ કહે ભવસાયર તરે. ૧૫

સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળ ત્રણે લોકમાં રહેલ જિનાલય—
 જિનખિંબને વંદન ઉપરના છંદમાં કરેલ છે જેમાં જિનાલય
 અને જિનખિંબની વાતો લાખો કરોડોથીજ છે.

જગચિંતામણિ ચૈત્ય વંદનમાં પણ જણાવેલ છે.
 સત્તાણુવધ સહસ્સા, લખ્યા છપ્પન્ન અદ્વૈતોડિઓ,
 બત્તીસય બાસિ આઈ, તિઅલોએ ચેષ્ટએ વંદે.
 પનરસ કોડિસયાઈ, કોડિઆયાલ લખ્ય અડવના;
 છત્તીસ સહસ્ર અસિઆઈ. સાસય બિંબાઈ પણમાસિ.

:: મકરણુ ૬ કું. ::

મૂર્તિપૂજનની સિદ્ધિ સમયાદિની વિચારણા
અને તેના લાભ. (ચાલુ)

મંત્રીશ્વર અલયકુમારે આર્દ્રક દેશના આર્દ્રક કુમારને
મૈત્રી હેટમાં શ્રી જિનપ્રતિમાજ મોકલી હતી અને એ
પ્રતિમાજ-એ મૂર્તિજ એ આર્દ્રક કુમારના જીવન પલટાનું-
જીવનોદ્ધારનું પરમ સાધન બને છે એ સુપ્રસિદ્ધ છે.

પ્રતિ વાસુદેવ રાવણે પણ ચૈત્યમાં પ્રભુની મૂર્તિ સામે
નૃત્ય કરતાંજ તીર્થંકર નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું છે. મહાસતી
દમયંતી (ભીમકતનયા-નલપત્નિ) એ પાછલા ભવમાં-સંગર
ગામે મમણુ રાજાની વીરમતિ નામની રાણીના ભવમાં અષ્ટા-
પદે જઈ ચોવીસે પ્રભુની (બિંબની-મૂર્તિની) પૂજા કરી
હતી અને એ મૂર્તિને રત્નજડિત સુવર્ણ તિલક ચઢાવ્યા
હતા અને ત્યાં લાવોત્પન્ન પુણ્યબંધોદયે દમયંતીના ભવમાં
સૂર્યસમાન પ્રકાશવાળું સ્વાભાવિક લાલ તિલક તેણીને
સાંપડે છે. પછી એ ભવમાં તો તે પૂજનાદિ કરે એમાં તો
આશ્ચર્યજ શું ?

પ્રમાણો તો પગલે પગલે છે.

શ્રી સુધર્મા સ્વામિ વિરચિત શ્રી જ્ઞાતા સૂત્રમાં સત્તિ દ્રૌપદીએ કરેલી જિનપૂજનનું વિસ્તૃત વર્ણન છે. આ દ્રૌપદીજી (પાંડવ પત્નિ) શ્રી શ્રેણિક રાજાથી ચોર્યાશી હજાર વર્ષ પૂર્વે શ્રી નેમિનાથ ભગવાનના સમયમાં થયેલ છે. અને દેવી દમયંતી તો દેવી દ્રૌપદીથી પણ ઘણા સમય પહેલાં થયેલ છે.

વચ્ચુર નામના શ્રાવકે શ્રી મહીનાંથ સ્વામીનું મંદિર બાંધાવ્યાની વાત શ્રી આવશ્યક સૂત્રમાં આવે છે.

આ અવસર્પિણીમાં આ ભરતક્ષેત્રના પ્રથમ તીર્થંકર યુગલ ધર્મ નિવારક શ્રી નાલેય (શ્રી નાલિ રાજાના પુત્ર શ્રી આદિનાથ યાને શ્રી ઋષભદેવ ભગવાન) સ્વામીના પ્રથમ પુત્ર—આ અવસર્પિણીમાં આ ભરતક્ષેત્રના પ્રથમ ચક્રવર્તિ (ધર્મચક્રી પિતાના પુત્ર જેમણે આરીસા સામે લાવના લાવતાં કેવળજ્ઞાન મેળવ્યું હતું. વંદન) ભરત મહારાજાએ અષ્ટાપદ તીર્થપર શ્રી જિનમંદિર કરાવ્યું, ને તેમાં ચોવીસે તીર્થ પતિઓના શરીર પ્રમાણુ મૂર્તિઓ પધરાવી જેની યાત્રા છેલ્લે લબ્ધિબળે ત્રિશલાનંદન ભગવાન મહાવીર સ્વામીના પ્રથમ ગણધરદેવ શ્રી ગૌતમસ્વામિ (જેમના દીક્ષિત દરેકે દરેક સાધુને કેવળજ્ઞાન થયેલ છે) એ કર્યાનું વૃત્તાંત સુપ્રસિદ્ધ છે. શ્રી સંજેશ્વરજી તીર્થની—શ્રી સંજેશ્વરજી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાના ઇતિહાસ તરફ અવલોકન કરો.

એ દિવ્ય ચમત્કારી લવ્ય મૂર્તિ ગઈ ચોવીશીમાં આઘાડી શ્રાવકે ભરાવી અને તેની પોતે ઘણા કાળ પર્યંત ભક્તિભાવે પૂજા કરી. ત્યાર બાદ માનવોએ, દેવોએ, ઈંદ્રોએ પૂજેલી એ પ્રતિમાની વાત જૈન સમાજમાં સુવિદિત છે. કૃષ્ણ જરાસંઘના યુદ્ધ પ્રસંગે એ પ્રતિમાનું પ્રાગટ્ય વૃત્તાંત બાણીતું છે. શ્રી કૃષ્ણનો વિજય-વિજય શંખાનુસાર શ્રી સંજેશ્વર ગ્રામે શ્રી સંજેશ્વર તીર્થ થયું. સ્તંભન પાર્શ્વનાથ અને ચારૂપ તીર્થની પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાઓનો ઇતિહાસ પુરાણો અને ચમત્કારિક છે.

સિદ્ધ થાય છે કે મૂર્તિ-મૂર્તિ પૂજન ઘણા પ્રાચીન સમયથી છે એમ કહેવું એ પણ ખરાબર નથી પણ અનાદિ કાલથી છે એમ કહેવું એજ વાસ્તવિક છે.

જમીનમાંથી ખોદતાં એ ઘણી વખત પ્રાચીન મૂર્તિઓ નીકળે છે. હિંદુસ્તાનમાં તો નીકળે એમાં શું નવાઈ પણ હબારો વર્ષોથી જ્યાં જૈનોની વસ્તી પણ નથી એવા યૂસૈપાદિ સ્થળે પણ નીકળે છે. યૂરોપમાં હંગરીના મુખ્ય શહેર બુદા-પેસ્ટ શહેરમાં એક અંગ્રેજને મહાવીરની પ્રતિમા જમીનમાંથી મળી છે જે તેણે પોતાના બાગમાં રાખી છે જેનો ફોટો 'યુનાઇટમાં' જસવંતરાય જૈની પાસે છે. (બુઓ વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથ ૧ લો). અસ્તુ. અનાદિકાલથી મૂર્તિપૂજન

સિદ્ધજ છે. જે જમાનો આખોએ મૂર્તિ-આકાર સાથે લીલા કરી રહ્યો છે, આકાર બળે તો આકારોનો હરપયોગ કરી રહ્યો છે, એમાંજ જગત આગળ વધી રહ્યું છે એમ માને છે, તે જમાનામાં એ મૂર્તિ માનવાની ના કહેવી એ કેવળ કદાચહજ છે-મૂર્તિની લાલે ના કહેવાય પણ ચિત્ર-ફોટો તો પ્રમાણાતીત ને તેના ઉત્કર્ષ માટે તો કેમેરાદિ અનેક ડગાઓ ફોનોગ્રાફ અને સીનેમીટોગ્રાફમાં તો જગત ઘેલું-આ બધું શું છે ? મૂર્તિની ના પાડનાર પાકીટમાં-લાકીટમાં કે કોટ બાકીટમાં-જરૂર એકાદ ફોટો તો ખરોજ. ત્યાં પ્રેમ-આદર બધુંએ—

પરમકૃપાળુ પરમાત્માની પ્રતિમા (મૂર્તિ) માંજ વાંધો એજ મહદાશ્ચર્ય અગર મહદ્ દુર્ભાગ્ય-કિંબહુના મૂર્તિ આ-રાધ્યજ છે. શ્રી જિનપ્રતિમા શ્રી જિનસદૃશ છે. દલીલોમાં નિરૂત્તર થતાં કેટલાક કુતર્કવાદીઓ હિંસા વિગેરેની વાતો લાવે છે. હિંસા અહિંસાનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજ્યા વગર અગર સમજ્યા છતાં કદાચહ ખાતરના એ બધા ફાંફાં છે. એવા વિરોધ દર્શાવનારાઓ મૂર્તિપૂજા શિવાયની તેવાજ વિરોધવાલી તમામ પ્રવૃત્તિ આચરી રહેલ હોય છે જેની મિમાંસા લખતાં તો ખાસ એ વિષયનો આ ગ્રંથ ખાલી નાથ. એ વિષય પરત્વે ઘણું લખાયું છે. જિજ્ઞાસુઓએ તે સે ગ્રંથો જોવા જેવા કે-ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ સુબોધિનજી કૃત

પ્રતિમાશતક, તથા આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયનંદસૂરીશ્વર
કૃત શ્રી સમકિત શબ્દોદ્ધાર-તત્ત્વનિર્ણય પ્રાસાદાદિ. વિગેરે
અથા નેવા.

:: પ્રકરણ ૭ મું ::

મૂર્તિપૂજન-તીર્થપૂજન-પ્રભાવ.

મૂર્તિ એ મોક્ષમાર્ગનું પરમ આલંબન છે. મૂર્તિ-જિનાલય અને તીર્થ એજ સ્થાવર તીર્થ. તારે તેને તીર્થ કહીયે. પ્રભુ-વિહરમાન પ્રભુએ જંગમતીર્થ અને મૂર્તિ-તીર્થ એ સ્થાવર તીર્થ-ચૈત્ય એટલે શ્રી જિનેશ્વરદેવની મૂર્તિ અને તે શ્રી જિન સરખીજ.

—શાહ્નલવિકીકૃત—

પાપં લુપ્પતિદુર્ગતિં દલયતિ વ્યાપાદય ત્યાપદં,
પુણ્યં સંચિનુતે શ્રિયં વિતનુતે પુષ્પાતિનીરોગતામ્ ।
સૌભાગ્યં વિદધાતિ પલ્લવ યતિપ્રીતિં પ્રસૂતે યશઃ,
સ્વર્ગંચ્છતિ નિર્વૃત્તિં ચ સ્વ યત્ય ચાર્હતાં નિર્મિતા ॥

શાતર્થિક શ્રી સોમપ્રભસૂરિ.

અર્થ—જિન ભગવાનની પૂજા પાપને લોપે છે, દુર્જ-તિને નિવારે છે, આપત્તિનો નાશ કરે છે, પુણ્યને એકઠું કરે છે, લક્ષ્મીને વિસ્તારે છે, આરોગ્યને પોષે છે, સૌભાગ્યને

કરે છે, પ્રીતિને ઉપભવે છે, કીર્તિને ફેલાવે છે, અરે સ્વર્ગ અને મોક્ષ પણ આપે છે.

**શુભંપ્રસૂતે કમલાંકરોતિ, રાજ્યંવિધત્તે તનુતેચરુપં,
પ્રમાર્ષિ દુઃખં દુરિતં ચહન્તિ જિનેંદ્ર પૂજાકુલ કામધેનુ ।**

અર્થ—જિનેંદ્ર પૂજા કુળમાં કામધેનુ (ઇચ્છિત આપનારી દીવ્ય ગાય) જેવી છે. તે પુત્ર આપે છે, લક્ષ્મીવાન કરે છે, રાજ્ય આપે છે, રૂપ પ્રસારે છે, દુઃખ દૂર કરે છે અને દુરિતને હણે છે.

**પ્રાતઃપ્રૂજયે દ્વાસૈ મધ્યાન્હે કુસુમૈર્જિનમ્,
સંધ્યાયાં ધૂપનૈર્દીપૈ સ્ત્રિધા દૈવંપ્રૂજયેત્ ।**

“ પ્રાતઃકાલે જિનેશ્વરદેવને વાસકેષપથી પૂજવા, મધ્યાન્હે શુષ્પેથી પૂજવા (મધ્યાન્હ પૂજામાં કેસર, ચંદન-પુષ્પાદિ અનેક પ્રકાર) અને સંધ્યાકાળે ધુપ-દીપથી પૂજવા એમ ત્રિકાલ પૂજવા—

**ન ચૈત્ય સાધર્મિક સાધુયોગો,
યત્રાસ્તિ તદ્ગ્રામ પુરાદિકેષુ;
યુતેષ્વપિ પ્રાજ્યગુણૈઃ પરૈશ્ચ,
કદાપિ ન શ્રાદ્ધ જના વસન્તિ.**

ન્યાં ચૈત્યો, સાધર્મિક જનો અને સાધુઓનો યોગ
હોતો નથી તેવા ગામ તથા નગર કદી બીજા ગુણોથી યુક્ત
હોય તો પણ તેમાં શ્રાવક લોકો વસતા નથી.

**શ્રી તીર્થપાંથ રજસા વિરજી ભવંતિ,
તીર્થેષુ બંધ્રણતો ન ભવે ભ્રમંતિ;
દ્રવ્ય વ્યયાદિ નરાઃ સ્થિરસંપદઃસ્યુઃ
પૂજ્યા ભવંતિ જગદીશમથાર્ચયંતઃ**

અર્થ—ભવ્ય પ્રાણીઓ તીર્થના માર્ગની રજ વડે
[વરજ—પાપરહિત થાય છે. તીર્થોમાં ભ્રમણ કરનારાઓ આ
સંસારમાં ભ્રમણ કરતા નથી. તીર્થ ક્ષેત્રમાં જેઓ દ્રવ્યનો
વ્યય કરે છે તેઓ સ્થિર સંપત્તિવાળા થાય છે અને ત્યાં
જગતપતિને પૂજનારાઓ બીજાઓને પૂજવા યોગ્ય થાય છે.

**एकैकस्मिन् पदेदत्ते शत्रुंजय गिरिप्रति,
भवकोटि सहस्रेभ्यः पातकभ्यो विमुच्तेय.**

અર્થ—શત્રુજય પર્વત (તીર્થાધિરાજ) પ્રત્યે એક
એક એક પગલું ભરવાથી પ્રાણી કોડ હજાર ભવનાં પાપ-
માંથી મુકાય છે.

અકકેકું ડગલું ભરે, શત્રુજા સમુદેહ,

રીખવ કહે ભવ કોડના, કર્મ ખપાવે તેહ.
 પુષ્પાદ્યર્ચા તદાજ્ઞાત્ર, તદ્ દ્રવ્ય પરિરક્ષણમ્,
 ઉત્સવા તીર્થયાત્રાચ ભક્તિઃ પંચવિધાજિને.

પુષ્પાદિકથી પૂજા કરવી, જિનેશ્વરની આજ્ઞા માનવી,
 દેવદ્રવ્યનું રક્ષણ કરવું, ઉત્સવો કરવા અને તીર્થયાત્રા કરવી
 એ પાંચ પ્રકારની શ્રી જિનેશ્વરની ભક્તિ કહેવાય છે.
 વધારે શું—

શાર્દૂલવિક્રીડિત.

નેત્રનો ઉપયોગ—

નેત્રેના યુગલે રસિક નજરે, જોને ફરીને ફરી,
 શ્રી ત્રેલોક્ય પ્રકાશ આશ પૂરતા, બહાલા હરિના હરિ;
 જેની શાંત પ્રશાંત મૂર્તિ મધુરી, શ્રી વીતરાગ પ્રભુ,
 બહાલા વીર જીજ્ઞૃહ ઇન્દ્રગણુથી, શ્રી સેવ્ય શમ્ભુ વિભુ.

:: પ્રકરણ ૮ મું. ::

શ્રી જિનેશ્વરદેવની ભક્તિ અને જમાનાવાદ.

પુષ્પાચર્ચા તદાજ્ઞાચ, તદ્દ્રવ્યપરિ રક્ષણમ્,
ઉત્સવાસ્તીર્થયાત્રાચ ભક્તિઃ પંચવિધાજિને.

પુષ્પાદિકથી પુજા કરવી, આજ્ઞાને માનવી, દેવદ્રવ્યનું રક્ષણ કરવું, ઉત્સવો કરવા અને તીર્થયાત્રા કરવી એ પાંચ પ્રકારની શ્રી જિનેશ્વરની ભક્તિ કહેવાય છે.

૧. પુષ્પાદિકથી (કેસર-ચંદન-ધુપ-દીપ-નૈવેદ્ય-પુષ્પાદિ સર્વ પ્રકારે) શ્રી જિનેશ્વરદેવની ત્રિહાળ પૂજા કરનાર ભવ્યાત્મા સંસાર સમુદ્રને સહજમાં તરી જાય છે.

૨. દ્રવ્ય પૂજન કરવા છતાં જો તેમની આજ્ઞાને ન મનાય (ભલે આરાધનમાં સામર્થ્યનો અભાવ પણ હોય તો પણ આજ્ઞાનું બહુમાન તો જોઈએજ)-આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન થાય એ ભવના વિસ્તાર માટે થાય છે. ધર્મકુતર્કો કરવામાં નથી, કદાચહમાં નથી, સગવડીયો પંથ શોધવામાં નથી, જમાનો જમાનો કહી વૃત્તિઓને પોષવામાં નથી (જમાનો જ્ઞાનીઓના ધ્યાન બહાર હતોજ નહિ), શાસ્ત્રોને શસ્ત્ર બનાવવામાં નથી, કે પ્રપંચની ચોપાટ ખેલવામાં

અતુરાઈ વાપરવામાં નથી. ધર્મ શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામાંજ છે. એ આજ્ઞા શિરોમાન્યજ હોય. શ્રેણિકરાબની અવિરતિ છતાં—બીલકુલ વ્રતારાધન નહિ છતાં—પ્રભુ વીરની આજ્ઞામાંજ દઢ હોઈ વીરવાણી શ્રદ્ધાસાધને તીર્થંકર થશે. જેને સર્વજ્ઞ માન્ય ત્યાં પછી બોલવું એ બકવાદ છે. વીસમી સદીની પરિસ્થિતિ જુદી છે. આજ તો સર્વજ્ઞની ભૂલો શોધનાર પડ્યા છે, સંતોને શયતાન કહેનાર શયતાનો પોતાને સુધારકમાં મનાવે છે. આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન એ અધર્મ છે—સગવડ ભલે હોય—આજ્ઞાનું આરાધન—બહુમાન એ ધર્મ છે—અગવડ ભલે હોય.

શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞામાંજ ધર્મ. તમામ આજ્ઞાનું પરિપાલન—યથાશક્ય પરિપાલન, અસામર્થ્ય માટે પ્રશ્નાતાપ, પરિપાલન કરનારાઓનું અનુમોદન, પૂર્ણ સામર્થ્યનું ધ્યેય, આજ્ઞામાં શ્રદ્ધા બહુમાન અને જે જે યોગે આત્મા નિર્મળ થાય, જે જે યોગે પરમાત્મા મહાવીરદેવના શાસનને વિશ્વમાં પ્રભાવ વિસ્તારે તે તે સર્વ યોગોમાં આત્મા પ્રકુલ્લ બન્યો રહે એજ આરાધન. એથીજ ભવ નિસ્તાર, નહિ તો વિસ્તાર તો છેજ.

૩. દેવદ્રવ્યનું રક્ષણ કરવું. વૃદ્ધિ કરવી વિગેરે—એ પણ એક પ્રકારની ભક્તિ છે. દેવદ્રવ્ય સંબંધી તો પ્રશ્ન હોયજ શાનો?

દેવને સમર્પેલ દ્રવ્ય તે દેવનુંજ તેનું તો રક્ષણુજ હોય. તેની વૃદ્ધિજ કરવાની હોય. પ્રભુની આજ્ઞામાં ધર્મ છે. અતએવ દેવદ્રવ્યનું રક્ષણુ અને યોગ્ય રીત્યા વૃદ્ધિ એજ કર્ત્તવ્ય.

૪. ઉત્સવો-ઉત્સવો-મહોત્સવો કરવા એ પરમભક્તિ છે. ન્યા-યોત્પન્ન લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય છે. ભક્તિની વૃદ્ધિ છે કર્મની નિર્જરા છે અને શાસનનો પ્રભાવ છે. દેવતાઓ પણ પૂર ઠાઠમાઠથી ઉત્સવો કરે છે.

૫. તીર્થયાત્રા અવશ્યમેવ કર્ત્તવ્ય છે. જ્યાં જ્યાં શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના કલ્યાણુકો છે તે તે ભૂમિ વિગેરે જે જે તીર્થસ્થળો હોય ત્યાંના પવિત્ર વાતાવરણમાં નિર્વૃત્તિપૂર્વક તીર્થયાત્રા કરતાં ધણો લાભ છે. ભાગ્યશાલી આત્માઓ શ્રી સંઘ કાઠીને પણ તીર્થયાત્રા કરે છે. જમાનાના નામે વ્યર્થ કોલાહલ મચાવનારાઓ સમાજની સ્થિતિ વિશેષ કઠંગી કરી મૂકે છે. આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ સાગરાનંદસૂરીશ્વરજીએ એ વિષયમાં નીચે મુજબ સ્પષ્ટતથા ઉપદેશ્યું છે જે મનન કરવા યોગ્ય છે. સ્વેતાંબર જૈન સમાજની એજ પરિસ્થિતિ છે.

“ મહાનુભાવો ! કહેવું જોઈશે કે દેશકાળને પામીને તમે હૃતશ્રદ્ધા થાઓ છો પણ જરા દ્રષ્ટિ ખોલીને જુઓ કે તમારા

એજ દેશકાળમાં અન્ય લોક કેવા રહે છે ? રાગદ્વેષાદિથી ભરેલાં ચરિત્રોવાળા દેવોમાં એમની શ્રદ્ધા, જ્યાં મલીનતા રહેલી હોય તેવા મંદિરોમાં એમની શ્રદ્ધા, અને તમને વીતરાગ અને એનાં મંદિરો કે જ્યાં કેવળ વૈરાગ્યભાવના આત્મકલ્યાણ અને ત્યાગની છાજો ઉછળે છે તેમાં શ્રદ્ધા નહિ. એ લોકો રંગરાગ અને તમાસામાં ધન ખરચીને સફળતા માને અને તમે આત્મકલ્યાણને અંગે, ત્યાગને અંગે, વીતરાગભાવને અંગે ખર્ચવામાં ધુમાડો અને પાણી માનો. બીજાઓ પોતાના દારૂ માંસ વાપરનારા અને કંચન કામીની રાખનારા ગુરૂઓને ગુરૂ તરીકે માને અને તમે તમારા નિર્ઘ્રિય ત્યાગી ગુરૂઓને પણ ન માનો. એક પાદરીના ખુનથી ખ્રીસ્તીઓએ આખા ચીનદેશની ખરાબી કરી અને તમે તો ચાહીને તમારા ગુરૂઓનું અપમાન કરો અને કરાવો. તમારે જ્યારે દેશકાળ જોવા છે ત્યારે તે શાસ્ત્રકારોએ કહેલા જોશો કે તમે માની લીધેલા જોશો ? કેવળ જ્ઞાનાદિમાં, પંચમહાવ્રતાદિમાં, ધર્મના મૂળ સિદ્ધાંતોમાં દેશકાળ નહિ ચાલે. દિગંબર લોકો ભગવાનના વચનને વિચ્છેદ થયેલું માને છે અને શાસ્ત્ર જે છે તે આચાર્યોએ નવું કરેલું માને છે. ભગવાનની મૂર્તિને યુક્તિ વિરુદ્ધ ચક્ષુ વિકલ અને ગુહ્ય ભાગને પ્રગટ દેખાડતી માને છે છતાં તેઓની શ્રદ્ધા એટલી બધી કે તેમનામાં ઘણાએ શિક્ષિતો અને બારીસ્ટરો થયા છતાં એક

પણ તેમના શાસ્ત્રો વિરૂદ્ધ બોલનાર કે લખનાર ન નીકળ્યો અને તમારામાં એક સારો ન નીકળ્યો. કલિકાળ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ, શ્રી હરિભદ્રસૂરિ, શ્રી રત્નશેખરસૂરિ ઇત્યાદિ ચિરંજીવ મહર્ષિઓ માટે મનગમતું લખનારા બીજા બળ્યા દેખાય છે. દીગમ્બરો તીર્થોને માટે અનેક પ્રયત્નો દ્વારા અંકુશ મેળવવા નિરંતર કટિબદ્ધ રહે છે અને તમે રક્ષણ કરવા પણ કાયર બનો છો અને કહો છે કે હવે એ પૂજા કરે તોયે શું અને આપણે કરીયે તોયે શું ? એમનામાં એક વિરૂદ્ધ નહિ, તમારામાં એકે અનુકુળ નહિ. દેવ, ગુરુ અને ધર્મમાં મરજી મુજબ ફેરફારો કરવા એ દેશકાળનો અર્થ નથી. અપવાદનો નિયમ પણ લાગુ પડે નહિ. અપવાદ છે પણ અપવાદ પણ શા માટે હોય છે ? જે ઉત્સર્ગને પુષ્ટિ કરે. શેઠનો મુનિમ હોય, લાખોનો વહીવટ કરતો હોય, શેઠની સહીની પણ જરૂરત ન હોય પણ એ બધું ક્યાં સુધી ? જ્યાં સુધી મુનિમના વહીવટ અને છુટોથી પેઢીના અંગનું કાર્ય થતું હોય ત્યાં સુધીજ. મુનિમ પોતાના ઘરને માટે પાંચ રૂપીયાનીજ ચીજ લાવીને પેઢીના ચોપડે ખર્ચ ખાતે ઉધારે તો તે મુનીમ શેઠની છુટોનો લાભ લઈ શકતો નથી. ત્યારે સમજો કે જે છુટ હતી તે પણ પેઢીના લાભ માટે, વ્યક્તિના સ્વાર્થ માટે નહિજ. એવીજ રીતે અપવાદ, ઉત્સર્ગ કંઈ અને અપવાદ કંઈ એ ન ચાલે વિગેરે”

લવલીડૂ પ્રાણીઓ તો ડગલે ડગલે ભગવાનની વાણીનું
બહુમાનજ લાવે. પાપથી ડરે, ઉત્સૂત્રથી ત્રાસે, જ્યાં પોતાનો
જ્ઞાનાદિ ક્ષયોપશમ ન્યુન હોય ત્યાં તે તે કર્મનો પશ્ચાતાપ
કરે. વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્યા, તપશ્ચર્યા, વિરતિથી કર્મની નિર્જરા કરે.

મનુષ્ય જન્મજ અતિશય દુર્લભ છે, તો પછી આર્યક્ષેત્ર,
આર્યકુલ, સુદેવ, સુગુર, સુધર્મનો સાનકૂળ સંયોગ એ બધાની
દુર્લભતા તો જરૂર અધિકાધિકજ છે. એ બધું પ્રાપ્ત કરી
જડવાદમાં જકડાઈ જઈ વ્યર્થ ગુમાવવું વિવેકી પ્રાણીઓ
માટે ઉચિત નથી.

**જિનેન્દ્ર પૂજાગુરુ પર્યુપાસ્તિ,
સત્ત્વાનુકમ્પા શુભપાત્રદાનમ્ ।
ગુણાનુરાગઃ શ્રુતિરાગ મસ્ય,
નૃજન્મવૃક્ષસ્ય પાલાન્યમૂનિ ॥**

અર્થ—જિનેન્દ્રની પૂજા, ગુરૂની ઉપાસના, પ્રાણિમાત્ર પર
દયાભાવ, શુભપાત્રમાં દાન, ગુણી જનપર પ્રીતિ અને આગ-
મનું શ્રવણ આ સર્વ મનુષ્ય જન્મરૂપ વૃક્ષનાં ફળો છે.

વધારે શું કહેવું, વીરવાણીમાં આત્મકલ્યાણ છે, જડવાદની
જમાનાવાદની વ્યર્થ વાણીમાં નહિ.

—ધંદ્રવિજય છંદ—

વીર વિભુ વચને વસી વૃત્તિ વહાણુ સમાન લવોદધિ તારે,
 ધીર બની લયલન બની વરતાય યદિ ક્ષણુ તે અનુસારે;
 કલ્પતરુ યદિ પ્રાપ્ત થયો પછી કોણુ ગમાર રહેજ વિચારે,
 નાથ અનાથ તણા, શિવસાથની બાથ, પછી નહિ ઢીલ લગારે. ૧

આદર આદર આચર સાદર ભાદરવો પછી નેણુ ન ખીલે,
 વીર વિભુ વીર, વીર વિભુ વીર, શ્વાસ પળે પળ જાય જખી લે;
 જન્મ જરા મરણાદિક કારણુ કંટકના ઢગ આ જગ ચીલે,
 મારગ મોહસ્વરૂપ ભયંકર ત્યાગ કરી વળ મારગ ચીલે. ૨

—ગઝલ—

ભર્યું અમૃત એકાન્તે, પ્રભુ શ્રી વીરવાણીમાં,
 કહો શાને ભટકવાનું ભ્રમિત થઇ વ્યર્થ વાણીમાં;
 અભિલાષી ઉધ્યના હો હૃદય સમ્યક્ત્વને ધરજો,
 બધા વ્યામોહને છોડી વીરાગ મસ્તકે ધરજો. ૧

વિના સમ્યક્ત્વ સિદ્ધિની ન આશા સ્વપ્નમાં રાખો,
 જરૂર સમ્યક્ત્વ થી સિદ્ધ હૃદય પટ પર લખી રાખો;
 સતી સુલસા અને શ્રેણિક તણા સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટાંત,
 કરે છે સિદ્ધ કે સમ્યક્ત્વ સિદ્ધિ ખીજથી ભવ અંત. ૨

: : પ્રકરણ ૯ મું : :

જીર્ણોદ્ધાર

શ્રી ચૈત્ય અટલે શ્રી જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમા તથા શ્રી જિનાલય અને એજ અનાદિકાલથી ભવસાગરમાં ભમતા ભવ્ય પ્રાણીઓને તારનાર અનન્ય અપ્રવહણુ સમાન છે, માટેજ ચૈત્યોની જગતના કલ્યાણ માટે પરમ આવશ્યકતા છે. એવા ચૈત્ય આજે કેટલાય સ્થળે જીર્ણુ દશામાં આવી પડ્યા હોય છે. તેનો ઉદ્ધાર કરવો એ આવશ્યક કર્તવ્ય છે. અને કલિકાળ સર્વજ્ઞ ભગવાન શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય સૂરી-શ્વરજી ક્રમાવે છે કે—

નવીન જિનાલય કરવા કરતાં જીર્ણુ જિનાલયનો ઉદ્ધાર કરવામાં આઠગણું પુણ્ય છે.

એવા જીર્ણુ જિનાલયોના ઉદ્ધાર કરવામાં ઉપેક્ષા જરા પણ હોવી જોઈએ નહિ. એવું પણ જોઈએ છીએ કે કેટલાક કૌસરોમાં અઢળક દ્રવ્ય હોય છે કેટલાક તીર્થોમાં અઢળક દ્રવ્ય હોય છે અને ખીજે સ્થળે જીર્ણુ જિનાલયો તેવીજ સ્થિતિમાં રહે છે. આ સ્થિતિ જરાપણ નુકાવી શકાય તેવી નથી. જિનાલયનું દ્રવ્ય જિનાલયને જરૂર પ્રકામ લાગે અને જો તેમ ન કરવામાં આવે તો ત્યાં પણ એક પ્રકારનો વ્યા-

મોહ ગણાય માટે વહીવટ કરનારાઓએ વિવેકપૂર્વક એ દ્રવ્યનો તથા પ્રકારે વ્યય કરી અર્જુ જિનાલયોનો ઉદ્ધાર કરવો જોઈએ.

જે જે ગામમાં અર્જુ જિનાલયો હોય ત્યાંના જીનો પાસે પૈસાની પૂરતી સગવડ હોય ને તેના ઉદ્ધારનું કામ ઉપાડાય તથા ગમે તેટલો ખર્ચ કરી જિનાલયની શોભા વધારાય તેમાં વાધો નથી પણ કેટલીક વખત એવું પણ બને છે કે કામ ઉપાડનાર પાસે પૈસાની સગવડ ન હોય. કામનો અનુભવ ન હોય. બહાર ગામની ટીપ ઉપર આધાર હોય. પૂરી લાગવગ ન હોય તેવે પ્રસંગે આદરેલ ઉદ્ધારનું કામ અધવચ રહે છે. તેવી પરિસ્થિતિ ધરાવનારાઓએ અર્જુદ્ધારનો અર્થ સમજવો જોઈએ. જરૂર સામર્થ્ય હોય તો જિનાલયને દેવ વિમાન બનાવો પણ એના અભાવે શક્તિના પ્રમાણમાંજ કામ ઉપાડી અર્જુ પુરતુંજ કામ કરવું.

તા ૨૭-૭-૧૯૨૮ના વીરશાસન પત્રમાં મણીલાલ ખુશાલચંદ પાલણપુરવાળાનો નીચેનો લેખ ઉપયોગી ધારી અક્ષરશઃ નીચે મૂકવામાં આવેલ છે. વાંચવો અને વિચારવો.

હેરાસરોના ઉદ્ધાર કરનારાઓને સૂચના.

(લેખક-મણીલાલ ખુશાલચંદ મુ. પાલણપુર.)

જીજ્ઞાસુ હેરાસરોનો ઉદ્ધાર કરવો એટલે જે જગ્યાએ ભાગ્યું તૂટ્યું હોય વિગેરે દુરસ્ત કરાવવું એવો અર્થ છે તેને બદલે આજકાલ ઘણા ભાઈઓ હેરાસરોનું જીનું કામ મજબુત હોવા છતાં ભપકાદાર દેખાવ, હરીફાઈ અથવા સફાઈને માટે જીજ્ઞાસુને નામે મોટો ખર્ચો કરી મૂળથી નવા બનાવે છે તેમાં પણ જે ભાઈઓ જાણકાર તથા વગવાળા હોય છે તે તો ગમે તેમ કરી તેને પહોંચી વળે છે પણ ઘણા ભાઈઓને તો તે કામનો અનુભવ ન હોવાથી વિચાર કર્યા વગર અથવા જાણીતાની સલાહ લીધા વિના ફક્ત સલાટોની સલાહ મુજબ જ કામ શરૂ કરે છે ને પછી ધાર્યા કરતાં વધુ ખર્ચો થઈ જાય છે અને પૈસા પોતાની પાસે ન હોવાથી ટીપો કરવા છતાં પુરા પૈસા ન થવાથી ઘણાં ઠેકાણે અધુરા રહી ગયેલ કામ બગડતાં જોવાય છે, સંભળાય છે.

ઘણાં પ્રકારના માંગણા વધવાથી ટીપો ભરવા તરફ લોકની શ્રદ્ધા ન રહેવાથી ટીપો ઘણીજ મુશીબત અને મહેનત વેઠવા છતાં પણ પુરી થતી નથી.

તે અંગે નીચે મુજબ સુધારા થવાની ખાસ જરૂર છે.

જે જે ગામોમાં વસ્તી ઓછી થઈ હોય અથવા થતી હોય ત્યાં દેરાસરો વધારે હોય ને સચવાતાં ન હોય તો જે મૂખ્ય દેરાસર સારી રીતે સચવાતું હોય તેમાં ખીજા દેરાસરોના પ્રતિમાજી વિગેરે પધરાવી દઈ ઓછામાં સમાસ કરવો. જેવી રીતે જાંલાત વિગેરે ગામમાં થએલ છે અને ગામડાવાળા-ઓએ પોતાની જોડેનાં મોટા ગામના દેરાસરમાં પ્રતિમાજી પધરાવી દેવા.

આમ કરવામાં કેટલાક ભાઈઓ પોતાની આખરૂ જતી સમજી તે પ્રમાણે કરતાં અચકાય છે પણ પોતાથી ન પહોંચાય તો તેવો જોટો આગ્રહ પકડી આશાતનાના દોષના ભોગ થવું એ કોઈરીતે ઉચિત નથી. સમય બળવાન છે. સ્થિતિના ફેરફારો થયા કરે છે, તેને આધીન રહેવું એ વ્યાજબી છે, છતાં પણ જો તેમ ન કરવું હોય તો પોતાના ગામની સ્થિતિના પ્રમાણમાં ખર્ચ કરી સુધારી લેવું પણ ટીપો ઉપર આધાર રાખી ખરાબ થવું કોઈ રીતે ઈષ્ટ નથી. આજકાલ મુંબાઈ લગભગ આખા હિંદુસ્તાનનું કેંદ્ર ગણાતું હોવાથી ત્યાંથી ટીપ સારી થાય છે અને તેમાં ખાસ કરીને ગોડીજીના દેરાસરથી શરૂ થાય છે એટલે ટીપ આગળ આવે તો ગોડી-જીના દેરાસરના ટ્રસ્ટીઓ, કોન્ફરન્સ, શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીના અથવા અન્ય જીર્ણોદ્ધાર ખાતાઓએ અથવા તેમાંથી ગમે તે એક ખાતાએ નીચેની વ્યવસ્થા કરવા ખાસ જરૂર

છે. જો તેવી થશે તો નકામા બેરબ્યાબી ખર્ચ અટકશે ને કામ સારું થશે.

એક સારો પગારદાર એન્જનીયર રાખવો અને તે સંબંધીના ખર્ચ હિંદુસ્તાનના સકળ સંઘોને આપી દેવા. જે કોઈને જીર્ણોદ્ધાર કરાવવા હોય અથવા નવું દેરાસર બંધાવવું હોય તેમણે સંસ્થાને ખર્ચ આપવી. તે પછી જેના જેના તરફથી તેવી ખર્ચ મળે ત્યાં ત્યાં પ્રથમ એન્જનીયરને મોકલવો. તે દેરાસરની સ્થિતિ જોઈ તેમાં શું શું કામ, કેટલું અને કેવી રીતે કરાવવા જરૂર, તેના નકશા તથા ખર્ચના અડસટા કરે અને તે કરાવનારની આર્થિક સ્થિતિ કેવી છે અને તેટલામાં કામ માટે કેવી રીતે પહોંચી શકાય. તે ઉપરથી નવું કામ કરવાની સ્કીમ નક્કી કરી સદર સંસ્થાને મોકલી તેમની સલાહ મંગાવી છેવટ નિર્ણય કરી તે અનુસાર કામ કરાવવા. કારીગરો વિગેરેનો બંદોબસ્ત કરાવી આપી અથવા કોન્ટ્રાક્ટ અપાવી પાછા પોતાની ઓપ્રીસે આવે અને કામ તે પ્રમાણે છે કે નહિ તેની વખતોવખત ખર્ચ લીધા કરે અને છેવટે કામ પુરું થયાથી તપાસ કરી મંજૂર કરી પૈસા વિગેરે ચુકાવી આપી રીપોર્ટ ઓપ્રીસે લાવે,

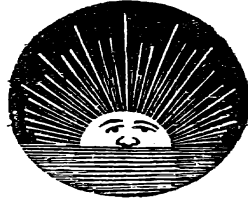
આમ કરવામાં એન્જનીયરનું ખર્ચ જો સંસ્થા ઉપાડી શકે તો ઠીક, નહિતો કરાવનારના ખર્ચ તેમને લેટલી ગોઠવણ —સગવડ કરી આપે.

કામ કરાવનારાઓએ નકશા તથા એન્જીનીયરના ખર્ચને નકામો ન ગણવો. તે ખર્ચથી કામમાં ઘણો ફાયદો થાય છે. નહિતો કંઈ નિર્ણય કર્યા વગર જેમ તેમ કામ શરૂ કરવાથી ખર્ચ વધુ થાય છે એટલુંજ નહિ પણ કામ બરાબર થતું નથી એટલે તે હિસાબે એ ખર્ચ વધુ પડતું નથી.

છેવટે આવો ખંદોબસ્ત કોઈ તરફથી થાય ત્યાં સુધી જીર્ણોદ્ધાર કરાવનાર તથા નવા દેરાસર બનાવનારાઓએ પોતાના ગામના અથવા બાળુના ગામના તે કામના જાણકાર ભાઈઓથી સલાહ કરી કામની જરૂરત પ્રમાણે ખર્ચ કરવું જરૂરત ન હોય તો વધુ કામ નહિ કરાવવું પણ તે પૈસા બીજા કેટલાંક ગામો કે જ્યાં તેવાં કામો અથવા પૂજની સામગ્રી વિગેરેની જોગવાઈ ન હોય ત્યાં તેવાં સાધનો કરાવી આપી તેમને સહાય કરવી એ ઉચિત છે કારણ કે દરેક દેરાસર ઉપર જૈનનો સરખો હક છે માટે માંડે તાંડે નહિ ગણી બધા તરફ સરખી નજર રાખી કામ લેવા વિનંતિ છે. ”

ઉપરનો લેખ ધ્યાન આપવા જેવો છે. તેમણે બતાવેલી ચોજના થાય તો જરૂર સુગમ થઈ પડે. શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી અગર શ્રીમતી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ક્રેટ્સ ધારે તો તે કામ ખુશીથી થઈ શકે. લગભગ દશ પંચર વર્ષ ઉપર કોન્ક્રેટ્સ જરૂર ઘણા કાર્યો હાથ ધરતી હતી અને તે તે

કાર્યોમાં બની શકતા લાભ થતા હતા. જેવા કે જીજ્ઞાસુદાર, દેરાસરોના હિસાબો તપાસવા વિગેરે કાર્યો થતાં અને તેના રિપોર્ટ પણ પ્રગટ થતા. નિયમિત કોન્ફરન્સ ભરાતી, ઉત્સાહ કાયમ ટકી રહેતો અને તે વખતે ઉપદેશકો સામાજિક સુધારણા ઉપર સારી રીતે ઉપદેશો આપતા, જેનું પરિણામ પણ ઠીક આવતું. કોન્ફરન્સ દેવી આજે અસ્તિત્વમાં જરૂર છે. મુંબાઈ જેવા કેંદ્રમાં તેની ઓપીસ અને શ્રીમંતો તથા કેળવાયલાઓનું કરતા કારવતાપણું હોઈ ધાર્યાં કાર્ય તે કરી શકે છતાં દૈવયોગે અફશોષ આજે પરિસ્થિતિ એ નથી.

:: પ્રકરણ ૧૦ મું ::

-તીર્થ રક્ષા-

આજ્ઞાનું પરિપાલન માત્ર સામગ્રી પૂજનમાં પૂર્ણ થાય છે એમ નથી. સામગ્રીપૂજન-દ્રવ્યપૂજન એ આજ્ઞામય છે, ભાવપૂજનનું કારણ છે. રહસ્ય એ છે કે પૂજન અર્થનો વિસ્તાર એથી એ વિશાળ છે. શ્રી, ચૈત્યાદિની રક્ષા, વૃદ્ધિ, જીર્ણોદ્ધાર, તીર્થરક્ષા આ બધું પૂજનમાંજ સમાય છે. એ બધાના વહિવટની શુદ્ધિ એ તો વિશેષાવશ્યક છે. પૂજનના આ બધા પ્રકારોમાં શાસનનો પ્રભાવ છે. એમાં જેટલી બેદરકારી-ખામી-દોષ એ બધું જરૂર આપણને જવાબદાર બનાવે છે.

છતાં આજે બધું એવુંજ દેખાય છે કે આપણું એકપણ તીર્થ કલેશમુક્ત નથી. જે તીર્થો ચૈત્યની શોભાથી સ્વર્ગ-સ્થિતિને પણ ભૂલાવે છે, જમાનાના જડવાદપ્રિય મુસાફરોને પણ માત્ર કારીગીરી માટેજ એમ નહિ પણ ચૈતન્યવાદની ભાવના માટે પણ ડોલાવે છે ‘કંકર કંકર શંકર’ની ભાવના જ્યાંના વાતાવરણમાંજ ઓતપ્રોત બની રહે છે તે તીર્થોની આજની પરિસ્થિતિ વિષમ અને કલેશમય હોઈ દુઃખદ છે.

‘આંગળી આપતાં પોંચો જાય’ એ ન્યાયે આજ આપણું

તમામ તીર્થોની પરિસ્થિતિ છે. તીર્થ રક્ષાના વ્યવસ્થિત પ્રબંધ વિના એવી પરિસ્થિતિમાં સુધારો થતો નથી અને કલેશ કાયમ રહે છે. વિદ્વન પરંપરાની ગણના કરતાં તીર્થ-રક્ષા કરનાર મહાનુભાવોને ધન્ય છે ! તીર્થરક્ષા એજ આત્મરક્ષા.

તીર્થોનો વહિવટ શુદ્ધ અને વ્યવસ્થિત રહે, આપણા હક્કો આવ્યાબાધ રહે અને યાત્રા-પ્રવાહ સાધ્યસાધક બન્યો રહે એજ ધ્યેયમય તીર્થરક્ષા એ આપણું પરમ કર્તવ્ય છે.

જ્યાં જ્યાં પોણું હોય ત્યાં દુનિયા ઘુસે એ સમાન્ય નિયમ છે. એવી પોલાણુ આજે શ્વેતાંબર જૈન સમાજમાંજ વિશેષતઃ દેખાય છે. તીર્થો માટે દરેક તીર્થો કંઈને કંઈ કનડગત હોય તો જૈનોનેજ ! માત્ર તીર્થનીજ વાત શા માટે ? પવિત્ર અને પૂજ્ય ધર્માચાર્યો-બ્રહ્મચાર મહર્ષિઓને યથારૂપ ચિતરાતા હોય તો તે જૈનોનાજ. જૈનેતરોથી ને વધુ દુઃખદ બીના તો એ કે કેટલાક કહેવાતા જૈનોથી-જૈનાભાસોથી-એ મહર્ષિઓ તે જંગમ તીર્થ. ટુંકામાં તીર્થ પરત્વે આકૃત જૈનોનેજ કારણ કે ત્યાં નિર્માલ્યતારૂપી પોલાણુ છે. અતએવ એવી નિર્માલ્યતાનો ત્યાગ કરી તીર્થરક્ષાને માટે કટિબદ્ધ થવું જોઈએ-રહેવું જોઈએ.

જ્યારે જ્યારે અનુકુલતા હોય ત્યારે ત્યારે જુદા જુદા તીર્થોની તીર્થયાત્રા કરવી એ આવશ્યક છે. તેથી ઘણા લાલ છે. તે તે તીર્થની યાત્રા-ભક્તિથી કર્મની નિર્જરા ઉપરાંત તે તે તીર્થ સંબંધમાં જે જે આવશ્યક કર્તવ્ય હોય તેમાં પણ યથોચિત પ્રવૃત્તિ કરી શકાય. તીર્થયાત્રાનો હેતુ અતિ ઉન્નત છે જ્યારે આજની પરિસ્થિતિ ઘણા ભાગે હેતુ ભુલાઈ ગયા જેવી જણાય છે. તીર્થયાત્રામાં પણ નિર્વૃત્તિનું નામ નીશાન દેખાતું નથી. ધમાલ ધમાલ ને ધમાલ ત્યાં પછી તીર્થરક્ષાદિ તત્સંબંધે વિચારો કે પ્રવૃત્તિની આશ્નાજ ક્યાંથી ? ખાવું પીવું ને મોજશોખમાંજ તીર્થયાત્રામાં [વશેષ સમય વ્યતિત કરવો ઉચિત નથી. ત્યાંતો આપણે પ્રવૃત્તિથી નિર્વૃત થઈ ભક્તિમાં લયલીન થવા જઈએ છીએ. ત્યાં એ જો પ્રવૃત્તિ-ધમાલ ચાલુ રહે તો પરિણામે પૂર્ણ ક્ષણ મેળવી શકાય નહિ. તીર્થક્ષેત્રે પાપ છોડવા જઈએ છીએ એ ખાસ લક્ષ્ય રાખવું. ત્યાં જઈને પણ જો બેદરકારીથી કે ઇરાદાપૂર્વક પાપ થાય તો તે પાપ વજ્રલેપ જેવું થાય છે.

યતઃ—અન્યક્ષેત્રે કૃતં પાપં તીર્થક્ષેત્રે વિનશ્યતિ ।

તીર્થક્ષેત્રે કૃતં પાપં વજ્રલેપો ભવિષ્યતિ ॥

અર્થ—અન્ય ક્ષેત્રમાં કરેલું પાપ, તીર્થક્ષેત્રે વિનાશ પામે છે (તીર્થારાધનથી નાશ પામે છે.) પણ તીર્થક્ષેત્રમાં કરેલું પાપ વજ્રલેપ જેવું થાય છે.

અતએવ તીર્થયાત્રા વિધિપૂર્વક કરી પૂનઃ લાલ મેળવવેા અને તરવાના સાધનભૂત એ તીર્થોની રક્ષા-તીર્થ માહાત્મ્ય વૈભવાદિની વૃદ્ધિમાં બની શકતી તમામ સહાય કરવી એજ પરમ આવશ્યક છે.

સામાન્ય જણાતી બેઢરકારી પણ સમય જતાં મોટી મુશીબતમાં ઉતારે છે એવું દરેક તીર્થોના સંબંધમાં બનેલ બનાવોના અનુભવથી સિદ્ધ થયું છે.

: : પ્રકરણ ૧૧ મું : :

જૈનેતર (મુખ્યત આહાર) પૂજરીઓથી
આવતાં પરિણામ

[સામાન્ય જણાતી બેદરકારીની પ્રબલ વિષમતા.]

જેમ રાજ્યો અને દીગમ્બરો પ્રત્યેની કાયમની સામાન્ય બેદરકારીનાં પરિણામો દરેક તીર્થમાં પ્રબળ વિષમ બન્યાં છે તેમજ વહિવટ દેખરેખ વિગેરે દરેકમાં રહેલી સામાન્ય બેદરકારી માટે પણ સમજી લેવું. જો બેદરકારી વિશેષ હોય તો તો પછી પૂછવું જ શું? એવી અનેક બેદરકારીઓમાંની ‘જૈનેતર પૂજરીઓ’ એ પણ એક ગણાય. એ બેદરકારીને સામાન્ય ગણવી કે કેમ તેનો ઉત્તર તો અનુભવોજ આપી રહ્યા છે.

આજે આપણા ચૈત્યોમાં પૂજા કરનાર પગારદાર પૂજરીઓ માટે ભાગે જૈનેતર છે. જેઓની અંતરંગ માન્યતાજ એવી છે કે—

“ હસ્તિના તાડયમાનોપિ ન ગચ્છેદ્ જિનમંદિરમ ” ।

પૂજરી ગમે તે હોય છતાં પૂજરી ઉપરજ તમામ બોળે છોડી દેવો એ ઇષ્ટ નથી. પૂજરી તો સહાય પૂરતો. તમામ પૂજન યતનપૂર્વક વિવેકથી જૈનોજ કરે અને એજ કરી શકે.

આજ એમ નથી. કેટલેય ઠેકાણે દેખરેખ રાખનારને ખબર પણ ન હોય કે પૂજારીઓ શું કરે છે ? પૂજારીઓજ માલીક. પૂજનાદિમાં એ પૂજારીઓને કંઈ અંતરભક્તિ હતી વાડ ? વેઠ ઉતારવાની તે ઉતારે અને પોલાણના અનેક પ્રકારના એવા લાભ દ્યે કે જે વખત જતાં તેને પોતાના હક્ક ગણાવે જ્યારે સોસાવુંજ પડે. દેખરેખ રાખવી તો બરાબર રાખવી. એકથી ન બને તો ચાર પાંચની કમીટીથી કામ કરવું. વહીવટનું બંધારણ તો એજ ઉત્તમ જણાય છે. પોતાથી ન બને તો પૂજ્ય શ્રી સંઘને વહિવટ સોંપવો.

‘પાટણ પાસે ચારપતીર્થમાં શ્રી દેરાસરજીમાં તેના પૂજારીએ પોતાના ઇષ્ટ દેવની મૂર્તિ ખોસી દીધેલી-ધુસાડેલી. પોણું છે, કોણ પૂછે છે ? પણ સુદૈવયોગે સંઘનું ત્યાં ધ્યાન ખેંચાયું. જેનો કેસ ચાલ્યો. લવાદ મારફતે છેવટે ન્યાય અપાયો કે પૂજારીના ઇષ્ટદેવની મૂર્તિ ત્યાંથી ખસેડવી અને તેને માટે જૈનોએ પોતાના ખર્ચે શિવાલય બાંધી આપવું.

બેદરકારીનું ભાન કરાવવા આ કિસ્સો કાંઈ ઓછો નથી. તત્સંબંધી શ્રીમાન્ બાળચંદ્રાચાર્યજીનો નીચેનો લેખ ઘણોજ મનનીય છે—

“જૈનશાસન”—વૈશાક શુદ્ધી૧૧ બુધવાર. વીર સંવત ૨૪૩૪”-
માંનો નીચે મુજબ લેખ—

“જૈન મંદિરો મેં અન્યદેવોંકી મૂર્તિયોં કૈસે આઈ ઔર આરૂપ કેસ.”

લેખક=શ્રીમાન્ બાળાચંદ્રાચાર્યજી ખામગાંવ.

જૈનમંદીરોમેં જૈનેતર દેવતાઓંકી મૂર્તિયાં કૈસે સ્થાપિત હુઇ ઇસકા ભી થોડા નિરક્ષણ કરા દીયા જતા હૈ.

શત્રુજન્ય તીર્થ પર યવનોકે અંગરશાહ પીરકી કબર હૈ. કેસરીયાજી ઔર મકસી તીર્થ પર શિવ ઔર વિષ્ણુકી મૂર્તિયાં રકખી હુઇ હૈ યહ ક્યોં ? ઔર કૈસે રકખી ગઇ હૈ ? કયા ઉક્ત સ્થાનોં પર ભી યવન ઔર શૈવ હુકદારહો શકતે હૈં ? કભી નહિ. કોઇ યહ કહેં કિ હુકદાર નહિ હો શકતે તો ઉનકી મૂર્તિયાં ક્યોં રખખી ગઇ હય ? ઇસકે ઉત્તરમેં સુનિયે ! યવનોં કે રાજ્ય કાલમેં યવન બાદશાહો ને ઔર યવનાધિકારીઓંને અગણિત જૈન મંદિરોંકો ઉધ્વસ્ત કર ડાલેથે જિસકા આજ નામ નિશાન ભી નહિ હૈ. ઇસ બાતકા પત્તા કેવળ ઇતિહાસસેં લગતા હૈ. જિન દિનોમેં યવનોંકા એસા અન્યાયથા કે પ્રાણુ બચાના મુશ્કિલ થા તબ બુદ્ધિમાન જૈનિયોંને તીર્થરક્ષાર્થ જૈનમંદિરોં કે દ્વાર પર મસજીદ ચિન્હ કિતનેક સ્થાનોમેં કર દિયે. કબર સ્થાપ કર બુજાવર રખદિએ જિસકોં દેખકર મંદિર ઔર તીર્થોંકો યવનોને ઉધ્વસ્ત નહી કીયે. ઉન દિનોમેં રક્ષાકે હેતુ હી એસાં કાર્ય જૈનિયોંને કીયાથા. સમય તો ખીત ગયા હૈ પરંતુ કે ચિન્હ

અખતક કિતનીક જગાહ પર મોજુદ હે તો ક્યા એસે સ્થાનો પર મુસલમાન લોગ હુકદાર યા માલીક હો શકતે હૈ ? કદાપિ નહિ. ઇસી પ્રકાર યવનોંકે પશ્ચાત પુનેંકે પેશ-વોંકા બલ હિન્દ મેં બઠા તબલી જૈન મંદિરોં પર અનેક સંકટ આયે હૈ. પેશવોંકે રાજ્યમેં ઔર વિશેષકર પુનેમેં જૈન મંદિરોંકી ચહ હાલત થી. જૈન મંદિરોંકે ઘંટનાદ રાજ્ય-પથમેં સુનને ન પાવે એસી વિષમ હાલત થી-રાજાશાથી-ધત-નાહિ નહિ અનેક હિન્દુ રાજાઓં કે રાજ્યમેં જૈનિયોંકી ઔરસે બને હુવે જૈનમંદિરોમેં બ્રહ્મણોને બળાત શિવલિંગ પ્રતિષ્ઠિત કર દિયે હૈ ! ખાસ ઉબજૈનમેં જો ક્ષિપ્રા નદીકે તટપર જૈનિયોનેં અવન્તિ પાર્શ્વનાથકી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત કરનેકે લિયે એક શિખર બંધ મંદિર બનાયા થા જસમેં બ્રાહ્મણોને બલાત શિવલિંગ પ્રતિષ્ઠિત કર દીયા જબ ન્યાયાલય દ્વારા ન્યાય માગા ગયા તો હિન્દુ રાજાકે ન્યાયાલય દ્વારા ચહ ન્યાય મિલા કિ અબ શિવલિંગ ઉક નહિ શકતે. જૈની દુસરા મંદિર બનાવે. દેખીયે ચહ કેસા ન્યાય ! તબ બિચારે જૈનિયોને દુસરા ભૂગર્ભ મંદિર બનાકર અવન્તિ પાર્શ્વનાથકી મૂર્તિ સ્થાપિત કી. ચહ દૃશ્ય અલી દિગ્ગ-ચિનીમેં વિદ્યમાન હૈ ઔર જો યાત્રીજાતે હૈ ઉનકો દષ્ટિ ગત હોતે હૈ. જેસલમેરમેં થીરસાહ ઓસવાળ એક બડે ધનાઢ્ય જૈની હો ગયે હૈ ઉન્હોને વિચારા કે જેસલમેર કે કિલ્લેમેં

જિનમંદિર બના કર લક્ષ્મીકા લાભલું ઔર મંદિર બનવાના શરૂ કર્યા. ઉસી સમય વૈદિક બ્રાહ્મણોને રાજાસે બાકર કહ્યા કે યહાં (કિલેમે) હમ બી રહતે હૈ. ઇસલીએ જૈનિયોં કે મંદિરોકી છાયા હમારે પર નહિ ગીરના પાવે વઘપિ જૈસલમેરકા રાજા વૈદિક થા તથાપિ થીરુશાહ શેઠ કે સત્યકાર્યકો નહિ રોકસકા તથાપિ બ્રાહ્મણોકે હઠકો પુરા કરનેકે નિમિત્ત શેઠકો ખુલાકર કહ્યાકે મંદિર કે દ્વાર ઉપર એક ગણેશકી મૂર્તિ ખસ્થરમેં ઉકરદિંગે તો ઠીક હોગા નહિતો ચે બ્રાહ્મણ ઉપદ્રવ કરેંગે. તબ બિચારે થીરુશાહ શેઠને પરિસ્થિતિકા વિચાર કરકે મંદિરકા દ્વારપર ગણેશકી મૂર્તિ ખુદવા દી વહુઅલી મોગ્ગુદ હે યદિ શેઠ એસા નહી કરતે તો ક્યા ઉપદ્રવ નહિ બઢતા ! પાઠકોંકે સ્મરણ રહે જૈસલમેર કે કિલેમે સેંકકો બ્રાહ્મણોકે ઘર હૈ ઔર રાજાકે મહલે હૈ ઔર સ્થાનમેં જિનમંદિર બનાના ક્યા મુશ્કિલ નહિ હૈ. ઇસી પ્રકાર પાલી (મારવાડ) પાસમેં ક્રીસી ગાંવસે સુના ગયા હૈ જૈનિયોંને જિન ભગવાનકી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત કરનેકે લીયે મંદિર બનાયા થા ઉસમેં પ્રતિષ્ઠાકે એક દિન પ્રથમ વિધ્નસંતોષી કિતનેક બ્રાહ્મણોને શિવલિંગ રખ દીયા ઔર જબ આદાલતમેં કારવાઈ કી ગઈ તો થહ ફેંસલા સુનાયા ગયા કે શિવલિંગ અબ ઉઠ નહિ શકતા. ક્યા કોઈ ખુદ્દિમાન ઇસકો ન્યાય કહ શકતા હય ! હિન્દુ રાજાઓંકે રાજ્યમેં એસી

ઘટનાએ અનેક સ્થળ પર હુઇ છે. અંભી થોડે દિનકી ખાત હૈકી બીકાનેરવાલે નગરશેઠ શ્રીમાન્ ચાંદમલજી ઢઢા સી. આઇ. ઇ. કી કાશીપુરીગેં દુકાન હૈ. ઉસમેં પ્રધાન કર્મ-ચારી શૈવ હૈ. ઉસને જૈન સમાજકી માલીકીકી જગહમેં શિવલિંગ રખ દીયા થા તબ કાશી કે જૈન સમાજને શેઠજી કે મુનમકો શિવલિંગ ઉઠાનેકા કહા, પરફલ કુછ હુઆ નહિ તબ કાશી જૈન સમાજને શેઠજીસે લીખા પઠા તબ બડી મુશ્કેલસે ઉઠાયા ગયા. શ્રીમાન્ ચાંદમલજી શેઠ જૈન ધર્મકે ભક્ત હૈ વૈસે શિવકો ભી અપમાનતો હૈ પરંતુ હૈ બુદ્ધિમાન ઇસ લીયે આપને અસત્યકા પક્ષ નહિં કીયા. સુનતો હૈ અબ શેઠજી જૈન ધર્મ પર ભી અધિક પ્રેમ રખતો હૈ ઓર ઇસકે લીયે અનેક ધન્યવાદ હૈ યહ વૃત્તાંત હમને ઉનકે એક વિશ્વાસુ કર્મચારીકે મુખસે સુના હૈ ઓર યહ ખાત યહાંપર લિખનેકા પ્રયોજન યહ હૈ કિ વર્તમાનમેં ભી અવિચારીયોં દ્વારા એસી ઘટના હોતી હૈ. ઓર જીસકા પ્રાયશ્ચિત સમગ્ર સમાજકો લોગના પડતા હૈ. ઇતિહાસકે દેખનેસે પત્તા લગતા હૈ કિ જૈનીયો પર બડીબડી આફતોં ગુજર ચુકી હૈં ઓર એસી આફતોમેં ભી જૈનીયોંને બડી બુદ્ધિમાનીસે ધર્મરક્ષાકી હૈ. કેસરીયાજી ઓર મકસી પ્રભૂતિ સ્થાનોમેં શિવલિંગ ઓર વિષ્ણુકી મૂર્તિઓ દ્રષ્ટિગતા હો રહા હૈ. કારણ યહ હૈ કિ વૈકે રાજા શૈવ ઓર વૈષ્ણવ હૈ ઓર

પૂજારે ભી વેદીક પ્રાદ્ધાણ હૈ ઇસલીયે કીસી સમય વહ રખ દી ગઈ હૈ. બહુતસે સ્થાનોમે વૈદિક પ્રાદ્ધાણ આજીવિકા અર્થ જિનમંદિરોમે પૂજા કરતે હૈ ઐર જિસમે ભી કેસરીયાળ કે પંડોકા કુલ સમાચાર પત્રોમે પ્રગટ હો ચુકા હૈ. કેસરીયાળ જૈન તીર્થ હોને પર ભી જૈન રીતિ વિરુદ્ધ કિતનેક કામ હોતે હૈ.

જૈન સમાજે દ્રષ્ટિગત હોને પર ભી યોગ્ય આન્દોલન નહી કીયા જતા કયા યહ બાત સમાજકી આત્મિક દુર્બલતા સૂચિત નહી કરતી ? મકસી પર ભી પૂજારે જૈનેતર હી હૈ વહાંપર ભી શિવલિંગ સ્થાપિત હૈ. શ્વેતાંબર ઐર દિગંબરકે ધરેલું કદાગ્રહકે કારણ ઠીક પ્રબંધ નહિ હો શકતા યહ વૃત્તાંત લીખનેકા મતલબ યહ હૈ કિ અનેક સ્થલો પર કતિપય કારણ કલાપવશ જૈનિયોકે સ્વામિત્વકે સ્થાન પર જૈનેતર દેવતાઓકી મૂર્તિયાં રખ દી ગઈ હૈ તો વહાં પર જૈનેતર કીસ પ્રકાર દાવાકર શકતે હૈ ! કહીંપર રાજશાસનકે કારણ તો કહીંપર જૈનેતર પૂજારીયોકે કારણ તો કહીંપર જૈનિયોકે દુર્લક્ષ્યકે કારણ ઐસા હુવા હૈ ઐર યહબાત નિર્વિવાદ હૈ કિ વહાં પર જૈનેતરોંકા સ્વામિત્વ હો-હી-નહિ શકતા. યહ જૈનીયોંકી ઉદારતા ઐર પરધર્મ સહિષ્ણુતા સમજની આહીયે કી અપને સ્વામિત્વકે સ્થલ પર એવં મંદિરોમે જૈનેતર દેવહોને પર ભી ઇર્ષ્યા વ દ્વેષ નહી કરતે. ઇસ ઇન્સાનીયતકા ફક્ત ઉલ્લેખ હોતા હૈ અત : અબ જૈન સમાજને

દેશકાળકા વિચાર કરકે ઉપાય કરના ચાહીયે તાકી કહી
ઔર જગા પર ફિર એસી ઘટના ન હોને પાવે.

અંબઈકે જૈન મંદિરોમેં યુજરાત કે તપોધન બ્રાહ્મણ
પુજારીકા ધંધા કરતે હૈ પરંતુ ઉનકા નિરીક્ષણ ક્રિયા જય તો
ઉન્હે કિસી હાલતમેં પૂજારી નહિ રખના ચાહીયે પરંતુ
જૈનિયોંકે હઠ ઔર દુરાગ્રહકા પરિણામ સારે જૈન સમાજે
લોગતી હૈ. હમારી રાયસે તો પૂજારી જૈન જાતીકા હી
હોના ચાહીયે.

“ જૈનશાસન વૈશાખ શુદ્ધ ૪ ખુધ. વી-સં. ૨૪૪૩ ”

પૂજ્યપાદ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી કપડ-
વંજથી ફાગણ વદ ૯ ના કાગળમાં આરપના કેસના સખ-
ધમાં લખતાં ઉમેરે છે કે—

પ્રાય અનેક જૈન મંદિરોમેં સ્વપૂજા કરનેકે લીઝે મહા-
દેવ આદિ દેવોકી મૂર્તિએ રખી હૈ ઔર જૈનોને લીહાજ
તથા દયાભાવસેં નહિ રોકા ઇસ લીઝે યહ ચુકાદા ઉન ઉન
સ્થાનોપર અત્યંત હાનિકારક હો જાયચા.”

સુરતથી આગમોદારક આચાર્ય શ્રી આણંદસાગરજી
મહારાજ ફાગણ શુદ્ધ ૧૫ ના કાગળમાં જણાવે છે કે—

“ દરેક ગામે દરેક જગ્યાં પૂજારીના અપ્રમા-
ણિકપણાથી અને કાર્યવાહકોની બેદરકારીથી અન્ય દેવોની

મૂર્તિઓ પડી છે તે દરેક જગા ઉપર ભાંજગડ ઉભી કરશે અને તેથી દરેક જગોપર સંઘની મહત્તાને, તીર્થોને અને તેથી ધર્મને ઘણું નુકશાન થશે. માટે કોઈ પ્રકારે ન્યાયજ થવો જોઈએ કે જેથી વર્તમાન અને ભવિષ્ય સુધરે. જો એમ નહિ થાય તો ન્યાયને ચાહનાર લોકો હેરાન ગતિ પામશે તથા અપ્રમાણિક લોકોને વધારે જોર મલશે.

ઉપરના કાગલો મનનપૂર્વક વિચારવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે. બ્રાહ્મણો જૈનો પ્રત્યે દરેક પ્રસંગે કેવી રીતે વર્તે છે તેની સાક્ષી પ્રાચીન અર્વાચિન ઇતિહાસ સારી રીતે આપે છે. તીર્થોમાં, વ્યવહારમાં અને સાહિત્ય ક્ષેત્રમાં પણ તેમનું દ્વેષપૂર્વકનું વર્તન ચાલુ. જૈનધર્મને દ્વેષપૂર્વક હલકો પાડવાના પ્રયત્નો કરનાર જૈન મહર્ષિઓને વિચિત્ર ચીતરનાર મહાપુરૂષો મુખ્યત્વે બ્રાહ્મણોજ હોય છે. પણ એ બધા જૈન સમાજની નિર્માલ્યતાના કારણેજ. અસ્તુ! તો પછી જિનાલયમાં એ કોટિના પૂજારીઓથી એવાજ પરિણામ આવે એ સ્વતઃ સિદ્ધ છે. જૈન પૂજારીઓ હોય તો કહી પણ એવાં પરિણામ નજ આવે અને દરેક કાર્ય વિધિપૂર્વક-લાગણી પૂર્વકજ થાય.

: : મકરણુ ૧૨ મું : :

પૂજરીઓ-મુનિમો-નોકરો વિગેરે જૈનનેજ—

—રાખવા સંબંધમાં સામાન્ય વિચારણા.

નાગર તથા પારસી વિગેરે કોમ તરફ નજર કરીશું તો જણાશે કે તેઓ જ્યાંજ્યાં પોતે હોય, પોતાની લાગવગ હોય ત્યાં પોતાનીજ કોમનાઓને, જ્ઞાતિ ભાઈઓને, સહધર્મીઓને ગોઠવી પોતાની ફરજ બજાવે છે. જૈનો પણ ધારે તો પોતાની પેઢીઓમાં, પોતાના હસ્તક ચાલતા ખાતાઓમાં, પોતાની લાગવગમાં, ઓપ્રીસો, સંસ્થાઓમાં, દેરાસર, ઉપાશ્રય, ધર્મશાળા, પાઠશાળા, પાંજરાપોળો વિગેરે સર્વત્ર જૈનોને ગોઠવી શકે, નિભાવી શકે, ઉંચે ચડાવી શકે અને જૈનો પણ ત્યાં જરૂર લાગણીથીજ કામ કરે પણ અફશોષ ! આજ એ સ્થિતિ બહુધા બેવાતી નથી. જૈન શ્રીમંતો અને નાયકો હજારો જૈનોને બેકાર બેવા છતાં પોતાનું દુર્લક્ષ્ય ચાહુ રાખે એથી વધારે દુઃખદ બીજું શું ? જૈનોને ત્યાં વિશેષતઃ જૈનેતર નોકરો હોય છે. તીર્થ વહીવટમાં, ધર્મશાલાઓમાં અને સંસ્થાઓમાં સર્વત્ર એમજ દેખાય છે. કદાચ થોડાક પગારની જગ્યાએ જૈન નોકરો હોય છતાં ત્યાં કદર-દિલ-સોજી જેવું બહુજ ઓછું જણાય છે. ક્વચિત કોઈ સ્થલે

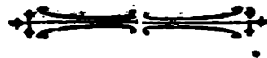
હોય છતાં મોટે પ્રમાણમાં આવી પરિસ્થિતિ છે. જૈનેતર અને જૈન નોકરોના પગારમાં પણ દ્રષ્ટિ જુદી. ઉભયની લાયકાત તપાસવાની રીત પણ જુદી અને સ્પષ્ટ કહેવામાં આવે તો ઘણી વખત કેટલેક પ્રસંગે જૈનોને ઇરાદાપૂર્વક અન્યાય પણ કરાય ! જૈનેતરને સંપૂર્ણ ન્યાય. જૈનો નડતર લાગે. તેઓને દુર કરવાનાજ ઉપાયો યોજાય અને વાતો સુધારાની થાય. આ બધી વિષમતા શોચનીય છે. ટુંકામાં એટલુંજ લખવું બસ છે. કે જૈન બચ્ચો જે લાગણીથી કામ કરશે તે જૈનેતર ભલે કર્ત્તવ્યશીલ હશે છતાં પણ તેટલા પ્રમાણમાં નહિજ કરી શકે. અને આગેવાનો જૈન ભાઈઓ માટે જેટલા બેદરકાર છે તેટલાજ સમાજના જવાબદાર છે. આગેવાનો જે દીલ પર લે તો એક પણ ન બેકાર જૈન રહે એટલી જગ્યાઓ તેમની પાસે છે. અસ્તુ.

હવે જૈન દેરાસરમાં પૂજારી જૈનો રાખવા જોઈએ એ વાત ખાસ આવશ્યક છે. માલી-ભાવસાર-ભોજક વિગેરે જૈનો હોય છે અને તે સિવાય શ્રાવક પણ પૂજારી તરીકે કામ કરી શકે છે તેમાં જરાએ બાધ જણાતો નથી. અતઃ એવ વિવેકથી કાર્ય સિદ્ધિની આવશ્યકતા છે.

જૈન પૂજારીઓ હોય તો નવી ઉપાધિ ઉત્પન્ન ન થાય, પૂજા બરાબર થાય, આશાતનાઓ ઓછી થાય, શિલાલેઓ

વિગેરે સ્મરણોમાં જરાએ ગડબડ ન થાય અને બધુંએ વ્યવસ્થિત થાય.

એ શ્રાવક પૂજારીને પગાર કયા ખાતામાંથી આપવો એ પ્રશ્ન ખરો. આજના દરેક બાળતમાં વગર માગ્યો મેનીફેસ્ટો આપી દેનારાઓ તો તરતજ કહેશે કે એમાં શું ? કામ કરે તે ખાતામાંથી આપવો. તે દેરાસરનું કામ કરે ને દેરાસરનો પગાર લે. દેવદ્રવ્યમાંથી આપવો પણ આ ભયંકર ભૂલ છે. દેવદ્રવ્ય સંબંધે જૈનશાસ્ત્રમાં ઘણુંજ સ્પષ્ટ અને સંખ્ત લખાણ છે. દેવદ્રવ્યની વ્યવસ્થામાં પણ શાસ્ત્રજ સન્મુખ રહે. દેવદ્રવ્ય સંબંધી જૈનોને સમજાવવાનુંજ ન હોય ! એમાં ઉટપટાંગ વાતો ન ચાલે. શ્રાવક પૂજારીને પગાર આપવા માટે જુદીજ વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ. યાતો એક પગાર ફૂંડ નિરાળું જોઈએ અગર યોગ્ય લાગે તો સાધારણમાંથી પગાર અપાય. અતએવ શાસ્ત્રોક્ત દ્રષ્ટિને બાધ ન આવે તેવી રીતે એ પગારની વ્યવસ્થા થાય પણ જૈન પૂજારી હોવા જોઈએ એજ ઇચ્છવા યોગ્ય છે.^૧

૧. દેવદ્રવ્ય સંબંધી જુઓ. આચાર્ય મહારાજ આમમોહારક આચાર્ય આશુદેવજી કૃત “દેવદ્રવ્ય યાને ચૈત્ત્રદ્રવ્ય.”

:: પ્રકરણ ૧૩ મું ::

—વહીવટ—

દેરાસરજીના વહીવટ સંબંધે ચાલુ સમયમાં ઘણી ઘણી ફરીયાદો સંભળાય છે. દ્રવ્યની વ્યવસ્થા—હીસાબ કીતાબ—ઉઘરાણી પાઘરાણી—દેરાસરોની તમામ જણસો આલુપણો વિગેરેની સંભાળ—વિગેરે વિગેરે બાબતો ઘણીજ કાળજીથી થવી જોઈએ જેવી રીતે પોતાના ઘર કે દુકાનનો વહીવટ થાય બદકે એથી અતિશય કાળજી જોઈએ. દેરાસરજીના ધીના દીવે કાગલ વાંચતાં દુર્ગતિનું દ્રષ્ટાંત વિચારીએ તો તે ચૈત્યના વહીવટની વિશુદ્ધિના આવશ્યકતાનો તરત ખ્યાલ આવે. દેરાસરના પૂજારી કે નોકરને પોતાનું નજીવું પણ કામ બતાવી ન શકાય એવા અતિ સખ્ત નિયમોથીજ સમજાશે કે એ વહીવટ કરનારે વિશુદ્ધિ સાચવવાને કેટલું જાગૃત રહેવું જોઈએ, જ્યાં દેરાસરનો વહીવટ એક આસામીને ત્યાં હોય છે ત્યાં સમય જતાં કોઈ વખત નહિ ઇચ્છવા યોગ્ય પરિણામ પણ આવે છે. માઠાં પરિણામ કાંઈ બદદાનતથીજ આવે એવું કાંઈ નથી, પણ સંયોગો સદા સરખા રહેતા ન હોઈ હુદૈવ યોગે તેવું બને છે તો ઇચ્છવા યોગ્ય છે કે વહીવટ એક હાથે ન રહે. પેલી આગર બે ચાર

સંભાવિત ગૃહસ્થો વ્યવસ્થિતરીત્યા બંધારણ પૂર્વક વહીવટ કરે એજ ઇચ્છવા યોગ્ય છે. ચૈત્યનો વહીવટ નિર્મલ રીતે કરનાર પુણ્યશાલીઓ અઢળક પૂણ્ય ઉપાર્જી શકે છે, કર્મની નિર્જરા કરી શકે છે, પણ તેમાં જો આપખુદી વર્તન થાય તો બાજી બગડી. વહીવટ કરનાર ટ્રસ્ટીઓ અથવા કાર્યવાહકોએ દરેક પળે એ સ્મરણમાંજ રાખવું હિતાવહ છે કે તેઓ માલીક નથી. બેશક, કાંઈ માલીકપણુંનજ માને પણ જાણ્યે અજાણ્યે પણ આપખુદી (સ્વચ્છંદી) વર્તન થાય તો જરૂર ‘ધર્મકરતાં ધાડ’ એ કહેવત જેવું થાય. ‘ધર્મકરતાં ધાડ’ હોયજ નહિ પણ વસ્તુતઃ ધર્મજ કહેવાય નહિ. નિયમ બહારનું વર્તન એટલે અધર્મ. ઘણીજ સાવચેતીની આવશ્યકતા છે.

દેરાસરના ટ્રસ્ટીઓથી જો પૂજારી અગર નોકરને પોતાનું કામ સરખું પણ ન આપી શકાય તો દેરાસરનું દ્રવ્ય કે કોઈપણ ચીજને અંગે તો કહેવુંજ શું ? આજે એ પણ જોવામાં આવે છે કે સમુક દેરાસરજીમાં અઢળક દ્રવ્ય હોય યા અમુક તીર્થમાં પુષ્કળ પૈસા હોય તેજ વખતે કેટલાય ચૈત્યોમાં સાંધા એટલા વાંધા હોય. કેટલાય ચૈત્યો જીર્ણ હોય. કેટલાયને પૂજન સામગ્રીનો અભાવ હોય. જૈનો ગણિતબાજ ગણાય છે, છતાં આ પરિસ્થિતિ તેમના વિવેક માટે ન્યૂનતાદર્શક ગણાય. દેવદ્રવ્ય દેવઉપયોગે ખુશીથી વાપરી શકાય, છતાં જો

તેમ ન વાપરવામાં આવે તો ત્યાં પણ એક પ્રકારનો વ્યા-
 મોહ છે એમ કહેવુંજ પડશે. અમારું દેરાસર—આ મારા-
 પ્રભુ એવી મારા તારાની ભાવનાને અત્ર સ્થાનજ ન હોઈ
 શકે. કેટલાક ચૈત્યોમાં કામ ચાલુજ છે અને તેની
 સુંદરમાં સુંદર શોભામાં કાયમ વધારો કરવામાં આવે છે.
 જરૂર તે ભક્તિજ છે. ચૈત્યની શોભાની સ્વર્ગ સૃષ્ટિ સાથેજ
 હરિકાઈ થવી જોઈએ પણ તેની સાથે સાથેજ બીજા અનેક
 ચૈત્યો કઢંગી હાલતમાં રહે તે તેટલુંજ શરમાવનારૂં ગણાય
 માટે વિવેકી કાર્યવાહકોએ વિવેકપૂર્વક દ્રવ્ય વ્યયની વ્ય-
 સ્થાની બેઠેચાણી કરવી જોઈએ. વધારે શું કહેવું. આજ તો
 એક દેરાસરને બીજા દેરાસરમાંથી મૂર્તિ જોઈએ તો પણ
 દ્રવ્ય લેવાય છે જેને માટે ‘નકરો’ શબ્દ વપરાય છે. નકરો
 કહો કે વેચાણ કહો આ પ્રશ્ન જરૂર વિચારણીય છે. કાણ
 કોની પાસે દ્રવ્ય લે છે. આ પ્રશ્નનો ઉત્તર વિચારાય તો એ
 સ્થિતિ ટકી શકેજ નહિ, ભગવાન સૌના છે. મંદિર સૌ
 માટે સરખું છે. જિનાલયોનું મહત્વ સર્વનું સરખું છે તો
 પછી ત્યાં મારા તારાની ભાવના ટકે એ અયોગ્યજ ગણાય.

દેવદ્રવ્યના વહીવટમાં પણ રૂપીયાની ધીરધાર, ભાડું
 વિગેરેની વ્યવસ્થા પૂર્ણ સંભાળથી અને શાસ્ત્રાજ્ઞાપૂર્વક
 થવી જોઈએ. શાસ્ત્રાજ્ઞાના ઉલ્લંઘનથી દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કે
 વહીવટ થાય એ લેશ પણ ઇષ્ટ નથી. સલામતી અગર રક્ષ-

લુનો મુદો સ્મરણથી જરાપણ બહાર રહેવો ન જોઈએ. ઉપયોગપૂર્વક થતા વહીવટમાં દુર્દેવયોગે જે કાંઈ અનિષ્ટ થાય ત્યાં કદાચ કુદરતી બચાવ હોઈ શકે પણ વહીવટ પ્રત્યે દુર્લક્ષ્યાદી કારણે અગર ત્યાં એ શરમ વિગેરેના કારણે કાંઈ પણ અનિષ્ટ થાય તો તે જવાબદારી જરૂર વહીવટદારોનીજ હોઈ શકે અને તેઓજ દોષના ભાગીદાર થાય.

દેવદ્રવ્યને અંગે જમાનાવાદીઓની ઉત્પટાંગ વાતો ચાલી શકે નહિ, અને માટેજ તેના વહીવટ કરનારાઓ શાસ્ત્ર-શ્રદ્ધાન્વિત હોવા જોઈએ. શાસ્ત્રને અભરાઈએ મૂકી જમાનાના મિષે ફાવતું કરનારા હોવા ન જોઈએ.

દેવદ્રવ્યના વહીવટમાં પ્રમાદ માત્ર કરવાથી પણ કેવું પરિણામ આવે છે તેનું દ્રષ્ટાંત શ્રાદ્ધવિધિમાં નીચે મુજબ છે.

મહેંદ્ર નામે નગરમાં એક સુંદર જિનમંદીર હતું. તેમાં ચંદન, બરાસ, કુલ, ચોખા, ફળ નૈવેદ્ય, દીવો, તેલ, પૂજાની સામગ્રી, પૂજાની રચના, મંદિરનું સમારવું, દેવદ્રવ્યની ઉધરાણી, તેનું નામ લખવું, સારીયતનાથી દ્રવ્યની રક્ષા કરવી, વિગેરે કામને અર્થે શ્રી સંઘે દરેક કામમાં ચાર ચાર માણસો રાખ્યા હતા. તે લોકો ખેતપેતાનું કામ બરાબર કરતા. એક દીવસે ઉધરાણી કરનાર પૈકીનો મૂખ્ય માણસ એક ઠેકાણે ઉધરાણી કરવા ગયો. ત્યાં ઉધરાણી ન થતાં ઉલટાં દેણદારના

મુખમાંથી નીકળેલી ગાળો સાંભળવાથી તે મનમાં ઘણો ખેદ પામ્યો અને તે દીવસથી તે ઉઘરાણીના કામમાં આગસુ બન્યો. ઉપરી જેવા માણસો બની જાય છે એથી એના હાથ નીચેના માણસો પણ તેવી રીતે વર્તવા લાગ્યા અચાનક તે દેશનો નાશ વિગેરે થવાથી ઉઘાર રહેલું ઘણું દ્રવ્ય નાશ પામ્યું. પછી તે કર્મના દોષથી પેલો ઉપરી અસંજ્યાતા ભવ ભમ્યો.

આ દ્રષ્ટાંતથી વિચારવું ઘટે છે કે જો માત્ર ઉઘરાણી કરનારની આ સ્થિતિ તો કાર્યવાહકોએ તો કેટલી તીવ્ર જાગૃતિ રાખવી ન જોઈએ. એનો અર્થ એવો નથી કે ત્યારે એવો વહીવટ નજ કરવો. વહીવટ કરવા કાંઈ દેવો આવવાના નથી તેમજ આપણા ઘરનો વહીવટ આપણે ખુબ સાવધાનીથી કરી શકીએ છીએ. તો પછી આ પવિત્ર વહીવટ કરવાની પુણ્યોદયે તક મળી તો બરાબર તે તકનો લાભ લઈ કર્મની પુણ્ય વૃદ્ધિ કરવી, કર્મ નિર્જરા કરવી. વળી દેરાસર વિગેરે ખાતામાં નોકરી કરનારને પણ ઉપરનું દ્રષ્ટાંત ઘણુંજ બોધ આપે છે. આજ તો ઘણું ઠેકાણું પૂજારીઓ અને મુનિઓ નોકરો અને ભૈયાઓની જોહુકુમીનો પાર હોતો નથી. શત્રુંન્યાદી તીર્થોમાં ધર્મશાલાની ઓરડી બદલ પૈસા લેવાની ફરીયાદો બાબે પત્રમાં ચર્ચાઈ ચુક્યું છે. યાત્રાળુઓના માટેની ઓરડીએ મુનિમજી તાળાં આપે પૈસા દેનાર યાત્રાળુને તરત

ચોરડી મળે અને બીજાઓ રખડ્યાજ કરે અને છતી ચોરડીઓએ કેટલીક વખત તો પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વીઓને પણ વિષમતા વેઠવી પડે છે.

આ ઉપરથી એ પણ બોધ પાઠ મળે છે કે મુનિમ પૂજારી વિગેરે તમામ નોકરો ઉપર કેટલી દેખરેખની જરૂર છે, નહિતો હેતુ સરતો નથી. જો કે ઉપરની તમામ બીના બધે લાગુ પડે છે એમ નથીજ, છતાં જે વાત થોડે અંશે પણ હોય તે પણ ધ્યાન ખેંચવા લાખવી પડે તો વધારે પ્રમાણમાં જેની વારંવાર ફરીયાદ હોય ત્યાં લક્ષ્ય ખેંચવું પડે એમાં આશ્ચર્ય શું ? તેઓને હદ બહારની છુટ આપવાથી પણ વખત જતાં સોષવું પડે છે.

દેવાલયની કોઈપણ ચીજ પોતાના માટે નજ વાપરી શકાય.

પોતાના હાથમાં જે વહીવટ હોય તેમાં જો દ્રવ્યનો સારો વધારો હોય તો વિવેકપૂર્વક જરૂર અન્ય જિનાલયોના ઉદ્ધાર પ્રતિ પણ લક્ષ્ય દોડાવવું જોઈએ. વિશ્વમાત્રમાં જિનાલયમાત્રની શોભાની-સ્મૃદ્ધિની વૃદ્ધિ અને જિનેશ્વરદેવના શાસનની શોભા છે. એમાં પરમભક્તિ છે. વહીવટ કરનાર પુણ્યશાલીઓ એ ભક્તિ સાધી શકે છે.

આજ્ઞાને બાધ ન આવે, દ્રવ્યની સલામતીને બાધ ન આવે તેવીરીતે કાળજીપૂર્વક ચેત્ય વહીવટ કરનાર ભાગ્ય-

શાલી ભવ્યાત્માઓ સ્વર્ગાધિકારી અને પ્રાંતે મોક્ષાધિકારી થઈ શકે છે.

ચૈત્યાદિ વહીવટને અંગે પ્રથમ કહેવાઈ ગયું કે નોકરો જૈનેતરને બદલે જૈનનેજ રાખવા એજ ઉચિત ને હિતાવહ છે જૈન નોકરોને પગાર દેવદ્રવ્યમાંથી નજ અપાય. જૈનો માટે માટે પગાર ફંડ જુદુંજ હોવું જોઈએ.

જે જે ભાઈઓને દેવદ્રવ્ય દેવું હોય તેમ તેમ તરતજ તે ચૂકાવી દેવું જોઈએ. આયુષ્યનો કે સ્થિતિનો લેશ માત્ર ભરૂંસો નથી તો તે દેવનું દેવું એક ક્ષણ પણ રાખવું ઉચિત નથી. વ્યવહારમાં પણ દેવું રાખતાં રામ (વ્યાજ) ચઢે છે તો રામનું (ભગવાનનું) દેવું રાખવાના રામની તો વાતજ શી ?

કેટલાક ભાઈઓ પોતાના વડીલોએ મરણ વખતે કહેલું દ્રવ્ય જમાં રાખે છે તે પણ ઇષ્ટ નથી. દેવના દેવાદાર કદી પણ ન રહેવું. વળી જ્યારે વાપરે છે ત્યારે તીર્થ વિગેરેમાં અગર યાત્રાના કે તેવા પ્રસંગે જાણે પોતેજ વાપરતા ન હોય તેવા દેખાવથી વાપરે છે અને વાહવા ખાટે છે, તેથી દોષના ભાગીદાર બને છે. વાસ્તવિકરીતે તો પોતે કરજ જ ભરે છે. કરજ ભરનારે ખુલ્લી રીતે તથા પ્રકારેજ આપવું અને વધારાનું પોતે જે ખર્ચે તે માટે જરૂર પ્રસંશા ખાટવાને હકદાર છે.

શ્રાદ્ધવિધિમાં સ્પષ્ટ રીત્યા જણાવે છે કે શ્રાવકે દેરાસર ખાતાની અથવા જ્ઞાનખાતાથી ઘર, પાટ આદિ વસ્તુ ભાડું

આપીને પણ ન વાપરવી. સાધારણ ખાતાની વસ્તુ પણ સંઘની અનુમતિથી વાપરવી. જેનું ભાડું લોક વ્યવહારથી લેશ પણ ઓછું આપવું નહિ.

ઉજમણા વિગેરેમાં પણ મૂકાતી ચીજોનો થોડો નફો આપી મોટા આડંબરથી કીર્તિ ખાટવાનો પ્રયત્ન કરનાર લક્ષ્મીવતી શ્રાદ્ધવિધિમાં છે તે પ્રસિદ્ધ છે. તેટલાજ કારણે ઘણા દુઃખનું ભાજન તે થાય છે. ભવાંતરે કેવળી ભગવાનના ઉપદેશથી તે કારણ જાણી આલોચણથી શુદ્ધ થઈ દીક્ષા લઈ નિર્વાણ પામે છે.

દેવની નિશ્રાએ રખાયેલી ચીજો તેજ દેવની ચીજો અને તેને કોઈપણ રીતે પોતાના ઉપયોગમાં ન લેવાય અને પોતાની નિશ્રાએ રખાયેલી ચીજો પ્રસંગે દેવ માટે પણ વાપરી શકાય છે અને પોતાને વાપરતાં પણ બાધ નથી આવતો. આ બધી બાબતો વિશેષતઃ જાણવી હોય તેઓએ ગુરૂગમથી અને શ્રાદ્ધવિધિ આદિ ગ્રંથોથી જાણી લેવું.

વહીવટ શુદ્ધિ માટે જેમ કાર્યવાહકોની કાળજીની જરૂર છે તેમજ તેમને સહાય કરવામાં સમાજની કાળજીની પણ તેટલીજ જરૂર છે. સમાજ જવાબારોમાંથી મુક્ત હોઈ શકે નહિ.

:: પ્રકરણ ૧૪ મું ::

ફંડોની જરૂરિયાત.

દરેક દેરાસરની ઉત્પત્તિની સાથેજ તેના નિભાવફંડની વ્યવસ્થા મજબુત સદ્ભામતી ભરેલી થવી જોઈએ, જેની હદ દેરાસરજીના હજારના ખર્ચના પ્રમાણમાં વીસ હજારના વ્યાજ પર્યંત હોવી જોઈએ. વધારે દ્રવ્યની અનુકૂળતા હોય તો તે જીર્ણ ચૈત્યોદ્ધારમાં વાપરી શકાય.

સંયોગોવશાત્ જીર્ણ હાલતમા આવી ગયેલા ચૈત્યોના ઉદ્ધાર માટે એક મોટું જીર્ણોદ્ધાર ફંડ જરૂર હોવું જોઈએ કે જેથી માંગવા તાગવાની ખટપટ રહેજ નહિ અને એ ખાતું એ કામ કર્યાજ કરે.

કેટલેક સ્થળે તો એવી પરિસ્થિતિ હોય છે કે પૂજન માટે માત્ર કેશર ચંદનના અભાવેજ વાત અટકી પડે છે તો કેશર બરાસ ફંડની પણ જરૂર છે અને ખીજા ઉપકરણો જ્યાં જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં ત્યાં પૂરા પાડવા જોઈએ. જોઈએ તો ઉપકરણ ફંડ જીરુંજ રહે જેમાં કેશર બરાસ પણ આવી જાય.

સાધારણ ફંડ તો એવું ફંડ છે કે જે બધે કામ લાગી શકે છે તેથી તે ફંડ તો બધે જોઈએ છે અને તે ફંડને કાયમ મજબુતજ રાખવું જોઈએ. ખીજા ખાતામાંથી સાધારણ

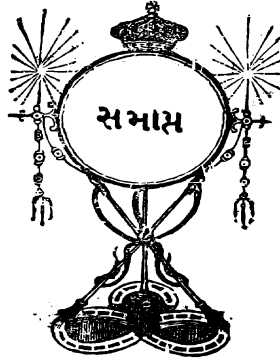
ખાતે રકમ લાવી નહિ શકાય જ્યારે સાધારણખાતું ગમે ત્યારે ગમે તે ખાતાને સહાયક થઈ શકે છે તો તે ખાતાને વિશેષતઃ કાયમ પુષ્ટ રાખવાની પરમ આવશ્યકતા છે.

ટુંકામાં સર્વત્ર ચૈત્યનો વહીવટ અને ભક્તિ કાયમ બન્યાંજ રહે એવી રીતે વ્યવસ્થિત બંધારણપૂર્વક જોઈતા ફંડોની જરૂરત છે. ફંડ એટલે સંગ્રહ માત્ર નહિ પણ ફંડની સાથેજ તેના વ્યયાદિ વહીવટની વ્યવસ્થા હોવીજ જોઈએ.

આ ફંડો આખાએ દેશને પહોંચી શકે તેટલા મોટા પ્રમાણમાં હોવા જોઈએ અને તેટલીજ તેની વ્યવસ્થા પણ વિશાળ હોવી જોઈએ.

॥ इति चैत्य संबंधी विचारणा ॥

દેવદ્રવ્ય અને ચૈત્યદ્રવ્ય.

:: લેખક ::
આગમોદ્ધારક આચાર્ય શ્રી સાગરાનંદસૂરીશ્વરજી.

[શ્રી વીરશાસન વર્ષ ૬, અંક ૨ થી
અંક ૧૧ સુધીમાંથી ઉદ્ધૃત.]

જૈનશાસન કી વૃદ્ધિ કરનેવાલા ઔર જ્ઞાન દર્શન કા વિસ્તાર કરનેવાલા ઐસા જિન દ્રવ્ય કે બઢાનેવાલા જીવ તીર્થંકરપના પાતા હૈ.

ઉપર કે મૂલ પાઠ સે વાચક જન સાફ સાફ સમજ સકેંગે કિ દેવદ્રવ્ય કે બઢાને મેં કિતના બડા ફલ હૈ, કયોંકિ જૈન શાસન મેં સિવાય તીર્થંકરપને કે દૂસરા બડા પદ હી નહી હૈ ઔર વહ પદ ઇસ ઐત્યદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ સે મિલતા હૈ. ઐસી શંકા નહીં કરની કિ તીર્થંકર નામ કર્મ્મ બાંધને કે લિયે શાસ્ત્રકારોં ને અરિહંત આદિ ૨૦ પદોં કા આરાધન હી કહા હૈ, લેકિન વહાં દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ કા ઉલ્લેખ નહીં હૈ. ઐસી શંકા નહી કરને કા કારણુ યહ હૈ કિ, અરિહંતાદિ ૨૦ પદ—કિ જિનકી આરાધના સે તીર્થંકર ગોત્ર કા બન્ધ ઔર નિકાચન હોના તુમને લી માના હૈ, ઉસમેં અરિહંત પદ કી આરાધના મુખ્ય હૈ ઔ દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ મુખ્યતા સે શ્રી અરિહંત ભગવાન્ કી ભક્તિ કે લિયે હી હૈ, તો અરિહંત કી ભક્તિ કે અધ્યવસાય સે દેવદ્રવ્ય બઢાનેવાલા જીવ તીર્થંકરપના પાવે ઉસ મેં કૌન સે તાજજીબ કી ખાત હૈ. ઔર ઇસી સે હી શાસ્ત્રકાર મહારાજ હરિભદ્રસૂરિજી દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ કરનેવાલે જીવ કે તીર્થંકર નામ ગોત્ર કા બન્ધ દિખાતે હૈ. વહ અતિશયોક્તિ નહી હૈ. દેવદ્રવ્ય બઢાનેવાલા ઉત્કૃષ્ટાધ્યવસાય મેં હોવે તબ તીર્થંકરપના પાવે, લેકિન મધ્યમ યા મન્દ પરિણામ હોવે તબ લી ઐત્ય ઔર ઐત્યદ્રવ્ય કા ઉપકાર

करनेवाला गणधर पदवी और प्रत्येक पुद्धपना पाता है. द्वेणिये
वह पाठ—

येधयकुलगणसंधे उवयारं कुणुधन आणुसंसी ।

पत्तेयपुद्ध गणधर तित्थयरो वा तयो होध ॥ ४१८ ॥

धिस गाथा में श्रीमान् हरिभद्रसूरिण इर्भाते हैं कि
पौद्गलिक धम्मा विना का एव अत्य कुलगण और संध को नो
सहारा देता है, वह प्रत्येक पुद्धपना पाता है या गणधरपना
पाता है या आणिर में तीर्थकर भी होता है. आणिर में
श्री हरिभद्रसूरिण महाराज दिधाते हैं के कमसे कम परि-
णामवाला भी देवद्रव्य वृद्धि करनेवाला एव सुर असुर और
मनुष्य का पूज्य होकर कर्म रहित होकर मोक्ष जाता है
देओ यह गाथा—

परिणामविसेसेणुं अत्तो अन्नमर सावमहिगम्म ।

सुरमणुयामुरमहिओ सिज्जति एवो धुमकिसेसो ॥

परिणाम की तारतम्यता होने से कोष्ठ भी न्यून परि-
णाम से देवद्रव्य की वृद्धि करनेवाला सुर असुर मनुष्य से
पूजित होकर कर्म रहित बन कर मोक्ष पाता है.

अब सोचिये ! जिस देवद्रव्य की वृद्धि से यरम शरी-
रीपना, प्रत्येक पुद्धपना, गणधरपना और तीर्थकरपना मिलता

હૈ ઉસ દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની વહ હરેક ભવ્યાત્મા કી કર્મ
 હૈ કિ નહી ? યહ દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ અલી હી હોતી હૈ ઐસા
 મત સમજિયે, કિન્તુ શ્રીમાન્ મહાવીર મહારાજ કે વખત લી શ્રેણિક
 મહારાજ તીનોંહી કાલ સુવર્ણ કે ૧૦૮ જવ સે ભગવાન્ કા
 પૂજન કર કે દેવદ્રવ્ય બઢાતે થે. ઇસ સોના કે જવ કે વિષય મેં
 મતાર્ય મુનિ કા દષ્ટાંત સભી ભવ્ય જીવોં કે ખ્યાલમેં હી હૈ.
 દેખિયે યહ આવશ્યક કા અધિકાર—

“ તત્થેવ રાયગિહે હિંડધ, સુવણ્ણુકાર ગિવ-
 માગઓ, સો ય સેણીયસ્સ સોવણ્ણિયાણું જવાણ્ણમ-
 કુસતં કરેધ, ચેધયચ્ચણિયાએ પરિવાહિએ સેણિએ
 કારેધ તિસંજજં. ”

મૈતાર્ય મુનિ વહાં રાજગૃહી મેં ગોચરી ફિરતે હૈં,
 સોની કે ઘર પર આયે, વહ સુનાર શ્રેણિક રાજ કે ૧૦૮ જવ
 સોને કે કરતા હૈ, કયોં કિ શ્રેણિક પરિપાટી કે ચૈત્ય મેં પૂજન
 કે લિયે ત્રિકાલ ૧૦૮ જવ કરાતા હૈ.

ઇસી તરહ સે શ્રીમાન્ મહાવીર મહારાજ કે વખત મેં હી
 સિંધુસૌવીર કે મહારાજ ઉદાયન રાજ કી મૂર્તિ કેા જીવિત
 સ્વામિ શ્રી મહાવીર મહારાજ કી પ્રતિમા કે લિયે ચણ્ણપ્રદ્યોતન
 ને બારહ હબ્બર ગાંવ દિયે હૈ. દેખિયે યહ પાઠ—

विद्युन्मालिकृतायै तु, प्रतिमायै महीपतिः ।

प्रददौ द्वादशग्राहसहस्रान् शासनेनसः ॥ ६०६ ॥

याने राजा अष्टप्रद्योतन ने विद्युन्माली देव की अनाई
हुँछ जलित स्वामी की प्रतिमाको १२ हजार गांव हुकम से दिया.
धतना ही नहीं लेकिन हर में वीतलयमें रही हुँछ प्रतिमा
के लिये ली दशपुर शहर दिया.

देवद्रव्य की वृद्धि जरूरी है धर्मी लिये तो आचार्य
श्रीमन् हरिभद्रसूरिजीने सम्बोध प्रकरण में दर्शाया है कि
जब तक देवद्रव्य की वृद्धि नहीं होवे तब तक श्रावक को अपना
धन नहीं बढ़ाना चाहिये, देखिये वह पाठ—

प्रद्योततोपि वीतलयप्रतिमायै विशुद्धधोः ।

शासनेन दशपुरं दत्त्वाऽवन्तिकिपुरीमगात् ॥ ६०४ ॥

याने निर्मल जलितवाला अष्टप्रद्योतन हुकम से वीत-
लयमें रही हुँछ प्रतिमा को दशपुर नगर देकर अवन्तिपुरी
गया. धस तरह से धैत्यों के लिये गांव दिये जाते थे, धस से ही
उस को हरण होने का सम्भव होकर पंचकदम्बाभ्यकारने गांव,
गौ, हरिण और क्षेत्र के लिये साधु को प्रयत्न करने का कहा है.

जलद्वय नाष्टद्वयं साहारणुमाद्यं द्वायसंगदणुं ।

न करेद्यं न करेद्यं नो कुल्ल नियधणुपसंगं ॥ ३० ॥

યાને જળ તક દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય ઓર સાધારણ દ્રવ્ય
કા સંગ્રહ (વૃદ્ધિ) ન કરે, તખ તક અપને ધન કી વૃદ્ધિ નહિ
કરે, ઓર ઇસી તરહ સે કરનેવાલા હી મહા શ્રાવક તીર્થકરપના
પાતા હૈ, લેકિન ઇસ વિધિ સે વિરુદ્ધ વર્તન કરનેવાલા યાને
અપના દ્રવ્ય ખઢાવે, લેકિન દેવદ્રવ્યાદિ નહીં ખઢાવે વહ જીવ
દુર્લભબોધિ હોતા હૈ. દેખિયે યહ પાઠ—

એવં તિત્થરયત્તં પાવધં તપ્પુણ્ણુઓ મહાસદ્દુો ।

ઇય વિહીવિવરીઓ ને સો દુક્કહબોહિઓ તવધા ।

યાને ઉપર કહે મુજબ દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરનેવાલા જીવ
દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કે પુણ્ય સે તીર્થકરપના પાતા હૈ, ઓર ઐસિ
વિધિ સે વિપરીત વર્તનવાલા દુર્લભબોધિ હોતા હૈ.

ઉપર કે ઇસ પાઠ કો સોચને સે માલુમ હોઆ કિ—
ને સાધુ ભગવાન કી દ્રવ્ય પૂજા કરે ઉસ કો અપને પાસ દ્રવ્ય
હોને સે મન્દિર કા હી દ્રવ્ય વાપરના પડે ઓર યહ દોષ ખડા
હૈ ઐસાગિન (માન) કર શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર મેં કર્માયા હૈ કિ—

**“સે ભયવં જેણું કેઈ સાહૂ વા સાહુણી વા નિ-
ગ્ગથે અણુગારે દવત્થયં કુજ્જ સેણું કિમાલ્લવેજ્જા ?
ગોયમા ! જેણું કેઈ સાહૂ વા સાહુણી વા નિગ્ગથે
અણુગારે દવત્થયં કુજ્જ સેણું અજ્જએઈ વા**

અસંજએવા દેવભોઈએ વા દવચ્ચગેઈ વા જાવણું
ઉમમગ્ગપઈએઠિઈ વા દુરંજિઅયસીલેઈ વા કુસીલેઈ વા
સચ્છંદયારિએઈ વા આલવેજ્જ ॥ ૩૮ ॥”

હે ભગવન્ ! જો કોઈ ભી સાધુ યા સાધ્વી નિર્ઞન્થ
અનગાર દ્રવ્યસ્તવ કરે ઉન કો કયા કહના ? ભગવાન્ કર્મતે
હૈ કિ-હે ગૌતમ ! જો કોઈ ભી સાધુ યા સાધ્વી નિર્ઞન્થ અન-
ગાર દ્રવ્યસ્તવ કરે તો ઉસ કો અયત અસંયત દેવભોજ દેવાચ્ચક
યાવત્ એકાન્ત ઉન્માર્ગ, પતિત, શીલ રહિત, ઔર સ્વચ્છન્દ
કહના ॥ ૩૮ ॥

યાને જો નિર્ઞન્થ હોકર ભગવાન્ કા પૂજન કરે તબભી
વહ દેવભોજ હૈ યાને દેવભોજ હોના યહ સાધુ કે લિયે બડે
મેં બડા દોષ હૈ ઔર ઇસી સે શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂરિજ ચૈત્ય
વાસ કો ઔર દેવાદિ દ્રવ્ય કે ભાગ કો અધમાધમ દિખાતે હૈં.

જીસ દેવદ્રવ્ય કા ભક્ષણ યા ઉપયોગ કરના સાધુ કે
લિયે ભી મનાઈ હૈ, તો પીછે ફસરે કે લિયે કયા કહના. ઔર
ઇસી સે હી દેવ દ્રવ્ય કે અંશ સે બની હુઈ વસ્તિ મેં ભી સાધુ
કો રહને સે હરદમ પ્રાયશ્ચિત્ત બઢતા જતા હૈ. દેખિયે હરિ-
ભદ્રસૂરિજ કા લેખ—

જિણુદવ્વ લેસજણિયં ઠાણું જીણુદવ્વભોયણું સવ્વં ।
સાહુહિ ચઇયવ્વં જઇ તંભિ વસિજ્જ પચ્છિત્તં ॥ ૧૦૮ ॥

છલ્લહુયં છગ્ગુશ્યં લિન્નયાસો ય પધ દિણું જાવ ।
કપ્પવિહારાધયં લણિયં નિદ્દાગયં કર્ખે ॥ ૧૦૯ ॥

યાને દેવદ્રવ્ય કા લેખ માત્ર ભી જીસ મેં લગા હો
વૈસે સ્થાન કા યા સર્વથા દેવદ્રવ્ય કે સ્થાન કા પરિભોગ સાધુ
કો વર્જન કરના ચાહિયે. જો સાધુ વૈસા સ્થાન નહીં છોડે તો
ઉસ સાધુ કો પહિલે દિન છ લઘુ, દ્વસરે દિન છ ગુરુ, પિછે
પ્રતિદિન લિન્ન માસ બઢતે બઢતે યાવત્કલ્પ વ્યવહાર મેં કહા
હુઆ ચરમ પ્રાયશ્ચિત્ત યાને પારાચ્ચિત પ્રાયશ્ચિત આ બંધ
તબ તક હરદમ પ્રાયશ્ચિત્ત બઢતા બઢતા હૈ ।

ઉપર કે કથન સે સાદ્દ હો જાતા હૈ કિ દેવદ્રવ્ય સાધુ કે
ઉપયોગ મેં કિસી તરહ સે ભી નહીં આ સકતા. કિતનેક લોગ
કહતે હૈં કિ—સંઘ દેવદ્રવ્ય કી વ્યવસ્થા પલટા સકે યા દેવદ્રવ્ય
સંઘ કે ઉપયોગ મેં આ સકે, યા સંઘ મિલકર ઉસ દેવદ્રવ્ય કા
દ્વસરા ઉપયોગ કર સકે, તો યહ ઉપર કહે મુજબ કહને વાલે યા
વૈસા કરનેવાલે સંઘ સે બાહર હી હૈ. આર વૈસે કો સંઘ કહને
કે દિયે શાસ્ત્રકાર સાદ્દ સાદ્દ મના કરતે હૈં. દેખિયે યહ પાઠ—

વાધં દવ્વલકખણુ તપ્પરા તહ ઉમગ્ગપકખકરા ॥

સાહુ જણાણુ પખોસ કારિણુ મા લણુહ સંઘં ॥ ૧૨૦ ॥

દેવાદિ દ્રવ્ય કો લક્ષણ કરને મેં તત્પર ઔર ઉન્માર્ગ

કા પક્ષ કરને વાલે ઔર સાધુ જન કે દ્રેષી ઐસે કેા સંઘ નહીં કહના.

ઇસ ઉપર કે પાઠ સે સાફ માલુમ હો જાયગા કિ દેવદ્રવ્ય સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક યા શ્રાવિકા ચતુર્વિધ સંઘ મેં સે કિસી કા લી ઉપલોગ મેં નહીં આ સકતા હે. ઇસી સે ઉપદેશસત્તિકાકારને સત્ય હી કહા હૈ કિ—“ એકત્રૈવ સ્થાનકે દેવવિત્તમ્ ” યાને દેવદ્રવ્ય કા ફસરે કિસી લી કાર્ય મેં ઉપયોગ નહીં લે સકતે હૈં કિન્તુ કેવલ ચૈત્ય કે લિયે હી ઉસ કા ઉપયોગ હો સકતા હૈ. દેવદ્રવ્ય કા ઉપયોગ ફસરે સે ન હોવે ઔર ઉસ કી વૃદ્ધિ ઉપર્યુક્ત ફલ કેા દેને વાલી હે ઇસ સે શ્રી ધર્મસંગ્રહ, શ્રાદ્ધવિધિ ઔર ઉપદેશપ્રાસાદ આદિ મેં દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરના યહ એક જરૂરી વાર્ષિક કૃત્ય દિખાયા હૈ.

ઉપર કે લેખ સે દેવદ્રવ્ય કેા બઢાના ચાહિયે. રક્ષિત રખના ઔર અપન ને ભક્ષણુ કરના નહીં ઔર ફસરે સે હોને લી દેના નહીં. યહ બાત આપ સમજ ગયે હોંગે. લેકિન ઇસ જગહ પર શંકા હોગી કિ ઐસા ભણકાર બઢને સે ઉસ કેા જાને વાલે મિલતે હૈં. ઔર વે ડુબ જતે હૈં કે ઉસ કેા બઢાના હી નહીં, કિ જીસ સે જાને વાલે કેા ફસિત હોને કા પ્રસંગ હી નહીં આવે ? લેકિન યહ શંકા અજ્ઞાનતા કી હી હૈ કયોં કિ ધર્મ પ્રગટ કરને સે નિન્હવ ઔર ધર્મ કે અવર્ણવાદી ઉત્પન્ન હોતે હૈં ઔર અનન્ત સંસારી બનતે હૈં. ઇસ સે કયા તીર્થંકર

ભગવાન્ કેા ધર્મ પ્રગટ નહીં કરના ? એસે હી સાધુ હોને સે મિથ્યાત્વી લોગ કર્મ બાંધતે હૈં તો ક્યા સાધુ નહીં હોના ? મન્દિર બનવાને સે ઐર પ્રતિમા કરાને સે હી મિથ્યાત્વીયોં કેા કર્મ બન્ધન હોતા હૈ, તો ક્યા મન્દિર ઐર પ્રતિમા નહીં બનવાના ? હરગિજ નહીં, ડુબનેવાલે અધમ પરિણામ સે ડુબ મરે ઇસ સે તૈરન કી ચાહના વાલે કેા તૈરને કા સાધન છોડ દેના, કભી ભી મુનાસિબ નહીં હૈ. જીસ રીતિ સે મહારાજ કુમારપાલ ઐર વસ્તુપાલ તેજપાલ મંત્રી ને કરોડો કરોડો રૂપીયા ખર્ચ કર કે જ્ઞાન ભંડાર બનવાયે થે. અભી ઉન મેં સે એક ભી પુસ્તક નહીં મિલતા હૈ ઐર ઇસી તરહ સે અબ ભી કિયા જાતા જ્ઞાનોદ્ધાર આગે કે જમાને મેં નહીં દિખાઈ દેગા તો ક્યા ચહ જ્ઞાનઉદ્ધાર અભી નહીં કરના ? હરગિજ નહીં. તૈરને કી ઇચ્છાવાલે કેા તૈરને કા સાધન જરૂર કરને કા હૈ. પેશ્તર કા સાધન વિનાશ પાતા હોવે ઉસ કેા રક્ષા કરના જરૂરી હૈ ઐર નવા સાધન ખડા કરના ઐર બઢાના ઉસ કી ભી જરૂરત હૈ. તો ઇસ સે પેશ્તર કે દેવદ્રવ્ય કા નાશ હો ગયા દેખકર દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ સે પીછા નહીં હટના ચાહિયે. એક પુત્ર કા મરણ દેખ કર દૂસરે પુત્ર કેા નહીં બઢાના યા પોષણ નહીં કરના ચહ દુનિયા કે વ્યવહાર સે ભી બાહર હૈ. દેવદ્રવ્યકી વૃદ્ધિ કેા ઉપર લિખા હુઆ ફલ સમજ કર ભવ્યજીવોં કેા દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ જરૂર કરની ચાહિયે. દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ રક્ષા મંજુર હોને પર

ભી કિતનેક ઐસા કહતે હૈં કિ અવિધિ સે દેવદ્રવ્ય બઢાને મેં ભી અનન્ત સંસાર કી વૃદ્ધિ હૈ. શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂરિજીને હી કહા હૈ કિ—

જિણુવર આણારહિયં વજ્જારંતાવિ કેવિ જાણુદવ્યં ।
બુડ્ઢંતિ ભવસમુદ્દે મૂઢા મોહેણુ અન્નાણી ॥ ૧૦૨ ॥

યાને જિનેશ્વર મહારાજ કી આજ્ઞા કે રહિતપને કંઈ અજ્ઞાની મોહ સે મુઝાયે હુએ દેવદ્રવ્ય કે બઢાતે હુએ સંસાર સમુદ્ર મેં ડુબતે હૈં, તો ઇસસે માલુમ હોતા કી દેવદ્રવ્ય વિધિ સે બઢાના આહિયે.

યહ કહના સમ્યા હૈ. કોઈ ભી કાર્ય વિધિ સિવાય ફલ નહીં દેતા હૈ. લેકિન ઇસ કા મતલબ યહ નહીં હૈ કિ અસલ વસ્તુ કે છોડ દેના. કયોંકિ દાન, શીલ, તપ, વ્રત, પચ્ચ-કળાણુ, પૂજા, પ્રભાવના, પૌષધ, પ્રતિષ્ઠા ઔર તીર્થયાત્રા વિગેરે સબ હી ધર્મકૃત્ય વિધિ સે હી ફલ દેનેવાલે હૈં, ઔર અવિધિ સે કરને મેં આવે તો ડુબાનેવાલે હૈં. લેકિન ઇસ સે ધર્મકૃત્ય કી ઉપેક્ષા કરનેવાલા તો જરૂર હી ડુબેગા. અવિધિ સે ક્રિયા હુઆ લોજન ભી અજીર્ણ કરતા હૈ, લેકિન સર્વથા લોજન ત્યાગ કરનેવાલા મનુષ્ય યા પ્રાણી ભી અપને જીવન કે નહીં ટીકા સકતા હૈં. ઔર જિનેશ્વર મહારાજ કી આજ્ઞા રહિત દેવદ્રવ્ય કા બઢાના કિસ કા નામ ? કયા મંદિર

મેં રોકડ દેના, સોના ચાંદી દેના, ગ્રામ નગર દેના, ક્ષેત્ર ઘર વગેરા દેના, ઇસકો કિસી ભી જગહ શાસ્ત્રો મેં મનાઇ હૈ ? કોઇ ભી શાસ્ત્ર કા જનકાર ઐસી ખાત નહીં કહ સકતા હૈ. કયોં કિ ઉપર દિયે હુએ શાસ્ત્રોં કે પ્રમાણોં સે હી સુવર્ણાદિ ઐર ગ્રામાદિ દેને કા નિશ્ચિત હુઆ હૈ ઇસ સે યહ ભી સિદ્ધ હુઆ કિ અપની તરફ સે ગ્રામાદિ સુવર્ણ આદિ દે કર દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની ચાહિયે. જસ તરહ સે ગામ આદિ દે કર વૃદ્ધિ હોતી હૈ ઉસી તરહ સે ઉછામણી (બોલી) યાને બોલી સે હી દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કરની, વો મુનાસિખ નહીં હૈ.

ઉછામણી યા બોલી કરના વહ શ્વેતામ્બર કો હી માન્ય હૈ ઐસા નહી કિન્તુ દિગમ્બરોં કો ભી માન્ય હૈ, અન્યથા ગિરનારજી તીર્થ કે વિવાદ મેં દિગમ્બર લોક યહ ખાત કૈસે માન્ય કરતે કિ જ્યાહા બોલી બોલે ઉસી કા તીર્થ ગિનના, ઐર યહ ખાત તો સુકૃતસાગર આદિ ગ્રન્થો મેં પ્રસિદ્ધ હી હૈ કિ છપ્પનઘડી સોના બોલ કર પેથડશાને ગિરનારજી તીર્થ કો શ્વેતામ્બર ખનાયા ઐર ઉસ વક્ત દિગમ્બરોં સે મંજૂર ભી ક્રિયા, રાજા કુમારપાલ ને ભી સિદ્ધાચલજી પર ઇન્દ્રમાલા કી ઉછામણી કી, વાગ્લટ ને ભી ઉછામણી કી, શ્રી રત્નશેખરસૂરિજી મહારાજ ને ઉછામણી સે આરતી આદિ કરને કા કહા.

ઇતના હી નહીં લેકિન શ્રાદ્ધવિધિ મેં ભી “યદા ચ યેન યાવતા માલા પરિધાપનાદિ કૃતં તદા તાવદેવાદિ

દ્રવ્ય જાત”યાને માલાકી ઉછામણી મેં જીસ વખત બોલને મેં આયા ઉત્તી વખત સે વહુ બોલા હુઆ દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય ગિના જાવે યાને ઉસ મેં સે કુછ ભી અંશ દૂસરે જાતે મેં લેજાવે નહીં; જીતની ઉછામણી હી હો વહુ સખ દેવદ્રવ્ય હી હૈ. ઇસ સ્થાન પર સોચના ચાહિયે કિ સંઘ કે બહાને સે લી હુઈ માલા કી ભી ઉછામણી દેવદ્રવ્ય હોવે ઔર ઉપધાન કિ જો જ્ઞાન કે આરાધન કે લિયે હોતે હૈં ઉસ મેં ભી બોલા હુઆ દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય હોવે તો પીછે ખુદ ભગવાન્ કે આલમ્બન સે હી ઔર ભગવાન્ કી માતા કો આયે હુએ સ્વપ્ન ઔર ભગવાન્ કે હી પાલને કા દ્રવ્ય દૂસરે જાતે મેં કૈસે જાવે ? ઔર એસા નહીં કહના ચાહિયે કિ કેવલજ્ઞાનીપણા કે બાદ હી દેવપના હૈ કયોં કિ એસા કહને સે તો તીર્થંકર મહારાજ કે જ્ઞાન ઔર નિર્વાણ દોનોં હી કલ્યાણુક હોંગે. ચ્યવન, જન્મ ઔર દીક્ષા યે તીનોં કલ્યાણુક ઉઠ જાયેંગે. ભગવાન્ કા દીયા હુવા સંવચ્છરી દાન આદિ તો ભગવાન્ ને હી અપને કલ્પ સે દિયા હૈ. ઇસ સે હરજ નહીં કરેગા. જૈસે દીક્ષા લેનેવાલા ગુરૂ આદિ સે સખ ઉપકરણ લેવે, લેકિન દૂસરા ચોરને વાલા તો નરકાદિક-ગતિ કા અધિકારી બને. કયા મહાવીર મહારાજ કો બચપણ મેં ઔર છત્રસ્થપને મેં ઉપસર્ગ કરને વાલે જિનેશ્વર કી અશાતના કરનેવાલે નહીં હુએ ? શાસ્ત્રકાર મહારાજ તો ચ્યવન સે હી જિનપને કા નમસ્કારાદિ કાર્ય કરમાતે હૈં.

હેમચન્દ્ર મહારજ, ધર્મર્મઘોષસૂરિજી, રત્નશેખરસૂરિજી
માનવિજયોપાધ્યાય વૈગરહ મહાનુભાવ કયા જિનેશ્વર મહારા-
જ કી આજ્ઞા સે વિરૂદ્ધ વર્તનવાલે ઔર કહને વાલે થે ? એસા
કહને ઠી હિમ્મત ભવભીરૂ જીવ તો કબી નહીં કર સકતા
હે. કિતને કા કહના હૈ કિ પ્રતિકમણુ કા બોલી સાધારણુ ખાતે
મેં લે જાને કા વિજયસેનસૂરિજીને ક્રમાર્થા હૈ, તો યહ ખાત
સચ્ચી હૈ, લેકિન યહ સાધારણુ શબ્દ અભી આહુ કે દેવદ્રવ્ય-
હુમ્પકોનેં કદિપત કિયે સાધારણુ ખાતે કે લિયે નહીં હૈ
કિન્તુ મન્દિર કે સાધારણુ કે લિયે હી હૈ. દેખિયે ! શ્રીમાન્
હીરસૂરિજી કયા કહતે હૈ—

“કવાપિ કવાપિ તદ્ભાવે જિનભવનાદિ નિર્વાહાસમ્ભવેન
નિવારયિતુમશક્યમિતિ”

યાને કિસી કિસી જગહ પર પ્રતિકમણાદિ બોલી કે
દ્રવ્ય સિવાય જિનભવનાદિક કા નિર્વાહ હી નહીં હોતા ઇસ સે
નિવારણુ કરના અશક્ય હૈ. વાચક જન સોચેગેં કિ જખ
પ્રતિકમણાદિ બોલી કા દ્રવ્ય બી જિન ભવન કે લિયે રખા
ગયા હૈ, તો પીછે વહ દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય યા દેવ કા સાધારણુ દ્રવ્ય
હી હોવે, લેકિન શ્રાવક કે લડું ખાને યા સાધુ કે ભોજ મળ
ઉડાને કે કામ મેં યહ દ્રવ્ય કહાં સે આવે ?

કિતનેક કા કહના હૈ કિ—હીરસૂરિજી કા ઉછામણી કરની
યહ સુવિહિત આચરણા સે નહીં હૈ એસા કહના હૈ. તો યહ

ખાત ખિંકુલ ગલત હૈ, કયોંકિ હેમચન્દ્રસૂરિ મહારાજ સરીજે. યાવત્ રત્નશેખરસૂરિજી કે વે શ્રીમાન્ હીરસૂરિજી કલી ભો અસુવિહિત નહીં ગિને. અસલ મેં જૈસા આજ કલ મારવા-કાદિ દેશેાં મેં સામાયિક ઉચ્ચારણ કરને ખાદ ધી ખોલ કર' આદેશ દિયે જાતે હૈં એસે રિવાજ કે લિયે શ્રીમાન્ હીરસૂરિજી ને કર્માયા હૈં ઔર ઇસીસે હી વહાં પર પ્રતિક્રમણાદિ આદેશ એસા કહા હૈં ઔર સુવિહિતોં કે લિયે કહા હૈં યાને સામા-યિક લેને ખાદ ખોલી કરની, સાધુ કે આદેશ દેના ઔર વહ ધી કી વૃદ્ધિ કે હિસાબ સે દેના યહ સુવિહિતોં કે ઠીક નહીં માલૂમ હોતા. જહાં પર વિશેષ આદેશ વિશિષ્ટ પુરુષ કે લિયે કહા હૈં વહાં પર સર્વ આદેશ કે લિયે ઔર સલી અવસ્થા કે લિયે લગા દેના યહ અક્કલમન્દી કા કાર્ય નહીં હ.

કિતનેક કાનુચક કહના હૈં કે-લગવાન્ કી પૂજા આરતી વગેરે: ~~ભૈક્ષ્યમયજ્ઞાન~~ ~~જ્ઞાન~~ ઔર ઉસ મેં દ્રવ્ય સે સમ્બન્ધ રખના ઔર દ્રવ્ય વાલે કે જ્યાદા લાભ દેના કિસી તરહ સે સુના-સિખ નહીં હૈ-લેકિન એસા કહના યહ ભી શાસ્ત્ર સે વિરુદ્ધ હૈ, કયોંકિ ખૂદ જિનેશ્વર મહારાજ કે જન્મભક્ષિષેક આદિ મેં અચ્યુતેન્દ્રાદિ ઇન્દ્રોં કે અનુક્રમ સે હી અભિષેક હોતે હ, તો ક્યા વે અભિષેક દ્રવ્ય કી અપેક્ષા સે નહીં હૈં ?

વહાં પર તો દેવદ્રવ્ય કી વૃદ્ધિ કા નહીં હોને પર કેવલ અપની અપની ઠકુરાઇ સે હી પેશ્તર અભિષેક કરતે

